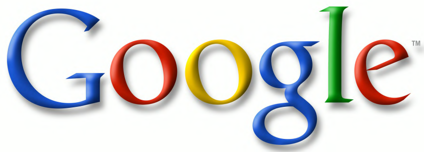
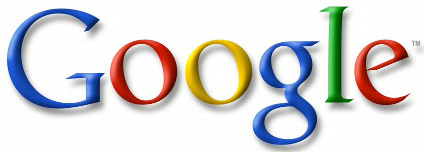
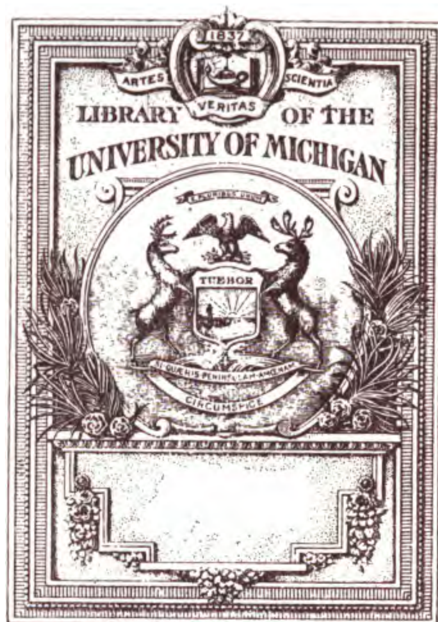

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

DERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigste Schryvers, en egte Gedenkstukken, zamengesteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

DERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCII.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

ZES EN TACHTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Voordragt by Holland, wegens den Raad van Staaten. Voorstel om hetzelve te doen vervangen door een Committé tot de Algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande. Taal deswegen by hun Hoog Mogenden door den Burger HAHN *gevoerd. Marren van het Besluit hier op. Gevallen aanleidelyk om dit werk door te zetten. Nadruklyke Brief des Representants* ALQUIER. *Deeze geeft aanleiding tot een buitengewoone Vergadering van hun Hoog Mogenden. Sterke last die van Holland, te deezer gelegenheid, gegeeven. Besluit daar genomen tot vernietiging des Raads van Staaten. Het Committé tot de zaaken van het Bondgenootschap te Lande benoemd. De Admiraliteits Collegien vernietigd. Voorstel van Holland daar toe. Committé tot de zaaken van de Marine opgericht. Daar toe benoemde Persoonen. De Acte van Guarantie des Stadhouderschaps verbrand.* WILLEM LXXXVI. BOEK.

LXXXVI. BOEK. DE V. *door de Algemeene Staaten vervallen verklaard. Het Besluit tegen de zeventien Burgers, in de Satisfactie van de Prinses begreepen, vernietigd. De Graaflykheid te Kullenburg afgeschaft. Voorstel wegens het Hof van Justitie aan Zeeland. 't Zelve veranderd.* BAVIUS VOORDA *bedankt.* JAN EVERARD REUVENS *in diens plaats aangesteld. Verandering in de wyze van regtspreeken. Voorstel en Besluit ter Affschaffinge van den Hoogen Raad. Overeenkomst deswegen met Zeeland getroffen, en* RUDOLPH BAALDE *tot Voorzitter verkooren. Inhuldiging van den Voorzitter* BAALDE. *Berigtgeeving wegens deeze keuze in de Aanspraak van* P. PAULUS. *Gelukwensching door hem als Voorzitter uitgeboezemd. Redenvoering van* BAALDE *by de aanvaarding. Vernietiging van den Hoogen Raad, met de veranderingen daar uit gebooren. De Raad van Vlaanderen vernietigd. De Leden der Hooge Vierschaar van Zuidholland veranderd. Een Committé van Algemeene Waakzaamhei in Holland aangesteld. Verandering in de Baljuadien van Holland. Eenige voorbeelden hier van.* GERRIT CORVER HOOFT *bedankt voor zyn Baljuadie.* S. I. WISELIUS *in diens plaats aangesteld, wordt door de Burgers gewraakt, en waarom. Hy onderwerpt zich hier aan. Hoe het zich met het Baljuwschap van Rhynland toedroeg, en de keuze van* WILLEM COSTERUS. *Aanschryving wegens de Baljuwen en Crimineele Officieren in Holland. Schikking op Verzoekschriften deswegen gemaakt. De Ridderlyke Goederen ten voordeele van Holland bekeerd.*

Voor-

Voorstel van J. H. VAN DER PALM *wegens de Ambagtsheerlykheden in Zeeland. Afkondiging deswegen. Veranderingen in Gelderland ten aanziene der Ambagtsheerlykheden. Het Stemregt der Eigenerfden in Friesland opgeschort. De Graaflykheids Tollen in Holland afgeschaft. Aanschryving aan andere Gewesten over deeze Tollen. Antwoord van Stad en Lande. Afschaffingen van bevoorregte Tolvryheden. Wat 'er omtrent de Tienden gebeurde. Nadere bepaaling omtrent het Jaagen en Visschen. Vrystelling van de Strafwetten, wegens de Huwelyken tusschen Roomschen en Onroomschen. Nieuwe inrichting omtrent de Egtverbintenissen. De Synoden in Holland niet langer, ten koste van den Lande, gehouden. Voorstel deswegen by Stad en Lande. Vryheid van Verponding wegens alle Kerkgebouwen. Wapenborden uit de Kerken geweerd. Wapenschilden en Leveryen vernietigd. Plakaat tegen het begraaven in de Kerken. Dit blyft onuitgevoerd. De onderscheide Zitplaatzen in de Kerken weggenomen. Het voorgevallene wegens het Wapen der Stad Nymegen. De Afbeeldingen der Prinsen van Oranje uit de Vergaderkamer van hun Hoog Mogenden weggenomen. De Galgen en Raaden afgebrooken. Binnenlandsche Fabrieken aangemoedigd. De Landbouw bevorderd. Voorstel tot een Commité van Gezondheid. Plan van Nationaale Opvoeding opgegeeven en onthelsd. Wat men des in Utrecht deedt.*

LXXXVI. BOEK.

LXXXVI. BOEK.

1795.

Voordragt van *Holland* wegens den *Raad van Staaten*.

Meer binnen 's Lands werkende Vergaderingen dan die der Algemeene Staaten, jongst beschreeven (*), konden, met minder gevaars, hervormd worden. Dit was althans het geval met den *Raad van Staaten*. Ten deezen opzigte leidde een breede Voordragt by *Holland*, waar in dit Staatslichaam beschreeven wordt als „ in „ naam nog wel bestaande; doch in de „ daad geheel nutloos geworden; al ware „ het om geene andere reden, dan dat „ het getal van deszelfs Leden te gering „ was, en zich daar in nog Persoonen ge„ plaatst vonden, die, naa de gunstige „ keer der zaaken voor de Republiek, „ daar in met geen goed hart, konden „ werkzaam weezen, en wier bezigheden „ ook te veel en te omslagtig waren, dan „ dat het, met eenige waarschynlykheid, „ kon veronderfteld worden, dat dezelve „ ooit aan het geen te verrigten stondt, „ zouden kunnen beantwoorden."

Buiten dit voerde men redenen aan van de gebrekkige Inrigting en Werkzaamheid deezes Raads, beslooten met de aanmerking, „ dat dit Collegie niet anders kon „ worden geconsidereerd dan als een wee„ zen zonder bepaalde werkzaamheden; „ het welk, in de laatste tyden, eigenlyk „ geene andere Instructie meer hadt dan „ de wenken des Stadhouders, door wiens „ vertrek, en door de vernietiging van

„ wiens

(*) Zie het slot des voorigen Boeks.

„ wiens waardigheden, ook tevens de geheele Existentie van 't zelve, voor zo verre het nog als een *Bureau van Expeditie* van den Capitein Generaal kon worden aangemerkt, was komen te vervallen."

Voorstel om denzelven te vervangen door een Committé tot de Algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande.

's Lands beheer, ten aanziene van de Verdeediging te Lande, vorderde alzins voorziening, weshalven men voorsloeg de Gelastigden van *Holland*, ter Algemeene Staatsvergaderinge, de zaaken daarheen te stuuren, dat de *Raad van Staaten der Vereenigde Nederlanden*, van stonde aan, door hun Hoog Mogenden, voor vernietigd verklaard werd; als mede dat, in de plaats van deezen Raad, door hun Hoog Mogenden, zou worden aangesteld een *Committé tot de Algemeene Zaaken van het Bondgenootschap te Lande*, bestaande uit één en twintig Persoonen, uit de geheele Repübliek te benoemen, wier posten deezer wyze zouden verdeeld zyn, zeven moesten het Bestuur hebben over het Krygsvolk te Lande, en alles wat daar toe behoorde —— zeven werden belast met het werk der Finantien het geheele Bondgenootschap betreffende —— de zeven overigen zouden zich byzonder moeten bezig houden met het opmaaken van een Plán, ingevolge waar van de Ingezetenen van het gansche Gemeenebest tot eene Algemeene Vergadering zouden kunnen worden opgeroepen. Deeze laatsten zouden nog hebben het beheer der zogenaamde Generaliteits Landen, zo lang 't zelve van we-

LXXXVI. BOEK. 1795. wegen hun Hoog Mogenden zou plaats hebben. ' Terwyl intusschen de Algemeene en Opperbeheering deezer onderscheidene zaaken by het Committé gezamenlyk zou moeten blyven berusten: Het Committé zou de noodige Amptenaaren aanstellen, en hun Hoog Mogenden by 't zelve een Advocaat Fiscaal benoemen. '*s Gravenhaage* zou de plaats der zittinge weezen; de Voorzitter zou alle acht dagen veranderen; en het Committé bevoegd zyn ter Vergadering van hun Hoog Mogenden te verschynen, zo dikwyls het iets ten dienste van den Lande aldaar zou hebben te verrigten. —— Onverwyld zag men die Voordragt by *Holland* in een Besluit veranderd (*).

Taal van HAHN by hun H. Mog. gevoerd. Het voorstel werd, den zes en twintigsten van Sprokkelmaand, ter Algemeene Staatsvergaderinge gebragt. By de overleevering voerde de Burger HAHN deeze taal. „ De Gecommitteerden van *Holland* „ moeten wederom ter baane komen en „ aan U Hoog Mogenden voorstellen de „ Vernietiging van den Raad van Staaten, „ van die *Edele Mogende Heeren*, wier co„ lossaale magt, en aaneenschakeling van „ aanmaatigingen, den Lande reeds zo „ veele onheilen gebrouwen heeft, en „ welk Collegie, schoon nu reeds gedes„ organiseerd, eerst door de vlugt van „ den geweezen Capitein Generaal, en „ na-

(*) *Decreeten der Prov. Representanten van Holland* 22 Feb. 1795.

„ nader door het vernietigen van zyn on-
„ gerymd Ampt, zo wel als door de nog
„ voortduurende gesteldheid van deeze en
„ geene Afzetzels van *Oranje* in of by den
„ Raad van Staaten, in welk Collegie,
„ zeggen wy, de oude zuurdeesfem nog
„ steeds werkt, en de geest van tegenwer-
„ king zich niet zelden vertoont. Ik ver-
„ zoek dat onze Last voorgeleezen wor-
„ de (*)."

Marren van het besluit hier op.

Men marde met besluit hier op te nee-men. De Raad van Staaten voer voort met de gewoone werkzaamheden, en wel byzonder met hun Hoog Mogenden te die-nen van berigt, wegens een *geheel nieuwe Organisatie der Armee van den Staat*; als mede deezen te onderhouden over eene en andere byzonderheden hunne werkzaam-heden betreffende by den thans plaatsheb-benden lotwissel in den Lande (†).

Gevallen aanleidelyk om dit werk door te zetten.

Onaangenaame ontmoetingen tusschen de Guardes te paard en de *Zwitzers*; eene ge-wapende aanranding van de *Fransche* wagt door gewapende Manschappen van de *Hol-landsche* Guardes te paard, en eene bele-diging door een Officier dezelve aange-daan, deeden de *Fransche* Représentanten ten ernstigsten aandringen, dat deswegen Voldoening aan de *Fransche* Wagt mogt gegeeven, als mede dat de Soldaaten en Offi-

(*) *Decreeten der Prov. Representanten van Holland* 28 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Prov. Representanten van Holland* 2 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK. — 1795.

Officieren deswegen gestraft mogten worden. Naspeuringen en ondervraagingen, wegens dit gebrek aan krygstugt volgden onmiddelyk. Zo onvoldoende als men de gegeeven reden vondt, zo min was men voldaan over de Straffe eenigen deswegen aangedaan. Van alles werden de *Fransche* Representanten verwittigd, als mede van eene Proclamatie tot voorkoming van dusdanige beledigende handelingen (*).

Nadrukkelyke Brief des *Franschen* Representants ALQUIER.

Niet alleen in *'s Gravenhaage*, maar ook elders, inzonderheid te *Amsterdam*, zag men blyken van misnoegen over de Omwenteling, en de eerst geheel ter nedergeslaagene geest des Oproers openbaarde zich. De *Fransche* Representanten trokken zich zulks ten allerernstigsten aan. Een Brief, aan hun Hoog Mogenden gerigt, getuigt hier van, en verdient, zo om de zaak zelve, als van wegen de gevolgen, geheel plaats. De Representant ALQUIER schreef. „ Burgers Representanten „ des *Bataafschen* Volks! de mededeeling, „ welke gy my deezen morgen wel hebt „ willen doen van uwe Proclamatie aan „ de Soldaaten, heeft my doen besluiten „ om U vrymoedig myn raadslag mede „ te deelen, over een stuk, 't welk van „ het hoogste aanbelang is voor de Vryheid des *Bataafschen* Volks, de rust des „ Lands, en de Verbintenis, welke wy tusschen de beide Natien verlangen daar „ te stellen.

D 2

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 3 Maart 1795.

„ De berigten door my dag aan dag LXXXVI.
„ ontvangen uit veele plaatzen der Veree- BOEK.
„ nigde Gewesten, laaten my niet toe te
„ twyfelen, of de Aanhangers des Stad- 1795.
„ houderschaps, en van het *Engelsch* Staats-
„ bestuur, beraamen in stilte middelen, ge-
„ schikt om eene groote beweegenis te
„ verwekken, van welke zy waarschynlyk
„ de Herstelling te gemoete zien van een
„ Bewind, welks gemis zy betreuren, en
„ de vernietiging der Patriotten, van wel-
„ ke zy een affchuw hebben. Volgens
„ veelvuldige bescheiden is het my baar-
„ blyklyk, dat de *Hollandsche* Troepen het
„ werktuig zyn, 't welk men aan den gang
„ wil brengen, om by het Volk een op-
„ roerige beweeging te verwekken, en die
„ vervolgens met openbaar geweld te on-
„ derschraagen."

„ Zints weinige dagen loopt alles zamen
„ om allen, die gewoon zyn op den gang
„ des werks te letten, te overtuigen, dat
„ de Hoofden en de Officiers des Krygs-
„ volks een geheel tegenovergesteld gedrag
„ houden van 't welk zy eenigen tyd ge-
„ leden hielden. 't Geen zy bedoelen is
„ het natuurlyk uitwerkzel eener misdaa-
„ dige hoope, welke zy koesteren, en die
„ zy zich nauwlyks de moeite geeven om
„ te verbergen.

„ Deeze waarneemingen, welke my zeer
„ gegrond voorkomen, en welker juist-
„ heid zeer gemaklyk zou vallen te be-
„ wyzen, moeten, myns oordeels, al de
„ aandagt der Algemeene Staaten wekken.

LXXXVI. BOEK. —— 1795. „ De Burgers, die dezelve uitmaaken, zyn „ te verlicht om niet te begrypen, dat de „ Militaire Officiers nog zo korten tyd „ geleden onderworpen aan een Opperhoofd, praalende met een grooten naam, „ bekleed met een wydstrekkend gezag, „ en wiens gunst de weg was om fortuin „ te maaken en de schitterendste bevorderingen te ontvangen, niet dan met tegenzin gegoorzaamen aan Burgers, die, „ schoon bekleed met Souverain Gezag, „ aan zich zelven alle de middelen om de „ Eerzugt te begunstigen; en wier strenge grondbeginzels alles aan Verdiensten „ doende verhoopen, nimmer iets aan de „ kunstenary toestaan. — Ik geloof daarom, dat het Staatsbestuur zich jammerlyk zou vergisfen, indien het dagt, in „ de tegenwoordige omstandigheden, zich „ te mogen verlaaten op de Hoofden der „ Armée en de Officieren van allerleien „ rang; als mede indien zy zich niet haasten om het Krygsweezen te veranderen, „ en de kwaadbeoogende heen te zenden, „ en anderen aan het Staatsbestuur verknogt, in plaats te stellen door eene „ nieuwe Organisatie.

„ Ik kan U, Burgers Representanten! „ niet te zeer aanzetten om deezen gewigtigen maatregel te verhaasten, van „ welken ik de noodzaaklykheid heb aangeweezen, en voor welken ik de drangredenen ontleen, zo uit het gevaar, 't „ welk U dreigt, als uit myne opregte „ verknogtheid aan de belangen deezes

„ Lands,

„ Lands. Ik moet U doen opmerken, dat LXXXVI.
„ men geen oogenblik te verwaarloozen BOEK.
„ hebbe, en dat een uitstel van eenige ——
„ dagen, onherstelbaare rampen naa zich 1795.
„ zou kunnen sleepen.

„ Indien de bedenkingen, welke ik onderwerp aan het diep doorzigt der Algemeene Staaten, meerdere ontwikkeling noodig hadden, dan zou ik zeggen, dat de Hervorming van uwe Krygsmagt te Land en te Water, eene werkzaamheid is, welke de Staatkundige Schikkingen en Verbintenisſen, die gy met *Frankryk* wenscht te maaken en te sluiten, moet voorafgaan. Het valt, in de daad, voor eerst, zeer gemaklyk te begrypen, dat het *Fransche* Staatsbestuur, geene berekeningen kan maaken, geen Krygskundige uitzigten vormen, gegrond op de magt van de Vereenigde Gewesten, als Bondgenooten aangemerkt, wanneer men nog langen tyd Officieren in dienst laat; aangesteld door eene Party, die wy onderling te bestryden hebben, en een *Bestuur*, dat, zonder ophouden den naam en de magt van den Stadhouder herhaalende, den heiligen naam des Vaderlands, en de onvervreemdbaare Regten des Volks, in vergetelheid laat. —— Ten anderen, dat men niet moest wagten om eene algemeene herschepping in de Armée daar te stellen, en Officieren te benoemen, wier gevoelens niet twyfelagtig zyn, tot het zeer voor de deure staande oogenblik, waar in men te velde

„ zal

LXXXVI. BOEK. — 1795.

„ zal moeten trekken, en op den Vyand „ losgaan.

„ Ik zal, met een maar al te zeer ge„ regtvaardigd ongeduld, den dag verwag„ ten, waar op ik aan het *Fransche* Staats„ bestuur kan bekend maaken, dat hetzel„ ve, indien, gelyk ik hoop, de Verbin„ tenis, welke gy hebt voorgeslaagen, „ stand grypt, kan vertrouwen op den „ bystand van eene *Hollandsche* Land- en „ Zeemagt, hervormd naar de beginzelen „ van het tegenwoordig Staatsbestuur. Ik „ hoop dat de Vertegenwoordigers des *Ba„ taafschen* Volks met deelneeming zullen „ ontvangen de bedenkingen, welke ik „ aan hun heb voorgedraagen met alle „ openhartigheid, en steunende op het we„ derzydsch belang der Volken."

Deeze geeft aanleiding tot eene buitengewoone Vergadering va hun H. Mog.

By het overhandigen van deezen, in veele opzigten, zo belangryken Brieve was de Vergadering van hun Hoog Mogenden reeds gescheiden, en kon over denzelven niet worden beraadslaagd. Dan de Afgevaardigden wegens *Holland* gelastten hun Commis VAN LAER een afschrift van denzelven te doen maaken; ten einde dit stuk onverwyld ter Vergaderinge te brengen en 'er besluiten op te neemen tegen den dag van morgen. Gemelde Commis werd verzogt by den Voorzitter van hun Hoog Mogenden te bewerken, dat zy nog deezen avond weder vergaderden.

Sterke last die van *Holland* gegeeven.

De Brief voorgeleezen zynde, baarde by de Representanten van *Holland* groote aandoening, en het besluit om de Afgevaar-

vaardigden ter verzogte hervatte Vergadering van hun Hoog Mogenden, te gelasten, aldaar te verklaaren, dat deeze Vergadering niet uit elkander zou gaan, vóór dat aan den aandrang ter benoeming der Persoonen van het *Committé van het Bondgenootschap* voldaan was; met byvoeging, dat, indien 'er nog zwaarigheid mogt gemaakt worden, om daar toe, staande de Vergadering, over te gaan, zy bevel hadden om terstond die Vergadering te verlaaten, dat men persooneel die Leden van hun Hoog Mogenden, die aan deeze zo heilzaame maatregelen tegenwerkten, verantwoordelyk zou houden voor alle de onberekenbaare gevolgen, die uit zulk een verwyl noodzaaklyk zouden moeten voortvloeijen, en dat als dan deeze Provincie, voor haar eigen behoud, zodanige maatregelen zou neemen, als zy noodig oordeelde.

Besluit aldaar tot vernietiging van den *Raad van Staten*.

De verzogte buitengewoone Vergadering kwam 's avonds ten acht uuren zamen. Het stuk des *Franschen* Representants werd geleezen; waar op de Burger LONCQ zyn last in de volgende bewoordingen uitte. — „ Wy zyn, door onze Committenten, gelast de hoogste verwondering te betuigen, dat het *Committé tot het Algemeene Bondgenootschap* door *Holland* reeds vóór „ een zo geruimen tyd voorgesteld, nog „ niet is daargesteld —— Verwondering, „ Hoog Mog. Heeren! die ten hoogsten „ toppunt stygt, als men nagaat het im„ portant gewigt der zaake; daar, in de

„ daad,

XXXVI. BOEK. — 1795.

„ daad, deeze groote mesure alleen ge-
„ schikt is, om de Rust niet alleen; maar
„ ook om de Vryheid zelve, te behouden.
„ Billyk is de eisch van den *Franschen*
„ Representant ten deezen opzigte. Wy
„ gevoelen, meer dan wy kunnen uit-
„ drukken, dat het geluk van dit en van
„ de toekomende Geslachten, afhangen zal
„ van onze Land- en Zeemagt op een goe-
„ den en respectablen voet te brengen.
„ Om daar door, met onze Broederen, de
„ vrye *Franschen*, aan *Europa*, dat geluk
„ weder te geeven, dat de Onderdruk-
„ kers des Volks zo rampzalig verwoest
„ hebben. —— Wy eischen des, op ex-
„ presse last onzer Committenten, dat het
„ Committé tot het Algemeene Bondge-
„ nootschap, nog deezen avond, worde
„ daargesteld, en de Leden daar toe,
„ staande deeze Vergadering, worden be-
„ noemd. —— Wy verbeelden ons Hoog
„ Mog. Heeren! dat gy uwe verpligting
„ gevoelen zult, en aan den wil des *Fran-*
„ *schen* Volks, en aan dien onzer Commit-
„ tenten voldoen. Wy zouden anders voor
„ GOD en de Natie ons onverantwoord-
„ lyk moeten stellen voor alle de schrik-
„ baarende gevolgen, die 'er uit zouden
„ voortkomen, en laaten dezelve alleen ter
„ verantwoording van hun, die het salutair
„ oogmerk door yverloosheid, of andere
„ oorzaaken, hebben tegengewerkt (*)."

Te

(*) *Decreeten der Prov. Representanten van Holland* 4 Maart 1795.

Te zeer bekend was het Besluit by *Holland* genomen, en de gevolgen daar uit te duchten, om den herhaald betuigden en thans met zo veel aandrangs verklaarden wil te wederstreeven. De daadlyke Vernietiging van den Raad van Staaten volgde onverwyld, op de gronden deswegen aangeweezen, en werd vervangen door het *Committé tot de Algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande*, op den voet door *Holland* voorgedraagen (*). Tot Leden van 't zelve werden benoemd de Burgers J. W. Haersolte, O. Lewe, J. P. van Hylkama, W. A. Lestevenon, C. H. Grasveld, Wopke Wopkens, G. J. Pyman. G. W. Vos, F. van Leyden, W. Queyzen, J. L. Huber, C. T. van Lichtenberg, B. Wilderick, D. Thomas à Thuessinck, J. N. Siccama, A. J. de Sitter (†), J. H. Abbema, A. J. Strick van Linschooten en J. van Haeften. De twee nog opengebleevene plaatzen zouden binnen kort worden aangevuld. J. G. van Oldenbarneveld, genaamd Tulling, kreeg de aanstelling tot Advocaat Fiscaal, J. H. Mollerus tot Secretaris van het geheele Committé (§). Voor de Leden werd een Jaargeld van vier duizend Guldens bepaald be-

LXXXVI. BOEK.

1795.

Het Committé tot de zaaken van het Bondgenootschap te Lande benoemd.

(*) Zie hier boven bl. 5.

(†) Siccama en de Sitter bedankt hebbende, werden in hunne plaats benoemd Modderman en Gockinga.

(§) Mollerus nam die post niet aan. Donker Curtius kwam in diens stede.

LXXXVI. BOEK. 1795.

behalven Reiskosten en Kosten van Buitengewoone Commissien, die egter geen tien Guldens daags mogten te bovengaan. Opgemelde Advocaat Fiscaal en Algemeene Secretaris werd ieder een Jaarwedde van zes duizend Guldens toegelegd, met gelyke bepaaling op Reis- en Commissiekosten.

Onverwyld werden alle de Bondgenooten, by eenen Brieve, verstendigd van deeze groote Verandering; alle de daar by belanghebbende kreegen des kennis: en zuimde men niet den *Franschen* Representant ALQUIER, wiens Brief eene zo veel vermogende kragt gebaard hadt, als mede den Generaal PICHEGRU, des de weete te doen (*). Vervolgens kreegen de Ingegezetenen en 's Lands Krygsvolk de noodige bekendmaaking van deeze verandering (†).

De Admiraliteits Collegien vernietigd.

Gereeder en een weinig vroeger was de verandering, van wegen *Holland*, ten opzigte van 's Lands Zeeweezen, voorgeslaagen, doorgegaan. De zo dikwyls vrugtloos voorgestelde vernietiging der vyf Admiraliteits Collegien (§), gebeurde thans, door drang der omstandigheden. De intrekking der Commissien veeler Leden daar in zitting gehad hebbende, hadt alles verlamd,

(*) *Resol. Gen.* 4 Maart 1795.
(†) *Resol. Gen.* 11 Maart 1795.
(§) Men slaa hier over naa onze *Vaderl. Hist.* XXII. D. bl. 331. XXIII. D. bl. 316 en 332. XXVI. D. bl. 285.

land, de alleen overgebleevene Ministers waren niet bevoegd het vereischte te bewerkstelligen, en de voorheen gebrekkige bewerking werd van een geheele stilstand gevolgd. Door de vernietiging van het Admiraal Generaalschap lag de band, die voorheen de vyf Admiraliteits Collegien vereenigde, verbrooken. Gunstig niet alleen, om aan het Zeeweezen eene andere rigting te geeven, waren deeze omstandigheden; maar zy riepen, als met luider stemme, om het door veelen verlangd, meer eenpaarig beheer van het Zeeweezen daar te stellen, en de vernietiging van de Admiraliteits Collegien deezer Landen, door *Holland* voorgeslaagen, daadlyk te doen stand grypen.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Voorstel van *Holland* daartoe.

Holland naamlyk hadt reeds den zeventienden van Sprokkelmaand geoordeeld, dat de deerlyke toestand der Admiraliteiten (*), het volstrekt noodzaaklyk maakte om dezelve in onverwylden aanschouw te neemen; en 'er eene hervorming te doen stand grypen zo lang door veelen te vergeefsch begeerd en gezogt. Het kwaad was, van tyd tot tyd, erger geworden, en tot die hoogte gereezen, dat, zonder eene grondige geneezing, de Zeemagt van den Staat den Lande van geen nut kon weezen. „ Eene ondervinding van meer „ dan honderd jaaren hadt," zo spreeken Staaten van *Holland*, „ deeze droeve waar- „ heid bevestigd; dan allermeest was de- „ zel-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVI. D. bl. 285.

LXXXVI. BOEK. 1795. „ zelve bekragtigd, door het geen men „ hadt zien gebeuren in den jongsten Stadhouderlyken Oorlog, toen het Gouvernement, tot schraaging van den waggelenden Zetel, alle zyne, ja meer dan zyne vermogens, aanwendde, zonder dat die ernstige poogingen, de bedoelde uitwerking konden te wege brengen, of eenig blyk hadden opgeleeverd van eene Marine, die door het betoon van weezenlyke kragten, de kosten daar aan besteed, waardig waren."

Dienvolgens werden de Vyf Admiraliteits Collegien in *Holland*, *Zeeland* en *Friesland*, door een Staatsbesluit van hun Hoog Mogenden, vernietigd, met ontslag van alle nog zitting hebbende Raaden en Ministers, onverminderd hunne verantwoording van het gehouden bestuur, met vernietiging van alle graaden van 's Lands Zeeofficieren, van Luitenant Admiraal af, tot den laagsten graad toe; zodanig nogthans, dat alle Officieren, eenig bevel toevertrouwd, tot nader voorzieninge, zo lang daar in zouden moeten blyven. De Commissien tot de ontbondene Admiraliteits Collegien betrekkelyk, werden ingetrokken; alleen moesten eenigen zo lang hunne posten blyven waarneemen tot dat deswegen door hun Hoog Mogenden, of van hunnen wege, orde zou zyn gesteld.

Committé tot de zaaken van de Marine opgerigt. De ontbondene Admiraliteits Raaden en die het werk der Convoyen en Licenten waarnamen, werden vervangen door een *Committé tot de Zaaken der Marine*, bestaan-

ſtaande uit één en twintig Perſoonen door hun Hoog Mogenden uit de geheele Republiek benoemd. Deezer werkzaamheden waren in drie zeventallen verdeeld — *zeven* vonden zich byzonder belast met het Departement der Equipagie, en van de eigenlyke Directie der zaaken van de Zee, of Oorlog te Water, den aanbouw der Schepen, en wat daar toe betrekking hadt — *zeven* hadden voor hun aandeel het werk der Finantien — aan de *zeven* laatſten was inzonderheid alles aanbevolen, wat tot het werk der Convoyen en Licenten behoorde, ten welken opzigte de uitgegeevene Plakaaten, voor eerst, in derzelver geheel bleeven. — Het Opperbeheer bleef by het Committé gezamenlyk berusten. Noodig was het, behalven andere ſchikkingen, gemakshalven ingevoerd, dat 'er doorgaans zich twee Leden van het nieuw opgerigte Committé bevonden ter plaatze, waar de voornaamſte werkzaamheden van 's Lands Zeeweezen verrigt werden, en de zetel was van den Handel en Zeevaard, met naame te *Amſterdam*, *Rotterdam*, *Hoorn* en *Enkhuizen* of *Medemblik*, *Middelburg* of *Vliſſingen* en *Harlingen*, om op alles een onmiddelyker oog te houden. Eén Advocaat Fiscaal, en één Secretaris voor het geheele Committé werd 'er vereischt. „ Men vondt goed," om hier de eigen woorden des Staatsbeſluits te bezigen, „ dat, overeenkomſtig het eigen Motto „ door hun Hoog Mogenden geadopteerd,

LXXXVI. BOEK. — 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. „ GELYKHEID, VRYHEID en BROEDERSCHAP, en hunne Vaderlandsliefde, als „ verbrysselende de Ketenen der oude Etiquette, en overweegende hoe veel 'er „ aan de onmiddelyke communicatie, en „ de spoedige afdoening van zaken gelegen ligt, aan 't zelve Committé zou „ worden vergund de faculteit om ter „ Vergadering van hun Hoog Mogenden „ te verschynen, zodikwyls het, ten dienste van den Lande', aldaar iets te verrigten zou hebben, mits hun Hoog „ Mogenden van hunne komst preadverteerende."

Persoonen daar toe benoemd. De gedaane Ontbinding vorderde, ter oogenblikiyke vervanging, het benoemen van Persoonen. Deeze geschiedde onverwyld, en vonden zich daar toe opgeroepen achttien Burgers P. PAULUS, W. VAN HOGENDORP, C. BACKER, J. H. VAN SWINDEN, H. ÆNEÆ, A. IN DE BETOUW, J. PENNING, J. VAN RAMHORST, SELS, B. BLOK, W. VAN DER BEETS, G. J. JACOBSEN, J. STAPERT, J. J. VAN PEER, A. H. BROUWER, L. BOEVEN, C. E. VAILLANT en D. SPELEVELD. De drie opengebleevene plaatzen zouden binnen kort aangevuld, als mede de Advocaat Fiscaal benoemd worden. Tot Secretaris van het geheele Committé werd ten dien stonde aangesteld L. E. VAN ECK. De Jaarwedden waren, even als de Verdeeling, op denzelfden voet ingerigt als by het *Committé tot de Algemeene Zaa-*

Zaaken van het Bondgenootschap te Lande (*). Van deeze groote verandering in het Beheer kreegen alle de daar by belanghebbende terstond kennis, en werd niet vergeeten de Fransche Representanten en den Generaal PICHEGRU des te verwittigen. Op verzoek van Holland werd thans, uit de Generaliteits Kas, één Millioen Guldens geleend tot betaaling van de meest dringende Admiraliteits Schulden, zonder tydsbepaaling van wedergave (†).

LXXXVI. BOEK. 1795.

De Acte van Guarantie des Stadhouderschaps verbrand.

De Acte van Guarantie des Stadhouderschaps, om welke tot stand te brengen zo veel te doen viel, die met zo veel staatlykheids aangegaan, en onder de Staatsstukken op Pergament geschreeven, weggelegd was (§), werd opgezogt; ten einde dezelve uit de wereld te helpen. Door den Raad van Staaten ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden bezorgd, viel het besluit dit uitgediend hebbend, en thans zo aanstootlyk geworden Stuk, daadlyk te verbranden. De Agent VAN HEES, last krygende om dit te verrigten, maakte daar in zwaarigheid en verzogt dat een ander dit werk mogt verrigten. Hun Hoog Mogenden bleeven daar op aandringen: waar op hy zyn ontslag verzogt en bekwam. De Commis VAN LAER daar op gelast die Acte in 't vuur te werpen, volvoer-

(*) Zie hier boven bl. 15.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 Feb en 4 Maart 1795. en *Resol. der Staaten Generaal* 27 Feb. 1795.

(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 51.

LXXXIV. BOEK. — 1795.

voerde zulks. Het Agentschap van den Heer VAN HEES werd onmiddelyk aan den Burger SLICHER opgedraagen (*).

WILLEM DE V. door de Algemeene Staaten vervallen verklaard

Deeze vernietiging was de voorloopster van het Besluit door de Algemeene Staaten genomen, waar op, van wegen *Holland*, reeds zints eenigen tyd, was aangedrongen (†), by 't welke zy, op de erkende Gronden van Gelykheid, Vryheid, de Regten van den Mensch en Burger, en de Souverainiteit des geheelen Volks van *Nederland*, WILLEM DEN V. vervallen verklaarden van alle zyne Waardigheden, hier te Lande bekleed; en allen, die in eenigen Eed op de zogenaamde Oude Constitutie stonden ontsloogen in de Generaliteits Landen, in de Volkplantingen van den Staat in *Asia*, *Africa* en *America*. Willende, dat deswegen overal op het plegtigst afkondiging zou worden gedaan (§).

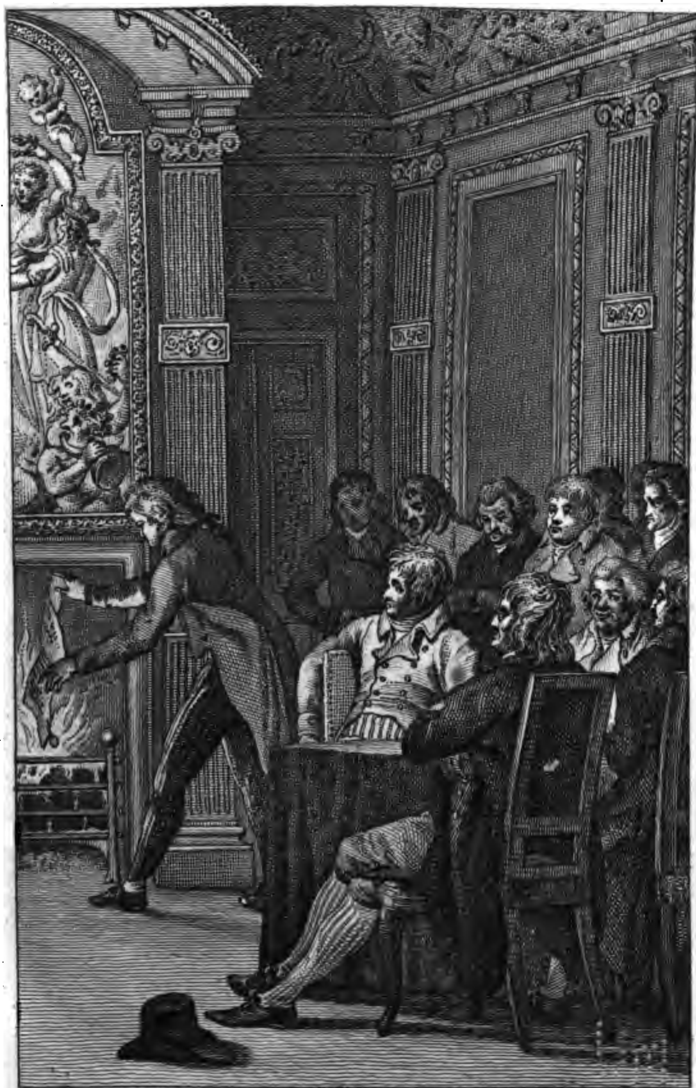
Het Besluit tegen de 17 Burgers in de Satisfactie van de Prinses begreepen, uitgedelgd.

Geschiedde deezer wyze de Vernietiging van de Waardigheden door WILLEM DEN V. voorheen bekleed; men wilde ook eene daad, by deeze herstelling en bevestiging ten Jaare MDCCLXXXVII in de Staatsbesluiten van *Holland* vernietigd hebben. Ten deezen einde deedt de Burger VAN LEYDEN een voorstel. Hy oordeelde het eene daad van Regtvaardigheid, dat de ze-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Feb. en 2 Maart 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 23 Feb 1795.

(§) *Resol. Gen.* 4 Maart 1975.

De Acte der Guarantie des STADHOUDERSCHAPS verbrand.

zeventien Burgers, in Wynmaand des gemelden Jaars, door de voormaalige Staaten, op aandrang van *Pruisfisch* Geweld, en ter voldoening aan de heerschzugt en wraak der Huisvrouwe des gevlugten Stadhouders, onder de zogenaamde Satisfactie waren begreepen geweest (*), van die schandvlek ontheeven zouden worden; te meer oordeelde hy zich tot dit voorstel verpligt: dewyl de Vergadering thans ten Voorzitter hadt den Burger DE KEMPENAAR, een dier voormaalige Slachtofferen: weshalven hy voorstelde dit schandlyk Staatsbesluit in te trekken, en in de geschreevene Registers met de pen door te haalen; niet zo zeer als of door dat besluit de goede Naam dier Burgeren eenigzins zou hebben kunnen worden onteerd; maar alleen om de schanddaaden des voorigen Bewinds, door billyke en regtmaatige Besluiten, zo veel mogelyk, te herstellen. Toejuichende goedkeuring droeg dit voorstel weg. Het besluit viel om 's volgenden daags dit te bewerkstelligen, en de Persoonen daar in betrokken des kundschap te laaten toekomen. 's Volgenden daags werd het een en ander volbragt (†).

LXXXVI. BOEK. 1795.

De Landlyke Vergadering van *Kuilenburg* vernietigde de *Graaflykheid*, als onbestaanbaar met de Regten van den Mensch en de Souverainiteit des Volks; eene waardig-

De Graaflykheid te *Kuilenburg* afgeschaft.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XVII. D bl. 257.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 6 en 7 April 1795.

LXXXVI. BOEK. digheid laatst bekleed door den Prins van Oranje met wien alle betrekkingen ophielden (*).

1795. Voorstel wegens het Hof van Justitie aan Zeeland.

De Staatsomwenteling was in *Holland* naauwlyks daargesteld, of de Representanten oordeelden het noodig omtrent het Hof van Justitie eene Voorziening te moeten doen. Wat hun daar toe bewoog, en 't geen zy deswegen daadlyk te werk stelden, kunnen wy niet beter in ons Geschiedboek optekenen, dan met den Brieve aan Staaten van *Zeeland* deswegen gezonden, geheel mede te deelen. Zy schreeven —— „ Medeburgers! de Vergadering der Provisioneele Representanten „ van het Volk van *Holland*, in overweeging genomen hebbende, dat genoegzaam alle *Hollandsche* Raaden van den „ Hove van *Holland* en *Zeeland*, den President daar onder begreepen, byzonder „ vóór en naa de bekende Omwenteling „ in den Jaare MDCCLXXXVII, zeer voornaame werktuigen zyn geweest in handen van den toenmaaligen 's Lands Geweldenaar WILLEM DE V., mitsgaders in „ die van zyne heerschzugtige Huisvrouwe, waar door eene menigte goede In- „ en Opgezetenen deezer Provincie, al- „ leen uit hoofde van hunne bekende gevoelens, in het stuk van Staatkundige „ en Godsdienstige Vryheid, door hetzelfde Hof zyn geoordeeld niet te moeten worden begreepen onder eene zo-

„ ge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3413.

„ genaamde Generaale Amnestie, als wel- LXXXVI.
„ ke hetzelve Hof de onbeschaamdheid BOEK.
„ hadt toenmaals aan de zo gezegde Staa-
„ ten van *Holland* en *Westfriesland* op te 1795.
„ geeven, en als nuttig en heilzaam voor
„ den Lande aan dezelve voor te draagen;
„ neemaar goed te vinden, en daaraan de
„ sterke hand der Justitie steeds te hou-
„ den, dat dezelve als Ballingen des Lands
„ moesten omdoolen, met verlaating van
„ Vrouw, Kinderen en Have, en alles
„ wat hun daar by eenigzins dierbaar was,
„ en daar by considereerende, dat een
„ Hof van Justitie, uit zodanige Leden
„ bestaande, in de tegenwoordige omstan-
„ digheden, met het belang des Volks
„ geenzins overeenkomstig, en in tegen-
„ deel daar aan ten hoogsten nadeelig zyn
„ moet, hebben wy ons verpligt gevon-
„ den den *Hollandschen* President in het
„ Hof Mr. COENRAAD LE LEU DE WIL-
„ HEM, mitsgaders de Raaden Mr. FRAN-
„ COIS REYGERSBOS, Mr. JOHAN VAN
„ NISPEN, Mr. PIETER ALEXANDER
„ VAN BOETZELAAR, Mr. HUIBERT
„ ELISA VAN MEERTEN, Mr. GERLACH
„ JAN HERBERT VAN DER HEIM, Mr.
„ JOAN GRAAFLAND *Joansz.*, Mr. ABRA-
„ HAM GROENEVELD en Mr. BOUDEWYN
„ OUDEWATER, als mede den Secretaris
„ Mr. PIETER GRAAFLAND, van hunne
„ respective voorsz. Bedieningen te dimit-
„ teeren, en te houden voor ontslaagen —
„ en wyders de Commissien van de *Zeeuw-*
„ *sche* Raaden Mr. JOHAN HENDRIK

LXXXI. BOEK. 1795.

" Millet, Mr. Jacob Vernye van Citters en Mr. Stephanus Adriaan Verniers van der Loef, van den Substitut Griffier en Secretarissen Mr. Johan Theodoor Royer en Mr. Pieter Johan Changuion in te trekken en aan gemelde *Zeeuwsche* Raaden eene nieuwe *Hollandsche* Commissie te rug te geeven; en daarenboven den gemelden Griffier Bodt, Substitut Griffier en Secretarissen Royer en Changuion aan te schryven zich, tot nadere voorzieninge, tusschen Ul. en ons van het uitoefenen hunner werkzaamheden in hunne respective Posten provisioneel te onthouden. Terwyl wy het noodig geoordeeld hebben, Ul. van dit een en ander kennis te moeten geeven, in het vertrouwen, dat Gyl wel zult willen medewerken tot het maaken van zodanige schikkingen, als ten besten van de beide Provincien onderling geoordeeld zullen worden daar mede overeen te komen, en tot eene rigtige Administratie van de Justitie onvermydelyk zullen worden gevonden."

't Zelve veranderd.

's Volgenden daags werden, in plaats der van hunne Ampten verlaatene Raaden ten deezen Hove aangesteld de Burgers Bavius Voorda, Johan van Nispen, Willem Nicolaas Hartman, Daniel Jan Steyn Parvé, Casparus Byleveld, Johannes van Maanen *Senior*, Lodewyk Ernst Diert van Melissant; tot Griffier Hendrik Arnold Kreet, en tot Secretarissen

THE. REIMOND SLICHER en BERNARDUS JACOBUS PEKONEAU VAN LEYDEN (*). Eerst benoemde Raad VOORDA verzogt, uit hoofde van zynen zes en zestigjaarigen ouderdom, en meer en meer toeneemende hardhoorigheid, van deeze post te mogen verschoond worden, met aanbod om, in gevalle 'er geen ander gebruik van zyn Persoon werd gemaakt, aan de *Leydsche* Hoogeschool het Hoogleeraarschap weder te zullen bekleeden (†). De gronden van 's geweezen Hoogleeraars verzoek om ontslag werden billyk gekeurd, en in zyne [illegible] plaats

LXXXVI. BOEK. 1795. VOORDA bedankt. REUVENS in diens plaats aangesteld.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 6 en 7 Feb. 1795.

(†) De Hoogleeraar VOORDA, die zich, wegens den Eed, by de Omwenteling des Jaars 1787, van zyn Post verlaaten zag, gelyk wy in 't breede vermeld hebben, zie onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 276—293, genoot thans eene volkomene Eerherstelling. Het vonnis, ten gemelden tyde, over hem gestreeken, hoe zeer ook, om 's Mans verdiensten, verzagt, werd thans als geheel onwettig, vernietigd, en hy hersteld als Gewoon Hoogleeraar in het Roomsch en Hedendaagsch Regt op 's Lands Universiteit te *Leyden*. Nogthans zou hy, uit aanmerking zyner reeds gevorderde Jaaren, niet gehouden zyn tot het geeven van huislyke Lessen, maar Publieke Lessen mogen geeven, met ontslag van het vaste Academiewerk, en vryheid om tot nut der studeerende Jeugd, en tot luister van de Universiteit, dat geene te doen, wat hy zou oordeelen te behooren. 's Mans Jaarwedde werd op vier en twintig honderd Guldens bepaald. *Decreeten der Provisioneele Representanten van Holland* 25 Feb. 1795. Hy bekleedde die post tot zyn overlyden, in een zeventigjaarigen ouderdom, en op den 9 July des Jaars 1799. *N. Algemeene Konst- en Letterbode* XII. D. bl. 18.

LXXVI. plaats onverwyld, als Raadsheer, benoemd
BOEK. de Burger JAN EVERARD REITVENS.

De meesten der nieuw aangestelde

1795. Raadsheeren tot het afleggen van den Eed
Verandering in de wyze van Regt-spreeken. en het doen der Verklaaringe ter Vergadering van *Holland* verscheenen, deedt de Oudste, VAN NISPEN, een gepaste Gelukwenschings aanspraak, gevolgd van eene Verklaaring, dat zy het hunne, in alle gelegenheden, zouden toebrengen, tot handhaaving van Regt en Geregtigheid, en bewaaring van de noodige Rust. Hy verzogt vervolgens voor zich en zyne Medêraaden, dat het Formulier der Sententien mogt veranderd worden, en van nu af aan luiden, *in Naam van het Volk van Holland.* Dit voorstel werd onmiddelyk goedgekeurd, en teffens besslooten, dat aan den Hoogen Raad, als mede aan de Regeeringen van Steden en Plaatzen, zou worden aangeschreeven om voortaan Regt te spreeken uit *Naam van het Volk van Holland.* Voorts verzogt hy, dat, ingevalle door Veranderingen in het Landsbestuur, de Leden op geene andere wyze geplaatst, 'er nu voor als dan mogt worden besslooten, dat zy deswegen, naar redelykheid, zouden schadeloos gesteld worden. Gereeden ingang vondt dit voorstel. Voor de aangeboodene bywooning deezer Avondvergaderinge bedankt hebbende, vertrokken zy om zitting in het Hof te neemen (*).

Naa-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 13 Feb. 1795.

Naaverwant aan de gemelde Verandering was een voorstel ter Vergadering van *Holland* in Bloeimaand gedaan tot het afschaffen van den *Hoogen Raad* van *Holland* en *Zeeland*. De Burgers LA PIERRE, SPOORS, LEEMANS en ELOUT bragten een Verslag uit daar toe strekkende, en overeenkomstig daar mede werd vastgesteld, „ dat de Sententien, naa deezen dag, by „ het Hof van *Holland*, in *Hollandsche* zaa„ ken, uitgesprooken, zouden zyn gewys„ den by arrest; dat daar van geen Ap„ pel, Reformatie of eenigerlei Provoca„ tie zou worden toegelaaten; behoudens „ voor die geenen, die zouden vermee„ nen daar in erreur gecommitteerd te „ zyn, het middel van Revisie, volgens „ zodanig een Reglement als daar omtrent „ by de Vergadering van *Holland* alleen, „ of benevens de Representanten van het „ Volk van *Zeeland*, binnen kort, zou „ worden gearresteerd." Ten zelfden dage benoemde men Gelastigden om met de Afgevaardigden van *Zeeland* in onderhandeling te treeden, ten einde in het vernietigen van het Geregtshof van den Hoogen Raade eenpaarig tusschen de beide Gewesten zou kunnen worden gehandeld (*).

LXXXVI. BOEK. 1795. Voorstel ter Afschaffing van den Hoogen Raad.

Deeze onderhandeling hadt ten gevolge een Ontwerp van eenen nieuwen Lastbrief, een Reglement en Overeenkomst, als mede

Overeenkomst deswegen met

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Mey 1795.

LXXXVI. BOEK. — 1795. *Zeeland* getroffen en R. BAALDE tot Voorzitter gekoozen.

de een Voorslag om het Hof met vier Leden te vermeerderen. Voor zo veel *Holland* betrof, droeg dit laatste de goedkeuring weg, en werden gemelde Burgers daartoe gevolmagtigd, als mede tot het beëedigen en inleiden van den aanteftellen Voorzitter deezes Hofs, en verder af te doen wat des met *Zeeland* nog onafgedaan was. De voordragt van den Burger RUDOLPH BAALDE tot Voorzitter van den Hove van *Holland* en *Zeeland* vondt by 't eerstgemelde Gewest goedkeuring. —— Aan den Voorzitter van den Hoogen Raad JOHAN BOREEL DE MAUREGNAULD werd de verzogte afstand toegestaan, en aan hem hem, uit hoofde zyner hooggeklommene jaaren, en langduurige diensten, het behoud van zyne voorige Jaarwedde verleend. Met verdere bepaalingen wat 'er in agt te neemen stondt ten opzigte van den nieuw aan te stellenen Voorzitter (*).

Inhuldiging des Voorzitters BAALDE.

Om de Inhuldiging deezes Voorzitters BAALDE, in wiens benoeming ook *Zeeland* hadt toegestemd, te voltrekken, waren van wegen *Holland* gelast de Burgers PIETER PAULUS, J. H. DE LANGE, L. T. DE KEMPENAAR, A. J. LA PIERRE, J. SPOORS en J. F. LEEMANS; uit *Zeeland* waren benoemd BONIFACIUS MATHIAS POUS, LEONARD CONSTANTYN VAN SONSBEEK, CORNELIS GERARDUS VAN BYLEVELD en IMAN CAU. Met veel staatlykheids

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 6 July 1795.

heids en omslags ging zulks, naar 't oude gebruik, toe. Uit *Zeeland* hadt, volgens de beurtwisseling in dit aanzienlyk Ampt, de Voorzitter thans moeten verkooren worden; dan men was overeengekomen om de beurt, te deezer gelegenheid, aan *Holland* af te staan.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Wat daar toe aanleiding gaf, zullen wy best voordraagen, met de woorden van den Burger P. PAULUS in diens Aanspraak te deezer gelegenheid. Hy liet zich, by den aanvange, in deezer voege hooren. „ Medeburgers! het is nog zo kort geleden, dat gylieden, door de Provisioneele Representanten van het Volk van *Holland* en *Zeeland*, in de Bedieningen, welke Gylieden in dit Hof bekleedt, zyt aangesteld, of daar in bevestigd, dat wy Ulieden niet behoeven te herinneren wat aanleiding gegeeven hebbe tot daarstelling der Vacature, welke wy op heden komen vervullen. 't Is bekend, dat de President van deezen Raad ook toen van zyn Post is verlaaten (*), en dat byzondere omstandigheden alleen de vervulling daar van, tot hier toe, hebben doen uitstellen. Deeze, zedert kort, geheel uit den weg geruimd zynde, zo door de gewenschte terugkomst van den Burger BAALDE, in zyn Vaderland, als door de noodige schikkingen, welke, wegens deeze gewigtige zaak, tusschen de beide Provincien voor „ af

Berigtgeeving desweegen in de Aanspraak van P. PAULUS.

(*) Zie hier boven bl. 25.

LXXXVI. BOEK. „ af moesten gemaakt worden, strekt het
„ ons tot een wezenlyk vergenoegen, dat
„ wy Ulieden, by deezen, kunnen kennis
1795. „ geeven, dat de Representanten van het
„ Volk van *Holland*, ingevolge eener vry-
„ willige overeenkomst, tusschen de beide
„ Provincien *Holland* en *Zeeland* gemaakt;
„ waar by de keuze van een President,
„ *voor deezen reize*, aan hun wordt overge-
„ laaten, zich grondende op de goede
„ kennis die zy hadden van de wysheid
„ en ervaarenheid van den Burger RU-
„ DOLPH BAALDE, zo in materie van Ju-
„ stitie als Politie, mitsgaders van zyne be-
„ kende regtvaardigheid, yver, getrouw-
„ heid en welgezindheid jegens het goede
„ Volk van *Holland* en *Zeeland*; ook in
„ de behartiging van deszelfs Vryheid en
„ Onafhangelykheid, waar van hy, in de
„ tyden der Verdrukking, die de Om-
„ wenteling van den Jaare MDCCLXXXVII
„ allerwegen vergezeld hebben, blyken
„ heeft durven geeven, denzelven met
„ eenpaarige stemmen van alle de Leden
„ dier Vergaderinge, en tot volkomene
„ Satisfactie van die van het Volk van
„ *Zeeland*, hebben benoemd en aangesteld
„ tot bekleeding van den voorzeiden staat
„ van President, den Burger BAALDE."

Gelukwensching des Voorzitters. De Afgevaardigden van *Zeeland* deeden, by monde van den Burger POUS, daar toe gelast, door de Provisioneele Representanten des Volks van *Zeeland*, deszelfde Verklaaring wegens deeze keuze. Waar op de Burger P. PAULUS zyne Gelukwensching

fching, met deeze woorden, uitboezemde. LXXXVI. BOEK. 1795.
„ De Gedeputeerden wenfchen derhalven
„ U, Burger Prefident! nogmaals opregt-
„ lyk geluk met deeze uwe aanftelling,
„ die U zo veel te waardiger moet wee-
„ zen, om dat zy de keuze is van eene
„ Vergadering van Vertegenwoordigers
„ eens vryen Volks, dat dezelve keuze
„ dan ook met zyne algemeene toejuiching
„ heeft vereerd en bekragtigd. Geheel
„ anders dan onder het voorig Beftuur,
„ toen alles vloog en gefchiedde op den
„ wenk van genoegzaam één eenigen;
„ toen gunst alleen meest alle Ampten
„ en Bedieningen begaf, en de ftem des
„ Volks in geenerlei aanfchouw werd ge-
„ nomen; maar veel eer allerwegen werd
„ gefmoord en onderdrukt. — De Gedepu-
„ teerden der beide Provincien wenfchen
„ U, uit den grond hunner harten, dat
„ het God Almagtig behaagen moge uw
„ aantevangen beftuur en werkzaamheden,
„ met zynen goedgunftigen Zegen te ag-
„ tervolgen, U, in uwe moeilyke en
„ zwaarwigtige Post te fterken, en U al-
„ les te fchenken, wat gy daar in noodig
„ hebt, om, zo veel van U kan afhan-
„ gen, zorg te draagen, dat Regt en
„ Geregtigheid aan ieder moge wedervaa-
„ ren, zonder aanzien van Perfoon, Denk-
„ wyze, Staat, of eenige andere, hoege-
„ naamde, het zy Politieke, het zy Gods-
„ dienftige betrekkingen, of van welken
„ aart en natuur dezelve ook zouden mo-
„ gen weezen. — De beide Commis-

 „ fien

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ sien wenschen U dit des te vuurig
„ naar maate de uitspraaken van dee
„ Raad steeds wigtiger staan te word
„ daar de tyd niet verre meer af, ja
„ noegzaam gekomen is, dat hetzelve
„ hoogste Gerigtshof in alle Burgerly
„ en Lyfstrafsyke zaaken, voor beide
„ Provincien, staat te worden, en de sta
„ waar in gy optreedt, alzo de luist
„ rykste, maar tevens de belangrykste,
„ voor het geheele Volk, waar in n
„ immer eenig President van deezen Ho
„ opgetreeden is, en waar in gy, in dit c
„ zigt, een geheel nieuwe loopbaan sta
„ te beginnen. Dit werk, egter, daar g
„ 'er, op deezen voet, billyk den Zeg
„ van den Hemel op wagten moogt, z
„ (wy twyfelen daar geenzins aan,)
„ niet minder gemaklyk en aangenaa
„ worden gemaakt, door alle de Lede
„ van deezen Raad, Mannen van beproe
„ de trouwe, bekwaamheid, ondervindi
„ ge en goeden wille; uit welken hoofd
„ alleen, zy tot deeze posten nog onlang
„ aangesteld, of daar in op nieuw beve
„ tigd zyn, van welker blymoedige me
„ dewerking wy U, met het volkomenst
„ vertrouwen, durven verzekeren."

Hier op begaf zich de Burger BAALDE des verzogt, na het Voorzitterlyk Gestoel te; de Burger PAULUS stelde de beide Commissien in handen van den Griffie van den Hove, doende door denzelve eerst die van *Holland*, en vervolgens die van *Zeeland*, met de op den rug geschree-

ve-

vene-Beëedigingen voorleezen. Alle deeze handelingen werden door POUS, wegens *Zeeland*, bekragtigd. —— De Burger VAN NISPEN, die, als oudste Raad, het Voorzitterschap hadt waargenomen, begroette met eene korte, doch klemmende, Reden, den nu aangestelden Voorzitter.

LXXXVI. BOEK. —— 1795.

De Burger BAALDE vatte het woord en voerde 't zelve op eene wyze, dat wy hem in ons Geschiedblad, voor de Naakomelingschap, moeten doen spreeken. — „ Burgers, Gecommitteerden der Provi- „ sioneele Representanten van *Holland* en „ *Zeeland!* Burgers, Raaden en Ministers „ van den Hove! —— Nimmer hadt ik, „ toen ik, in April MDCCLXXXVIII, deeze „ Raadzaal verliet (*), kunnen denken, „ dat ik, naa zeven jaaren omzwervens, „ op eene zo luisterryke wyze, als my „ thans gebeurt, weder in dezelve zou „ worden ingeleid. Ik loof deswegen den „ Almagtigen, wiens wegen onnaspeure- „ lyk zyn, en volg, onder inwagting van „ zynen vermogenden bystand, de schik- „ king van zyne altoos wyze Voorzie- „ nigheid!

Redenvoering van BAALDE by de Aanvaarding.

„ Ik betuig Uliedeh, Burgers Gecom- „ mitteerden der Provisioneele Represen- „ tanten! myn opregten dank, voor de „ eere my beweezen, voor de veelvul- „ dige moeite by deeze plegtige Intro- „ duc-

(*) Zie wegens de verlaating van deezen Lande door dien Burger, onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 358.

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ ductie genomen, en voor de over
„ uitgesprookene Zegenwenschen.

„ Geene mindere erkentenis betuig
„ aan de Provisioneele Representanten v
„ het Volk der beide Gewesten, Uliec
„ Committenten, voor hun vertrouw
„ in de op my uitgebragte keuze en aa
„ stelling betoond. Zyn myne vermoge
„ niet evenredig aan het gewigt van
„ my opgedraage Post, zullen egter myı
„ zuivere en yverige poogingen, my hu
„ ne gunst en bescherming, in welke
„ my aanbeveele, niet onwaardig maake:

„ Ontvangt te gelyk myne Heilbed
„ over derzelver bestuur; dat alle hunı
„ deliberatien en besluiten, kenmerke
„ draagende van de wysheid, langmoedig
„ heid en regtvaardigheid van een Oppeı
„ weezen, welke zy op aarde vertegen
„ woordigen, spoedig alle geledene ram
„ pen doe vergeeten, alle tweedragt uit
„ delgen, de zo zeer gewenschte eendrag
„ herstellen. Dat zy steeds, tot belooı
„ ning van hunne trouw en arbeid, de
„ liefde en agting van hunne Medebur-
„ gers, de bewondering en eerbied deı
„ Vreemden, de goedkeuring en bestenN
„ digen Zegen van den Regeerder van 't
„ Geheelal genieten mogen; ten einde het
„ lieve Vaderland behouden en tot den
„ hoogsten trap van welvaard en luister
„ gevoerd worde; ten einde de by de
„ Revolutie daargestelde Vryheid, Gelyk-
„ heid, en Regten van den Mensch be-
„ vestigd, en aan de laatste Naakomeling-

„ schap

„ schap ongeschonden overgebragt, tot
„ aan het einde der Eeuwen, voorwerpen
„ van erkentenis mogen zyn en blyven! ——
„ Dan, daar de welvaard van den Staat,
„ 't geluk van ieder Burger in 't byzon-
„ der, van het behoud deezer waarde Pan-
„ den afhangt, mogen wy ons niet tot
„ bloote wenschen, tot eene alleen in
„ klanken bestaande Vaderlandliefde be-
„ paalen, 'er worden thans geen schyn,
„ geen schaduw, maar realiteit en daaden
„ gevorderd.

„ Ongeveinsde Eerbied voor het Opper-
„ weezen, in wiens hand zegen en vloek
„ berusten; —— Opregte Liefde tot onze
„ Naasten, die niet alleen in eenen Gods-
„ dienstigen, maar ook in eenen Bur-
„ gerlyken zin, alle onze Medebroeders
„ zyn; —— Onbepaalde Gehoorzaamheid
„ aan de Wetten, zonder welke geene
„ Maatschappy kan bestaan; —— Uitoe-
„ fening van zedelyke Deugden, door de
„ Godlyke Openbaaring in haar waare
„ daglicht, met volle nadruk, voorgesteld,
„ zonder welke alle Wetten kragtloos en
„ onvoldoende zyn; —— Onvermoeide
„ vlyt en yver van ieder Burger in zyn
„ Beroep; —— Opoffering van allen Ei-
„ genbelang aan het Algemeene Welzyn —
„ Edelmoedigheid en Regtvaardigheid, —
„ kunnen alleen, zo als te meermaalen is
„ opgemerkt, een Volk verhoogen, en de
„ grondvesten zyn van een Nationaal Ge-
„ luk!

„ Op ons —: waarde Amptgenooten en

LXXXVI. BOEK. — 1795. „ Ministers van dit Hof! welken ik
„ zal verpligt blyven voor myne vr
„ lyke aanneeming in het midden
„ Ulieden, en voor al het goede my
„ den mond van onzen Medebroeder
„ Nispen toegewenscht —— op
„ welken geroepen zyn om de Repre
„ tanten der Natie van Raad te diene
„ om uit naam van een Vry Volk R
„ te spreeken —— om de geheiligde R
„ ten van het Menschdom te beschermen
„ de goede Orde te handhaaven, en
„ Misdaaden te straffen —— op ons
„ rust eene dubbele verpligting om de
„ Deugden in onzen handel en wand
„ en in onze regtspraaken, onbuigzaam a
„ te kleeven.

„ Dezelve bepaalen zich in geenen e
„ gen kring. Geene Regtvaardigheid k
„ zonder Waarheid bestaan. Om dee
„ te ontdekken, is eene gevestigde aa
„ dagt en onbezweeke arbeid noodzaaklyk
„ Om wettig en verstandig te adviseeren
„ om wel en regt te oordeelen, worde
„ uitgestrekte kunde, bedaarde overwee
„ ging, voor al aflegging van vooroordee
„ len, verzaaking van hartstogten en drif
„ ten vereischt. Een regtvaardig Regte
„ moet het Goud veragten, geen Vrien-
„ den of Maagen kennen, allen Eigenbe-
„ lang en Menschenvrees verre van zich
„ afwerpen.

„ Is dit niet altoos even naauwkeurig
„ in agt genomen, heeft de Politie wel
„ eens invloed op de Justitie gehad, laat
„ ons

„ ons de dwaalingen dier tyden afkeuren, „ voorzigtig vermyden; maar daar by niet „ tel lang ſtille ſtaan —— onze Voorgan„ gers hadden ook uitmuntende deugden, „ beminnelyke hoedanigheden, deeze moe„ ten ons tot voorbeelden van navol„ ging, hunne gebreken, in tegendeel, tot „ eene leerzaame herinnering verſtrekken, „ dat de onvolmaaktheid het onaffcheide„ lyk deel is van het menschlyk geſlacht.

„ Laaten wy, om de menigvuldige klip„ pen, die ons, in onze Ampten, omrin„ gen, te ontwyken, nimmer de tegen„ woordigheid van den Regter van Hemel „ en Aarde, uit het oog verliezen, en in „ onze binnenkameren van hem ſmeeken „ eene ruime maate van hemelſche Wys„ heid, welke niet trotsch, maar nederig, „ zuiver, vreedzaam en beſcheiden is, „ gezeggelyk, onpartydig, vol van barm„ hartigheid en goede vrugten.

„ Het moet Uliedeu niet verwonderen, „ Burgers Gecommitteerden, en Burgers „ Amptenaars en Ministers! dat de uitge„ ſtrektheid deezer Pligten, 't gevoel van „ myne geringheid, in vergelyking van hun, „ welken vóór my deeze zo wigtige als „ moeilyke Post bekleed hebben, het aan„ vaarden van dezelve, myn hart beklem„ men, en mistrouwen op my zelven in„ boezemen.

„ Dan, daar ik begryp, dat elk regt„ ſchaapen Burger zyne vermogens, hoe „ gering dezelve ook zyn, vooral in hach„ lyke tydsomſtandigheden, aan het Va-

LXXXVI. BOEK. 1795. „ derland verschuldigd is; heb ik niet g„ aarseld, op een voorloopig aanzoek „ herwaards te rug te keeren, en voort „ aan de roeping der Provisioneele Re„ presentanten des Volks op my uitge„ bragt, te gehoorzaamen, en dienvol„ gende, vertrouwende op de kragtdaa„ dige hulp van HEM, die den nederiger „ Wysheid en de zwakken Kragten ver„ leent, wyde ik my thans geheel en al „ aan den dienst myner Medeburgeren; „ ik verheug my werkzaam te kunnen „ zyn in een vak, waar toe ik van der „ jeugd ben opgeleid, waar in ik het „ grootste deel myns leevens heb door„ gebragt.

„ Dezelfde gevoelens van cordaatheid, „ standvastigheid en gemaatigdheid, van „ Gelykheid der Regten aller Menschen, „ welke ik ook, hangende de voorige Re„ volutie van MDCCLXXXVII, doch zon„ der vrugt, in deeze Raadzaal beleden „ heb, breng ik met my terug. Die zul„ len thans, nu menschlievenheid, edel„ moedigheid en regtvaardigheid, by de „ opening der eerste Vergadering der Re„ presentanten des Volks, zo nadruklyk „ zyn aanbevolen, my op nieuws bezie„ len; en, beantwoorden myne kragten „ aan myne welmeenende poogingen, zul„ len de Provisioneele Representanten, „ en Gylieden, Medeamptgenooten! over „ myn aanweezen alhier te vrede zyn. „ Haapert het my aan doorzigt, verflaauwt „ de yver, door klimmende jaaren; heb

„ ik

„ ik het ongeluk om af te wyken, waar- LXXXVI.
„ schuwt my broederlyk; ondersteunt my BOEK.
„ met uwe hulp, verlicht my door uwe ——
„ kunde en wysheid; schenkt my uw ver- 1795.
„ trouwen en vriendschap.

„ En tragten wy dus allen te zamen,
„ door een vlytig gebruik onzer ver-
„ schillende talenten, het Vaderland, en
„ onze Medeburgers, nuttig te zyn. ——
„ Tragten wy te wege te brengen, dat
„ de zekerheid voor het Leeven, de Eer
„ en de Bezittingen van ieder voortduu-
„ re. —— Dat het Regt spoedig, onge-
„ krenkt, zonder aanzien van Persoonen,
„ worde uitgeoefend. —— Dat de Wet-
„ ten daadlyk gehandhaafd worden, en het
„ zwaard der Geregtigheid allen geweld
„ beteugele. —— Dat dit Hof, 't welk
„ eerlang het Opperste Gerigt der beide
„ Gewesten zal uitmaaken, een schrik en
„ wreeker zy, niet van verschillende ge-
„ voelens, maar van alle opzettelyke boos-
„ heid. —— Een veilige toeverlaat voor
„ de verdrukte onschuld, en eene besten-
„ dige waarborg voor de Vryheid en Ge-
„ lykheid der Regten van den Mensch (*)."

De Burger PAULUS gewaagde, in zyne Aanspraak, hoe de tyd niet verre af, en genoegzaam gekomen was, dat dit Hof het Hoogste Gerigtshof voor *Holland* en *Zee-*

Vernieting van den Hoogen Raad met de

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 23 July 1795. In het Verbaal der Verrigtingen vindt men al het omslagtige, 't welk, te dier gelegenheid, plaats greep.

LXXXVI. BOEK. — 1795. veranderingen daar uit geboren.

Zeeland ftondt te worden: door de beraam de vernietiging van den *Hoogen Raad*, de vermeerdering van dit Hof met zeve Leden, van welken *Holland* vyf, en *Zeeland* 'er twee ftondt te benoemen. Dit kwam tot ftand in Herfstmaand, wanneer me zulks, by openbaare Afkondiging beken maakte, en betuigde dit gedaan te hebbe „ tot menagement van 's Lands Financien „ en tevens ter bekorting van de Proces„ fen, welker vermenigvuldiging niet an„ ders dan ten nadeele der Maatfchappy „ en goede Ingezetenen ftrekte." Voorts de geheele inrigting van dit nieuw ontwerp der Regtsbehandelinge bekend maakende. Aangezien, door de nieuw beraamde fchikkingen de bezigheden van het Hof merklyk ftonden vermenigvuldigd te worden, werd het getal der Raaden in den Hove met vier vermeerderd; twee deezer zouden door *Holland*, twee door *Zeeland* benoemd worden. Den tienden van Wynmaand was de dag waar op de Hooge Raad alle deszelfs verrigtingen moest ftaaken, met overleevering aller Papieren aan de Commisfie tot afdoening der zaaken gefteld (*).
Tot

(*) De Publicatie den 18 Sept. 1795 gedagtekend, is te vinden in de *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 30 Sept. Dezelve is ook geheel voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5684—5689. Zy is vry breedvoerig en ftelt den Volke voor op welk een voet de beide Gewesten overeen gekomen waren. Zy behelst de Inftructie en Reglement voor de Commisfie tot afdoening van de zaaken ter Cognitie van het gemortificeerd Collegie van

Tot deeze Commissie werden van wegen *Holland* en *Zeeland* Gelastigden benoemd. Deezen moesten, schoon door de twee Gewesten gezonden, hunne Aanstellingsbrieven van die beide ontvangen. Een daggeld van zes Guldens werd ieder der Leden toegelegd, wanneer zy tot het verrigten van bezigheden, hier uit voortvloeijende, daadlyk zaten; in die daggelden zou *Holland* en *Zeeland* ieder de helft betaalen. Voorts zouden zy de *Rapportgelden*, de verdere *Leges* en *Jura*, onder welk eene benaaming het ook zy, genieten op denzelfden voet als by den Hoogen Raad hadt plaats gegreepen (*). LXXXVI. BOEK. 1795.

Op voordragt des Voorzitters by de Provisioneele Representanten van *Holland* werd goedgevonden van wegen de Vernietiging van het Collegie van den Hoogen Raade, het Hof van *Holland* te volmagtigen, om uit deszelfs midden met en benevens de twee Leden, die van wegen het Hof van *Holland* in het Collegie der *Societeit* in *'s Gravenhaage* zitting hadden, nog één Lid daar zitting te doen neemen.

De Raad van *Vlaanderen*, te *Middelburg* vergaderende, werd door veelen geoordeeld De Raad van *Vlaanderen* vernietigd.

van den Hoogen Raad gestaan hebbende; als mede het Reglement voor den Hove van *Holland* en *Zeeland* by gelegenheid der Vernietiginge van het Collegie van den Hoogen Raad.

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 28 Sept. 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795.

deeld, geheel overtollig geworden te zyn zints geheel *Staatsvlaanderen* aan de *Franschen* was afgestaan; die van *Zeeland* bragten 'er veel tegen in, beschouwden de daar toe genomene Besluiten als te voorbaarig (*); doch zy kwamen 'er eerlang toe om daar in met de overige Bondgenooten op eenen voet te werk te gaan, tevens voorstellende eene behoorelyke schavergoeding aan de Leden en Ministers van denzelven. Waar op ter Vernietiging beslooten werd, en het andere eene nadere overweeging aanbevolen (†).

De Leden der Hooge Vierschaar van *Zuidholland* afgezet en nieuwe aangesteld.

Groote veranderingen greepen, in andere Collegien, plaats. A. Hoynck van Papendrecht, Baljuw van *Zuidholland*, gaf by eenen Brieve den Provisioneele Representanten van *Holland* te verstaan, dat de tegenwoordige Leden van den Hove en Hooge Vierschaar van *Zuidholland*, althans de meerderheid van dezelven, de doorslaandste blyken gegeeven hadden van het thans in den Lande aangenomen Regeeringsbestuur niet te zyn toegedaan: weshalven hy voorstelde 't zelve, benevens den Secretaris, af te zetten. Teffens eene benoeming van drie en dertig Persoonen inzendende om 'er elf uit te kiezen; en eene benoeming van drie Persoonen; ten einde daar uit een Secretaris aan te stellen. —— Gereeden ingang vondt diens

voor-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4797—4801.
(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 16 Oct. 1795.

voordragt. Men herinnerde zich leevendig, welk een taal veele Leden van deeze Vierschaar tegen de *Franschen*, en die deezer poogingen in den Lande, vóór den inval, begunstigden, hadden gevoerd (*). Allen werden zy ontzet van hunne posten, en de verkiezing geschiedde oogenbliklyk uit de benoemde Persoonen (†).

LXXXVI. BOEK.

1795.

Een Committé van Waakzaamheid in Holland aangesteld.

Rustlooze woelingen, om de pas ontlooke Vryheid in haare geboorte te smooren, en alle daar toe strekkende oogmerken en werkzaamheden te ontdekken, deeden de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks een *Committé van Algemeene Waakzaamheid voor het Volk van Holland* benoemen. Zy verkoozen de Burgers VAN HOGENDORP, SPOORS, LA PIERRE, H. GEVERS, G. VAN OLIVIER, VAN SONSBEEK, FENNEKOL en VON LIBEHERR. Dit was het middelpunt, in 's *Gravenhaage*, waar in alle Committés van Waakzaamheid en Veiligheid, in geheel het Gewest reeds plaats hebbende, of nog aan te stellen, moesten zamenloopen; en werden alle Civiele, Crimineele, Militaire en Gewapende Burgermagten uitdruklyk gelast aan 't zelve allen bystand te geeven, en te doen geeven. Van die aanstelling werd de noodige

(*) Wy hebben die taal onzen Leezeren doen hooren in het XXVII. D. onzer *Vaderl. Hist.* bl. 141 *enz.*

(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 6 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. dige aanschryving gedaan (*). Zo ve vuldig, als moeilyk, waren de werkzaa heden deezes Committés; menigmaal za len wy 't zelve ontmoeten.

Verande- ringen in de Baljuadien in *Holland*. Niets was zekerder, niets hadt lang in 't ooge geloopen, en tevens zeer ve toegebragt om misnoegen in den Lande t verwekken, en leevendig te houden, da dat de Amptenaaren, wier aanstelling va 't Landsbestuur afhing, allen bykans, zint de Omwenteling des Jaars MDCCLXXXVII door Stadhouderlyken invloed, en van eenen daar aan beantwoordenden stempel waren. Deezen mogten, by het wisselen des Staatsgetys verwagten, dat hunne Ampten veeg stonden. Waren de Regeeringen in de Steden en ten Plattenlande veranderd, de Baljuwschappen hadden een dergelyk lot te wagten.

Eenige veranderingen in dit stuk. Wegens veele en de voornaamste in *Holland* geschiedde een voordragt te hunner Afzettinge, die welhaast volgde met inplaatsstellinge van anderen (†). Te wydloo-

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 1 Mey 1795.

(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 18 Feb. 1795. Met één woord melden wy als ten deezen dage veranderd

Voor L. P. VAN TETS Baljuw van *Zuidholland* A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT.

Voor P VERMEULEN, Baljuw van *Kennemerland* J. J. CAMBIER.

Voor W. VAN DER HOEVEN, Baljuw van *Woerden* D. COSTERUS.

Voor A. F. VAN DER DUYN, Baljuw van *Woudrichem* D. VAN HELDE.

Voor

loopig zouden, wy worden met alle deeze Veranderingen op te haalen; ſlegts het een en ander daar toe behoorende, ten kenſchets dier dagen dienende, willen wy vermelden.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Gerrit Corver Hoofd, Droſſaart en Kastelein van den Huize van *Muiden*, Baljuw en Dykgraaf van *Naarden* en *Gooyland*, Hoofdofficier van *Weesp*, *Weesper Carſpel* en *Hoog Bylmer*, mitsgaders Dykgraaf der Zeedyk beoosten *Muiden*, verzogt van deeze posten ontſlaagen te worden. By de ontſlagsvergunning werd onmiddelyk tot diens Opvolger benoemd: Mr. Samuel Iperuszn Wiselius, thans Secretaris der Proviſioneele Repreſentanten van *Holland*. Naa dankbetuiging voor deeze onverwagte benoeming, verklaarde hy zeer getroffen en gevoelig te zyn over het vertrouwen in hem hier mede geſteld: dat hy 't zelve dan ook niet zou verydelen; maar dat hem deeze benoeming daar om dies te aangenaamer was: dewyl hy evenwel, binnen kort, zou genoodzaakt zyn, uit hoofde zyner zaaken, na *Amſterdam* te rug te keeren, en hy nu in ſtaat geſteld wierd, om te gelyk met derzelver waarneeming, in eene andere betrekking, nuttig te kunnen zyn aan den Lande (*).

Corver Hoofd bedankt voor zyn Baljuwſchap.

Wei-

Voor M. J. D. van Slingeland, Baljuw van *Stryen*
Cornelis Maasdam.
Voor J. van den Brandeler, Baljuw van *Beierland*
Jan van Driel *Jacobsz.*

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 24 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. S. I. Wiselius in diens plaats aangesteld, wordt door de Burgers gewraakt en waarom.

Weinig dagen mogt hy zich, in d vooruitzigt, verblyden. Een Brief de Municipaliteit van *Weesp* gaf der Verga dering te leezen, dat zy de aanstelling va Mr. S. I. Wiselius met veel bevreem ding hadden vernomen; dat, hoe zeer zy wel wilden bekennen tegen den Burger Wiselius niets personeels te hebben, daar hun zyne waare Vaderlandsche en Revolutionaire denkwyze volkomen bekend waren; zy egter aan de Vergadering, met eene Republikeinsche rondborstigheid, moesten verklaaren, dat zy, (op gronden van 's Vergaderings openlyke erkenning der Regten van den Mensch en Burger,) nimmer konden noch zouden erkennen eenigen Baljuw of Hoofd der Crimineele Justitie, dan zulk eenen, die door hunne Burgers behoorelyk was verkooren, dat het der Vergaderinge volkomen bekend was, hoe de meeste *Hollandsche* Steden, van dit hun onvervreemdbaar Regt hadden gebruik gemaakt, en het gevolglyk met 's Vergaderings openlyke erkenning niet strooken zou, wanneer men de uitoefening van dat zelfde Regt aan de even vrye Medeburgeren hunner Stad en het Platteland, wilde ontneemen: weshalven zy verzogten, ten einde alle onaangenaamheden te vermyden, dat door de waardige Vertegenwoordigers van het Volk van *Holland*, ten spoedigsten zodanig eene beschikking, ten deezen aanziene, mogt vallen, als overeenkomstig was met derzelver Verklaaring van de Regten van den Mensch en Burger. Te

meer

meer om dat de *Titulature* van Hoofdofficier over de Stad *Weesp*, op geen voorgaande Commissie, hoe genaamd, gegrond was.

LXXXVI. BOEK.

1795.

Hy onderwerpt zich hier aan.

Met hoe veel genoegen, met welk een bly vooruitzigt, de Burger WISELIUS de op hem uitgebragte benoeming ontvangen hadt, deedt deeze Burgertaal hem van gedagten veranderen, en verklaaren, dat hy zich gedrongen vondt om op zyn ontslag en het intrekken van het op hem gevallen Besluit, aan te dringen. Zo geheel vry van Amptbejag, begaf hy zich buiten de Vergadering; terwyl zyne zaak stondt behandeld te worden. De Voorzitter deedt omvraag wegens het verzogte Ontslag, en men aarzelde niet hetzelve te verleenen. Dit hem by zyn weder binnen treeden aangekundigd zynde, berustte hy gereed in 't genomene besluit (*).

Hoe het zich met het Baljuwschap van *Rhynland* toedroeg.

De Stedehouder des Baljuws van *Rhynland* J. A. PAPENSTECHER diende een Verzoekschrift in, wegens het behandelen der Crimineele Justitie, uit hoofde der afweezigheid des Baljuws WILLEM LODEWYK *Grave* VAN STARRENBURG: dan ten zelfden tyde werd besllooten laatstgemelden, als Baljuw en Dykgraaf van *Rhynland* af te zetten, en den Stedehouder aan te schryven om zich van alle verrigtingen, de Gerigtsoefening betreffende, te onthouden. Onverwyld werd tot Baljuw en

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. en Dykgraaf van *Rhynland* aangesteld M WILLEM COSTERUS (*). — Het leedt slechts weinige dagen of de Burger VAN VOORS deelde der Vergaderinge mede, dat zyn Afvaardigers, de zeventien Burgeryen va *Rhynland* een Committé Revolutionair had den benoemd, om het Collegie van Baljuw en Welgebooren Mannen van *Rhynland*, me derzelver Ministers te verlaaten van hunne posten, dat zy dit werklyk ten uitvoer gebragt, een Collegie van Welgeboorene Mannen aangesteld, en den Burger W. COSTERUS tot Baljuw, voor ééne maand, benoemd hadden. Hoe zeer deeze Volkskeuze met die der Vergaderinge strookte, wankelde dezelve zo verre, dat hy van dit Ampt, voor een korten tyd verlaaten; doch weder door het Volk daar toe aangesteld werd, zich verheugende de goedkeuring der Ingelanden te mogen wegdraagen (†).

Aanschryving wegens de Baljuwen enz. in *Holland*. Op eene menigte van Plaatzen ging die Afzetting en Aanstelling der Baljuwen en Crimineele Officieren met veel ongeregeldheids toe. Partyschap speelde daar in eene hoofdrolle. Klagten van wederzyden waren 'er het onvermydelyk gevolg van. Hier in was voorziening noodig. Tweespalt, en daar uit spruitende Regeeringloosheid, met alle de jammeren daar aan

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 12 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 Feb. en 5 Maart 1795.

aan verknogt, eischte eene spoedige voorziening. Deeze deeden de Provisioneele Representanten van *Holland*, hunne Medeburgers omtrent de Ampten van Baljuwen, en allen, die aan het hoofd der Crimineele Justitie waren, in deezer voege, op den zesden van Lentemaand aanschryvende — „ Wy hebben gemeend, dat het „ onze eerste pligt was, by het aanvangen onzer bezigheden, de Regten van „ den Mensch en den Burger, en de Souverainiteit van het Volk, plegtig te erkennen, gelyk wy gedaan hebben by „ onze Publikatie van één en dertig January laatstleden, en wy hebben steeds „ in het oog gehouden alle onze werkzaamheden, op die eeuwige en onveranderlyke Grondbeginzelen te doen rusten.

„ Het is daarom, dat wy daadlyk het „ onderscheid der stemmende en niet stemmende Steden, als volkomenlyk tegen „ die beginzelen strydende, hebben vernietigd, en de Gedeputeerden van de „ zogenaamde Kleine Steden en het Platteland in onze Vergadering, admitteeren; en om dezelve reden hebben wy „ gemeend ons niet te moeten inlaaten in „ de Huishoudelyke Schikkingen van eenige Steden of Dorpen, in het vertrouwen, dat alle onze Medeburgers, even „ als wy, zullen begrypen, dat alle deeze „ Schikkingen niet kunnen zyn dan provisioneele, tot den tyd, dat eene Nationaale Conventie van het geheele *Bataafsche Volk* plaats zal hebben, wan-

 „ neer

LXXXVI. BOEK.

1795.

„ neer het geheele Volk zynen wil do„ Vertegenwoordigers zal doen blyken.

„ Dan, hoe zeer wy fteeds in het oo„ zullen houden het vertrouwen door on„ ze Medeburgeren in ons gefteld, nie„ verder te gebruiken, dan noodig is to„ het bereiken der oogmerken, om welk„ wy tot deeze Vergadering zyn benoemd; „ meenen wy egter aan het geheele Volk „ van *Holland*, wiens Vertegenwoordigers „ wy zyn, verfchuldigd te weezen, te „ zorgen, dat tot Ampten van Baljuwen, „ en allen die aan het hoofd der Crimi„ neele Juftitie zyn, niemand worde be„ noemd, dan zulke Perfoonen, welke be„ kend zyn als de Grondbeginzelen van „ Vryheid en Gelykheid en de Regten van „ den Mensch toegedaan, en met al hun „ vermogen zullen medewerken tot het „ vastftellen eener Regeeringsvorm, door „ welke 's Volks geluk op duurzaame gron„ den gevestigd worde, en byzonder om „ tegen te werken en behoorelyk te doen „ ftraffen, alle zodanige oproerige gefprek„ ken of gedraagingen, welke de alge„ meene rust zouden ftooren, en het be„ paalen van de Regeerigsvorm hinderlyk „ zyn. —— En het is dus, om dat het „ belang van alle onze Medeburgers, die „ wy vertegenwoordigen, vordert, dat in „ alle Plaatzen vertrouwde Perfoonen aan „ het hoofd der Juftitie geplaatst zyn; „ dat wy het als een onvermydelyken „ pligt hebben befchouwd, te moeten „ zorgen, dat alle Perfoonen, het zy als

„ Bal-

„ Baljuwen, Crimineele Schouten, Dros- LXXXVI.
„ saarden, of generaalyk alle Persoonen, BOEK.
„ welken uit naam van het Volk, Regt
„ eischen, door de Vertegenwoordigers 1795.
„ van het geheele Volk zullen worden
„ geconfirmeerd, en van deeze Vergade-
„ ring hunne Commissien ontvangen.

„ Wy durven ons vleijen, dat onze
„ Medeburgers genoegzaame en overtui-
„ gende blyken hebben ontvangen van on-
„ ze zorgvuldigheid om niemands Regten
„ te krenken, dan dat zy bevreesd zou-
„ den zyn, dat men ons zou verwyten,
„ eenige inbreuken op de Regten onzer
„ Medeburgeren te zullen maaken; en
„ wy kunnen dezelve verzekeren, nim-
„ mer hun, die verkooren zyn, hunne
„ Commissien te zullen weigeren, ten zy
„ 's Volks belang, het geen aan onze
„ zorge is toevertrouwd, zulks volstrekt-
„ lyk vordert; terwyl alle deeze schik-
„ kingen niet kunnen zyn dan provisio-
„ neel, en zich niet langer uitstrekken,
„ dan tot den tyd, dat de Nationaale
„ Conventie de finale bepaalingen, we-
„ gens die aanstellingen, zal hebben ge-
„ maakt.

„ Wy verzoeken U derhalven, om te
„ willen opgeeven, en wel binnen den tyd
„ van acht dagen, na ontvangst deezes,
„ wie in uwe Stad of Dorp tot waarnee-
„ ming van het Regt der Hooge Over-
„ heid is aangesteld, 't zy onder den naam
„ van Publieken Aanklaager, Baljuw, Cri-
„ mineele Schout, Drossaart of eenige

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ andere; ten einde van ons, als het geheele Volk deezer Provincie vertegenwoordigende, geapprobeerd te worden, en hunne Commissie te ontvangen; en, zo dezelve het vertrouwen van het geheele Volk niet waardig was, een ander door ons benoemd te worden (*)."

Schikking op de Verzoekschriften gemaakt.

Over hoe veele Baljuwschappen reeds mogt beschikt weezen, was het aantal der aanschryvingen, ten gestelden tyde, zo groot, en het leezen dier Brieven verspilde zo veel tyds, dat men, op voordragt des Voorzitters, besloot, om het leezen deezer Brieven, en het maaken van eene naauwkeurige lyst, in handen te stellen van het zeer onlangs opgerigte *Committé tot het naazien der Requesten* (†).

Gevolgen eeniger Verkiezingen.

Schoon verre de meeste Verkiezingen, op Vryheidsvoorstanders gevallen, de volle goedkeuring der Vergaderinge wegdroegen, trof men 'er aan, welke dit lot niet te beurt viel, en hadt men, op eenige Plaatzen, met Verkiezingen te doen, die niet dan gewraakt konden worden, van wegen eene benoeming op Persoonen gevallen, in deeze dagen, niet geschikt tot het bekleeden van regterlyke Ampten; terwyl hier en daar heevige twisten ontstonden tusschen de Patriotten en Prinsgezinden. Bykomende omstandigheden hadden ook zomwylen het niet terstond in-

wil-

(*) *Jaarb. der Bataafsche Republiek* II. D. bl. 84.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 18 Maart 1795.

willigen der keuze ten gevolge. *Zo* fchreef de Municipaliteit van *Naarden* en het *Gooyland*, dat zy, op de aanftelling van den Burger GABRIEL HERCULES VAN LOON tot Baljuw, de goedkeuring der Vergadering verzogt. In dien Brieve noemden zy zich *Reprefentanten van het Volk van Gooyland*; deeze aangemaatigde titulature kon men niet doorlaaten: daar de Vergadering geen ander, dan het *Volk van Holland*, kon erkennen: waar om zy, zonder eenigzins de bekende denkwyze des Burgers VAN LOON te verdenken, deezen Burger, wegens dat Diftrict, op de Vergadering tegenwoordig, verzogten deswegen de Municipaliteit van *Naarden* en het *Gooyland* kennis te geeven; ten einde hier omtrent eene andere voorftelling te doen (*).

Schikkingen op de Dyk-graaf- en Hoog-heem-raad-fchappen gemaakt.

Het maaken eener fchikking, op de Hooge, Middelbaare en Laage Heerlykheden; de in handen geftelde Verzoekfchriften, wegens Schouten en Secretarisfen ten Plattenlande in *Holland*; het daarftellen van toevoorzigt op de Dyk- en Waterwerken behoorende tot de Heemraadfchappen en Watergraaffchappen, baarde, van vroeg af, veel overlegs en bezigheids. Een Ontwerp deswegen beraamd, werd der Vergaderinge, op den zeventienden van Sprokkelmaand voorgedraagen, en hadt, naa het ondergaan van eenige verande-

(*) *Decreeten der Prov. Reprefentanten van Holland* 18 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. deringen, eene Afkondiging ten gevolge; waar aan men naa eenig tydsverloop oordeelde eenige Veranderingen en Verbeteringen te moeten toevoegen (*).

Byzonder hoog waren de geschillen gereezen, in de Dykcollegien, onder de Dyken Watergraaven, Heemraaden, Hoofd-Ingelanden, Waardsmannen, Poldermeesteren, Secretarisſen en Penningmeesteren. *Rhynland* leeverde hier van een voorbeeld op, 't welk veel werks verſchafte, met onaangenaame omſtandigheden vergezeld ging, en eindelyk tot een Beſluit kwam, de gereezene geſchillen bemiddelende; ſchoon men daar in niet bleef berusten (†). Niet weinig moeite hadt het desgelyks in, het Dykgraaf- en Hoogheemraadſchap van *Delfland*, in deeze warling te regelen (§).

De Ridderlyke Goederen ten voordeele van den Lande in *Holland* beheerd.

Het afſchaffen van alle Erflyke Waardigheden, en dus ook van de *Ridderſchap*, gaf den Burger HAHN gelegenheid, om, gelyk hy ſprak, „ zodanige Goederen in „ eigene adminiſtratie en ten profyte van „ *Holland* te neemen, welke eene domme „ en bygeloovige lafheid den oudſten Rid„ deren in gebruik gaf. Ik bedoel *Tei„ lingen*, *Leeuwenhorst* en de *Abtdy van „ Rhynsburg*, en zonder de Vergadering „ te willen ophouden, met eene nietsbe„ dui-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 6 Maart 7 Oct. 1795.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 12 Juny, 20 July, 19 Aug. 16 Nov. 1795

(§) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 July 1795.

„ duidende Geleerdheid over derzelver LXXXVI.
„ onwettigen oorſprong of overgang van BOEK.
„ Geestelyke Goederen, tot de zodani- ———
„ gen, die zy naderhand zyn geworden, 1795.
„ zal ik maar alleen, met den vinger op
„ derzelver waarde en belangrykheid wy-
„ zen: zo wel als op het ongerymde,
„ dat de Ridders, ſchoon afgeſchaft, der-
„ zelver vrugten nog blyven trekken, en
„ ik zou U dus voorſtellen, dezelve daad-
„ lyk den Volke toe te eigenen, en onder
„ ſequestratie en adminiſtratie te ſtellen
„ van zodanige Perſoonen of Collegie,
„ als deeze Vergadering zal goedvinden:
„ ten einde dezelve, by proviſie, ten pro-
„ fyte van *Holland*, te beheeren; met vol-
„ komen last, magt en authoriteit, om,
„ van wegen deeze Vergadering alle Rent-
„ meesters en Bedienden te interdiceeren,
„ om langer in hunne geweezene Func-
„ tien voort te vaaren, van dezelven de
„ profytlyke Rekening, zedert één en
„ dertig January laatstleden af te vorde-
„ ren, en voorts alles te doen wat goede
„ Sequesters betaaamt."

Eenen gansch gereeden ingang vondt dit Voorſtel, en werd het geheele Beheer van de opgenoemde, benevens van alle verdere Domeinen des Volks van *Holland* overgelaaten aan het Committé van Algemeen Welzyn (*).

De

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 6 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK.

1795. Voorstel in *Zeeland*, wegens de Ambagtsheerlykheden.

De Burger J. H. VAN DER PALM, Lid der Provisioneele Representanten des Volks van *Zeeland*, deedt een voorstel, ten opzigte der Ambagtsheerlykheden in dat Gewest. Hy merkte op, dat het geen tot de Ambagtsheerlykheden, en de voorgewende Regten der zich noemende Eigenaaren van de Ambagten betrekking hadt, tot de belangryke onderwerpen behoorde van ons tegenwoordig Staatsregt, welker beslissing grootendeels afhangt van het oogpunt, waar uit men onze tegenwoordige Omwenteling beschouwde. —— Dat, terwyl de Stedelingen in het vol genôt hunner herstelde Vryheid zich verheugden, en leden des Staatsbestuurs aanstelden, eenigermaate het tegendeel op het Platteland by de Dorpelingen, en de Inwoonders der onbeslooten Steden, plaats hadt.

De Ambagtsheeren konden wel of durfden den Opgezetenen des Lands het regt niet betwisten om hunne Geregten, met derzelver Ministers of Bedienden, door de Volksstem te doen verkiezen; maar zy bleeven zich het Oppergezag aanmaatigen over alle andere Beheeringen, die niet daadlyk door Schout, Schepenen of Secretarissen van den Geregte moesten worden waargenomen. De beschikking op al het overige meenden zy aan hun, en niet aan het wettig gekoozen Dorpsbestuur, toe te komen; daar zy zich als een soort van Opperste Magistraatspersoonen bleeven aanmerken, van hunne *Regalia* spraaken, hunne

ne Regten, met die der Stedelyke Regeeringen vergeleeken, schoon zy door het Volksvertrouwen niet aangesteld, of in hunne Posten aangebleeven waren; maar hun vermeend Regt door erfenis of aankoop verkreegen hadden. Zy scheenen dus een gedrochtlyk tweehoofdig Bestuur te willen invoeren, en zaaiden, met de daad verdeeldheid en misnoegen onder alle en zelfs welgezinde Landzaaten. —— By dit alles voerden zy nog dezelfde aanmaatigingen op Vryheid van Jagt, Visschery en Vogelary, zo wel als op de voor den Landman zo vernederende Heerendiensten, en schaamde zich niet deeze overblyfzels van barbaarschheid en slaaverny uit de Regten van den Mensch te willen afleiden.

Van der Palm oordeelde het onmogelyk, dat de beginzels der Omwentelinge by den Landman voortgang konden maaken, dat niet alle moed en yver voor de zaak der Vryheid en Gelykheid by hem moest uitgebluscht worden, zo lang de Volksrepresentanten, door een kloekmoedige beslissing hem niet, gelyk alle Burgers van het Vaderland, zyne onvervreemdbaare Regten hadden toegeweezen.

Voor dit grootste en nuttigste gedeelte des Volks in de bresse springende, vondt deeze Vertegenwoordiger des *Zeauwschen* Volks zich verpligt, om de Commissie tot de zaaken der Ambagtsheerlykheden, te doen volduuren, of eene andere uit de Vergadering aanstellen, of het Committé van Onderzoek te gelasten om in deezen

de

LXXXVI. BOEK. 1795. de Representanten met hunnen raad te dienen; ten einde dezelve aanweeze of de zogenaamde Ambagtsheerlyke Regten en Privilegien, 't zy geheel of ten deele, met de onvervreemdbaare Regten van den Mensch en Burger overeenkomstig, dan daar mede strydig waren: dewyl men nimmer kon veronderstellen; dat zy daar boven verheeven zouden weezen. —— Verder of, ingevalle dat zy strydig daar mede bevonden wierden, eenige en welke schadeloosstelling zou gegeeven worden aan de zodanigen, die by deeze beslissing zich benadeeld zouden rekenen, en zich niet gezind toonden om eenige opoffering aan de Rede en het Algemeene Welzyn te doen, als mede van waar zulk een schadeloosstelling het gevoeglykst zou kunnen gevonden worden (*).

Afkondiging deswegen. Op het gedaane onderzoek rustte eene Afkondiging, by welke het gedrag eeniger Ambagtsheeren afgemaald werd, als zigtbaar ingerigt om de reeds gemaakte voorzieningen te ontwyken, hunne tegen de Omwenteling gekante grondbeginzels staande te houden, en veld te doen winnen, daar in ondersteund door kwalykgezinde Leden en Ministers der ontslaagene Dorpsgerigten. Om daar tegen te voorzien, verbreedde men eene Publikatie deswegen, voorheen uitgevaardigd, met opnoeming der gewraakte aanmaatigingen, en vaststelling van verbeurte aller hunner Am-

(*) N. *Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4801.

Ambagtsheerlyke Regten, indien zy daar mede ſtrydig handelden, en eene boete van vyftig *Ponden Vlaams* opleggende aan ieder, die hun ten aanziene van de gedaane Indragten rechtſtreeksch of zydelings behulpzaam geweest waren: alles onverminderd zodanige Crimineele Actie, als waar aan zy zich zouden hebben blootgeſteld, dat zy dit Bevel overtreeden met een boos opzet en oogmerk om de openbaare rust te ſtooren en de tegenwoordige orde van zaaken tegen te gaan. —— Ten eigenſten tyde wraakten zy, en verboden onder dezelfde ſtraf bedreigingen, alle indragten der nieuw aangeſtelde Geregten op het beheer der Dyken en Waterwerken, aan de Ambagtsheeren tot nog gelaaten. — Voorts moesten alle nieuw aangeſtelde Geregten, binnen een bepaalden tyd, blyk en bewys brengen van deeze hunne aanſtelling. —— Eindelyk noodigden zy alle Ambagtsheeren uit tot de opgave van alle de Regten en Voordeelen aan hunne Ambagtsheerlykheden verknogt, als mede van de Schavergoeding welke zy vermeenden hun deswegen toe te komen: binnen den geſtelden tyd des geene opgaave gedaan hebbende, zouden zy gerekend worden afſtand van hunne Ambagtsheerlyke Regten gedaan te hebben (*).

Veranderingen in *Gelderland* ten

Naardemaal de Omwenteling in *Gelderland* alle Leenpligt en Dienstbaarheid van alle ſoorten van Leenen, Heeren- Abts- Vrou-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5277—5280.

LXXXVI. BOEK.

1795. aanziene der Heerlykheden.

Vrouwen- en Hofhoorige goederen, waren afgeschaft en vernietigd, vorderden de Vertegenwoordigers des eene naauwkeurige opgave, en beschryving tot welke soort van Leenen dezelve behoorden, als mede welke Heergewaaden, Oprukkingen, Investituren, by elke verheffing, daar van moesten betaald worden, en hoe veel men de Heergewaden of *Laudemina* gewoonlyk begrootte, met de opgave van de Regten ter Leenkamer betaald. Verder dat daar by gevoegd zou worden wat zy ter schavergoeding eischten. Met uitdruklyke vaststelling, dat allen, die in gebreke bleeven om, binnen zes maanden, de geëischte opgave te doen, van allen aanspraak op schavergoeding zouden verstoken zyn (*).

Ingevolge der erkende Regten van den Mensch en Burger in *Gelderland* moesten ook de Inwooners, die Ingezetenen waren eener Heerlykheid, en daar door mindere vryheden genooten dan anderen, ontheeven worden van alles wat hun kon herinneren aan het gemis van Regten, in vroegeren tyde, alleen door Geweld en Overheersching aan hun ontnomen: daar geene verjaaring het gemis dier Regten kon wettigen. Hier op steunde eene Afkondiging, welke de Heerlykheden in dit Gewest, met den aankleeve van dien, afschafte. Alles onder zodanige bepaalingen, als ten algemeenen oirbaar dienden, met aanwyzing van voegelyke Scha-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 6671.

Schadeloosstellingen, in gevallen, waar deeze vereischt werd, met de noodige schikkingen op het volgend beheer (*). LXXXVI. BOEK.

1795. Het Stemregt der Eigenerfden in Friesland opgeschort.

Het Stemregt op den voet, zo als hetzelve, zints onheuchlyke tyden, in *Friesland* was uitgeoefend, zich bepaalende tot de Eigenaars van Landgoederen, zomtyds van geringe waarde en uitgestrektheid, die daar door alleen, met uitsluiting van alle andere Ingezetenen, geregtigd waren, om, in onderscheidene gevallen van Verkiezinge en Aanstellinge, hun stem te mogen uitbrengen (†), was volstrekt onbestaanbaar met de orde der zaaken, zints de Omwenteling, ingevoerd. Daarenboven strekte het beroepen daar op tot dwarsbooming van de heilzaamste Maatregelen der Municipaliteiten ten Plattenlande; zodanige stremmingen in derzelver werkzaamheden konden nergens anders toe strekken, dan om het noodig gezag der Districts-regeeringen te verkleinen, den Volksgeest te verdeelen, de woede der partyschappen te vergrooten, en eene strafwaardige te onvredenheid met de tegenwoordige Inrichting van zaaken aan den dag te leggen. Hier om werden de Provisioneele Representanten des Volks van *Friesland* te raade, dit Stemregt op te schorten, tot dat, door eene volgende Representatie, bevoegd om eene geheel nieuwe Consti-

tu-

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 7165—7170.

(*) Men zie over dit Stemregt den *Tegenw. Staat van Friesland* IV. D. bl. 2 env.

LXXXVI. BOEK. 1795. tutie voor *Friesland* tot stand te brengen, omtrent dit stuk, zulke voorzieningen zouden gedaan zyn, als men meest overeenkomstig vondt met de Regten van Mensch en Burger (*). De Vereenigde Burgersocieteiten, hier mede niet voldaan, verzogten om eene volkomene vernietiging en altoosduurende afschaffing van het wandrogtlyk Stemregt, en eene openbaare verbranding der zogenaamde Stemcohieren, om de gedagtenis daar van uit te delgen (†).

De Graaflykheids Tollen in *Holland* afgeschaft. Wat men oordeelde te kunnen dienen om den Koophandel, en wat daar aan paalt, eenen vryen en onbelemmerden loop te bezorgen, en hier door het heil der Ingezetenen te bevorderen, dagten de Representanten van *Holland* werkstellig te moeten maaken, en boven al de hindernisfen, daar aan in den weg gelegd, weg te neemen. Als zodanig beschouwden zy de belemmering, die der vrye Scheepvaard werd toegebragt, door zekere zogenaamde Tolregten, byzondere Verstapelings- en andere Privilegien, die afkomstig uit de barbaarsche en dwinglandsche tyden der Graaflyke Regeering, tot nog hadden voortgeduurd, niettegenstaande onze roemrugtige Voorvaders de Graaflyke overheersching hadden afgeschud; doch welke thans, naa de geheele vernietiging der overblyfzelen van het Graaflyk gezag, voor onverdraaglyk moes-

(*) Dit Besluit werd den 11 van Mey 1795 genomen. *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3304.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4072.

moesten gehouden worden. De onverdraaglykheid daar van hadt eene gedeeltlyke Tolvryheid doen invoeren, ſtrydig met de beginzelen van Vryheid, Gelykheid en Broederſchap, en den Handel grootlyks belemmerende. De voordeelen van alle Tollen in *Holland* bleeken 'sjaarlyks, de tien laatſte jaaren door een gerekend, aan den Lande niet meer te hebben opgebragt dan de geringe ſom van 27,435 Guldens. Een inkomen, 't welk niet kon opweegen tegen de plaageryen, waar aan de Ingezetenen hier door onderworpen waren, en de belemmeringen aan den Binnenlandſchen Handel daar door toegebragt.

Op deeze gronden ſteunde de vernietiging der Graaflykheids Tollen, met naame opgenoemd. Een lyst welke wy hier afſchryven, ten blyke van derzelver menigte in een zo klein beſtek Lands. De Graaflykheids Tol te *Haarlem*, op de Wagten te *Spaarendam*; de Graaflykheids Tol te *Leyden*; de *Graaflykheids* en *Wasſenaarſche* Tollen te *Gouda*; de Graaflykheids Tol te *Rotterdam*, zo die voor zoute als zoete Wateren; de Graaflykheids Tol te *Woudrichem*, te *Arkel*, te *Schoonhoven*, te *Weesp*, te *Heusden*; de *Wasſenaarſche* Tol aan de *Zylbrug* en op den *Does*; de Tol aan *'s Molenaars Graaf* en tot *Alphen*; de Tol aan de *Goudaſche Sluis* by *Alphen*; en alle verdere Graaflykheids Tollen, die onder de benaaming van *Zwygende*, *Vliegende*, *Brand-tollen*, voorts alle zodanige Tollen, welke eertyds aan de Graaflykheid behoord

LXXXVI. BOEK. 1795. hebbende, van dezelve op eene onwettige wyze verkreegen waren, en door eenige Persoonen of Corpora mogten bezeten en geheeven worden. —— In deeze opheffing was ook, met naame, begreepen het *Stapelregt*, zo te *Dordrecht* (*), als waar het wyders plaats mogt hebben. En verstonden de Representanten, dat, indien nog andere zogenaamde Privilegien of Octroyen aan Persoonen of Plaatzen, ten laste van anderen, volgens oude verleeningen, bestonden, hier niet opgenoemd, door hun in nadere overweeginge zouden genomen worden (†).

Om allen misverstand in deezen te voorkomen, verklaarden zy, ten slotte, in deeze Publicatie, geenzins te bedoelen of te begrypen, de zogenaamde Tollen of Gabellen, bepaald geheeven tot onderhoud van Wegen, Straaten en Vaarten; noch ook de Gemeenelands Passagiegelden, of andere Gemeenelands Lasten en Impositien (§).

Aanschryving aan andere De Burger HAHN boodt ter Algemeene Staatsvergadering een Afdruk aan, der boven-

(*) De meesten der geweezene Bedienden van 't zelve kreegen een Jaargeld. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 27 July 1795.

(†) Hier van hadt men een voorbeeld in den Tol aan den *Hinderdam* te *Delft*, die verklaard werd tot de Graaflykheids Tollen en dus onder de afgeschafte te behooren. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 27 July 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 10 Maart 1795.

vengemelde Publikatie, met voorstel, om zo veel de Generaliteits Landen betrof, een soortgelyk besluit te neemen; en voorts een Afdruk aan de Bondgenooten toe te schikken, met aanmaaning om, waar het te passe mogt komen, den Handel en Zeevaard een dergelyken dienst te bewyzen (*). —— De Representanten des Volks van *Stad en Lande* betuigden gereed te zyn om dusdanige Tollen, indien zy in dit Gewest waren, af te schaffen; doch tevens, dat dezelve, zo veel zy wisten, niet bestonden (†).

LXXXVI. BOEK. 1795. Gewesten, ten aanziene der Tollen: Antwoord van *Stad en Lande*.

Reeds by den aanvange der Omwentelinge werden, in *Holland*, alle Vrydommen van Belastingen en Tollen, zo die tot den Lande, als tot Steden of Dorpen behoorden, aan byzondere Persoonen, dikwyls, op een grilligen en beuzelagtigen grond, verleend, ingetrokken (§). —— Schoon men zich vervolgens genoodzaakt vondt, daar op eenige uitzonderingen te maaken, ten behoeve van eenige Fabrieken en Trafieken, en van een en ander Gesticht tot liefdaadige eindens, als welke, door dit gemis, allen steun derfden, bleeven alle vrystellingen van eenen anderen en den voorgemelden aart stand houden. In *Gelderland*, in *Groningen*, als me-

Afgeschafte Bevoorregtingen van Tollen.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 23 Maart 1795.
(†) *N Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3362.
(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 5 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK. mede in *Zeeland* schafte men dergelyke Bevoorregtingen af.

1795. Wat 'er omtrent de Tienden gebeurde.

Veelen zogten in de Regten van den Mensch en Burger, ook ontheffing van andere Belastingen, en begreepen, dat de *Tiendens*, daar onder behoorden. Dit begrip oordeelden de Representanten van *Holland*, by eene openbaare Afkondiging, te moeten tegengaan. Zy benoemden eene Commissie om de wettigheid of onwettigheid der Tienden, in dat Gewest geheeven, te onderzoeken, en voorts in aanmerking te neemen wat tot de af- of niet af te schaffene behoorde (*). Dezelve hadt na te gaan den oorsprong en aart der Tiendens in *Holland.* —— Of het billyk, regtvaardig en raadzaam ware, de Tiendens, welke de Tiendheffer, op eene wettige wyze bezat, af te schaffen? —— Zo neen, welke bepaalingen daar omtrent in deeze vrye Republiek konden gemaakt worden, waar door dezelve, buiten schade van den Lande, in opzigt der Verpondingen, en zonder nadeel voor den Tiendheffer, minder drukkend zouden kunnen worden voor den Tiendschuldigen? —— Of, indien de afschaffing wordt aangeraaden, de Tiendheffer behoort te worden schadeloos gesteld; en zo ja, of zulks door den Tiendschuldigen, of wien anders, behoort te geschieden, mitsgaders op hoedanig eene wyze zulks, en wel buiten schade van den

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 July 1795.

den Lande, kan worden daargesteld (*). LXXXVI. BOEK. 1795.
Intusschen was dit begrip, ten aanzien der Tienden, in de Generaliteits Landen, van dat gevolg geweest, dat eene Commissie derwaards heen getoogen, de Verpagting der Tiendens onderstaan hebbende, bevondt hoe niemand daar op Geld hadt durven bieden, vervaard gemaakt door de bedreigingen eeniger Leden van de Volkssocieteiten. Oordeelende nogthans met dit werk te moeten voortvaaren, hadden zy den gewapenden arm te hulp genomen, waar tegen zich eenige Persoonen te *Oudenroode* verzetten; doch welker aanvoerder gevat en na *'s Hertogenbosch* gebragt was (†).

Nadere bepaalingen op Jaagen en Visschen.

Onder een der eerste Vrystellingen in *Holland* was die der Jagt (§). Dit gaf voet tot veelerhande misbruik, door eene uituitgebreide Publikatie tegengegaan, met de noodige bepaalingen op het Regt van de Jagt (**). In *Utrecht* vondt men desgelyks noodig de schikkingen daar by voorraad gemaakt, nader te beheinen (††). Dit was ook het geval in *Friesland* (§§). — Van de vryheid der Visscheryen verleend werd

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 31 July 1795.
(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 July 1795.
(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 261.
(**) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 July 1795.
(††) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 6477.
(§§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5862. 6538.

LXXXVI. BOEK. — 1795.

werd zo veel misbruiks gemaakt, dat men zulks in *Holland* moest tegengaan (*). In *Friesland* maakte men op dit stuk de noodige bepaalingen (†).

Vrystelling van de Strafwetten, wegens Huwelyken van onderscheide Gezindheden.

Dwang en vervolgzugt hadden onderscheid tusschen Burger en Burger, uit hoofde van Godsdienstige Begrippen ingevoerd, ten opzigte van Huwelyken tusschen Krygsofficieren, en Politieke Amptenaaren van de Gereformeerde Godsdienst met *Roomschgezinde* Vrouwen, en in 't algemeen, omtrent de Egtverbintenissen tusschen Persoonen van die beide Gezindheden, verbiedende, of althans hoogstbelemmerende, bepaalingen gemaakt. Alle Strafwetten ten deezen aanziene werden van wegen de Algemeene Staaten, ingetrokken en buiten werking gesteld (§).

Nieuwe Inrigting omtrent de Egtverbintenissen.

In *Holland* ging men, ten opzigte van de Huwelyksvoltrekking in 't algemeen, een schreede wyder. De Geestlykheid der heerschende Kerk hadt, tot hier toe, het voorregt genooten, om de Trouwplegtigheid te voltrekken, en werden geen Egtverbintenissen voor wettig erkend, dan die door deeze, of de Plaatslyke Regeering, geslooten waren. Het tegenwoordig Bestuur, getrouw aan de gronden van Vryheid en Gelykheid, vondt het strydig, den Godsdienst eenigen invloed toe te ken-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5071.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 5865.
(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 April 1795.

kennen op, betrekkingen den Burgerstaat rechtstreeks betreffende. Ingevolge hier van de vastfelling, dat voortaan alle Ondertrouw, zonder eenig onderscheid van Kerkgenootschap in agt te neemen, voor de Plaatslyke Regeering moest aangegaan, en het Huwelyk door dezelve voltrokken worden. Dan gaf hetzelve tevens aan alle Geestlyken, zonder eenig onderscheid van Godsdienstgezindheden, die aan het Huwelyk eene meer dan Burgerlyke kragt of verpligting toekenden, vryheid om niet alleen de gewoone drie Huwelyks Geboden, voor de Leden hunner Kerkgemeenschappen, die zulks begeerden, in hunne Kerk te doen afkondigen; maar ook het Huwelyk zelve, naar hunne denkwyze, in te zegenen: onder de volstrekte bepaaling, dat geen Geestlyke dit zou doen, dan ingevalle hem, op eene wettige wyze, de voltrekking daar van, ten overstaan der Burgerlyke Regeeringe, was gebleeken (*).

De Synoden in *Holland* niet langer ten koste van den Lande te houden.

Weinig kon dus een Besluit der Heerschende Kerk smaaken. Niet luttel ook stootte het den Afgevaardigden van de *Zuid-* en *Noordhollandsche Synode*, wanneer hun aanbod, tot het maaken hunner opwagtinge, by de Vergadering des tegenwoordigen *Hollandschen* Bestuurs, even als onder het voorig Bewind plag te geschieden, werd van de hand geweezen

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 7 Mey 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. zen (*). —— Nieuwe stoffe van te ontvredenheid baarde het uitgebragte en goedgekeurd verslag op de ingediende Verzoekschriften, van de Afgevaardigden deezer Kerklyke Vergaderingen, om dezelve te *Leerdam* en te *Haarlem* te mogen houden. In 't zelve werd opgemerkt, dat dit Verzoek inhieldt, om, ouder gewoonte, die Vergaderingen te beleggen, onder het opzigt van twee Commissarissen Politiek, op gezag en ten koste van den Lande. Men nam in overweeging, aan den eenen kant, de weinige nuttigheid, welke die Synodaale Vergaderinge den Lande van *Holland* aanbragten, en de groote kosten, die zy 's jaarlyks beliepen, de vyf laatste jaaren door een gerekend, telken jaare ruim 10706 Guldens, zonder in aanmerking te neemen wat de Steden, waar de Synode gehouden werd, daarenboven moesten bydraagen. —— Aan den anderen kant oordeelde men, dat het Genootschap der *Gereformeerden* zeer wel kon bestuurd worden, zonder zodanige kostbaare Vergaderingen. *Zeeland* strekte hier van ten voorbeelde, als mede veele andere Godsdienstige Genootschappen in *Holland*. —— By dit alles kwam, en wel voornaamlyk, dat, volgens de verklaarde Regten van den Mensch en Burger, alle Ingezetenen van *Holland* niet alleen gelyke Vryheid, maar ook gelyke Regten behoorden te genieten; en

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 6 Maart 1795.

en dat gevolglyk de Vergadering aan de eene Godsdienstige Gezindheid geene Voorregten boven andere kon toestaan: terwyl elke Godsdienstige Gezindheid zich zelve, als zodanig, kon, mogt en diende te bestuuren, zonder medewerking der Burgerlyke Maatschappy. LXXXVI. BOEK. 1795.

Op deeze gronden luidde het Besluit; „ Dat de Provisioneele Representanten van „ het Volk van *Holland* aan de Leden „ van het Gereformeerd Genootschap vry „ en onverlet lieten, om, ter zaake van „ hun Kerklyk en huishoudelyk Bestuur, „ alle zodanige Byeenkomsten te houden, „ als zy, behoudens de Regten en Pligten van den Mensch en Burger, noodig zouden oordeelen. — Doch, voor „ zo verre by de Requesten mogt weezen „ veronderfteld, dat de verzogte Kerklyke „ of hier genaamde Synodaale Vergaderingen zouden worden gehouden, onder „ de authoriteit en ten koste van den Lande, zo als van ouds gebruiklyk was „ geweest, dat in zulk een veronderfteld „ verzoek niet langer kon of zou getreeden worden. — Als mede, dat het „ Volk van *Holland*, van nu voortaan, „ niet langer zou betaalen zodanige Gelden of Kosten, als voorheen aan de „ Deputatie van de *Zuid- en Noordhollandsche Synode*, en aan de Correspondenten na de Synodale Vergaderingen der „ andere Provincien pleegen betaald of „ goedgedaan te worden."

Het bygevoegde voorstel, om de Depu-

LXXXVI. BOEK. — 1795. taaten der *Zuid-* en *Noordhollandsche* Synoden, en mogelyk nog deeze of geene Predikanten, die na de eene of andere Provinciaale Synode, als Correspondenten, waren gezonden geweest, de daar toe gestelde belooningen en gedaane uitschotten, voor deeze reis, en tot heden, op eene behoorlyke Rekening, volgens den ouden voet, te betaalen, vondt ingang en goedkeuring (*).

Voorstel deswegen by *Stad en Lande*. De Provisioneele Representanten der *Ommelanden* stelden voor, om op de reeds uitgeschreevene Synode de Commissarissen Politiek te doen verklaaren, dat men voortaan de voetstappen van *Holland* ten deezen aanziene zou drukken. Dit voorstel werd ondersteund door een Verzoekschrift van verscheide Burgers, uitmaakende de Vergadering der Burgergezelschappen in *Groningen* en ten *Platten Lande*; een Voorstel en Verzoekschrift in handen van de Gecommitteerden tot Redres gesteld (†).

Vryheid van Verponding wegens alle Kerkgebouwen. Vrydom van Verponding in *Holland* wegens Kerkgebouwen, voorheen alleen aan die der Gereformeerden en eenige anderen, op byzondere Vergunningen, toegestaan, werd thans, op gronden van Vryheid en Gelykheid, aan de *Roomschen* en alle Kerkgenootschappen, zonder onderscheid, verleend (§).

Ge-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 8 Maart 1795.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3354 en 3358.

(§) *Decreeten der Prov. Representanten van Holland* 3 Juny 1795.

1795.

Wapenborden uit de Kerken geweerd.

Gelykheid was aan de orde van den dag. Lang hadt Adel en Rykdom zich onderscheiden door, na hun dood, in de Kerken met Wapenborden te praalen. Deeze gaven aanstoot, en wekten binnen *Utrecht* de geestdrift dermaate, dat men, in den dageraad der *Nederlandsche* Omwentelinge, begon over te slaan, om, gelyk in *Frankryk* plaats gegreepen hadt, de Vryheidsyver op leevenlooze voorwerpen te doen werken. In de *Domskerk* pleegde men zo veele schennissen en ongeregeldheden aan de Schilden en Wapenborden, dat de Municipaliteit, op den vierden van Sprokkelmaand, eene Afkondiging deedt tegen zodanige handdaadigheden, en schikking maakte op het doen wegneemen dier aanstootlyk geworden Tekens van Onderscheiding (*). In *Haarlem* kwam te dier eigen Maand, het Stadsbestuur, door eene tydige beraaming op het doen weghaalen dier vreemde en nu aanstootlyk geworden Kerkcieraaden, alle ongeregeldheden voor. *Dordrecht* volgde welhaast (†). *Amsterdam* vervaardigde, in Bloeimaand, deswegen eene wel scherpe Afkondiging; nogthans by het wegneemen der Wapenborden bepaalende, dat zo verre dezelve Praalgraaven van gesneuvelde Vaderlandsche Helden betroffen, by ieder derzelven zou worden gesteld een Burgerkroon, met dit

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 153.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 369. III. D. bl. 12.

LXXXVI. BOEK — 1795. dit byschrift; *Bataaven! in de plaats van een Wapenschild, het welk de Asfche van.... onteert, pronkt thans, voor het dankbaar Naageslacht, de onschatbaare Burgerkroon. Burgers! maakt u dezelve ook waardig* (*).

Niet langer werd de beschikking op het wegneemen deezer tekenen van onderscheiding aan de zinnelykheid der byzondere Municipaliteiten overgelaaten; de Representanten des Volks van *Holland* vaardigden eene Publikatie uit, by welke het wegneemen van alle Wapenborden uit de Kerken, binnen den tyd van drie maanden, bevolen werd, egter met uitzondering van de Tombes, Gedenkstukken van Kunst of iets dergelyks, waardoor men de gedagtenis van Vaderlandsche Staatsmannen, Helden, Geleerden of Kunstenaars te eeniger plaatze hadt willen vereeren of vereeuwigen. Eene bepaling, die deeze, waar van ons Vaderland niet ruim voorzien is, voor eene vernieling bewaarde, welke anderzins een Beeldenstorm van eenen anderen aart, dan die ten dage der Kerkhervorminge plaats greep, deedt duchten.

Wapenschilden en Leveryen vernietigd. Ten zelfden tyde geboodt men in *Holland* het wegneemen of uithouwen van alle Wapenschilden en Ornamenten van Heraldie, aan de voorgevels van alle Huizen en andere Gebouwen, als mede van alle Koetzen, Jagten, en andere Ryd- en Vaartuigen. — Wyders verboodt men het draagen van Leveryen, op straffe dat een ieder, die, naa

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 145.

naa den eersten van Herfstmaand, werd aangetroffen eenig stuk van Leverykleeding aan het lyf hebbende, daadlyk door de Geregtsdienaaren zou gevat, in een Wagthuis gebragt, en aldaar die Kleeding worden uitgetoogen. Dezelfde Persoon andermaal met Leverygewaad gevonden wordende, werd bedreigd op een Schavot of aan een Kaak, in dat gewaad ten toon gesteld, en voorts uit het Grondgebied van den Regter gebannen te worden. *Zy* die Levery lieten draagen, zouden, voor de eerste reis, honderd, en voor de tweede keer duizend Gouden Dukaaten, verbeuren (*). In het *Sticht* hadt een dergelyk verbod reeds vroeger plaats gegreepen (†). *Gelderland* volgde die voorbeelden (§).

LXXXVI. BOEK. 1795.

Plakaat tegen het begraaven in de Kerken.

Hoe zeer men, van tyd tot tyd, in *Holland* en elders in den Lande, bedagt geweest was om het onvoegelyk begraaven in de Kerken tegen te gaan, en hier en daar Buiten-begraafplaatzen hadt aangelegd, was dit verre van algemeen, en meende men, ten deezen dage, dit van hooger hand door te zetten, als zo zeer instemmende met alle Rangsonderscheiding. Hier toe het bevel, om, met den aanvange van het aanstaande Jaar, allerwegen te doen ophouden het begraaven te dier ongeschikte plaatzen, en het doen vervaardigen van Begraafplaatzen, zo veel mogelyk,

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 182.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 239.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5404.

LXXXVI. BOEK. 1795. lyk van de Huizen en gemeene Wegen verwyderd. —— Als mede het verbod, om, naa het eindigen van het Jaar, eenig Graf in eene Kerk te mogen roeren, en tot den Jaare MDCCCXX geslooten te laaten; benevens schikkingen op de buiten aan te leggene Begraafplaatzen; waar men Grafzerken zou mogen hebben, met den Naam en Sterftyd der Begraavenen; doch zonder eenige Tytels of Wapens: ook mogten op de Graaven in de Kerken de Naamen en Sterftyden blyven; maar geen Wapens; deeze moesten worden uitgehakt. Voorts wilde men allen noodloozen Ommeslag by de Begraafenissen naagelaaten hebben (*).

Dit blyft onuitgevoerd. Het wegneemen der Wapenborden uit de Kerken; het weeren der Adelyke en andere Rangonderscheidingen aan Huizen en andere Voorwerpen; het afleggen der Leveryen, werd stipt gevolgd; maar het bevel om Grafplaatzen buiten de Kerken aan te leggen, ontmoette zo veel tegenspraaks en tegenstands op veele plaatzen, uit de groote bezwaarlykheid of onmogelykheid gebooren, dat de Vergadering oordeelde dit gegeevene bevel, voor den tyd van één Jaar, te moeten opschorten; met genoegenbetuiging aan de Municipaliteiten, die voldaan hadden aan het bevel, en aanmaaning aan de anderen om dit voorbeeld te volgen (†). Dan zulks is meest-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 182.
(†) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 3 Dec. 1795.

meestal agterwege, en dit gedeelte des veel nieuws instellenden Plakaats, tot heden, in het tweede Jaar der XIX. Eeuwe, onuitgevoerd gebleeven. —— In *Gelderland* zogt men die Verandering in de wyze van begraaven te bevorderen. Van Landswege geschiedde eene uitnoodiging tot de opgave van het beste plan daar toe strekkende (*). —— Veelerwege werden de Lykstatiën vereenvouwdigd.

LXXXVI. BOEK. 1795.

De onderscheidene Zitplaatzen uit de Kerken geweerd.

In de eigenste Afkondigingen, een aantal nieuwe Inrigtingen bevattende, werd gelast alle onderscheidende Gestoelten in de Kerken, zo veel mogelyk, met elkander gelyk te maaken, vóór den eersten van Herfstmaand, en de Leden van eenige Collegien of Amptenaars, Heeren of Vrouwen van Plaatzen, alle afgezonderde of boven andere uitsteekende Zitplaatzen ontzegd. Reeds in Sprokkelmaand hadt men te *Amsterdam* die onderscheidende Zitplaatzen in de Kerken, als strydig met de Leer der Gelykheid onder de Leevenden, afgeschaft, uitgezonderd die der Leeraaren en dienstdoende Ouderlingen en Diakenen, en de ten voordeele der Kerke verhuurd wordende Banken (†). —— Binnen *Utrecht* liet men de onderscheidende Banken voor de daadlyke Leden des Stads- en Gewestbestuurs en de Hoogleeraaren. Allen anderen het bekleeden dier plaatzen ontzeggende (§).

De

(*) *N Algem. Kunst- en Letterbode* I. D. bl. 167.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 301.
(§) *Jaarb. der Bat. Republiek* IV. D. bl. 5.

LXXXVI. BOEK.

1795. Het voorgevallene wegens het Wapen der Stad *Nymegen.*

De Wapenborden, in *Holland* en 't *Sticht*, als mede in *Friesland* uit de Kerken geweerd, bleeven nog in andere Gewesten, ondanks de aangewende poogingen om dit voetspoor te volgen. In *Gelderland* werd ten Voorjaars Landsdage een Voorstel gedaan, om het Wapen der Stad *Nymegen*, van 't welk ook het Kwartiers Wapen was ontleend, te veranderen, en 't zelve te verwisselen voor het oude, zynde een *Gouden Leeuw op een Blaauw Veld.* By de verheffing dier Stad tot een Ryksstad door een der *Duitsche* Keizeren, was dit Wapen geplaatst op een *Dubbelen Zwarten Adelaar*, het gewoon Wapen des *Duitschen* Ryks en des Keizers van *Duitschland.* Volgens de thans aangenomene beginzels, die alle Leenregtlyke Stelzels, alle *Gotthische* Oppermagt, en allen voorregt van den een boven den ander verbraken, oordeelde men, dat ook dit *Wapen* tot de oude eenvoudigheid behoorde weder te keeren, en dat men die *Arenden* rechts en links moest laaten vliegen. Dan dit voorstel, gepaard met andere, ter vernietiging van verscheide voorregten *Nymegen*, zints lange, toegekend, werd door Afgevaardigden dier Stad wedersprooken, met voorbehouding van eene Tegenaantekening. Deeze verscheen ter volgende Landschaps Vergaderinge, en beweerde men, met veel oudheidkunde, *Nymegens* voorregten. Naa een beklag over het gemis van het een en ander, beantwoordde men de geestigheid, om die Arenden te laaten vliegen, met te

te zeggen, „ de Keizerlyke Arénd is, ze- „ dert het eindigen der Hertoglyke Re- „ geering, onder het opvolgend Gouver- „ nement, zodanig gerukt, geplukt en „ van vederen beroofd, dat hy zich thans „ buiten ſtaat bevindt om rechts of links „ op te vliegen (*).”

LXXXVI. BOEK. 1795.

De Afbeeldingen der Prinſen van *Oranje* uit de Vergaderkamer van hun H. Mog. weggenomen.

Onduldlyk waren ten deezen dage in de Vergaderkamer van hun Hoog Mogenden geworden, de Pourtraiten der geweezene Stadhouderen. De ſchildery der Vryheid, boven een der ſchoorſteenvakken, hadt in den Jaare MDCCXLVIII, plaats moeten ruimen voor de Beeldtenis van Prins WILLEM DE IV. Dit werd thans voor het oude en bewaarde Schilderſtuk, de *Vryheid*, verwisſeld. Het Beeld van WILLEM DEN III. maakte het ander ſchoorſteenſtuk uit. Dit oordeelde men dat weggenomen en vervangen moest worden door een nieuw Schilderſtuk, de Verbintenis met *Frankryk* verbeeldende: de overige Stadhouders moesten eenvoudig met Graauw overgeſchilderd, en dus het oog onttoogen worden (†). Het een en ander werd bewerkſtelligd (§).

Ten

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1460. 2438—2450.

(†) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 8 Aug. 1795.

(§) Den *Haarlemſchen* Kunstſchilder W. HENDRIKS werd dit toevertrouwd. Hy volvoerde het meesterlyk en vervaardigde een Tafereel, waar in de Alliantie der *Franſche* en *Bataafſche* Republieken verbeeld werd, door twee *jeugdige Vrouwen*, als Amazonen gekleed, ſtaande op een Bordes aan Zee,

XXXVI. BOEK.

1795.

De Galgen en Raaden afgebrooken.

Ten deezen dage van veelvuldige Hervorming oordeelde men de Galgen, Raden en Geeselpaalen, langs de algemeene Wegen opgericht, vernederend voor de erkende Menschenwaarde, en toonbeelden van de barbaarschheid der oude tyden, die het hart der voorbygangeren met verschillende aandoeningen vervulden; en terwyl zy de Boosdoenders niet van het kwaad

Zee, voor het *Altaar des Vredes*, en geevende elkander, op de minzaamste en hartlykste wyze, de hand. De *Fransche*, een weinig hooger aan de rechte hand, is terstond kennelyk aan haare characteristike gelaatstrekken en zwarte lange hairen, als mede aan den *Haan*, die in de houding van lustig op te kraaijen, nevens haar staat. — De *Bataafsche* Amazone, ter linker hand, in eene nog optreedende houding, laat zich onderscheiden door de *Scheepskroon* op haar hoofd, in de gedaante eener muts, aan den *Leeuw* aan haare voeten, en de Schepen, ter zyde van haar in 't verschiet. Beiden worden zy bekroond door den *Eeuwigen Roem*, verbeeld door een Engel, die een gecirkelde Slang boven haare hoofden houdt, terwyl de *Faam* deeze heuchlyke gebeurtenis alomme verbreidt, en eenige Genietjes, haar vergezellende, het Altaar nevens hetzelve met Bloemen bestrooijen. Voor aan ziet men *Tritons* en *Najaaden*, die haare schatten aanbieden, en haar genoegen uitdrukken door het blaazen op Zee-hoorns. De Hoofdbeelden zyn leevensgrootte, en alles is ongemeen kragtig geschilderd. *Nieuwe Algem. Kunst- en Letterbode* IV. D. bl. 149. — Tot het vervaardigen van dit nieuwe Schilderstuk hadt de Schilder HENDRIKS het oude overgeschilderd ontvangen: dan hy nam nieuw doek; en wist de reeds overdekte WILLEM DEN III. van onder dit bedeksel geheel gaaf te doen te voorschyn komen. Gelyk wy dit Schilderstuk, met veel bevreemdings, te zyner wooninge, het *Fundatiehuis* van TEYLER, zagen.

kwaad afschrikten, de naastbestaande der Gestraften aan de onverdiende verguizing des onverstands, en der ongevoeligheid, blootstelden. Dit was de grond des bevels van de *Hollandsche* Volksvertegenwoordigers, om, binnen een kort bepaalden tyd, alle Galgen, en wat meer van dien aart opgerigt was, weg te neemen, de zich daar bevindende Lyken, ter geschikte stede, te begraaven, en vervolgens alle met den dood gestrafte Misdaadigers behoorelyk ter aarde te bestellen (*). — *Gelderland* volgde hier in *Holland*, met bygevoegde Boetestelling voor de zodanigen, die Naastbestaanden eens Gestraften of den Gestraften zelve, deswegen verwyten deeden. Ten zelfden tyde werd, in dit Gewest, de Pynbank afgeschaft (†).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Binnenlandsche Fabrieken aangemoedigd.

Wilden wy uitvoerig alles te boek stellen wat, ten deezen dage, zo ter veranderinge als verbeteringe werd voorgesteld, zo ter Algemeene Vergaderinge als by de Vergaderingen der onderscheidene Gewesten, en in byzondere Steden of Plaatzen, wy zouden te breedspraakig worden, genoeg dat wy een en ander van het voornaamste, met een kort woord aanstippen. — Het Stadsbestuur te *Leyden* deedt de Burgery eene zo welgegronde als ernstige aanmaaning tot het draagen van Inlandsche Stoffen (§). —— De Stadsregeering van *Haar-*

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl* 6 Maart 1795.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5406.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1961.

LXXXVI. BOEK. — 1795. *Haarlem* waagde een wydstrekkender plan, zondt een rondgaanden Brief aan alle Municipaliteiten van *Holland*, vergezeld van eene Acte van vrywillige Verbintenis ter voortzettinge der *Hollandsche* Fabrieken (*). Voorbeeldlyk werd dezelve te dier Stede getekend, en het hadt elders geene geringe naavolging. — Het Committé van Fabrieken en Trafieken te *Rotterdam* deedt eene edelaartige pooging, ter bevordering van de binnenlandsche, door eene uitnoodiging van alle Fabrikanten en Trafikanten, in de Zeven Vereenigde Gewesten, en in de Generaliteits Landen, tot de opgave van 't geen kon strekken om de uitbreiding en de verkoop daar van te bevorderen. Eene schaarsche inzending van Stukken, op den bepaalden tyd, deedt hun dien tyd met vernieuwden aandrang, wyder uitstrekken; eerlang bekroonde een eenigzins gunstiger uitslag deeze pooging (†). Die van *Haarlem* gaven ook blyk wegens het inwinnen van kundschappen dit gewigtig stuk betreffende (§).

De Landbouw bevorderd. Den Landbouw te verbeteren, ontging de aandagt niet. Ter Vergadering van *Holland* werd een voorstel gedaan, om, voor het geheele Bondgenootschap een Committé van Algemeene Landbouw op te

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2596—2598.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2684. *N. Alg. Kunst- en Letterbode* 1795. I. D. bl. 167.

(§) *N. Alg. Kunst- en Letterbode* 1795. II. D. bl. 142 en 175.

te richten (*). Het Departement van de Maatschappy *Tot Nut van 't Algemeen* te *Warmond*, noodigde, tegen den Oogsttyd en dien der Turfmaakeryen, Binnenlanders ten arbeid uit: daar de tydsomstandigheden de Bovenlanders beletten ter verrigting van dit werk over te komen. De aangemoedigde en eenigzins ondersteunde Landgenoot zou zich een eerlyk onderhoud kunnen verschaffen, door de Gelden te verdienen, die Buitenlanders anders uit den Lande wegvoerden (†). Het Committé van *Algemeene Welvaard te Haarlem*, onleedig ten opzigte van de *Fabrieken*, bevorderde ook den Landbouw. Meer dan ééne onderneeming bestondt men in dien oord om woesten Duingrond te beplanten, tot Weide- en Bouwland aan te leggen. Tot het vrugtbaar maaken van eene uitgestrekte Valei tusschen de Duinen agter *Overveen* liggende, kreegen, zy van wegen 't Landsbestuur, vrydom (§). Alleszins loflyke poogingen, die aan de verwagting eenigzins voldoende, voet tot grooter onderneemingen, ook elders in den Vaderlande konden geeven.

Voorstel tot een Committé van Gezondheid.

Der Ingezetenen Gezondheid te bevorderen, kan niet dan van het uiterste aanbelang voor den Staat gekeurd worden. De Arts LAMBERTUS BICKER, die te meer

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 4 Juny 1795.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3218.
(§) *N Konst- en Letterbode* 1795. II D. bl. 196.

LXXXVI. BOEK. 1795. Werkzaamheden deswegen.

meermaalen blyk gegeeven hadt van een wydstrekkende zugt voor zyner Landgenooten welzyn ten deezen opzigte (*), verzogt ter Vergadering van *Holland* het woord, en strekte zulks ten voordragt van een Vertoog om de Nuttigheid en Noodzaaklykheid om een *Committé van Algemeene Gezondheid*, *of Geneeskundige Staatsregeling*, in ons Land aan te stellen. Het vondt algemeenen en byzonderen byval, 't gevolg was het Besluit ter Oprichting (†). Een Plan ten dien einde werd eerlang door den Voorstellenden Burger ingediend (§). Marren om het Vertoog van den Burger BICKER, volgens genomen besluit. plaats in het Dagblad te geeven, hadt eene aanmaaning daar toe in Oogstmaand ten gevolge (**). Uitlandigheid en eene zamenloop van drukke bezigheden hadden den Opsteller belet dit vry uitvoerig en zeer belangryk Vertoog leesbaar af te schryven, en tot den druk gereed te maaken vóór in Herfstmaand (††). By nader beraadslaaging werden de Burgers BICKER en BRUGMANS gevolmagtigd om een meer uitgebreid

(*) Men zie onder anderen onze *Vaderl Hist.* IX. D. bl. 176.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 15 Mey 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 5 Juny 1795.

(**) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Aug. 1795.

(††) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 26 Aug. en 2 Sept 1795.

breid. Pl'an deezer nieuwe Inrichting te vervaardigen en een dubbeld getal Leden op te geeven, met aanwyzing van *Leyden* als de geschikste plaats, en bepaling der Daggelden, Reis- en Teerkosten, voor de byeenkomsten, viermaal 's jaars te gemelder Stede, en de jaarwedde van den Secretaris, die aldaar zyne vaste woonplaats zou moeten hebben (*). De voldoening aan deezen eisch ging vergezeld van eenen Brieve des Burgers BICKER, redenen behelzende waar om het hem beter voorkwam de Vergaderplaats in *'s Gravenhaage*, dan in *Leyden*, te bepaalen.

LXXXVI. BOEK. —— 1795.

Zo veel arbeids werd ten zelfden dage, althans voor een tyd, verydeld: daar de Vergadering besloot, den yver van de Burgers BICKER en BRUGMANS te pryzen; doch niet te min, uit aanmerking, dat het doel van het Committé van Algemeene Gezondheid, meer Nationaale uitgebreidheid en medewerking scheen te vorderen, het laatstgenomen Besluit op te schorten. Men wilde de Burgers, die dus verre daar in werkzaam geweest waren, verzogt hebben hunne gedagten, over dit onderwerp, aan de Nationaale Conventie op te geeven (†).

Uitgesteld.

Omtrent gelyktydig met het laatstgemelde Voorstel, deedt de Burger ABRAHAM VER-

Plan van Nationale Op

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 Sept. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795.

LXXXVI. BOEK. — 1795. Voeding aangeraaden en omhelsd.

VEREUL, een ander, strekkende om de Leden der Vergadering van *Holland* ernstig aan de *Nationaale Opvoeding* te doen denken, en tot derzelver verbetering de opbeurende hand te leenen. Hoe zulk een plan by het voorgaande Landsbestuur geen voet of opgang kon vinden, met sterke kleuren afgemaald hebbende, schetst hy de geschiktheid van de tegenwoordige orde van zaaken, als daar toe bevorderlyk; „ Laat ons," zo drukte hy zich uit, „ door die verbetering het heilig vuur „ der Vryheid onderhouden, de Scholen, „ de Tooneelen, de Kunsten en Weeten„ schappen in 't algemeen daar toe doen „ strekken, en dus tragten voor te komen, „ dat de oude, nog heerschende Vooroor„ deelen langer derzelver doodlyk vergif „ onder het opkomend Geslacht versprei„ den; laat ons al het onze toebrengen, „ om dit opkomend Geslacht, groot ge„ noeg geworden, om niets te beminnen „ dan 't geen waar, niets te doen dan 't „ geen regtvaardig is, ryp te doen zyn „ voor betere Wetten, dan die, welke het „ tegenwoordig Geslacht heeft kunnen „ draagen!"

Met algemeene toejuiching hoorde de Vergadering dit Voorstel, en, naa eene korte beraadslaaging, volgde het Besluit, „ 'er zal een Committé van Openbaar On„ derwys zyn." Met verzoek aan den Voorsteller, om zyne denkbeelden over dit Onderwerp, hoe eer hoe beter, mede

te deelen (*). Hier mede was die Vaderlander in Oogstmaand gereed; wanneer het, ter nadere overweeging, aan het Committé van Algemeen Welzyn, en eenige Leden der Vergaderinge, werd overgegeeven (†). LXXXVII. BOEK. 1795.

Wat men des in *Utrecht* deedt.

Binnen *Utrecht* was reeds vroeg door de Municipaliteit een *Committé van Publiek Onderwys* gevormd, welk zich werkzaam betoonde door het vervaardigen van eene korte verklaaring van Regten en Pligten van Burgers, in betrekking tot Burgers. — Sterk werkende zugt om dat talryk gedeelte der Jeugd, welks opvoeding aan de Maatſchappy is toevertrouwd, vroegtydig Volks- en Vryheidlievende gevoelens in te boezemen, deedt de Leden der Volksſocieteit in *Utrecht* den vryen toegang te hunner Vergaderinge openzetten, voor de Jongelingen uit de Godshuizen dier Stad, mits zich gedraagende naar de Reglementen der Huizen hunner Inwooninge. Dit vondt den gewenschten ingang (§). Wy weeten niet dat dit elders gevolgd is.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 20 Mey 1795.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 4 Aug. 1795.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3263.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

ZEVEN EN TACHTIGSTE BOEK.

INHOUD.

LXXXVII. BOEK. *Verschillende gezigtspunten, waar uit men 's Lands toestand, ten tyde der Omwentelinge, beschouwde. Eenige Gezanten van Vreemde Mogenheden verlaaten 's Gravenhaage.* ADAMS *de Gezant der Vereenigde Staaten, krygt kundschap van de Verandering in het Staatsbestuur. Holland schryft aan* BRANTSEN *en* REPELAAR. *Een eisch ten hunnen opzigte. Hoe door hun beantwoord. Terugroeping dier Gezanten. Beschuldigd Tachtig Millioenen aangeboden te hebben. Hun wederkomst. Beslag op de goederen van den geweezen Griffier* FAGEL *gelegd. Voorstel van Holland om aan de Ministers deezes Lands, by vreemde Hoven van de Omwenteling kennis te geeven. 't Gedrag van eenige Ministers; dat van* J. C. HARTSINCK *in 't byzonder. Besluit ten diens opzigte genomen. Het voorgevallene met diens Opvolger* ABBEMA *te Hamburg. Het gedrag van den Minister*

Ho-

HOGEUR *te Petersburg. De Resident* P. F. VAN BERCKEL *uit America te rug geroepen.* R. G. VAN POLANEN *ten Gezant derwaards bestemd. De Minister* HOP *uit Brussel terug geroepen.* M. VAN DER GOES *ontvangt een gunstig antwoord van het Spaansche Hof. De Groot Hertog van Toskaanen neemt genoegen in de Omwenteling. 't Gedrag des Deys van Algiers in dit geval. Gesteldheid tusschen Engeland en onzen Staat. Voorstel om een Cartelschip derwaards te zenden. Voorslag en Besluit om iemand na Engeland af te vaardigen.* JAN DAVID PASTEUR *en* JAN LOUIS VITRIARIUS, *tot eene Bezending na Engeland benoemd, vertrekken derwaards. Verslag deezer Afgezondenen. Hollands voorslag deswegen by hun Hoog Mogenden, den Baron* VAN NAGEL *en den geweezen Griffier* FAGEL *betreffende. Besluit daar omtrent genomen. De Brieven van* NAGEL *en* FAGEL *alhier opgehouden. Voorzigtige maatregels, welke Holland ten opzigte van Engeland wilde in agt genomen en gevolgd hebben. Embargo in Engeland op onze Schepen gelegd. Aantal der in beslag genomene Schepen. Onderzoek wegens het lang verblyf der Oost-Indische Schepen in Engeland. Hoe beantwoord. Oorlogsverklaaring van Engeland aan onzen Staat. Verbeurtverklaaring en verkoop van onze Schepen in Engeland. Aanmerking op die Oorlogsverklaaring. Aanval der Engelschen op onze Oorlogschepen vóór de Oorlogsverklaaring. Embargo hier op de Engelsche Schepen gelegd. Misnoegen en haat tegen de Engelschen. Voorstel*

LXXXVII. BOEK. *ftel van het Committé van Koophandel en Zeevaard te Amfterdam, ten opzigte van Engeland. Aanmerking daar over. Pruisfen fluit den Vrede met Frankryk. In 't licht gegeevene geheime Artykkelen deezes Verdrags. Wat aanleiding tot dezelve heeft kunnen geeven. Begrippen in Frankryk door zommigen wegens onzen Staat gekoesterd. Nadeelige gerugten hier te Lande verfpreid. Oproerige beweegingen ten dien tyde, en* DUMONCEAUS *fchryven daar over. Gedraagene voorzorgen in 's Gravenhaage. Voorftel van Gelderland in een Nagtvergadering van hun Hoog Mogenden. Onlusten te Amfterdam. Schryven van den Reprefentant* ALQUIER *deswegen. Aanfpraak des Burgers* VAN DER HEY *in deeze omftandigheid. In Friesland is men tegen oproerigheden werkzaam. Het beftaan der geheime Artykelen van wegen Frankryk ontkend. Opgave der zogenaamde geheime Artykelen. Welke geheime Artykelen 'er met de daad beftonden. Gevolgen deezes Vredes voor het Duitfche Ryk. Ongerustheid hier te Lande wegens Pruisfen. Voordragt deswegen by Holland. Bezending uit Holland by hun Hoog Mogenden. Gunftig opneemen en goedkeuren der gedaane voorftellen. Voordragt eener Bezending uit Amfterdam op dit ftuk. Geruftftellende berigten, wegens de Verzameling van Krygsvolk op de Grenzen. Geruftftelling van de Pruisfifche zyde. Proclamatie aan het Krygsvolk tegen het overloopen. Publikatie tegen het treeden in vreemden dienst. Publikatie daar tegen in Utrecht. Blyvende ongerustheid. Voorftel van* HAHN *tot Verga-*

de-

dering van Holland. Opening van dit ftuk ter Algemeene Staatsvergaderinge. Nadere fchikkingen om dit werk te befpoedigen. Last aan eene Bezending uit Holland gegeeven. Hoe volvoerd. Befluit van hun Hoog Mogenden. Leden tot het Befogne benoemd. Derzelver Verrigtingen. De Commisfie tot Defenfie ligt haare post neder. De Centraale Vergadering doet navraage, wegens de thans hangende zaaken. Twee Bezendingen uit Amfterdam deswegen in 's Gravenhaage. Voordragt der Vereenigde Commisfie te Amfterdam. Hoe beantwoord door den Voorzitter. Voorftel van Friesland, wegens de Aanfpraak van HAHN. *Verflag op dit ftuk door Holland uitgebragt. Wat men daadlyk met Frankryk befloot ter verdyving der Vyanden. Voorftel van* CAILLARD *te Berlyn wegens de Krygsvolksverzamelingen. Hoe door het Pruisfifche Hof beantwoord. Nadere ontdekkingen, wegens het Osnabrugfche Leger. Verflag van een Committé tot Herftel der Nederlandfche zaaken te Oldenburg. Doos met Oranje- en tevens zwarte Cocardes in 's Graveahaage ontdekt.* VAN RHEEDE *de Gezant te Berlyn opontbooden. Poogingen wegens eenen anderen Gezant te dien Hove.*

Veel, zeer veel, zou onzer Gefchiedpenne te befchryven ftaan, in het onverwyld vermelden van 't geen in den Lande voorviel, onmiddelyk genoeg zamenhangende met het opgetekende, in het laatstvoorgaande Boek; dan wy mogen niet

1795. Verfchillende gezigtpunten, waar uit men 's Lands

LXXXVII. BOEK. 1795. Toestand, ten tyde der Omwenteling, beschouwde.

niet verder daar mede voortvaaren, zonder het oog te vestigen op de gesteltenisse onzes Lands, ten aanziene der buitenlandsche Mogenheden by de Omwentelinge, en in het Jaar, 't welk deeze groote Gebeurtenis zag gebooren worden. Uit dat gezigtpunt beschouwd, bevondt zich ons Vaderland in eenen staat, die het oog veeler Staatkundigen, als 't ware, in een donker toekomend, vol schrooms, deedt stuiten. Anderen meenden niets dan een helder licht te ontdekken, uit *Frankryk* opdaagende, 't welk men alleen te volgen hadt om de gezegendste uitkomst te wagten van de groote Gebeurtenis, die ons van *Engeland*, en alle verbintenissen met dat Ryk, afgerukt, en aan het *Fransche* Gemeenebest vastgehegt hadt. Nog anderen zagen en erkenden ten vollen, de zwaarigheden, die zich in menigte opdeeden aan den eenigzins nadenkenden geest; doch hielden het daar voor, dat ze geenzins onoverkomelyk waren, wanneer Voorzigtigheid, met kloek Beleid, gepaard, de hulk van Staat bestuurde, om, door de barning heenen, ter veilige haven van Volksgeluk in te zeilen. Geen gering aantal in den Lande beschouwde alles hooploos, alles bedorven, zo men van den tuimelgeest, welke die Staatsverandering te wege gebragt hadt, niet te rug kwame, en door het herstellen der Oude Constitutie, als mede het weder aanknoopen der verbrookene banden van Verbintenisse met *Albion*, alles in den voorigen stand bragt. —

Over-

Overeenkomstig met deeze wydverschillende inzigten waren, de werkzaamheden, welke ons thans staan te ontvouwen, tafereelen opleeverende van zeer onderscheiden aart, waar van het oorsprongelyke deels op Vaderlandschen grond werd aangetroffen, en waar van men de overige in nabuurige, meer naby, of verder afgelegene Landen vondt.

Eenige Gezanten verlaaten 's *Haage*.

By het vertrek des Stadhouders hadden de Afgezanten der Hoven van *Londen*, *Berlyn*, *Madrid*, *Turin* en *Hanover* hun Hoog Mogenden kennis gegeeven van hun oogmerk om '*s Gravenhaage* te verlaaten, en 't zelve onverwyld volbragt (*), ten onbetwistbaaren betoon, dat zy alle verbintenis hunner Hoven met onzen Staat voor verbrooken hielden.

Bekendmaaking aan Adams.

Adams, de in '*s Gravenhaage* gebleevene Minister der *Vereenigde Staaten van America*, werd welhaast verstendigd van de Verandering in het Bestuur van *Holland* voorgevallen. De Brief des Voorzitters Paulus gaf hem tevens te verstaan, dat de *Americaansche* Gezant, zo ten aanziene van zaaken *Holland* byzonder betreffende, als die het Gemeenebest in 't algemeen raakten, zich niet meer by den Raadpensionaris; maar by *Hollands* tydlyken Voorzitter te vervoegen hadt. Een zelfde aanschryving was bestemd voor de Staatsdienaaren van vreemde Mogenheden, die zich

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 432.

LXXXVI. BOEK. zich in den *Haage* nog mogten onthouden (*).

1795. Schryven van *Holland* aan BRANTSEN en REPELAAR en eisch ten hunnen opzigte.

De groote benardheid in den Lande hadt BRANDSEN en REPELAAR, van wegen hun Hoog Mogenden, na *Parys* doen trekken (†). Onmiddelyk naa het daarstellen der Omwentelinge in *Holland* beslooten de Volksvertegenwoordigers van dat Gewest een Bode na *Parys* af te vaardigen, om die Heeren van de Verandering der zaaken kennis te geeven, als die den last hun opgelegd geheel deedt vervallen, met aanbeveeling om zich zorgvuldig te wagten van voortaan iets, hunne Zending betreffende, te doen, 't welk *Holland* raakte; als mede dat *Hollands* Afgevaardigden by hun Hoog Mogenden zouden verklaaren, dat zy zich niet verder in de zaaken der Commissie hun gegeeven, konden inlaaten, als die, door het zedert gebeurde, voor vervallen moest gerekend worden (§). —— Een Brief deezer Gezanten, den dertigsten van Louwmaand, uit *Parys* geschreeven (**), bewoog de Vertegenwoordigers van *Holland* om by hun Hoog Mogenden ten ernstigsten aan te dringen, dat BRANTSEN en REPELAAR, als mede SIX, aan dit Gezantschap toegevoegd, zouden worden op-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 31 Jan. 1795.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 332.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 27 Jan. 1795.

(**) Wy hebben denzelven medegedeeld in onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 433.

opontboden, met ronde verklaaring, dat, van wegen *Holland*, in de kosten, op die Bezending loopende, niet verder zou gedraagen worden, en voorts aan te dringen om een ander Persoon na *Parys* te zenden, aan welken de belangen des Volks met gerustheid, konden worden toevertrouwd (*).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Hoe beantwoord.

De Boodschap door BRANTSEN en REPELAAR ontvangen, beantwoordden zy met dit wederschryven; „ Wy zyn verre „ af van eenige de minste gelegenheid te „ willen geeven tot verwarring, of ons „ aan te trekken de behandeling van zaa- „ ken, die ons niet toevertrouwd of aan- „ bevolen wordt; maar U Ed. zyn te ver- „ licht, om ook niet te penetreeren, dat „ daar wy, met eene Commissie van we- „ gen hun Hoog Mog. herwaards zyn af- „ gezonden, en volgens U Eds. Decreet „ nog eene Vergadering van hun Hoog „ Mogenden in weezen is, wy ons ook „ in staat moeten stellen, om van onze „ Committenten zodanige Orders te ont- „ vangen, waar by wy ook buiten on- „ gelegenheid en verantwoording, ten „ hunnen opzigte, gesteld worden. Wy „ zullen mitsdien, ten spoedigsten aan hun „ Hoog Mog. communicatie geeven van „ de bekomene Aanschryving en Recom- „ mandatie, en ondertusschen niet uit het „ ooge verliezen, het geen pligt, voor- „ zig-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Jan. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ zigtigheid en de eguards, die wy schul„ dig zyn aan een der voornaamste Pro„ vincien van de Republiek van ons ko„ men te vorderen (*)."

Hun schryven aan hun H. Mog. Terugroeping.

De drie *Commissarissen hunner Hoog Mogenden tot de Pacificatie met Frankryk*, zo werden zy door de Algemeene Staaten getyteld, deeden deezen verslag van de Boodschap hun van wegen *Holland* gedaan, en van hun antwoord daar op gegeeven, met verder verzoek om, in de tegenwoordige netelige omstandigheden, schielyk met zodanige orders voorzien te worden, als Hoogstdezelvén meest geschikt en toereikend zouden oordeelen, om hun uit alle ongelegenheden te redden. Te meer moesten zy hier op aandringen, daar zy door de voorgevallene verandering, niet meer, met eenig effect, eenige de minste onderhandeling konden voortzetten. —— Ten tyde van het ontvangen deezes Briefs was reeds te hunner terugroepinge besllooten (†), en tevens vastgesteld, dat BRANTSEN en REPELAAR ieder eene som van vyf duizend Guldens zouden ontvangen, waar toe ook de Vertegenwoordigers des Volks van *Holland*, om hun aandeel te draagen, bewilligden (§).

Beschuldigd van

Uit *Dordrecht* waren na *Friesland* sterk loopende gerugten overgewaayd, dat BRANT-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 10 Feb. 1795.

(†) *Resol. van hun Hoog Mog.* 11 Feb. 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 14 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK.

1795.

80 Millioenen aangeboden te hebben. Hun wederkoms

Brantsen en Repelaar Tachtig Millioenen zouden hebben aangeboden, ingevalle de Conventie Vrede wilde maaken met de Oude Regeering, en dezelve met het Stadhouderlyk Bestuur handhaaven. De Provisioneele Representanten des Volks van *Friesland*, vonden daar op goed hunne Afgevaardigden by de Algemeene Staaten te gelasten, om op dit stuk nader en spoedig onderzoek te doen; en, zo die gerugten eenigzing gegrond gevonden werden, de zaaken daar heen te stuuren, dat Brantsen en Repelaar te *Parys* zouden gevat, herwaards opgezonden, en voorts allen die geenen, die verdagt waren aan den veronderstelden aanslag medepligtig te zyn, gevat worden; ten einde hun, naa gedaan onderzoek en bevind van zaaken te kunnen veroordeelen. Dit werd overgenomen en tot een nader onderzoek deezer zaake verschooven (*), waar van niets gekomen is. De Lastbrief van den zestienden van Wintermaand des Jaars MDCCXCIV behelst niets van eenig Geldaanbod (†). — Brandsen hieldt zich, ter oorzaake van on-

(*) *Resol. van hun Hoog Mog.* 5 Maart 1795.

(†) Het eenige daar na zweemende; doch teffens ten vry genoegzaamen blyke strekkende, dat 'er geen zodanige aanbieding gedaan zy, is eene uitdrukking in een Brief den 18 Jan. door van de Spiegel aan Brantsen en Repelaar geschreeven, „ al wat kan, geadmitteerd worden, behoudens de „ Onafhangelykheid, Integriteit, Eer en Eigen„ dommen van den Staat, moet geadmitteerd wor„ den. *zelf met opofferen van Geld; zo het daar op „ aankwam.*" MSS.

LXXXVII. BOEK. ongesteldheid, nog eenigen tyd te *Parys* op; REPELAAR en SIX keerden in Lentemaand terugge.

1795. Beslag op de Goederen van FAGEL gelegd.

Wegens den geweezen Griffier FAGEL, dien wy tot onderhandelinge na *Londen* zagen afvaardigen (*), bragt *Friesland* ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden, in 't midden, het daar genomen Besluit, om diens Goederen in beslag te neemen, tot zo lange hy zich in Persoon, ter verantwoordinge zou gesteld hebben. Van wegen *Holland* werden de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge gelast met het voorstel van *Friesland* in te stemmen; volmagtigende het Committé van Algemeen Welzyn om het beslag op de Goederen van FAGEL, voor zo veel *Holland* betrof, te volvoeren. — Tot Sequesters werden aangesteld de Burgers N. J. GALLÉ en C. J. VAN BRAKEL (†).

Voorstel van *Holland* om aan de Ministers by de vreemde Hoven kennis te geeven van de Omwenteling.

Verre het meerderdeel der Afgezanten van onzen Staat aan vreemde Hoven waren den Huize van *Oranje* toegedaan. Men mogt, uit deezen hoofde, verwagten, dat zy in de Staatsverwisseling, thans daargesteld, geenzins genoegen zouden neemen; maar dezelve veel eer hoogst wraaken, en in den ongunstigst mogelyken dag zetten, om de Hoven tegen de thans ingevoerde Orde van zaaken in te neemen. Zeer vroegtydig waren de Verte-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 270.

(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 30 April en 1 Mey 1795.

tegenwoordigers van *Holland* op dit stuk bedagt, en zogten het Staatkundig aanweezen deezes Lands te handhaaven. Zy kreegen last, om overeenkomstig het voorstel van den Voorzitter, ter Algemeene Staatsvergadering, aan te dringen, dat onze gedaante en betrekking tot buitenlandsche Mogenheden, door de komst der *Franschen* hier te Lande, geheel veranderd was. Dat, daar wy voorheen Bondgenooten van *Pruissen*, *Oostenryk* en *Engeland* waren, wy thans niet meer als zodanig konden worden aangemerkt; en, uit deezen hoofde, voor te stellen, dat, vermids door de inrukking der *Franschen*, onze Staatkundige betrekkingen tot de Hoven van *Weenen*, *Berlyn* en *Londen* geheel het tegenovergestelde van de voorige waren; zodanig dat wy als Bondgenooten door die Hoven tegen *Frankryk* werden beschouwd, en men in de tegenwoordige omstandigheden, alle die betrekkingen voor verbrooken moest houden. Uit deezen hoofde hadt men, van wegen deeze Republiek, de Ministers ter gemelde Hoven te gelasten om daar van kennis te geeven, met betuiging, dat het des niet te min aan hun Hoog Mogenden aangenaam zou weezen, in vriendschap met dezelve te blyven; dat, offchoon door de *Fransche* Legers dit Land mogt schynen *ingenomen* te weezen, 't zelve nogthans door de *Franschen* verklaard was te blyven een *Vrye en Onafhangelyke Staat*, zo als bleek uit de Proclamatie door de Commandanten der Legers

LXXXVII. BOEK.

1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. gers van de *Sambre* en *Maas* en het *Noorden*, van welke zy een afdruk aan die Staatsdienaaren wilden toegezonden hebben, om daar van gebruik te maaken, zodanig als zy, voor de Onafhangelykheid van den Staat, noodig zouden oordeelen. — Te deezer gelegenheid begeerden zy aan de Hoven van *Londen* en *Berlyn* byzonder te doen weeten, dat, aangezien de Stadhouder, Capitein Generaal en Admiraal deezer Landen, hadt kunnen goedvinden dezelve te verlaaten, en dat daar en boven, de Erflyke Waardigheden van Stadhouder, Capitein Generaal en Admiraal, verklaard waren vervallen te zyn, deeze beide Hoven zouden gelieven te begrypen, dat de Guarantie van de Constitutie deezer Landen, en wel byzonder der voornoemde Ampten en Bedieningen, by de Tractaaten in den Jaare MDCCLXXXVIII, met de Republiek aangegaan, te eenemaal waren vervallen, en hun Hoog Mogenden zich dien aangaande geheel ontslaagen moesten houden; nogthans bereid zynde omtrent de verdere Artykelen, in zodanige handelingen en schikkingen te komen, als men zou agten met het belang der onderscheidene Natien, meest te strooken (*).

'tGedrag van eenige Ministers.

Hoedanig het zich met *Pruissen* en *Engeland* toedroeg, zal vervolgens in 't breede moeten ontvouwd worden. Wegens het Hof

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 Jan. 1795.

Hof van *Weenen* schreef de Envoyé VAN HAEFTEN in Bloeimaand, dat men daar steeds uitstelde zich, wegens de verandering der zaaken hier te Lande, uit te laaten (*). De Brieven van den Gezant FAGEL in *Deenemarken*, van VAN DER BORCH ten *Zweedschen* Hove. en SPAAN VAN VOORSTONDE uit *Lisſabon*, waren van zodanig eenen inhoud, dat men oordeelde hun te moeten t'huis roepen (†).

LXXVII. BOEK.

1795.

Dat van J. C. HARTSINCK in 't byzonder.

Der Staaten Minister by de *Neder-Saxischen Kreits* en de *Hanzee Steden*, de Heer J. C. HARTSINCK, betuigde, in eenen Brieve aan hun Hoog Mogenden, zyne verknogtheid aan het voorig Staatsbestuur, en tekende zich *den tot den dood toe getrouwen Dienaar van hun Hoog Mogenden* (§). Te rug ontbooden, zondt hy een Brief, waar in hy, met zo veele woorden betuigde, „ dat hy, by het aangaan „ van de post, die hy de eer hadt te be„ kleeden, geene andere verpligtingen, „ hoe genaamd hebbende aangegaan, dan „ jegens zynen wettigen Souverain, ver„ meenende, als Minister van den Staat, „ aan niemand anders eenige verantwoor„ ding verschuldigd te zyn, dan alleen „ aan, en geene andere orders te kunnen „ obedieeren, dan die van die wettige „ Sou-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 15 Mey 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 7 Feb. 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 7 Feb. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ Souverain, waar voor hy, in zyne kwaliteit alleen erkennen kon de Vergadering van hun Hoog Mogenden, op eene legaale wyze en volgens de fundamenteele Wetten van den Lande zamengesteld; verklaarende tevens, als Lid der Regeeringe der Stad *Amsterdam*, en als Ingezeten van de Provincie *Holland*, gehouw en getrouw te zullen zyn en blyven aan de Constitutie en Regeeringsvorm van die Provincie, zo als dezelve in den Jaare MDCCXLVII was vastgesteld, en by den tegenwoordigen Heer Erfstadhouder in MDCCLXVI aanvaard." —— Naa zich in den lof daar van, met laagstelling van de thans ingevoerde *Fransche* beginzelen, te hebben uitgelaaten, vaart hy voort, „ dat hy om die redenen vermeende in kwaliteit zich, onder geene benaaming, hoedanig ook, te mogen inlaaten met hun, die gesterkt door de inrukking der *Fransche* Troepen in de Republiek, zich in plaats gesteld hadden van zyn en van hun wettige Heeren en Meesters. En het was alleen om de uitschryvende Fursten van den *Neder-Saxischen Kreits* en de agtbaare Magistraaten van de *Hanzee Steden*, waar hy de eer hadt geaccrediteerd te zyn, kennis te geeven van de vleiendste distinctie, waar mede hy zich door het tegenwoordig Gouvernement van zyn ongelukkig Vaderland vereerd zag, dat hy zo dra mogelyk de aan hem toegezonden (zogenaamde) Brieven

„ van

„ van Rappel zou laaten afgaan, zonder LXXXVII.
„ evenwel verstaan te willen worden de- BOEK.
„ zelve daar voor te houden, of aan de
„ Afzenders daar van, eenige de minste 1795.
„ autoriteit over zyn Persoon, of als par-
„ ticulier, of als Minister van den Staat,
„ veel min het regt toe te kennen om
„ hem als zodanig te rappelleeren, waar
„ van hy het tegendeel by deezen ten
„ sterksten verklaarde. —— Protesteeren-
„ de, in zyne Kwaliteit, tegen alles wat
„ reeds ondernomen was, thans onderno-
„ men werd, of in het vervolg onderno-
„ men zou worden, dat eenigzins zou
„ mogen stryden tegen het belang van
„ hun Hoog Mogenden de Heeren Staa-
„ ten Generaal der *Vereenigde Nederlan-*
„ *den*; verklaarende tevens, als Lid der
„ Regeeringe der Stad *Amsterdam*, en als
„ Ingezeten der Provincie *Holland*, desge-
„ lyks, ten zelfden einde te protesteeren
„ tegen alles wat eenigzins zou kunnen
„ strekken tot ondermyning van die Con-
„ stitutie en Regeeringsvorm van die Pro-
„ vincie, zo als dezelve by Resolutie van
„ hun Ed. Groot Mogenden in den Jaare
„ MDCCXLVII bepaald was, en ingevolge
„ van welke zyne Doorlugtige Hoogheid,
„ de tegenwoordige Heer Erfstadhouder,
„ zyne Erflyke Waardigheden, in den
„ Jaare MDCCLXVI hadt aanvaard; van
„ welk Declaratoir en Protest hy aan de
„ uitschryvende Fursten van den *Neder-*
„ *Saxischen Kreits*, en aan de agtbaare Ma-
„ gistraaten der *Hanzee Steden*, waar hy

 „ de

LXXXVII. BOEK. — 1795.

„ de eer hadt geaccrediteerd te zyn, Copie zou laaten afgaan, ten geleide van
„ de zogenaamde Brieven van Rappel, die
„ men hem hadt doen toekomen."

Besluit ten zynen opzigte genomen.

Een Brief van dien inhoud kon niet nalaaten ter Vergadering der Vertegenwoordigeren van *Holland*, eene groote vergontwaardiging te verwekken, en baarde dezelve het eenpaarig besluit om denzelven in handen te stellen van den Procureur Generaal, om het Regt des Volks van *Holland* tegen hem waar te neemen, met last, om daadlyk de goederen van HARTSINCK, in *Holland* gelegen, in beslag te neemen (*).

Het voorgevallene met diens opvolger ABBEMA te *Hamburg*.

Naardemaal de Stad *Hamburg* der Omwentelinge zo in *Frankryk* als in *Holland* vyandig, en geheel aan *Engeland* genegen was, weigerde de Raad den Burger ABBEMA, vervolgens derwaards gezonden, te erkennen, en voer voort met den teruggeroepen Staatsdienaar te handelen. — Aan den derwaards bestemden *Franschen* Staatsdienaar REINHARD, gaven BLAUW en MEYER den inhoud op der maatregelen, die de Algemeene Staaten het kragtdaadigst keurden om den Raad van *Hamburg* tot de erkentenis van ABBEMA te beweegen. Hy moest, op de dringendste wyze, van den Raad vraagen, binnen vier en twintig uuren, door *Ja* of *Neen*, te weeten, de erkentenis zyner Zendinge, en in

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 April 1795.

in geval van een ontkennend antwoord, zich terstond weg begeeven. —— Dat het *Fransche* Gouvernement den Raad dier Stad zou doen weeten, dat dezelve die weigering met geen onverschillig oog aanschouwde; maar last zou geeven aan hunne Zeemagt en Kaperschepen, om alle Schepen, onder *Hamburger* Vlag vaarende, te neemen; dat ook de Algemeene Staaten zulks zouden doen, en zo veel mogelyk den Koophandel op *Altona* overbrengen, tot groot genoegen van het *Deensche* Hof — Of, indien *Frankryk* reden mogt hebben om in deeze maatregelen niet te treeden, dan zou men geene Scheepsbrieven voor wettig erkennen, behalven de door ABBEMA getekenden, die dit tekenen zou weigeren, zo lang hy niet erkend was; 't welk geschikt zou weezen om den Handel na *Altona* te verplaatzen. Gemelde *Fransche* Staatsdienaar nam, vóór zyn vertrek aan ABBEMA te zullen handhaaven. — Het liep tot in Wynmaand eer ABBEMA door de Regeering van *Hamburg* erkend werd (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

'tGedrag van HOGGUER en besluit

Wilde HARTSINCK het gegeeven ontslag niet aanvaarden, der Staaten Gezant ten *Petersburgschen* Hove HOGGUER, vaardig-

(*) BLAUW en MEYER beklaagden zich daar over en het gedrag der *Hamburgeren* in 't algemeen, in een Brieve aan het *Committé de Salut Public*, op den 21 Aug. 1795. MSS. Zie ook een Brief van deeze Ministers aan den *Franschen* Afgezant te *Hamburg* 27 Aug. 1795. MSS. en hun schryven den 31 Oct. 1795. MSS.

LXXXVII. BOEK. 1795. *ten zynen opzigte.*

digde aan hun Hoog Mogenden eenen Brief af, waar in hy schreef, zich, uit hoofde der veranderde Regeeringsvorm in den Lande, van de post door hem dus lang bekleed, ontslaagen te houden. Een schryven, over 't welk het *Hollandsch* Committé tot de Buitenlandsche zaaken, om raadslag gevraagd werd, en wel byzonder of dit stuk niet in handen behoorde gesteld te worden van den Procureur Generaal om het regt des Volks van *Holland* in deezen waar te neemen. —— De uitgebragte raadslag van dit Committé, deedt den last voor de Afgevaardigden uit *Holland* ter Algemeene Staatsvergadering gebooren worden, dat het genomene Ontslag diens Staatsdienaars in geenen deele behoorde goedgekeurd; maar hy verantwoordelyk gesteld te worden voor de onder hem berustende Staatspapieren, als mede dat, indien deeze stap van eenige nadeelige gevolgen voor de Republiek zyn mogt, de schade op zyn Persoon en Goederen te verhaalen (*). Ongunstig dagt men ten dien Hove over den Lotwissel hier te Lande.

P. F. VAN BERCKEL uit *America* terug geroepen.

Der Staaten Resident by de *Vereenigde Staaten van America*, PIETER FRANCO VAN BERCKEL, die, zints den Jaare MDCCLXXXVIII, de plaats zyns toen afgezetten waardigen Vaders bekleed hadt (†), oordeelde men, ter oorzaake van zyne ver-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 15 Mey en 8 Juny 1795.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 76.

verkleefdheid aan het Stadhouderlyk Huis, te moeten t'huis roepen, zo nogthans, dat hy gehouden zou weezen, op de vriendlykste wyze, affcheid te neemen, en te verklaaren, dat zyn opontbod alleen geschiedde, om dat hun Hoog Mogenden goedgevonden hadden eenen anderen in zyne plaats te benoemen. De Burger R. G. VAN POLANEN werd derwaards ten Gezant bestemd (*). De vryheidminnende en vryheidbezittende Staaten van *America* waren over de *Fransche* Omwenteling, en derzelver gevolgen in dit Werelddeel, verre van gerust, en verre van eenstemmig daar over te denken; doch hielden zich wyslyk buiten dien Volkstwist, op zulk een afstand daar van verwyderd, den Handel als de bron van hun geluk, uitbreidende en voortzettende.

LXXXVII. BOEK. 1795.

Zints langen tyd hadt der Staaten Minister HOP aan het Hof van *Brussel*, niets wegens den Staat aldaar kunnen verrigten, en trok hy, tot nog toe, ten bezwaare van den Lande, des niet te min zyne Wedde. *Holland* schoot die penningen; doch oordeelde deeze nutlooze uitgave te moeten staaken, en dien Heer niet langer voor Minister te erkennen. Met het verslag hier van aan hun Hoog Mogenden, kreeg het Committé van Finantie last om met die betaaling op te houden (†).

HOP uit *Brussel* te rug geroepen.

De

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 31 Aug. en 3 Sept. 1795.

(†) *Dec. der Prov. Rep. van Holl.* 17 Feb. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. VAN DER GOES ontvangt een gunstig antwoord van het *Spaansche* Hof.

De Staatsverwisseling onzes Lands maakte de Gezant M. VAN DER GOES ten *Spaanschen* Hove bekend, en tevens het opregt verlangen van hun Hoog Mogenden, om met alle Mogenheden, en byzonder met zyne Catholieke Majesteit in bestendigen Vrede te leeven. De Staatsminister, de Hertog van ALCUIDA, beantwoordde, op de heuschte wyze, uit naam zyns Konings, die boodschap, „ Deeze „ hadt daar in een nieuw bewys gezien „ van de voortduuring der Vriendschap „ der Algemeene Staaten, en van de *Hollandsche* Natie, en hadt beslooten, om „ dezelve getrouw en standvastig te bewaaren, in alles wat van hem zou afhangen, en aan den Afgezant zyne bescherming te blyven verleenen, zich „ diensvolgens vleiende, dat deeze goede „ verstandhouding niet zou verbrooken „ worden, hoe groot ook de tegenheden „ van het een en ander Land zyn mogten. Hy herhaalde, te deezer gelegenheid de verzekeringen van opregte verknogtheid, en zyn opregte gezindheid, „ om by alle voorkomende gelegenheden „ des blyk te zullen geeven." Een antwoord, 't welk hun Hoog Mogenden tot des te grooter genoegen strekte (*), daar vroegere berigten het beslag leggen op de *Ne-*

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 16 en 25 Juny 1795. Tusschen *Frankryk* en *Spanje* stonden de zaaken op eenen goeden voet, en de Vrede tusschen die Republiek en de *Spaansche* Kroon

Nederlandsche Schepen in de *Spaansche* Havens vermeld hadden (*).

1795.

De Groot Hertog van *Toscaanen* neemt genoegen in de Omwenteling.

Een soortgelyk genoegen verwekkend berigt ontvingen de Algemeene Staaten van wegen den Groot-Hertog van *Toskaanen*, die, door den *Hollandschen* Consul KERFBYL te *Livorno*, kundschap gekreegen hebbende van de hier voorgevallene Staatsomwenteling, hun Hoog Mogenden verzekerde, dat zyne Koninglyke Hoogheid, de Groot-Hertog, overeenkomstig met de door hem omhelsde Onzydigheid, aan alle de Schepen en Onderdaanen van deezen Staat, de voorheen genootene voorregten verzekerde, in het vast vertrouwen van eene wederkeerige behandeling der *Toskaansche* Onderdaanen en Schepen (†).

't Gedrag des Deys van *Algiers* in dit geval.

Der Staaten Consul te *Algiers* FRAISINET berigtte, dat de Dei wel genoegen hadt genomen met de verandering van zaaken in ons Gemeenebest; doch dat deeze, by aanhoudenheid, bleef aandringen op het spoedig toezenden van Geschenken; een aandrang zo sterk, dat hy, op een dreigenden toon, dien Consul gelast hadt, in persoon herwaards te gaan om die afzending te bevorderen: weshalven hy

Kroon werd den 22 July geslooten. In welken Vrede, naa onze Verbintenis met *Frankryk* tot stand gekomen, het IX. Artykel onzen Staat daar in begreep.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 8 Mey 1795.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4975. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 1 Aug. 1795.

LXXXVII. BOEK.

1795.

hy zich genoodzaakt gevonden hadt, die bevelen op te volgen, de zaaken aan zynen Secretaris aan te beveelen. Hy was by 't schryven van den Brief, dit berigtende, reeds te *Livorno* aangekomen (*).

Gesteldheid tusschen *Engeland* en onzen Staat.

Ten aanziene van alle Mogenheden was 'er geene betrekking, die meer veranderings ondergaan hadt, en tevens geschaapen stondt zwaarder gevolgen naa zich te zullen sleepen, dan die waar in onze Staat tot het *Hof van St. James* stondt. Men mogt zich voorstellen, dat bewaarheid zou worden 't geen de Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL, ten tyde dat alles op 't hachlykste stondt, aan BRANTSEN en REPELAAR woordlyk schreef. „ Zo dra de „ Republiek, *qua talis*, of door Geweld „ of door Verdrag, haare existentie ver„ looren heeft, en onder *Frankryk* ge„ raakt is, staan de *Engelschen* gereed om „ zich onze depouilles of debris toe te „ eigenen, zo als een schat van twaalf of „ vyftien uitgaande en t'huiskomende *Oost-* „ *Indische* Schepen, eenige Oorlogsche„ pen, een groot aantal Koopvaardysche„ pen, die alle in *Engelsche* Havens be„ vrooren liggen. Zonder nog te spree„ ken van de Colonien; (waarheen wy „ egter advertentie gezonden hebben,) en „ zonder te gewaagen van de Provincien, „ daar zy nog zyn, en die zy, onder „ prætext van anders in 's Vyands handen te

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 18 Aug. 1795.

„ te vallen, uitplunderen zullen (*). — Van dit laatstgemelde heeft onze Geschiedenis voorbeelden by voorbeelden opgeleverd, en zagen wy het eerste thans bewaarheid. Welk eene voorstelling men ook ten *Groot-Brittannischen* Hove wilde gedaan hebben, wegens eene voortduurende goede verstandhouding en gemeenschap (†); dezelve was, uit den loop der dingen, den aart en gezindheid der *Engelschen*, niet te verwagten. Verre ook was het 'er af, dat 'er zich grond opdeedt om van onzen Afgezant, den Baron VAN NAGELL, eenige medewerking te gemoete te zien. Allerwegen stondt hy bekend voor geheel gehegt aan den Stadhouder en diens Partye. Onvermoeid en tot het laatste oogenblik, hadt hy de hand geboden om in *Engeland* alles te bewerken wat ten steun kon dienen van WILLEM DEN V, die zich thans in het Ryk bevondt, welks pogingen, om hem hier te Lande staande te houden, in 't einde te kort schooten (§). LXXXVIII. BOEK. 1795.

Vroegtydig rees des bekommerdheid by de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks, en baarde zulks, op den zeven en twintigsten van Louwmaand den voorslag, om, ten spoedigsten een Cartelschip na *Engeland* te zenden; ten einde- Voorstel om een Cartelschipderwaards te zenden.

(*) Brief door VAN DE SPIEGEL aan BRANTSEN en REPELAAR van 18 Jan. 1795. MSS.

(†) Zie hier boven bl. 102.

(§) Men herinnere zich hier het aangetekende in het XXVIII. D. onzer *Vaderl. Hist.* bl. 40.

XXXVII. BOEK. 1795. einde de daar liggende Lands, *Oost-Indische*, en andere rykgelaadene Schepen, zonder uitstel, herwaards te doen keeren; en tevens in overweeging te brengen, om, by bekwaame aanleiding daar toe, de noodige schikkingen te beraamen omtrent het heen en wedervaaren der Paketbooten, op gelyken voet als zulks, in den voorgaanden Oorlog, hadt plaats gegreepen (*).

Voorslag en besluit om iemand na *Engeland* af te vaardigen. Deeze voorslag van *Holland*, ondersteund door Bewindhebberen der *Oost-Indische* Maatschappye ter voorzittende Kamer *Amsterdam*, hadt een verslag en besluit ten gevolge, dat 'er, aangezien de tegenwoordige omstandigheden, niet te spoedig schikkingen konden beraamd worden op het wederkeeren der in *Engeland* liggende Schepen; doch dat, daar het Ys het uitloopen zo wel als het binnenkomen van Schepen uit en in de Havenen deezer Landen, zo niet geheel ondoenlyk, ten minsten hoogstbezwaarlyk maakte, het geraaden ware, om, hoe eer hoe beter, een vertrouwd en geschikt Persoon te benoemen en te gelasten om zich, met allen mogelyken spoed, het zy met een Pinkje van de Zeekust, of zo als best zou kunnen geschieden, na *Engeland* te begeeven, om het wederkeeren der daar liggende Schepen, hier te Lande t'huis hoorende, te bewerken, en wegens het vaaren der Paketbooten, in onderhandeling te treeden;

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 27 Jan. 1795.

den; met last om deswegen te raade te gaan met den Heer NAGELL, als mede met den Griffier FAGEL, indien laatstgemelde zich nog te *Londen* mogt bevinden; en inmiddels niet te verzuimen, om alle Commandanten en Bevelhebbers der *Nederlandsche* Schepen te onderrigten van den toestand der zaaken binnen deeze Republiek, en dezelve, uit naam van hun Hoog Mog. te gelasten, ten spoedigsten de Havens van het Ryk van *Groot-Brittanje* te verlaaten; en, daar de Havens deezes Lands met Ys bezet waren, in de eerste Haven, welke zy konden bereiken, al was het zelfs een der *Fransche* Havenen, zo veel mogelyk, met elkander vereenigd, in te loopen (*).

LXXXVII. BOEK. 1795.

De Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks, en de Bewindhebbers der *Oost-Indische* Maatschappye, gingen hier eenstemmig te werk, en besloten een vertrouwd Persoon, van wegen dit Gewest; doch door hun Hoog Mog. te betaalen, na *Engeland*, met een Visscherspink, in stede van met een Cartelschip, af te vaardigen, en bestemden tot die bezending den *Rotterdamschen* Burger JAN DANIEL ALBERTUS HAVART. Schikkingen om met dit Vaartuig Brieven na *Engeland* te zenden, werden, met de noodige voorzorgen, gemaakt. Een *Schevenings* Pinkscheepje, voor twee honderd Gulden vry geld uit en t'huis, en vyftien Guldens voor ieder Legdag, was ge-

Pasteur en Vitringarius tot eene Bezending na *Engeland* benoemd.

(*) *Resol. van hun Hoog Mog.* 30 Jan. 1795.

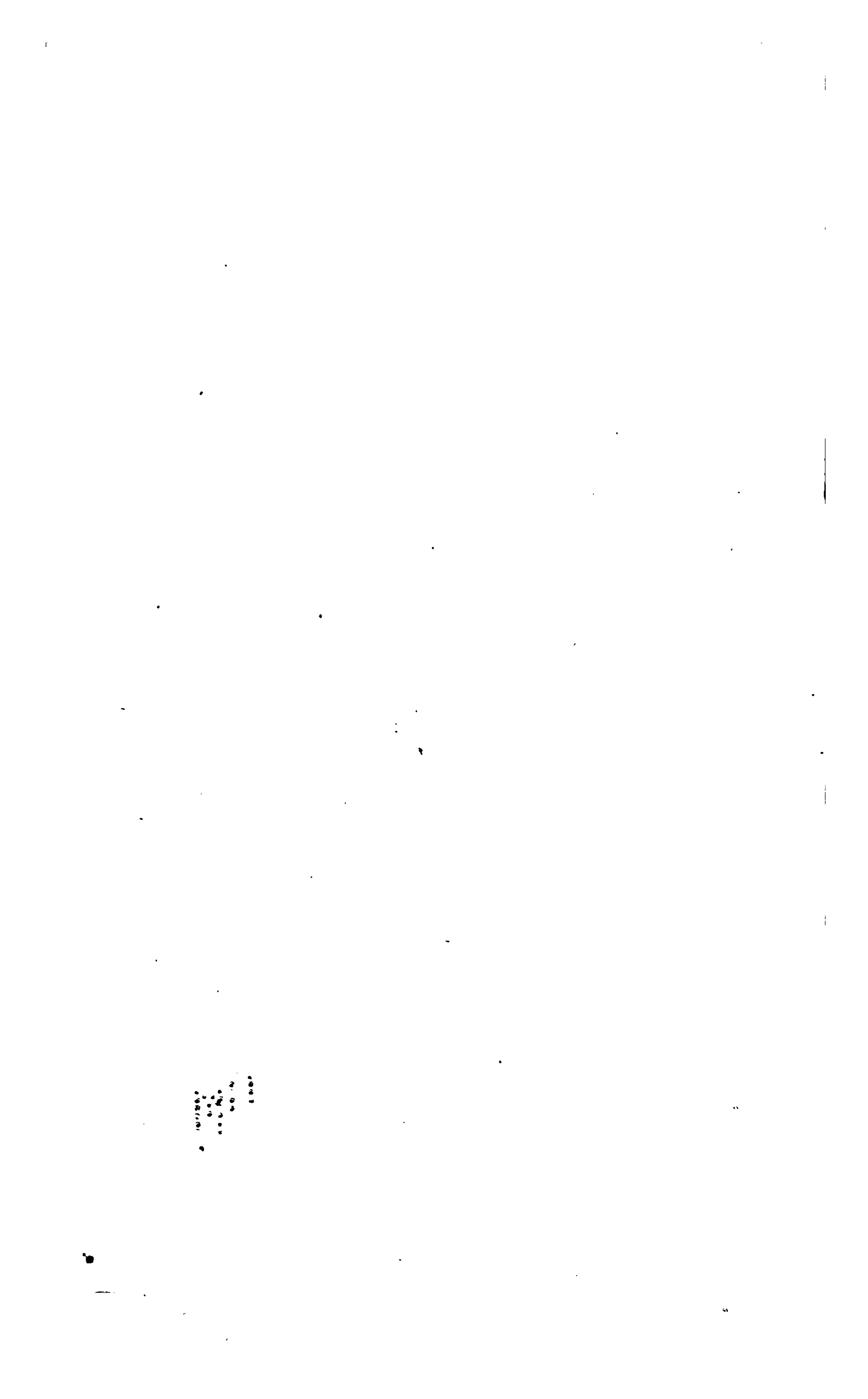
LXXXVI. BOEK. — 1795. gehuurd. HAVART's onpasselykheid deedt hem verzoeken om van de reis na *Engeland* verschoond te worden; hy verkreeg dit ontslag, en, in zyne stede, werd de Burger JAN DAVID PASTEUR, woonende aan de *Kil*, tot die bezending benoemd. Deeze nam die taak op zich, en kreeg tot reisgeld twee honderd Dukaaten, en een Credit-brief van vyf honderd Ponden Sterling. Van wegen Bewindhebberen werd als een in allen deele tot dit bedryf geschikten Persoon voorgedraagen JAN LOUIS VITRIARIUS, Luitenant ter zee, zeer genegen om deeze bezending te aanvaarden. Hun Hoog Mogenden namen in deeze benoeming genoegen. Zy staken na *Engeland* over (*).

Verslag deezer Afgezondenen. Deeze beide Afgevaardigden zonden een verslag van hun wedervaaren in *Engeland*, hoofdzaaklyk hier op nederkomende, dat hunne poogingen, by den Envoyé VAN NAGELL aangewend, om door hem den last van hun Hoog Mogenden te doen uitvoeren, geheel vrugtloos waren geweest; dewyl hy, by aanhoudenheid, geweigerd hadt daar toe werkzaam te zyn, met byvoeging dat hy zyn opontbod zou vraagen. Aan den Griffier FAGEL, zich niet te *Londen* bevindende, hadden zy hunnen last niet kunnen mededeelen. Naa veel moeite was het hun eindelyk gelukt by Lord GRENVILLE gehoor te kry-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 5, 7, 12, 14 en 16 Jan. 1795.

R. Vinkeles, delin. et sculpsit.

krygen, en uit diens mond hadden zy verstaan, dat de Koning, zyn Meester, de Schepen niet kon laaten vaaren, zo lang de *Franschen* zich in de *Nederlanden* bevonden. Dit verslag droeg de hoogste goedkeuring by de *Hollandsche* Volksvertegenwoordigers weg. De Afgevaardigden hadden zich, huns oordeels, zodanig van hunnen pligt gekweeten, als de meest in het Politieke ervaarene Ministers zouden hebben kunnen doen; terwyl zy het gehouden gedrag des Gezants VAN NAGELL als hoogst misdaadig, en hem als een verraader der duurste belangen van den Staat beschouwden.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Zo zeer waren die van *Holland*, over dit alles getroffen, dat zy, in eene buitengewoone Vergadering, by hun Hoog Mogenden, zich in deezer voege lieten hooren. — „Wy zyn gelast, U Hoog „Mogenden, zonder verwyl, te commu„niceeren, en deeze is de rede, dat wy „van den yverigen President eene bui„tengewoone Vergadering verzogt en „verkreegen hebben, hoe de zo naauw„keurige als belangryke Depeche der „Commissarissen van U Hoog Mogenden „J. D. PASTEUR en J. L. VITRIARIUS, „geschreeven den derden Maart, en ter „Vergadering van de Provisioneele Re„presentanten des vryen Volks van *Hol*„*land* geleezen zynde, aldaar eene alge„meene; maar eene zeer vermengde aan„doening veroorzaakt heeft. Eene aan„doening naamlyk, aan den eenen kant,

Hollands voorslag deswegen by hun H. Mog.

LXXXVII. BOEK. 1795. „ van de hoogste goedkeuring der Mannlyke, Vaderland- en Vryheidminnende „ en toch zeer voorzigtige gedraagingen „ der twee genoemde Commissarissen van „ U Hoog Mog. gehouden in het glibberig *Londen*; en, aan den anderen „ kant, van de diepste verontwaardiging „ tegen den Envoyé Extraordinair en Minister Plenipotentiaris van U Hoog Mog. „ aan het Hof van *Engeland*, A. C. W. „ VAN NAGELL, wiens verstand zo verbysterd, en wiens hart zo verdorven „ schynt te weezen, dat hy, zich geheel „ aan spyt en woede overgeevende, de „ speciaale en dringende Orders van U „ Hoog Mog. niet alleen verydeld en in „ den wind slaat; maar ook daar door ten „ uitersten misdaadig en crimieeel, de dierbaarste belangens verraadt van den Staat, „ die hem betaalt, en welken hy de eer „ heeft te representeeren.

„ Het is dan, Hoog Mog. Heeren! dat „ onze Medeburgers en Committenten het „ goede, loflyke en wel overlegde gedrag „ van de Burgers PASTEUR en VITRIARIUS, als Commissarissen van U Hoog „ Mogenden te *Londen*, ten fine van Reclame der in de *Britsche* Havens liggende Schepen, vergelykende met, en tegenoverstellende tegen de misdaadige „ stoutheid van den Envoyé Extraordinaris en Minister Plenipotentiaris der Staaten Generaal aan het Hof van *Londen*, „ den Baron VAN NAGELL, geweezen „ Kamerheer van den Prins van *Nassau*,

„ en

" en overweegende hoe de eerste aan U LXXXVIII.
" Hoog Mogenden en derzelver Orders BOEK.
" getrouw, niets onbeproefd gelaaten heb- ———
" ben om hun Vaderland wel te dienen, 1795.
" en hoe de Baron daarentegen derzelver
" dienst geheel en al verwaarloosd en zyn
" pligt zo wel als U Hoog Mogenden
" geschonden heeft. —— Het is dan, zeg-
" gen wy, uit dien hoofde, dat onze
" Committenten ons ook met een dubbe-
" len last aan deeze Vergadering voor-
" zien hebben, daar toe strekkende, om
" aan U Hoog Mogenden voor te stel-
" len, gelyk wy doen by deezen.

" Dat U Hoog Mogenden, by expres-
" se Resolutie, de verrigtingen van de
" Commissarissen PASTEUR en VITRIA-
" RIUS te *Londen*, volkomen gelieven te
" approbeeren en te laudeeren, als zo wel
" strookende met hun pligt, dat U Hoog
" Mog. het niet anders zouden hebben
" kunnen verwagten van den meest in het
" Diplomatique geverseerden Minister.

" En ten aanziene van den Envoyé
" Extraordinair en Minister Plenipotentia-
" ris VAN NAGELL, dat U Hoog Mog.
" by expresse aanschryving, denzelven
" gelieven te injungeeren, om stiptlyk na
" te komen, wat hem door U Hoog Mog.
" zou mogen worden geordonneerd, en
" aan hem provisioneel zyn verzogt Rap-
" pel te weigeren; maar daar en boven,
" dat U Hoog Mog. de beweeggronden
" onzer Committenten, zo even voorge-
" draagen, penetreerende, alle de Stukken

XXXVII. BOEK. 1795. „ daar toe betrekkelyk, gelieven te stellen „ in handen van den Hove van *Holland*; „ ten einde hetzelve den Procureur Generaal zou kunnen gelasten om tegen „ den gemelden VAN NAGELL Crimineel „ te ageeren, het zy dan tegen zyn Persoon, zo hy in handen van de Justitie „ komt te vallen, het zy by contumacie; „ en voorts, dat U Hoog Mog. gelieven „ te resolveeren, dat niet alleen aan den „ voornoemden NAGELL, geene hoegenaamde betaaling van deszelfs Appointementen, ook niet van de agterstallige „ geschiedde; maar ook, dat 'er, zonder „ verwyl, informatie werde genomen, na „ alle de Goederen, welke VAN NAGELL „ in de Republiek mogt bezitten, en dezelve daadlyk gesequestreerd worden: „ ten einde daar uit de meest mogelyke „ vergoeding van schade voor den Lande te erlangen, welke deeze zyne Crimineele Conduite aan 't zelve mogt veroorzaaken.

„ Wy stellen, daar en boven, op expressen last van onze Committenten, „ voor, dat U Hoog Mog. ook gelieven „ in te trekken de Commissie van HENDRIK FAGEL, onlangs door het geheim „ Besoigne na *Londen* afgevaardigd (*), en „ dat ook aan hem geene Appointementen „ of Agterstallen worden goedgedaan (†)."

By

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 270.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 9 Maart 1795.

By raadslag hunner Hoog Mogenden op deezen voordragt, werd den Baron Nagell het verzogte Opontbod voor als nog geweigerd; doch hem gelast, op bekomene kennis van dit besluit, zich terstond na 's *Gravenhaage* te begeeven; maar met uitdruklyken last, om, vóór zyn vertrek, aan het Ministerie van zyne *Groot-Brittannische* Majesteit, en waar het verder noodig zou mogen weezen, te kennen te geeven, dat hun Hoog Mog. noodig geoordeeld hadden om van hem eenige mondelinge berigten in te neemen, zyn Persoon alleen raakende, en om die reden *alleen*, hem gelast hadden, zich na *Holland* te begeeven. —— Tot het Beslag op 's Barons Goederen, welke hy in deeze Gewesten mogt bezitten, werd besloten, als mede tot het by voorraad inhouden zyner Jaargelden, ook der agterstallige. —— Voorts wilden zy de stukken, in deeze zaak gewisseld, nevens dit gedeelte van den Lastbrief aan Nagell gegeeven, waar by hy gelast werdt, „ boven den Inhoud „ van zyne Instructie zich te reguleeren „ naar al 't geen hem, by aanschryvens, „ op voorvallende zaaken, zou worden „ aanbevolen, en 't zelve, naar zyn beste „ vermogen, tragten te effectueeren," in handen gesteld hebben van zodanige Regters, als hun Hoog Mogenden daar toe zouden gelieven te benoemen.

LXXXVII. BOEK.

1795.

Besluit daar op genomen

Die van *Holland* namen dit beslootene voor Bekendmaaking aan, uitgenomen het laatste punt, waar omtrent zy hunne Af-

XXXVII. BOEK. 1795. gevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering, wilden gelast hebben, om nader aan te dringen, dat het Besluit van *Holland* aldaar ingebragt om de door den Envoyé NAGELL overgezondene Stukken te stellen in handen van zodanige Regters, als hun Hoog Mogenden daar toe zouden gelieven te benoemen, zou worden vaastgesteld (*).

De Brieven aan NAGELL en FAGEL opgehouden. In de maalen met Brieven na *Engeland* bestemd, vondt men eenige Paketten aan den Envoyé NAGELL gerigt. De Commissarissen der Posteryen kreegen, door die van *Holland* last om des onderzoek te doen, en noch die Brieven, noch ook die aan H. FAGEL mogten luiden, te laaten vertrekken (†).

Voorzigtige maatregels, die *Holland* ten opzigte van *Engeland*, wilde genomen en gevolgd hebben. Middelerwyle hadden de Gecommitteerden uit de Admiraliteits Collegien deezer Landen, op aanmaaning van de Vertegenwoordigers des *Franschen* Volks, hun Hoog Mogenden, eer Louwmaand ten einde liep, in bedenking gegeeven, om een Embargo te leggen op alle *Engelsche* Scheepen en Goederen hier te Lande, en om alle de Goederen den *Engelschen* toebehoorende, voor zo verre zulks niet reeds door de plaatslyke Regeeringen was gedaan, in beslag te neemen. By het voorstel van het Embargo waren de woorden gebruikt, „ tot dat men zal geinformeerd zyn van „ het

(*) *Resol. van hun Hoog Mog.* 10 Maart 1795. en *Decreeten* als boven 11 Maart 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 12 Maart 1795.

„ het effect, het welk de veranderde om- LXXXVII.
„ ftandigheden in deeze Republiek in BOEK.
„ *Engeland* zullen hebben uitgewerkt.”
De Afgevaardigden van *Holland* ter Alge- 1795.
meene Staatsvergadering kreegen last om
na de waare meening deezer woorden te
vraagen; naardien het Embargo gevorderd werd niet van wegen *deeze Republiek*; maar op eisch der *Reprefentanten des Franschen Volks* (*). — Gelyk dit ten blyke ftrekte, hoe die van *Holland* onderfcheid wilden gemaakt hebben tusfchen bedryven, ten opzigte van *Engeland*, van hun, of van de *Franfchen* herkomftig, zo betoonden zy reeds vroeg ook zorg te draagen voor de Onafhangelykheid van deezen Staat en deszelfs Koopbelangen. Immers kennis ontvangen hebbende, dat de *Franfche* Reprefentanten voor verbeurd verklaard hielden alle Effecten, toebehoorende aan Gouvernementen in Oorlog met *Frankryk*, met eene daar toe ftrekkende Publikatie, drongen zy aan, dat by hun Hoog Mogenden een Stuk zou worden vervaardigd, ter ontwikkeling van deeze twee hoofddenkbeelden; dat, daar de *Franfche* Reprefentanten de Onafhangelykheid des *Bataaffchen* Volks ten vollen erkend hadden, hun ook in overweeging diende gegeeven te worden, om, wanneer zy iets begeerden, 't zelve niet maar eenvoudig te requireeren, of door eene Publikatie te bepaa-

(*) *Refol. van hun Hoog Mog.* 30 Jan. 1795. *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 2 Feb. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. paalen; maar zich daar over wel te willen vervoegen aan hun Hoog Mogenden als uitmaakende het Representatief der Souverainiteit deezer Landen. —— Ten anderen wilden zy daar in, uit hoofde van een Verbod door de *Franschen*, ten aanziene van de Wisselbrieven, gedaan, ten duidlykften ontvouwd hebben, hoe dit Land, by geene mogelykheid, zonder Handelbetrekkingen zo wel met *Engeland*, *Spanje*, als met andere Landen, kon zyn en bestaan, hoe daar in diende voorzien en met de *Fransche* Representanten in een vriendlyke onderhandeling getreeden te worden, tot het maaken van zodanige schikkingen als ten duidlykste uitweezen, dat geene zodanige Wisselbrieven, louter tot den Handel behoorende, daar onder begreepen waren; maar alleen de zodanige, welke ten behoeve der Gouvernementen, rechtstreeks of zydelings, zouden moeten dienen, en waar in de nadeelige gevolgen voor de beide Natien, in de tegenwoordige omstandigheden, zouden worden ondervonden (*). —— Omtrent de Wissels maakte de Koning van *Engeland* reeds vroegtydig, na der *Franschen* Inval, geene gunstige schikkingen (†).

Het

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 31 Jan. 1795. Wanneer men dit alles wel overweege, zal de bedenking vervallen dier schryvaren, welke de toenmaalige Representanten van *Holland* beschuldigden van eenen verkeerden en *Engeland* ten Oorlog tergenden handel.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1830.

Het bleek welhaast dat *Engeland* omtrent ons zich zou gedraagen, als eene vyandlyke Mogenheid. Reeds den twintigsten van Louwmaand verscheen 'er, 's morgens vroeg, by den Admiraal KING te *Portsmouth* een Boode, met last om Beslag te leggen op de Oorlog- en *Oost-Indische*, als mede de Koopvaardyschepen, in deeze en andere Havens liggende. De *Engelsche* Oorlogschepen schikten zich in zulker voege, dat de onze, zo zy anders daar toe den wil gehad mogten hebben, niet konden uitzeilen. Dit Emborgo werd voorts gelegd op alle de *Hollandsche* Schepen, in alle Havens van *Groot-Brittanje* en *Ierland*; terwyl de *Engelsche* Oorlogschepen last kreegen om de *Hollandsche* Schepen, waar zy dezelve mogten aantreffen, op te brengen (*).

1795. Embargo in *Engeland* op onze Schepen gelegd.

Eer derhalven de Bezending van PASTEUR en VITRIARIUS bepaald en gereed was, vonden zich, behalven vier Oorlogschepen, derwaards in Wynmaand gestevend, om zes *Oost-Indisch* Vaarders af te haalen, op welker opontbod, by den Afgezant VAN NAGELL, de Luitenant Admiraal VAN KINSBERGEN, onmiddelyk naa de Omwenteling, hadt aangedrongen, in de onderscheide Havens van dat Ryk, een aantal van niet minder dan honderd en tien Koopvaarders, waar onder eenige van andere Natien; doch wier laadingen hier

Aantal der Schepen in *Engeland* in beslag genomen.

(*) *Universal Magazine* Vol. XCVI. p. 76 en 148.

LXXXVII. BOEK. 1795. hier te lande t'huis hoorden (*). Om dezelve van het daar opgelegd verband te ontheffen, was door NAGELL niets gedaan, en arbeidden PASTEUR en VITRIARIUS te vergeefsch.

Onderzoek wegens het lang verblyf der O. I. Schepen in *Engeland*.

Reden van agterdogt, of althans van vermoeden, eens te verwylenden handels, ten opzigte van de *Oost-Indische* Schepen, moeten 'er plaats gegreepen hebben: immers ter Vergadering van *Holland* besloot men, by aanschryvinge, de Voorzittende Kamer van de *Hollandsche* Kamers der *Oost-Indische* Maatschappy te *Amsterdam*, te gelasten, ten spoedigsten de redenen op te geeven, waarom zes t'huiskomende *Oost-Indische* Schepen zich zo lang in de *Engelsche* Havens hadden blyven ophouden, tot dat aan dezelve door het Embargo van het *Engelsche* Gouvernement op de *Hollandsche* Schepen, en byzonder op die der *Oost-Indische* Compagnie, gelegd, het uitloopen te eenemaal was belet; met byvoeging van alle de omstandigheden, door welke het agterblyven van die Schepen, en de verbaazende schade daar door veroorzaakt, was te wege gebragt; met verder verzoek, en des noods, met verderen last, om zo veel doenlyk, in 't breede te berigten, welke uitgaande *Oost-Indische* Compagnie Schepen in de *Engelsche* Havens waren gebleeven, die gevolglyk ook onder dat Embargo begreepen, in die Ha-

(*) Derzelver Naamlyst kan men vinden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2064 *enz.*

Havens opgehouden werden; terwyl die Schepen, doorgevaaren zynde, zich reeds aan de *Kaap de Goede Hoop* zouden bevonden hebben, althans niet onder dat Embargo zouden liggen, en daar door misschien niet voor de Compagnie verlooren zyn (*).

LXXXVII. BOEK.

1795.

Hoe beantwoord.

Om hier op volledig te antwoorden, moesten zy bekennen niet in staat te zyn. Eenige byzonderheden, wegens de jongst uitgezeilde Schepen gaven zy op, ten slot vermeldende, dat het hun, door mangel aan nadere tydingen, nog onzeker bleef of de uitgaande Schepen zich nog te gader of wel één of meer derzelven in *Engeland* bevonden, dan wel, (zo als zy wenschten,) nog met gunstige Winden de reis vervolgd mogten hebben, waar door de Maatschappy ten minsten zou bevryd gebleeven zyn van den gevoeligen slag, dat die Schepen voor de Maatschappy zouden verlooren weezen (†). De uitkomst beantwoordde aan die hoope niet, daar ook de uitgaande *Oost-Indische* Schepen, zo wel als de na 't Vaderland keerende, onder de in beslag neeming der *Engelschen* gevallen waren (§).

De

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 5 en 14 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 19 Feb. 1795.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 224. Eene Provisioneele Carga der zes t'huiskomende *Oost-Indische* Schepen kan met een opslag toonen, de zeer groote schade in dit geval geleden. Zie *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 350.

LXXXVII. BOEK.

1795. Oorlogsverklaaring in *Engeland.*

De Bezending van PASTEUR en VITRIARIUS, die een uitgestrekter volmagt ontvingen, hoe zeer ten genoegen der Zenderen uitgevoerd, bragt geene baate toe aan de groote zaak. Zy keerden, na het aanwenden van veele vrugtlooze poogingen, een vriendlyk affcheid genomen hebbende, weder. — De *Engelschen* voeren voort met het opbrengen en aanhouden onzer Koopvaarderen. De welverwagte Oorlogsverklaaring zyner *Groot-Brittannische* Majesteit, den vyftienden van Herfstmaand uitgevaardigd, gaf by den aanvange, deeze reden van dit bedryf. „ Uit hoofde, dat de Landen, „ tot de Vereenigde Provincien behoorende, zedert een geruimen tyd, ge„ weest zyn, en zich nog bevinden on„ der de magt der *Fransche* Wapenen, „ onder het Bestuur en den onmiddely„ ken invloed der geenen, die zich van „ het Gezag in *Frankryk* hebben meester „ gemaakt; en uit hoofde, dat 'er on„ langs, in opgemelde Vereenigde Provin„ cien, veelerhande beledigende Besluiten „ zyn genomen tegen de Eer der Kroon „ van zyne Majesteit, en aanloopende te„ gen de wettige Regten zyner Onderdaa„ nen; uit hoofde dat eenige Oorlogsche„ pen uit de Havens der Vereenigde Pro„ vincien uitgeloopen, bevelen ontvangen „ hebben om alle *Engelsche* Schepen te „ neemen en te vernielen, en waar van „ verscheide reeds genomen zyn, zo is „ zyne Majesteit tot het besluit gekomen,

„ om,

„ om, ingevolge van deeze handelwyze, „ alle noodzaaklyke middelen by de hand „ te neemen, ten einde de Eer van zyn „ Kroon te wreeken, en zich zelven alle „ vergoeding en voldoening te verschaffen. — Ingevolge van dien heeft het „ hem behaagd, dat, op Advys van zy„ nen Geheimen Raad, Brieven van Re„ presaille verleend zullen worden tegen „ alle Schepen, Goederen en Onderdaanen „ der Vereenigde Provincien." Voorts behelst deeze Verklaaring de voorschriften van de wyze op welke, zo wel de Vlooten, als de Schepen van Oorlog, en de Kaapvaarders, met de Schepen deezer Landen vyandlyk te handelen hadden; en de inrigting voor de Regtbanken der Admiraliteiten (*).

Verbeurdverklaaring en verkoop onzer Schepen in *Engeland*.

De handelwyze van *Engeland*, omtrent de Schepen der Ingezetenen deezer Landen, tot hier toe gehouden, hadt, naa den aanvange van Sprokkelmaand (†), weinig verschild van die thans, op Koninglyk gezag, werd bevolen, alleen geschiedde toen de opbrenging, onder den naam van by voorraad de opgebragte Schepen, met derzelver Laadingen, te bewaaren; thans werden de Schepen van deezen Lande, zo die zich daar bevonden en in beslag genomen waren, als welke men in dien tusschentyd opbragt, verbeurd verklaard en

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 6069.
(†) Zie hier boven bl 125.

LXXXVII. BOEK. en vervolgens verkogt; ten grievenden nadeele onzes Handels.

1795. Aanmerking op die Oorlogsverklaaring. Voorzeker waren 'er Besluiten hier te Lande genomen, en Behandelingen, door der *Franschen* invloed, te werk gesteld, die zyne *Groot-Brittannische* Majesteit stoffe tot zeer groot misnoegen gaven; dan de klagten over de Vernielingen der onzen de *Engelschen* toegebragt, mag men onder de grootspraaken rekenen in Oorlogsverklaaringen niet zeldzaam.

Aanval der *Engelschen* op onze Oorlogschepen vóór de Oorlogsverklaaring. De staat onzer Zeemagt, en de gesteldheid onzer Vlootelingen over 't algemeen, maakten het onmogelyk iets van dien aart uit te voeren. Het eenigste gevegt op Zee, vóór de Oorlogsverklaaring van *Groot-Brittanje* viel voor op den twee en twintigsten van Oogstmaand. De Fregatten *de Argo*, *de Alliantie*, de Kotter *de Vlugheid*, na *Noorwegen* gesteevend, werden door vier *Engelsche* Oorlogschepen, een Zeventiger, een Zestiger, een Veertiger en een Zesendertiger, digt by den *Noordschen* Wal, aangevallen. Zy verdeedigden zich dapper, hielden tegen eene zo groote overmagt de eer onzer Vlagge drie uuren lang op. Eindelyk werd *de Alliantie* afgesneeden, en moest, zeer beschadigd, bukken. De *Argo* en de Kotter liepen, twee dooden en vyftien gekwetsten bekomen hebbende, aan want en zeilen zeer gehavend, en met dertien vier en twintig Ponders doorboord, ter naaste *Deensche* Haven binnen. —— Deeze vyandlyke aanval van de zyde der *Engelschen*, in 't ge-

zigt

zigt van den *Deenschen* Wal, terwyl onze Schepen de Lootzen reeds aan boord hadden, en het schieten op de *Argo* by het inzeilen der Haven, deedt van hier het Hof van *Deenemarken* kennis geeven, met beklag over die schennis van het Grondgebied, en daar op gegronden terugeisch van het genomen Fregat (*). —— Van dit geval gaf de Vice-Admiraal DE WINTER de weete aan de Vlootelingen ter *Texelsche* Reede, met byvoeging, „ Zie daar „ myne Kameraaden! op nieuw de oogmerken van onzen lafhartigen Vyand, „ door den tegenstand onzer Broederen „ verydeld. Hunne dapperheid heeft hun, „ schoon tweemaal zo sterk, beschaamd „ gemaakt, en de *Hollandsche* Eer is bewaard gebleeven. Dit voorbeeld zal U „ aanzetten, om, by de eerste gelegenheid, te toonen, dat gy, zo wel als zy, „ *Hollanders* zyt. Dan zult gy den schandlyken moord uwer Broederen wreeken, „ en altyd overwinnend uitroepen, *Lang* „ *leeve de Republiek!*" (†).

LXXXVII. BOEK. —— 1795.

Embargo hier op de *Engelsche* Schepen gelegd.

Wel hadden die van *Holland*, naa eene aanmerking gemaakt te hebben op den *Franschen* eisch van het leggen eens Embargos op de *Engelsche* Schepen in onze Havens (§), daar op aangedrongen, en gevorderd, dat van wegen hun Hoog Mogen-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 3 Sept. 1795.

(†) *N Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5775.

(§) Zie hier boven bl. 123.

LXXXVII. BOEK. genden, de Admiraliteits Collegien, zonder uitstel, zouden worden aangeschreeven, om den Officieren van 's Lands Sche-
1795. pen de noodige bevelen te zenden, om geene *Engelsche* Schepen hoegenaamd te laaten uitloopen, en deezen teffens vryheid te geeven, om, ingeval de nood het vorderde, den sterken arm te gebruiken, en van de *Fransche* Commandanten, ter plaatze hunner ligging, den noodigen bystand te vraagen (*). Wanneer het Beslag hier op gevolgd was, bewerkte men egter, by den *Franschen* Representant RAMEL, dat de verkoop der Schepen of der goederen in *Engelsche* Schepen gelaaden geweest, als mede thans in Schepen van Onzydige Mogenheden liggende, voor eerst geen voortgang hadt (†).

Mismoegen en haat tegen de *Engelschen*. Hoe zeer aan mishandelingen van *Engeland* als gewoon geworden, baarde de handelwyze ten deezen Jaare gehouden, de Oorlogsverklaaring, met derzelver onmiddelyke drukkende gevolgen, de gevoeligste aandoeningen in den Lande. Men bleef niet in gebreke, by de nieuwe schade, door de verbeurtverklaaring eens zo grooten aantals Schepen den Handel en Zeevaard toegebragt, zich de vroegere te herinneren. Alles wrogt te zamen om den gloed van verontwaardiging, van afgryzen, van

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 1795

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 26 Mey 1795.

van haat en wraaklust, te doen opblaaken. LXXXVII. BOEK. 1795.
Wy zouden, ten bewyze hier van, eene menigte Schriften, ten dien dage uitgekomen, kunnen aanvoeren, alle ſtrekkende om der *Engelſchen* handelwyze in den welverdienden afſchuwelykſten dag te zetten, en de gemoederen der Ingezetenen tegen hun aan te vuuren. Eén ſtuk zal hier voor alle volſtaan kunnen. Wy oogen op het voorſtel van het Committé van Koophandel en Zeevaard te *Amſterdam* aan de Repreſentanten van het Volk te dier Stede, by gelegenheid, dat de Regeering in *Engeland* het Beſluit genomen hadt, de *Nederlandſche* bezittingen, in haare Havens zich bevindende, prys te verklaaren.

Voorſtel van het Committé van Koophandel en Zeevaard te *Amſterdam*.

Het gemelde Committé deedt dit Voorſtel. „ Medeburgers! Uw Committé van „ Koophandel en Zeevaard, met zo veel „ aandoening als verontwaardiging vernomen hebbende de Reſolutie door de Re„ geering van *Engeland* genomen, om niet „ alleen die Schepen, die, op de Trouw „ der Volken, ten tyde toen de Staat nog „ Bondgenoot van dat Ryk was, hunne „ toevlugt in derzelver Havens genomen „ hadden, met derzelver Lading voor „ goeden prys te verklaaren, maar zelfs „ haare Ingezetenen te verbieden, aan de „ Inwooners van dit Gemeenebest hunne „ regtmaatige vorderingen te voldoen, en „ dus, als 't ware, het zegel op alle haa„ re voorgaande Onregtvaardigheden te „ drukken, en zo veel in haare magt is, „ het Commercieerend gedeelte onzer Me-

LXXXVII. BOEK. — 1795. „ deburgeren van het hunne te berooven, „ heeft geoordeeld, dat het ook deszelfs „ pligt was in overweeging te neemen, „ welke middelen best geschikt zouden „ zyn tegen de verregaande onregtvaar„ digheden, waar van zelfs de Barbaar„ sche Mogenheden, tot hier toe, altyd een „ gruwel hadden, represailles te gebruiken.

„ Dan het is hun voorgekomen, dat „ het *Bataafsch* Gemeenebest, zich daar „ door aan het *Engelsche* Ministerie zou „ gelyk stellen, en beneden den rang van „ beschaafde Volken, wy willen niet zeg„ gen van een Christen Natie, zou ver„ laagen, en een aantal van Individus in „ *Engeland* ongelukkig maaken, die mis„ schien zo zeer als wy, die wederregt„ lyke daaden van hunne Regeering ver„ foeijen. —— Dat het zich veel meer „ moet toeleggen aan geheel *Europa* te „ toonen, dat het, hoe zeer wenschende „ de onvermydelyke rampen des Oorlogs, „ zo veel mogelyk, te verzagten, egter „ ook weet van die magt, welke GOD en „ de Natuur ons geschonken hebben, ge„ bruik te maaken, om, overeenkomstig „ het Regt der Volken, aan haare Vyan„ den te doen gevoelen, dat het *Bataaf„ sche* Volk nog niet van het bloed zyner „ Voorouderen ontaart is, en zich, op „ eene billyke wyze, weet te wreeken.

„ Uw Committé is egter van meening, „ dat het gepast zou zyn aan geheel *Eu„ ropa*, ja aan 't geheele Menschdom, „ door een kort en waaragtig betoog van

„ die

„ die onregtvaardigheden, die dit wreed-
„ zaam Volk van de *Engelsche* Bestuur-
„ ders en hunnen Aanhang in dit Land,
„ hebben moeten lyden, op onweder-
„ spreeklyke gronden te overtuigen, hoe
„ zeer het mishandeld en getrapt is gewor-
„ den; en dus, als 't ware, het geheele
„ menschlyke geslacht uit te noodigen,
„ zich met hun, ter beveiliging van het
„ Regt van Eigendom, te vereenigen,
„ en die middelen, die wy tot afbreuk
„ van deezen onzen Vyand, in het werk
„ zullen stellen, te billyken.

„ Het oordeelt, derhalven, aan de Ver-
„ gadering te moeten voordraagen, of het
„ niet raadzaam ware, de Gedeputeerden
„ deezer Stad in den *Haage* te gelasten,
„ deswegen by de Provisioneele Represen-
„ tanten eene Propositie te doen, en, is 't
„ mogelyk, daar heen te dirigeeren, dat
„ by hun Hoog Mogenden wierd gere-
„ solveerd, eene Proclamatie daar te stel-
„ len, waar by deeze gronden, in de sterk-
„ ste termen, werden uitgedrukt, en die in
„ alle Taalen te doen overzetten, en aan
„ alle Volken te doen kenbaar maaken."

Schoon zy ten slot schryven, „ Het
„ neemt de vryheid, hier van eene ruwe
„ schets te overhandigen, die vermeerderd,
„ versterkt en beschaafd, alleen nog als
„ het doek moet aangemerkt worden,
„ waar op het Tafereel van *Engelands* gru-
„ weldaaden, met de sterkste kleuren,
„ kan worden afgemaald," zal niemand
onzer Leezeren aan de sterkte der kleuren

LXXXVI. BOEK. hier gebezigd twyfelen op het beschouwen: van het volgend, met dit Voorstel overgeleeverd Plan.

1795. Beroep op alle Volken van *Europa* wegens de handelingen der *Engelschen.*

„ *Het Bataafsche Volk aan alle Volken!*
„ Het algemeen belang der Volkeren, uit „ den Handel gebooren, en op onderlin- „ ge goede Trouw gevestigd, doet geheel „ *Europa* deel neemen in alle de betrek- „ kingen haarer Natien, en rekenschap „ afeischen van alle derzelver onderlinge „ verdeeldheden.

„ De Heerschzugt geeve noch telle die „ Rekenschap, de Trouwloosheid brenge „ door haare drogredenen, alle Volksver- „ klaaringen in verdenking; de Regtvaar- „ digheid zal zich gaarne voor het oor- „ deel der Volkeren blootleggen, wanneer „ zy allen argwaan door spreekende fei- „ ten kan verbannen.

„ *Nederland*, aan alle Volken door den „ Handel vermaagschapt, by alle om des- „ zelfs goede trouw beroemd; doch met „ *Engeland* weder in Kryg gekomen, wil „ dien regtmaatigen eisch weêrstreeven, „ noch ontduiken; maar roept, in tegen- „ deel, het algemeen belang van *Europa* „ op, om deeze nieuwe Vredebreuk te „ aanschouwen.

„ De Regten van den Oorlog en den „ Vrede, die by U reeds heilig waren, „ ô Volken! eer de Handel U aan elkan- „ der verbondt, eer de Beschaaving uwe „ Zeden verzagtte, zyn zints lang ge- „ schonden en vertreeden, door *Neder-* „ *lands* vyanden, en kunnen U zelven

„ dus

„ dus nooit ten waarborg ſtrekken tegen LXXXVI.
„ hunnen onverhoedſchen aanval — voor BOEK.
„ hunne duurst bezwooren Verbonden. ———
„ Met een Stadhouderſchap belemmerd, 1795.
„ door *Engeland* zelfs, zints WILLEM
„ DEN III. ten teken der ſchandelykſte
„ afhangelykheid gebruikt, moest *Neder-*
„ *lands* lot U flegts ten ſtillen ſpiegel ver-
„ ſtrekken van *Engelands* Staatkunde. Naa
„ de afſchudding en verbryzeling van dat
„ veragtlyk juk zal deszelfs ſtem, voor
„ het eerst, vrylyk de gruwelen van het
„ *Engelsch* Ministerie verkondigen. ——
„ De gruwelen egter deezer dagen alleen —
„ Het afleezen van derzelver geheele lyst,
„ zints het aangeweezen tydperk, zou die
„ ſtem veel te vroeg doen bezwyken om
„ U den kreet haarer tegenwoordige ver-
„ foeijing te doen hooren.

„ *Neerlands* Geſchiedenisſen, ſchoon
„ met huiverige of vleijende handen, on-
„ der het Engelschgezinde oog des Stad-
„ houderſchaps geſchreeven, hebben de
„ vyf en twintig Millioenen Guldens niet
„ verzweegen, den *Nederlanderen*, te mid-
„ den van den Vrede, door de *Engelſchen*
„ in MDCCLVII, geduurende derzelver
„ Oorlog met *Frankryk* ter Zee ontroofd,
„ en door een *Engelſche* Prinſesſe, de We-
„ duwe van WILLEM DEN IV. openlyk
„ aan haar landverraadend *Point d'honneur*
„ opgeofferd; noch de tachtig Millioenen
„ Guldens, door hun den volmaakt onzy-
„ digen Handelaar in den *Americaanſchen*
„ Oorlog ontſtoolen; noch den onregt-

XXXVII. BOEK. 1795.

„ vaardigsten en woesten Kryg tegen de
„ verbryzelaars van het *Spaansche* Juk
„ gevoerd, om dat zy de broederhand ge-
„ reed hielden voor den zich vryvegten-
„ den *Americaan*, die het *Engelsch* Minis-
„ terie zelve, tot zyne eerbiediging ge-
„ dwongen heeft; noch den verraaderly-
„ ken Onderstand aan eenen wederspan-
„ nigen Staatsdienaar tegen zyne Mees-
„ ters, geduurende de vernederende wor-
„ steling des Souverainen, doch listig ver-
„ deeld gehouden *Nederlandschen* Volks;
„ tegen den eersten Uitvoerder van des-
„ zelfs wil — aldaar, waar de Geschie-
„ denissen zweegen, om den afloop der
„ Gebeurtenissen af te wagten, of meer
„ nog om de worgende vuist der Over-
„ heersching van hunnen strot te hou-
„ den, zal *Nederland* zelf, by alle Vol-
„ ken, *Engelands* gruwelen uitkryten.

„ *Frankryk* wilde vry zyn, en het was
„ vry. —— Het baatzugtig *Engeland*, wan-
„ gunstig tegen alle Volken, alle eeuwen
„ door vyandig tegen *Frankryk*, bepreef-
„ de vrugtloos de helsche listen der ver-
„ foeilykste aan hetzelve geheel eigene
„ Staatkunde, om het vry geworden Volk
„ jammerlyk van een te scheuren, en de
„ nieuwe veerkragt eener Natie, wier
„ wraak het moest duchten, wier herstel
„ het vervloekte, na binnen te doen wer-
„ ken, en alzo het nieuwe Gemeenebest
„ aan duizend stukken te doen slaan. Min
„ gelukkig in dien verraaderlyken aanslag,
„ dan onlangs in *Nederland*, ondersteunde

„ het

„ het Ministerie eens Volks, het welk, LXXXVII.
„ met ondraaglyken hoogmoed, op eigen BOEK.
„ Schyn-vryheid pocht, de woede der
„ Overheerschers, tegen de Onverruk- 1795.
„ kers eens willekeurigen Throons. Nog
„ bevreesd voor den dolzinnig gewensch-
„ ten uitslag, trok zich *Engeland* de zaak
„ der Overheerscheren aan, schondt de
„ heiligste Regten eens onafhangelyken en
„ vrymagtigen Volks, en drong, door
„ deszelfs Stadhouderlyken invloed, het
„ vrygevogte *Nederland* mede deel te nee-
„ men in den zinneloozen Reusenstryd,
„ tegen de Regten des Menschdoms, en
„ de eeuwige Wetten des Hemels.

„ Het misleid, verblind, gedwongen
„ *Nederland* grypt de onzalige Wapens
„ aan, en voert ze met den ouden Hel-
„ denarm, wiens slagen, wel eer geducht,
„ op het schild der *Fransche* Vryheid,
„ pynlyk te rug stuitten. *Engeland* houdt
„ zynen Gewapenden Bondgenoot weer-
„ loos ter Zee, stelt hem vooraan in den
„ Volk- en schatverspillenden Kryg; be-
„ spot eindelyk zyne stille onverschrok-
„ kenheid, en rooft en moordt, of vlugt
„ lafhartig, terwyl het bloed diens trou-
„ wen Bondgenoots stroomt.

„ Weldra ontrollen zich de Legervaa-
„ nen der *Fransche* Vryheid op den *Ne-*
„ *derlandschen* bodem. Het afhangelyk
„ Stadhouderlyk Bestuur blyft trouw aan
„ het doemwaardigst Verbond; de Rivie-
„ ren en Zeeën worden ontkerkerd, om
„ de Overwinnaars te keeren; de schoon-
„ ste

HISTORIE. „ ste Landeryen verzinken in verdervende
BOEK. „ de poelen voor de heldenstappen der
„ *Franschen*; de welvaard van duizenden
1795. „ wordt opgeöfferd om de zyde der *Engelschen*
„ te houden. —— God alleen
„ scheurt die verfoeilyke banden; zyn
„ adem stolt alle Stroomen; droogvoets
„ geleidt hy de Herstellers van de Regten
„ des Menschdoms over de kunstmaatige
„ Zeeën; — de Stadhouder vlugt, het
„ Oude Bestuur doet geene wanhoopige
„ pooging meer. —— Maar de *Engelschen*
„ zweeren de vernieling van *Nederland*,
„ het geen nu voor hunne Heerschzugt,
„ onder den schyn van Geloof- en Bondgenoot,
„ verlooren is. Zy plunderen,
„ moorden en brandstichten op hun lafhartige
„ vlugt, en de schrik hunner Vervolgers
„ voorkomt alleen de volbrenging
„ van hunnen doemwaardigen Eed.

„ De *Nederlander*, te regtschapen om
„ die gruwelen van roofzieke Benden aan
„ het Ministerie eens beschaafden Volks
„ te wyten, wagt, zonder de minste
„ Vyandlykheid deszelfs gedrag af, en
„ ondervindt eene Heiligschennis tegen
„ alle Regten der Volken, die om de straf
„ van alle Natien schreeuwt.

„ Zyne Schepen, gerust in de Bondgenootschaplyke
„ Havens van *Engeland* liggende,
„ welke de Consuls des *Nederlandschen*
„ Volks, op last van het toenmaalig
„ Bestuur, in Herfstmaand des voorigen
„ Jaars, als de veiligste verblyfplaatzen
„ hadden aangewezen, zien de Gastvry-

„ heid

„ heid der beschaafde Volken, het goed „ vertrouwen op Bondgenootschaplyke „ Veiligheid, de volstrekte Onafhangelyk- „ heid des vryen *Nederlandschen* Volks „ geschonden, door de schandlykste Op- „ sluiting; andere rykbelaaden na het Va- „ derland wederkeerende Kielen, worden „ verraaderlyk in de roofnesten binnen „ gelokt, of door het onregtvaardigst ge- „ weld gedreeven; onberekenbaare schat- „ ten worden aangeslaagen, onder het „ tergendst voorwendzel eener onbevoeg- „ de bewaaring, tot dat, welk eene las- „ tering! de Vryheid van *Nederland*, met „ de herstelling des overheerschenden Stad- „ houders, hersteld zou zyn, en worden „ weldra verbeurd verklaard, eer de god- „ looste Oorlog van *Engelands* zyde op „ nieuw is aangekondigd; terwyl de regt- „ vaardigste Oorlog zulk eenen schelmag- „ tigen, zulk eenen blooten overvallenden „ handel, niet zou kunnen wettigen.

„ Te vroeg, ô Volken! steeg uwe ver- „ ontwaardiging misschien reeds tegen „ zulk een Ministerie ten top! —— be- „ waart uw verder afgryzen om der *En- „ gelschen* Trouwloosheid te hooren.

„ Wettige Schulden, door het *Engelsch* „ Gouvernement by *Nederlands* Burgers „ gemaakt —— Schulden, waar voor de „ eer des vyandlyken Lands borg bleef — „ Schulden, die de Geldschieters zorgvul- „ dig onthieven van alle wisselvalligheden „ in de betrekkingen der Volken, en die „ tusschen Volken, even min als tusschen

„ by-

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ byzondere Persoonen, afhanglyk zyn
„ van alle onderlinge vriendschap of
„ vyandschap, — worden strydig met
„ het gemaakte Verdrag, — strydig te-
„ gen alle goede Trouw — strydig te-
„ gen het heiligst Regt, den wettigen Ei-
„ genaaren onthouden; — onthouden
„ eer de Oorlog alle gemeenschap heeft
„ afgeslooten — onthouden met het ver-
„ foeilyk oogmerk alleen om Gebrek te
„ doen heerschen onder duizenden, die
„ hunne Schatten eenen meineedigen Staat
„ toevertrouwden.

„ Het *Engelsch* Ministerie verbiedt zelfs
„ den zogenaamden vryen *Brit* deszelfs
„ byzondere Schulden, aan byzondere
„ Schuldeischers in *Nederland* te betaa-
„ len; en dwingt alzo den eerlykften
„ zelfs, die 'er onder zodanig eene Natie
„ zyn mag, om deel te neemen in de al-
„ gemeene Trouwloosheid!

„ Beteugelt nog eenmaal uwe uiterste
„ verfoeijing, ô Volken! de laatste trek
„ ontbreekt nog aan het afschuwelyk Ta-
„ fereel der *Engelschen* Ongeregtigheid!

„ Willem de Vyfde, de lafhartige
„ Ontvlugter zyner Vyanden, te groot
„ een Bloodaart om zelfs zyn Vaderland
„ te komen bestryden; maar niet te min
„ het schandlyk werktuig van het *Engelsch*
„ Ministerie, tekent, op last van 't zelve,
„ Orders aan de Gouverneurs zyns Va-
„ derlands, om ze verraaderlyk in handen
„ der *Engelschen* te stellen, die de Kaper
„ brieven gereed hebben om alles verder

„ in

„ in hun roofnest te sleepen, die deeze „ Kaperbrieven afgeeven, zonder *Nederland* als nog den Kryg te hebben verklaard (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ Beoordeelt nu vrylyk, ô Volken! de „ gruwelen van het *Engelsch* Ministerie! „ Toetst *Nederlands* aanklagt aan alle Wet„ boeken der Menschen; laaten de Ge„ bruiken der barbaarste Natien van vroe„ ge Eeuwen, of in beschaafde Gewes„ ten, het pleit beslechten; zy alle voor„ zeker zullen het Vonnis wettigen, het „ geen *Nederland* van U, tegen *Engeland* „ afeischt.

„ Maar, welke Wetten, nu of ooit „ stand grypende, zyn 'er, die de wraak „ aan zulk een lang getergd, getrapt en „ geteisterd Volk ontzeggen? Welke „ Wetten, die de woedendste wraak eener „ Natie, welke zich nu voor het eerst „ ongedwongen kan doen gelden, in staat „ zyn te beteugelen? —— Zulke Wet„ ten, zulke Teugels vormden de Vol„ ken zich nimmer. *Nederland* ontvangt „ die Wetten, gehoorzaamt dien Teugel „ alleen van deszelfs eigen regtschaapen „ Character. Het wil geschonden Reg„ ten herstellen, geen eigen onregt plee„ gen —— trouwloosheden straffen, geen „ gruwelen wreeken —— en zal nooit, „ om het verfoeilyk voorbeeld van *En-*

„ ge-

(*) Deeze zwaare grieve zullen wy, in onze Geschiedenis tot de *Nederlandsche* Volkplantingen gekomen zynde, in den klaarsten dag haalen.

LXXXVI BOEK. 1795.

„ *gelands* Ministerie, al kon het ook door
„ geheel *Europa* gevolgd worden, in eenig
„ opzigt, de goede trouw schenden, waar
„ door het, hoe schandelyk ook door *En-*
„ *geland* vernederd, roemryk in geheel
„ *Europa* bleef.

„ Willende dat alle Burgers regtvaar-
„ dig zullen zyn, jegens alle hunne wet-
„ tige Schuldeischers onder *Engelands* In-
„ gezetenen, verklaart het geheele Volk
„ zelf de onschendbaarheid der aandeelen
„ en vorderingen, die byzondere *Engel-*
„ *schen* in *Nederland*, of deszelfs Volk-
„ plantingen, mogen hebben; geen afzon-
„ derlyke nadeelen van eenigen Vreemde-
„ ling begeerende, beloofde hetzelve aan
„ alle Eigenaars vergoeding der waarde
„ van Laadingen der Schepen, welke de
„ *Franschen*, by hunne aankomst alhier,
„ in beslag genomen hebben.

„ Eene edelmoedige gezindheid, waar
„ van dezelve reeds het beslissendst blyk
„ in de uitleevering van de *Russische* en
„ *Portugeesche* Schepen aan derzelver re-
„ spective Eigenaaren gegeeven heeft,
„ waar van het wederkeerig ontslag van
„ alle *Hollandsche* Schepen in de Havens
„ van *Rusland* het regtvaardig gevolg be-
„ hoort te zyn; daar *Portugal* inmiddels
„ op de goede trouw der *Nederlanderen*
„ zich verlaatende, nimmer het vertrek
„ hunner Kielen heeft belemmerd.

„ Het *Bataafsche* Volk, door geen Stad-
„ houderschap gebonden of belemmerd;
„ maar door der *Franschen* voorbeeld be-

„ moe-

„ moedigd, en door derzelver steun ge- LXXXVI.
„ schraagd, wil alleen regtvaardige Wa- BOEK.
„ penen voeren, en bezweert daar toe,
„ op nieuw, alle Regten des Oorlogs en 1795.
„ des Vredes.

„ Geheel *Europa*, voor wier oplettend „ oog die duure Eed geschiedt, zy ge„ tuige van deszelfs opvolging, en wyt„ te, naa deeze rekenschap der onderlin„ ge verdeeldheden tusschen *Nederland* en „ het *Engelsch* Ministerie, alle rampen „ van deezen nieuwen Kryg aan het laat„ ste, geenzins aan het eerste, 't welk „ zich voor den Almagtigen Regter der „ Volken, onschuldig verklaart van deeze „ rampzalige vermeerdering der mensch„ lyke elenden!" (*).

Schoon dit stuk de hoogste goedkeuring der toenmaalige Vertegenwoordigeren des Volks van *Hollands* grootste Koopstad wegdroeg; schoon 't zelve, in 't licht gegeeven, werd toegejuichd, als, by waarheid en regtmaatige gevoeligheid, den geest van Menschlievenheid ademende, was 'er, wat de hoofdbedoeling, het opwekken van diezelfde geestdrift by de Volken van *Europa* betrof, niets meer van te wagten, dan dat het, daar by bekend wordende, eene bejegening zou ontmoeten van verschillenden aart, naar de geestgesteldheid en heerschende Staatkundige inzigten der Hoven: terwyl de indruk van een dergelyk

Aanmerking daar over.

(*) *N. Nederl Jaarb.* 1795. bl. 6894[?]

LXXXVII. BOEK. lyk Beklag, meest al, naar gelange van de zich voorgestelde uitgebreidheid, afneemt.

1795. *Pruissen* sluit den Vrede met *Frankryk*.

Het wyfelend gedrag des Konings van *Pruissen*, by het voeren van den Kryg, hadt in 't einde, de sterkste vermoedens doen geboren worden, dat hy zich aan de zaak der Verbondene Mogenheden zou onttrekken (*). Wy hebben gezien, dat hy onzen Staat aan het lot des Oorlogs overliet, en wilde dat dezelve, op den best mogelyken voet, met *Frankryk* zich zou verdraagen (†). Alle de twyfelingen, alle de verdenkingen wegens het gedrag van het *Berlynsche* Hof, ten opzigte van *Frankryk*, werden opgeklaard, door een Vredesverdrag van 't zelve met de *Fransche* Republiek, den vyfden van Grasmaand deezes Jaars te *Basel* gesloten (§), en nog meer door de Verklaaring des Konings van *Pruissen* aan diens Ryksmedestenden, met betrekking tot dit Vredesverdrag, waar in zyne Majesteit ontvouwt, wat hy, staande den driejaarigen bloedigen Kryg, gedaan hadt, welke zyne beweeggronden, welke zyne bedoelingen en wenschen met dien Vrede waren (**). Men vindt

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 55. 64. enz.

(†) Aldaar bl. 404.

(§) Men zie de Verdragspunten in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2585.

(**) De Schryver van de *N. Nederl. Jaarb.* geeft ons die Verklaaring te leezen bl. 2872—2885. Eene Verklaaring op welke niet weinig werd aangemerkt van de zyde des Keizers, en die met deezen Ryksvorst

vindt 'er, die willen, dat de Vernietiging van het Koningryk *Poolen*, reeds in Louwmaand deezes Jaars, tusschen het Hof van *Weenen* en *Petersburg*, buiten weeten van *Pruissen* bepaald is geweest, en dat het laatstgemelde Hof, hier van de weet krygende, daadlyk zyne maatregelen daar volgens genomen, en den Vrede met *Frankryk* gesllooten heeft (*).

Hoe zeer hier te Lande groote blydschap, by veelen ontstondt, wegens dit openlyk onttrekken van *Pruissen* aan de Coalitie, en de Verbintenis tusschen die Mogenheid en *Frankryk* geslooten, vondt men, in het Vredesverdrag, geen enkel woord van onzen Staat gesprooken, en in de Verklaaring der beweeggronden, slegts zydelings van denzelven gewag gemaakt, als behoorende onder de Landen, die voor de alles overwinnende Wapenen der *Franschen*, nevens zo veele andere, hadden moeten zwigten. Dit mogt eenige bevreemding baaren; doch het bleef niet by bevreemding, 'er ontstondt ongerustheid, wegens eenige geheime Artykelen in dit Vredesverdrag.

Van

vorst éêne lyn trokken; men leeze *Het Staatkundig gedrag des Konings van Pruissen beoordeeld, in Staatkundige Aanmerkingen over het Vredes Tractaat van zyne Majesteit met de Fransche Republiek van den 5 April* 1795 *en over het nader Tractaat van denzelven van* 17 *Mey, met opzigt tot de Demarcatie Linie en de Neutraliteit. Uit het Hoogduitsch.* Alom 1795.

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 18 *Dec.* 1795. MSS.

LXXXVII. BOEK. 1795. In 't licht gegeevene geheime Artykelen deezes Verdrags.

Van Geheimen kan men alles maaken, wat partyschap of stoute waagzugt ingeeft, of waar toe eene en andere min bekende uitgelekte omstandigheid, zommigen aanleiding verschaft. Een Boekverkooper in *'s Gravenhaage* waagde het, als een echt Stuk, uit te geeven en onder den Volke te verspreiden, zekere Geheime Artykelen tusschen de *Fransche* Republiek en den Koning van *Pruissen* geslooten. Derzelver inhoud kwam, volgens die opgave, hier op neder, dat de *Fransche* Republiek de *Bataaven* zou verlaaten, dat de Koning van *Pruissen* eenige Steden der Vereenigde Gewesten bezetten, en dat *Zeeland* aan dien Vorst overgegeeven zou worden; waar uit dan onmiddelyk de vernietiging van de nieuwe Orde van zaaken, en het herstel des Stadhouders zou volgen. Het Committé van Waakzaamheid oordeelde, dat dat stuk, als echt uitgegeeven, aanliep tegen de Publikatie, tot weering van het verspreiden van valsche gerugten afgekondigd, en deedt den Boekverkooper D'AGÉ vatten (*).

Wat aanleiding tot dezelve heeft kunnen geeven.

Dat men van den aanvange des toelegs om deeze Gewesten te vermeesteren, in *Frankryk* zeer onderscheiden dagt over het lot deezen Lande toe te schikken, bleek in veele openbaare en meer geheime stukken, toen van tyd tot tyd in 't licht komen-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 Juny 1795.

mende of onder de hand verspreid. —— Het ontbrak aldaar niet aan de zodanigen, die van onzen Staat een Wingewest wilden maaken, en ook ten dage der Vredesonderhandelingen met *Pruissen*, deswegen vreemde en onzen Staat nadeelige Plans vormden; Plans van berooving des te ontruimen, en van versterking des vermeesterd verklaarden deels. — Niet weinig zwaarigheden egter vonden zy, die dusdanige ontwerpen in den zin hadden, om ze met de daad werkstellig te maaken. Zy gevoelden daarenboven de strydigheid van dus eenen handel, met het gedrag gehouden by de Intreede in deeze Gewesten, en de verklaaringen den Ingezetenen, by herhaalinge, gedaan. Dan zy, die dit in den schild voerden, laag van de *Nederlanders* dagten en spraaken, noemden dusdanige Verklaaringen *voorbaarig*, *verhaast*, en van wegen het Gouvernement niet daadlyk bekragtigd. Zy oordeelden, dat men zich niet hadt kunnen verbinden om Vermeesteringen, zo gewigtig en zo uitgestrekt, te verlaaten, zonder zich een gedeelte des Lands, noodig ter eigene verdeediging, voor te behouden, en schadeloosstellingen te vorderen voor de onnoemelyke kosten, in den Veldtocht besteed. Hier door zou men de belangen des *Franschen* Volks te kort doen; —— des *Franschen* Volks, gelyk zy zich uitdrukten, „ 't geen wel wil, dat men in „ in zynen naam, edelmoedig is; doch

LXXXVII. BOEK. —— 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. Begrip in *Frankryk* ten opzigte van onzen Staat gekoesterd.

„ niet dat men van die edelmoedigheid „ zelve het gelag betaale (*).”

In een onderhoud onzer Afgevaardigden Blauw en Meyer, op den laatsten van Lentemaand „ hadt één der Commissarissen,” gelyk zy schreeven, „ en wel die, van wien men zulks minst zou verwagten, zelfs de onbeschaamdheid om, als 't ware, den spot te steeken met de Proclamatien, die in *Holland*, relatief de Souverainiteit, gedaan waren, en openlyk zyne *Machiavellistische* grondbeginzelen, ten aanhoore van ons allen, in zo verre te belyden, dat, volgens zyn oordeel en gevoelens, de Principes door een Professor op eene Academie aan jonge lieden konden worden gedoceerd; maar dat dezelve nimmer tot een richtsnoer voor de handelingen eens Staatsmans konden dienen (†).” —— Men zogt

(*) Deeze denkbeelden troffen wy aan in de Afschriften van twee Brieven de een den 11 *Germinal*, en de ander den 20 *Germinal* deezes jaars aan de Representanten in den *Haage* geschreeven, en in de Maand April 1795 toevallig in handen van een der Staatsleden van dien tyd gekomen.

(†) *Brieven van* Blauw *en* Meyer *aan* Quarles 31 Maart 1795. MSS. Deeze Afgezanten „ waren „ over dit aveu, dermaate verontwaardigd, dat zy „ zich niet ontzagen om te kennen te geeven, dat, „ hoe zeer de Keizerin van *Rusland* lafhartige *Poolen* hadt kunnen vinden, om de Partage van hun „ eigen Land te onderschryven, zy al de magt van „ *Frankryk* niet genoegzaam oordeelden om hun te „ dwingen of te noodzaaken tot eene schandlyke „ toestemming om ons Land te verdeelen.” *In denzelfde Brieve.*

zogt, ten dien dage, in *Parys*, het gevoelen te verspreiden, „ dat de Oranje „ Party niet te *mepriseeren* was, en zelfs „ de *Pluraliteit* zou uitmaken: terwyl „ anderen voorgaven, dat *Holland* maar „ tot last zou worden, en dat men zich „ daar van, ten meesten voordeele, moest „ *debarasseeren* (*)." LXXXVII. BOEK. 1795.

Nadeelige gerugten hier te Lande verspreid

Dat dusdanige oogmerken, hier te Lande, ten dien tyde, uitgestrooid werden, wordt volledig gestaafd, door eene Bekendmaaking, ter gerustftelling der Ingezetenen van *Deventer*, wegens ontzettende daar verspreide gerugten. Het Stadsbestuur verklaarde, op den vierden van Grasmaand; „ Door dien men steeds voortvaart om de goede Ingezetenen der Provintie van *Overyssel* schrik en vrees aan „ te jaagen, en ten dien einde te verspreiden, dat onze *Fransche* Broeders „ het voorneemen zouden hebben om de „ Confinien dier Provincie te verlaaten, „ en voor de *Pruissische* Troepen in te „ ruimen: zyn wy Representanten van „ het Vrye Volk van *Deventer*, door den „ *Franschen* Generaal VAN DAMME, die „ zich thans in onze Stad bevindt, verzogt, om dit in de Nieuwstydingen, „ niet alleen volkomen tegen te spreeken; „ maar ook teffens te verzekeren, dat de „ *Franschen* eene zeer geduchte Linie, „ die nog dagelyks door nieuw aankomen-

(*) *Brieven van* BLAUW en MEYER 3 April 1795. MS.

LXXXVII. BOEK. 1795. „ mende Troepen wordt versterkt, langs „ de Grenzen der Provintie blyven for„ meeren; en dat, geduurende den Wa„ penstilstand tusschen de *Fransche* en „ *Pruisische* Arméeën, op straffe des „ doods, is verboden op elkanders Ter„ ritoir te komen. — Stelt U dus vol„ komen gerust, braave Landgenooten! „ en laaten kwaadwilligen, die de Uitvin„ ders deezer schrikbaarende tydingen zyn, „ U niet in het denkbeeld brengen, dat de „ edelmoedige *Franschen* ons de zoete vrug„ ten der Vryheid niet ten vollen zouden „ doen smaaken (*)." — Hier toe moet waarschynlyk gebragt worden een Brief van den Generaal BONNAUD, omtrent dien tyd, aan de Municipaliteit van *Middelburg* geschreeven, „ Burgers! ik geef U voor„ loopige kennis, dat myn arrivement in „ deeze Stad ten oogmerk heeft, het be„ vel te voeren over deeze Provincie, „ welke men meende, dat door onzen „ gemeenen Vyand bedreigd werd, en „ waar tegen ik order heb dezelve te ver„ deedigen. — Zet alle vrees en onge„ rustheid ter zyde; laaten alle valsche „ gerugten, welke de kwaadwilligheid niet „ zal nalaaten te verspreiden, wegens de „ verschillende beweegingen der *Fransche* „ en *Hollandsche* Troepen, door U zoda„ nig behandeld worden als dezelve ver„ dienen, naamlyk met de grootste ver„ agting. Indien zommige van deeze val„ sche

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 335a.

„ sche gerugten, of eenige andere zaak, „ U van dat aanbelang mogt schynen, dat „ dezelve uwe aandagt verdiende, zo ver- „ zoek ik U my deelgenoot van uwe be- „ kommering te maaken, welke ik in alle „ gevallen gaarne met U zal deelen; en „ ik zal niets verzuimen, wat tot bevor- „ dering van uwe en van de algemeene „ rust kan strekken (*)." — In *Groningen* liepen soortgelyke gerugten, waar tegen de *Fransche* Commandant LA PLACE by de Regeering voorziening verzogt, of dat hy anders de Verspreiders daar van, als Vyanden van de *Fransche* Republiek zou beschouwen en doen vatten (†).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Omtrent deezen tyd openbaarden zich in *Utrecht*, *Amsterdam*, *Delft* en *Rotterdam* oproerige beweegingen, bovenal woelden dezelve in *'s Gravenhaage*. DUMONCEAU, Generaal de Brigade, aldaar *Commandant en Chef*, schreef de Municipaliteit eenen allernadruklykften Brief, wegens de daar ontstaane beweegingen, en die in den omtrek scheenen te smeulen, en gelyktydig elders werkten. Onkundig van de waare beweegredenen, welke tot dezelve aanleiding zouden hebben kunnen geeven, eigende hy dezelve egter toe aan door de Aanhangelingen van het Huis van *Oranje* gehuurde kwaadwilligers, die alle middelen

Oproerige beweegingen ten dien tyde. DUMONCEAUS schryven daar over.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 2786.
(†) *Handelingen der Provisioneele Municipaliteit der Stad Groningen* 15 Maart 1795.

XXXVII. BOEK. 1795. len in het werk ſtelden, en zich in alle bogten wrongen, om hun wanhoopig oogmerk te bereiken. Men kon, zyns oordeels, niet ontveinzen, dat zodanige gerugten te gevaarlyker waren, daar de uitvinders, op eene allerlistigſte en kwaadaartigſte wyze, aan dezelve een zamenhang hadden weeten te geeven: naardemaal, op denzelfden dag, op het zelfde uur, de beweegingen in *'s Gravenhaage* ontſtaan, zich dadlyk in de nabuurige Steden, en zelfs in de nabuurige Gewesten vertoond hadden, op den voorgewenden aantogt van *Pruisſiſche* Krygsbenden. Hy wilde die gerugten, hoe zeer van allen ſchyn van waarheid ontbloot; doch waar door het Volk zich altyd liet blinddoeken, in den oorſprong verdelgd hebben. Hy liet het aan de wysheid en voorzigtigheid der *Haagſche* Regeering over, het beraamen en te werkſtellen der noodige maatregelen; dan voegt hy 'er by, „ Indien egter, tegen myne verwagting, naalaatigheid, werkloosheid en kleinmoedigheid aan die onvermydelyke maatregelen, alle die kragt en vuur mogten beneemen, het welk ik regt heb te verwagten, rekent dan, Burgers Magiſtraatsperſoonen! dat ik my, in dat geval, verpligt zal rekenen, om op eene *Militaire wyze* te handelen, en door de allerſtrengſte middelen de rust te herſtellen, welke men anders door eene zagte en minlyke handelwyze hadt kunnen doen herbooren worden."

De

LXXXVI. BOEK.

1795.

De Generaal DUMONCEAU hadt verzogt, dat zyn Brief, in 't *Hollandsch* en *Fransch* gedrukt, in 's *Gravenhaage*, en onderhoorige plaatzen, zou aangeplakt worden. Zulks geschiedde en herhaalde de '*s Gravenhaagsche* Municipaliteit, te dier gelegenheid, de tegen oproerige beweegingen gedaane Aankondigingen. Zy hieldt 'er daadlyk de hand aan, door het vatten der Rustverstoorderen, door het voorbeeldlyk straffen, en het Schavot te laaten staan, om, op heeter daad, den Schuldigen loon naar werk te geeven (*).

Gedraagen voorzorgen in '*s Haage*.

Van hoe ernstigen aart deeze beweegenissen waren, mogen wy afleiden uit eene Nagtvergadering, door hun Hoog Mogenden gehouden, en den voorslag daar gedaan, woordlyk van deezen inhoud. „ De „ Gedeputeerden van *Gelderland*, droegen „ der Vergaderinge voor, dat zy in het zekere geinformeerd zynde, dat de Vleekverwanten van *Oranje*, de Aanhangelingen van het Despotisch Staatsbestuur, „ zich te zamen in de Residentieplaats der „ Vergadering van hun Hoog Mogenden „ hadden vereenigd, om aldaar een Zetel „ op te richten van eene alzins geduchte „ Contra-Revolutie, waar van de beginzelen zich alzins manifesteerden; en daar „ het zeker was, dat zodanig eene Vereeniging van de noodlottigste gevolgen „ zyn kon voor de Vryheid en het Leeven, en van alles wat dierbaar is; en „ het

Voorstel van *Gelderland* in een Nagtvergadering van hun H. Mog.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2473 en 2477.

XXXVII. BOEK. 1795. „ het dus noodwendig was, dat zulke „ linksche en heimlyke menées, met den „ besten spoed en energie werden veryd „ deid, en aan de *Oranjefactie* de moge- „ lykheid afgesneeden, om de Vryheid te „ belaagen, en tegen het heil des Vader- „ lands te conspireeren; waarom zy aan „ hun Hoog Mog. voorstelden, om de Re- „ presentanten van het Volk van *Holland*, „ als *Iudex Territorialis*, te verzoeken om „ alle de Leden van het voorig Gouverne- „ ment van de andere Provincien, die zich „ thans in den *Haage* bevonden, te ge- „ lasten, binnen vier en twintig uuren, „ de Residentieplaats deezer Vergaderinge „ te ruimen, by pœne van nadere dispo- „ sitie; ten einde dus deeze gevaarlyke „ Correspondentie tusschen die voor onze „ Vryheid zo gevaarlyke Weezens, zo „ mogelyk, den bodem worde ingeslaagen, „ en alzo hunne pernicieuse maatregelen „ mogen worden geinterrompeerd, en „ zulks voorbehoudens de nadere Provin- „ ciaale Resolutien omtrent zulke gevaar- „ lyke Subjecten te neemen (*)."

Onlusten te *Amsterdam* tegengegaan.

Zo zeer stak in *Amsterdam* het Oproer 't hoofd op, dat de Maire dier Stad aan den Raad, by bekendmaaking van het reeds gedaane ter dempinge, om door vaardigheid der strafoefeninge, de kwaadwilligen te doen zien, dat de Voorstanders der *Nederlandsche* Vryheid zo gereed waren

(*) *Resol. van hun Hoog Mog.* 2 April 1795, 's nagts om half twaalf uuren.

ren om Onverlaaten te ftraffen, als om aan alle braaven de hand van Broederfchap welmeenend toe te reiken, voorhieldt, om, daar deeze oproerige bedryven een hooger oorfprong hadden dan by het Gepeupel, 't geen zich in wandaaden te buiten ging, en meestal tot loutere werktuigen diende, van Stadswegen, eene aanzienlyke belooning uit te looven aan de Ontdekkers van die eerfte Bewerkers deezer hooggaande onlusten. —— Niet te vergeefsch was deeze aanmaaning, de Reprefentanten des Volks van *Amfterdam*, loofden eene belooning van drie duizend Guldens uit aan den Bekendmaaker dier Bewerkeren; met verdere aankondiging van ftraffen aan allen, die op deeze wyze de rust ftoorden (*).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Soortgelyke beweegenisfen vonden in *Parys*, ten zelfden tyde, plaats, blykens een Brief door den Reprefentant-ALQUIER aan de Municipaliteit van *Amfterdam*, waar in hy, het in *Frankryk* voorgevallene vermeld hebbende (†) fchryft, „ Daar ik door een „ Brief van het Committé van Algemeen „ Welzyn verzekerd ben, dat de beweegingen te *Parys* van te vooren aangekondigd zyn by de Vreemdelingen, twy-

Schryven van ALQUIER deswegen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2612—2616.

(†) Hier in beftaande; dat de Koningsgezinde Party het hoofd opftak; vorderingen van Leevensmiddelen ten leuze des opftands ftrekten, en Oproerigen ter Vergadering indrongen, zich nevens de Volksrepresentanten op derzelver Zetels plaatften. Dan de rust in *Parys* werd gehandhaaft, Vier Volksre-

LXXXVI. BOEK.

1795.

„ twyfel ik ook niet, dat de beweeging, „ die zich zedert eenige dagen in zom„ mige der Vereenigde Provintien geopen„ baard heeft, tot een uitgebreid plan be„ hoort, dat door zeker Gouvernement „ ontworpen en uitgevoerd is, door zulke „ hunner bewerkers, als zich te midden „ onder U bevinden. —— Burgers! gy „ behoort, in deeze beslissende oogenblik„ ken, de naauwkeurigheid en standvas„ tigheid in uwe posten te verdubbelen. „ Het is zeer vreemd, dat de werkzaam„ heid zo weinig werkzaam, of de lief„ de tot orde zo verkoeld in uw Vader„ land is, dat men, tot heden toe, de „ Hoofden nog niet heeft kunnen opspeu„ ren van eene beweeging, die zich, op „ denzelfden dag, en op het zelfde uur, „ op verschillende en zeer verre van el„ kander liggende plaatzen geopenbaard „ heeft. —— Vergeet niet dat uwe on„ verschilligheid omtrent de eerste proe„ ven, die uwe Vyanden van hunne magt „ zullen neemen, uw Vaderland in eenen „ afgrond van rampen zouden sleepen, „ en dat overal, waar de Oproerigen trium„ pheeren, hunne vorderingen de Magi-

„ straa-

representanten werden afgezet, veroordeeld en na *Rochelle* gevoerd om ingescheept te worden; acht Leden in staat van arrest gesteld. Ten dien tyde werd PICHEGRU tot Bevelhebber van de gewapende magt te *Parys* aangesteld. BLAUW en MEYER geeven hier van desgelyks berigt, in eenen Brieve aan den Burger QUARLES den 3 April 1795. MSS.

„ straaten van zwakheid en zorgeloosheid
„ beschuldigen.
„ De Vertegenwoordigers des *Franschen*
„ Volks zullen met Ulieden zamenwerken,
„ en met alle de Geconstitueerde Mag-
„ ten; ten einde de algemeene rust te be-
„ waaren; en wy geeven de strikste or-
„ ders, om te doen vatten, en zonder
„ uitstel, naar Krygsgebruik, te doen straf-
„ fen, al wie eenige beweeging zou ver-
„ oorzaakt, of aan de stem der beroerders
„ gehoorzaamd hebben (*)."

Aanspraak des Burgers VAN DER HEY in deeze omstandigheden.

Werden de Vertegenwoordigers des Volks van *Amsterdam* deezer wyze opgewekt tot het daarstellen en uitvoeren van sterke maatregelen, daar toe strekte desgelyks eene Aanspraak, door den Burger JOH. VAN DER HEY, benevens de Burger A. BARRAU en C. BRANDLICHT, uit naam der Burger Byeenkomst *Tot Nut van 't Algemeen*, over de toenmaalige oproerige beweegingen gedaan. Wy kunnen dezelve niet onafgeschreeven laaten, als zeer sterk de gesteldheid en geestdrift dier dagen kenmerkende. Hy voerde dit woord
„ Burgers Representanten! Onder alle de
„ onaangenaamheden deezes leevens is die
„ ongetwyfeld de rampzaligste wanneer
„ men in eene onzekerheid over zyn toe-
„ komstig lot verkeert.
„ Is dit niet, in veele opzigten, ons ge-
„ val, op dit oogenblik? Maaken niet
„ de duizend, veelligt valsch verspreidde
„ ge-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 288.

LXXXVII. BOEK. 1795. „ gerugten, op de gemoederen onzer Stadgenooten, eenen zo ſterken indruk, dat „ by deezen neêrſlagtigheid — by anderen woede, — en by anderen wanhoop aan de goede zaak des Vaderlands, gebooren wordt.

„ Onder allen deezen is hy, die ſtandvastig zynen eens gedaanen Eed, aan „ de zaak der Vryheid gedaan, getrouw blyft, de braave Man! — Hy, die „ eenmaal het verheevene der Vryheid „ heeft geſmaakt, verkiest onder alle de „ onzekerheden, onder alle de verwarringen, die 'er gebeuren, niets anders dan „ haaren zetel te helpen onderſchraagen — „ voor de zaak der Vryheid heeft hy alles „ over, en hy is bereid om in deeze gevoelens, tot den laatſten adem, geſtandte blyven.

„ Ach! dat deeze denkbeelden in het „ hart van ieder, die zich Patriot noemt, „ woonden; dat men niet met woorden, „ maar met daaden, voor het Vaderland „ zich dorst opofferen! en dat men openlyk en plegtig durfde betuigen — voor „ het Vaderland — voor de Vryheid — „ heb ik alles veil!

„ ô Gy, die het toekomſtige berekent, „ ô Gy ſtillen in den Lande! — Gy „ Rykaarts — . Gy Naam-Patriotten! „ Indien wy de Vryheid verliezen, zullen „ wy alles missen. Alles zal U in die „ geduchte oogenblikken ontvallen, — „ alle uwe ſchatten, zullen U, door hun, „ die gezwooren hebben de Vryheid te

„ ver-

„ vermoorden, ontnomen worden! Dan LXXXVIII
„ in de oogenblikken zult gy —— ysse- BOEK.
„ lyk ontwaaken uit uwen slaap —— gy ——
„ zult rondsom U niets dan 't bloed en 1795.
„ de traanen uwer Natuurgenooten zien;
„ en gy zult U schaamen de Zon te aan-
„ schouwen, om dat gy thans de Vryheid
„ niet verdeedigde!

„ Maar gy, waarlyk gevoelige — eer-
„ lyke — belanglooze Vaderlanders! Gy
„ die de waarde der Vryheid kent — ge-
„ voelt — waardeert — krimpt niet uw
„ hart op het denkbeeld, dat men de
„ Vryheid mishandelt! Uw wraak is regt-
„ maatig! het vuur, dat uit uwe oogen
„ straalt, is Godlyk! —— Welaan, dat al-
„ len, die voor de Vryheid alles durven
„ trotseeren, zich vereenigen, als één
„ eenig man!

„ Burgers Representanten! zullen wy
„ de doodklok der Dwinglanden kleppen;
„ of op het graf der Dwinglandy alleen
„ door haaren overgebleeven verpestenden
„ adem omkomen! —— Ach! dat gy al-
„ len de veelbeduidende wenken van de
„ Vryheid en het Vaderland mogt ver-
„ staan! en zweeren U rondom 't altaar
„ van 't Vaderland en de Vryheid te
„ schaaren, en haar, tot uwen laatsten
„ adem, te zullen verdeedigen!

„ Burgers! wy zyn hier toe gezind;
„ wel aan, wy brengen deeze gevoelens
„ aan U, als onze Representanten! Wy
„ vraagen na de oorzaak en de bronnen
„ van de thans plaats hebbende geruchten;

 „ ten

LXXXVII. BOEK. 1795. „ ten einde de onzekerheid, waar in wy „ verkeeren, ophoude, en betuigen, dat „ gy op onze hulp, indien het de Vryheid, het Vaderland, en de Rust deezer Stad geldt, kunt ſtaat maaken, en „ herinneren U nogmaals den inhoud van „ ons Adres, waar in wy betuigden, dat „ de daar in gemelde gevoelens de *onze* „ waren, ook *daar in*, dat gy ten ſtrengſten ſtraffen, onverbiddelyk ſtreng ſtraffen zoudt, allen, die tegen de Vryheid „ iets zouden durven onderneemen.

„ Ziet daar Burgers! onze gevoelens; „ zyn dezelve niet met die juiste naauwkeurigheid, met de vereischte welſpreekenheid voorgeſteld, als wel behoorde, 't is mogelyk dat men ze daar in „ verbetere —— maar in gloeiende liefde „ tot het Vaderland en de Vryheid, is „ het niet mogelyk dat men ons overtreffe (*)."

In *Friesland* is men 'er ook tegen werkzaam. De Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Friesland* zogten desgelyks, door een breedſpraakige Aankondiging, het verſpreiden van tydingen, die hoop gaven als of eene Tegenomwenteling te wagten of naby zou zyn, te voorkomen, vastſtellende, dat de Verſpreiders, als Vyanden van hun Vaderland, naa eene geſtrenge geesſeling aan den lyve, voor altoos van deszelfs grond zouden verbannen worden (†).

Het

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 219.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1763—1769.

1795.

Het be-ſtaan der Artyke-len van wegen *Frankryk* ontkend.

Het is zeer mogelyk, dat uitgelekte byzonderheden wegens de denkwyze eeniger *Franſchen*, ten onzen opzigte (*), aanleiding kunnen gegeeven hebben, tot het vormen en de opgave der geheime in 't licht gegeevene Artykelen. De Burger PINSOT Zaakbezorger der *Franſche* Republiek by de *Vereenigde Nederlanden*, haastte zich om hun Hoog Mogenden kennis te geeven, dat men valſche en kwalykgezinde gerugten verſpreidde, ſtrekkende om hun in het denkbeeld te brengen, dat in het Tractaat tusſchen de *Franſche* Republiek en den Koning van *Pruisſen*, deezen Staat nadeelige geheime Artykelen waren vastgeſteld; dat het Committé van Algemeen Welzyn der Nationaale Conventie, des onderrigt, zulks ten klaarſten en kragtigſten hadt doen ontkennen (†). Dit zelfde Committé verzekerde onze Ministers BLAUW en MEYER dat zy bezig waren met het beraamen der geſchikſte maatregelen, tot het doen ophouden dier gerugten, welke de Vyanden van *Frankryk* en onzen Staat, ten opzigte van die Geheime Artykelen, verſpreidden, en aan de kwaadwilligheid geen hoop over te laaten om 'er geloof aan by te zetten (§).

Het

(*) Zie hier boven bl. 149.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 15 July 1795.

(§) *Decreeten* als boven 17 July 1795. By de eerſte bekendwording deezes Vredes in *Parys* deedt men onze Gezanten aldaar de geruſtſtellendſte verzekeringen.

LXXXVII. BOEK.

1795. Opgave dier Artykelen.

Het zal der moeite waardig weezen, de zogenaamde Geheime Artykelen hier te leezen te geeven. Zy zullen ter opheldering van onze even bygebragte gisfing kunnen dienen. — „ Art. I. In overeenkomst met het Vde Artykel van het „ Tractaat, zullen de Troepen der Republiek het Grondgebied bezetten gelegen „ aan den linker oever des *Rhyns*, behalven de Landen, toebehoorende aan den „ Koning van *Pruisfen*, en zulks tot, „ wegens het lot van *Belgien*, eene overeenkomst is gemaakt tusfchen voornoemde Republiek en het Huis van *Oostenryk*, onder bemiddeling des Konings van „ *Pruisfen*. — (II.) Alle *Fransche* Troepen zullen zich op den linker oever „ des *Rhyns* begeeven, zonder eenige uitzondering hoe genaamd, en onder welke vreemde heerfchappy zy ook door „ het Leger van de Republiek getrokken „ mogen zyn geweest. De ontruiming „ der Provincien, die zy aan den regter „ oever des *Rhyns* beslaan, zal binnen „ veertien dagen, naa de Ratificatie van „ het Tractaat plaats grypen. — (III.) De „ Koning van *Pruisfen* zal door zyne „ Troepen kunnen doen bezetten alle de „ Plaatzen, welke, overeenkomftig het „ voorgaande Artykel, door de *Fransche* „ Troepen zullen worden ontruimd. Ten „ gevolge van dien zullen 'er van wederzyden Generaals benoemd worden, ter „ beraaming van de middelen tot ontruiming, en van vervanging, welke Confe-

„ ren-

„ rentien ter keuze der Generaals zullen „ gehouden worden in de Steden *Kleef*, „ *Nymegen* en *Zutphen*. — IV. De Ko„ ning van *Pruisſen* zal aan de Commis„ ſarisſen der *Franſche* Natie doen gewor„ den, 't geen nog zou kunnen ontbree„ ken aan de Fournitures van allerleien „ aart, door de *Franſchen* in 't Land, het „ welk des Konings Troepen zullen bezet„ ten. — V. De Eilanden van *Zeeland* „ niet zynde begreepen in de Landen lig„ gende op den regter oever des *Rhyns*, „ en om voor te komen, dat zy niet ver„ meend worden begreepen te zyn in die, „ welke op den linker liggen, zo is over„ eengekomen, dat de *Franſchen*, om hun„ ne transporteering te bevorderen, aldaar „ zullen blyven, tot dat de Koning van „ *Pruisſen* bevindt, dat hem de bezetting „ daar van volſtrekt noodzaaklyk is; en „ de *Franſche* Republiek verbindt zich, „ om 'er de Troepen uit te neemen, op „ de eerſte Requiſitie des Konings van „ *Pruisſen*, binnen de eerſte veertien da„ gen, naa voornoemde gedaane Requiſi„ tie, en zulks op dezelfde conditien, „ vastgeſteld by deeze Afzonderlyke Ar„ tykelen, ten aanzien der andere Provin„ cien over den *Rhyn*. — VI. De Ko„ ning van *Pruisſen* zal de inkomst niet „ toelaaten van *Engelſche* Oorlogſchepen, „ of gewapende Vaartuigen in eenigerlei „ Land, het welk zyne Troepen zullen „ bezetten, zo lang de Vrede niet her„ ſteld is tusſchen de *Franſche* Natie en

LXXXVII. BOEK. — 1795. „ den Koning van *Groot-Brittanje*. Hy „ zal ook niet gedoogen het uitloopen uit „ de voornoemde Havens van de gewa- „ pende Schepen van eenige Mogenheid; „ welke het zyn moge, geduurende dien „ zelfden Termyn. — VII. Geene der „ contracteerende Partyen zal zich de Reg- „ ten van Souverainiteit of van Eigendom „ der Landen aanmaatigen, welke zy door „ hunne Troepen zullen bezetten; maar „ dezelve bewaaren en guarandeeren voor „ die geenen, die in het bezit waren, „ vóór dat zy door de Troepen der *Fran-* „ *sche* Republiek wierden bezet; ten ware „ dezelve aan hun, by den algemeenen „ Vrede, en met gemeene toestemming, „ speciaal werden afgestaan. — „ VIII. „ Noch de *Fransche* Republiek, noch de „ Koning van *Pruisſen*, zullen eenige Reg- „ ten of Belastingen heffen of requireeren „ in de Landen van het Resfort der *Hol-* „ *landsche* Republiek; maar zullen zich, „ met de Regeering van het voornoemde „ Land, verstaan over het onderhoud hun- „ ner respective Troepen. — IX Noch „ de *Fransche* Republiek, noch de Ko- „ ning van *Pruisſen*, zullen die geenen be- „ schermen of ondersteunen, welke zich „ zouden willen verzetten tegen de uit- „ voering van het tegenwoordig Tractaat, „ en van deszelfs afzonderlyke Artyke- „ len. — X. De *Fransche* Republiek zal „ in de Landen, welke de Troupen des „ Konings van *Pruisſen* zullen bezetten, „ in overeenkomst van deeze Artykelen,

„ de

„ de Souverainiteit en Onafhangelykheid
„ der Geconstitueerde Magten op het tyd-
„ stip van den algemeenen Vrede erken-
„ nen. — XI. De Koning van *Pruissen*
„ zal niet gedoogen dat 'er navorschingen
„ of straffingen gedaan worden, het zy
„ in regten of daar buiten, wegens het
„ Politiek gedrag der Lieden van de Lan-
„ den, die hem, door de tegenwoordige
„ Artykelen zullen worden ontruimd; maar
„ 'er zal volkomene en geheele Amnestie
„ worden gepubliceerd en geobserveerd
„ voor allen en jegens een ieder zonder
„ uitzondering hoegenaamd. — XII. Ten
„ einde de tegenwoordige Artykelen van
„ wederzyden de verlangde uitwerking
„ hebben, zyn de Contracteerende Par-
„ tyen overeengekomen derzelver inhoud
„ niet te publiceeren, dan naa de midde-
„ len van ontruiming en vervanging, door
„ de wederzydsche Generaals, zullen zyn
„ gestipuleerd geweest; en de Troepen
„ zich, ter zelver uitvoering, in bewee-
„ ging zullen gesteld hebben. — XIII.
„ De *Fransche* Republiek verbindt zich
„ tot het beletten van allen tegenstand
„ van wegens de Magten, of van de In-
„ woonders der Landen aan de Troepen
„ des Konings van *Pruissen* te ontruimen,
„ en de Koning verbindt zich om door
„ zyne Troepen de strengste Krygstugt
„ te doen onderhouden in de Landen die
„ hem zullen ontruimd zyn door dit te-
„ genwoordige Tractaat. — XIV. In
„ gevalle de Algemeene Vrede niet ge-

XXXVII. BOEK. 1795.

„ flooten wierd, binnen drie maanden, „ naa de Ratificatie van dit tegenwoordig „ Tractaat, verbinden zich de Contractee- „ rende Partyen om finaal af te doen, 't „ geen de Republiek der *Vereenigde Pro-* „ *vincien* aangaat of betreft, en met haar „ de middelen te beraamen tot den Vrede „ van *Europa*, wel verstaande, dat de „ *Fransche* Republiek als dan, voldoen zal „ aan het geen waar toe zy zich, by het „ voorgaande Artykel, heeft verbonden, „ bepaald op den Termyn van den Alge- „ meenen Vrede (*)."

Valsch verklaaring deezer Artykelen.

Het waren deeze zogenaamde Geheime Artykelen, waar omtrent het Committé van Algemeene Waakzaamheid, op uitdruklyken last der Provisioneele Representanten des Volks van *Holland*, by aanschryving in de Nieuwspapieren, bekend maakte, „ dat hetzelve op authentieke „ gronden verzekerd was, dat de zoge- „ naamde Geheime Vredes Artykelen tus- „ schen de *Fransche* Republiek en den „ Koning van *Pruissen*, welke in zommige „ Nieuwspapieren, (wel is waar als onecht „ en apocryph,) geplaatst; doch vervol- „ gens, door kwalykgezinde Boekverkoo- „ pers, als authentiek, nagedrukt, van alle „ waarheid ontbloot waren, en voortge- „ vloeid uit een pen van snoodaarts, die „ alle hunne hoop vestigden op de ver- „ warring, welke zy zich toelegden in dit „ Gemeenebest te verspreiden, en dat in

„ te-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4336.

„ tegendeel, in 't geen tusschen de *Fran-* „ *sche* Republiek en den Koning van *Pruis-* „ *sen* was gecontracteerd, niets voorkwam, „ waar omtrent de goede Ingezetenen dee- „ zer Landen, zich met eenigen grond „ behoefden te ontrusten, of waar op de „ Aanhangers van het voorig Bestuur eeni- „ ge hoop konden vestigen." Te deezer gelegenheid werd de voorzorge tegen het verspreiden van schrikbaarende gerugten, die van den Geregte, op nieuw, aanbevolen (*).

Welke geheime Artykelen met de daad bestonden.

'Er waren met de daad geheime Artykelen by dit Vredesverdrag, dezelve betroffen maatregelen, om de handelbetrekkingen tusschen *Frankryk* en de *Pruissische* Staaten te herstellen; de vryheid des Koophandels in het Noorden van *Duitschland* te bevestigen; en ten dien einde het Oorlogstooneel van daar te verwyderen. Zy behelsden de voorwaarden, dat de zodanigen onder de *Duitsche* Staaten, die de Neutraliteit wilden genieten, hun aandeel tot het Ryksleger introkken, en geenerlei Verbintenis aangingen om in 't vervolg Krygsvolk aan de Vyanden van *Frankryk* te leeveren. Eene Linie van Demarcatie en Neutralisatie werd vastgesteld; met gedraagene voorzorgen, dat der *Franschen* Krygsverrigtingen door die Neutraliteit niet zouden worden gedwarsboomd, ingevalle zy zich genoodzaakt vonden om hardnekkige

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 1 July 1795.

LXXXVII. BOEK. — 1795. kige Vyanden te vervolgen en ten dien einde den *Rhyn* moesten overtrekken. Deeze Artykelen werden te *Bazel* beraamd op den zeventienden van Bloeimaand. Het was by de bekendmaaking deezer Artykelen, dat de Burger TREILHARD, onder anderen, in de Nationaale Conventie dit woord voerde. — „ De wyze op welke „ deeze Linie getrokken is, en de Routes die vrygelaaten zyn, geeven alle „ ruimte om, des noods, den Vyand te „ vervolgen; doch daar *Oostenryk*, ingevolge van dit Tractaat, welhaast alleen „ zal ſtaan, zal dat Huis ons niet langer „ dan alleen zwakken wederſtand kunnen „ bieden; en onder dat oogpunt beſchouwd, moet het nieuwe Tractaat „ ſtrekken, tot bevordering van den algemeenen Vrede. — Dusdaniger wyze „ zal de Republiek, in de eene hand het „ Zwaard, en in de andere de Olyftak „ houdende, voorttreeden in haare glorieryke loopbaan. De kanaalen van Gemeenſchap openen zich, de Handelbetrekkingen worden weder leevendig, „ het vyandlyk Schouwtooneel wordt enger, en de voordeelen van den Vrede „ laaten zich, als 't ware, beſpeuren voor „ deszelfs uiteinde, 't welk, zo als wy „ durven belooven, onze overwinningen „ niet zal onwaardig zyn. — Volk van „ *Frankryk!* uwe lotbeſchikking is in uwe „ eigene handen. Uwe Repreſentanten „ kunnen, geholpen door uwe liefde, en „ door uwe volharding, den Vrede, Voor-

„ ſpoed

„ Voorspoed en Overvloed te rug bren-
„ gen. De door uwe Wapenen gewon
„ nen Vryheid kan, door uwe wysheid,
„ bestending gemaakt worden. U wagten
„ de verwondering van *Europa*, en de
„ zegeningen der toekomende Geslachten,
„ indien gy de stem smoort van eenige
„ trouwloozen, die zich onder uwe kwee-
„ kelingen gemengd hebben, en indien
„ gy weet de raadslagen te verydelen van
„ eenige buitenlandsche Regeeringen, wier
„ woede nog eens zo hoog klimt, met
„ de gebeurtenissen, welke de terugkeer
„ der welvaart, en de bevestiging uwer
„ magt aankondigen (*)."

Gevolgen deezes Vredes in het *Duitsche* Ryk.

Door deezen Vrede onttrok de Koning van *Pruissen* zich aan eene Verbintenis, die hem reeds op zo veel schats en Volks te staan kwam. Hy lag den grondslag tot het geluk zyner Onderdaanen, als mede van de zodanigen, die binnen de Scheidslinie begreepen waren (†). Deeze Vrede hadt onmiddelyk de merkbaarste gevolgen op het *Duitsche* Ryk. Een en ander der Ryksvorsten, zich dien ten nutte maakende, verliet het tooneel des Oorlogs. *Saxen*, *Hessen* en *Wurtemburg* volgden eerlang het voorbeeld des Konings van *Pruissen*, wiens gedrag de Keizer, op den Ryksdag te Re-

(*) Men vindt dit geheele Stuk in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 2886 *enz.*

(†) Hoe men egter van de zyde der Voorstanderen der Coalitie dit gedrag des Konings beoordeelde, kan men leezen in de *Schets van 's Konings Staatkundig Gedrag* hier boven bl. 147. aangehaald.

LXXXVII. BOEK. —— 1795. *Regensburg*, ten sterkste wraakte, terwyl hy niets onbeproefd liet om de Ryksstenden op zyne zyde te houden; 't geen ook de meeste Ryksvorsten deeden, den Vrede afwagtende dien het Ryksopperhoofd, ten eenigen tyde, met *Frankryk* zou sluiten. Dan de sterkste steun in het voortzetten des Krygs vondt de Keizer in *Engeland*, 't geen zich verrykende met den buit op de trouwloos gehoudene en vervolgens vermeesterde Schepen en Volkplantingen der *Hollanderen*, den Keizer schatten opschoot om eenen Oorlog te voeren, die, daar *Pruissen* zich onttrok, ondanks alle versterkingen, welke de Keizer verkreeg, bezwaarlyk verweerender wyze, op dit tydstip, kon worden voortgezet. Dan wy zouden dien Kryg volgende, ons te ver van ons Land verwyderen.

Ongerustheid hier te Lande ten opzigte van *Pruissen*. Hoe zeer men zich verzekerd hieldt van de valschheid der Geheime Punten als tusschen *Frankryk* en *Pruissen* beraamd, schoon onze Staat thans voor Onafhangelyk, door *Frankryk* erkend was (*), en dezelve dus, in dat Volk, een magtigen Bondgenoot mogt beschouwen, strekte die belangryke Verbintenis tot geen volkomen waarborg tegen alle de gevaaren, die dit Gemeenebest

(*) Van deeze Onafhangelyk Verklaaring zullen wy vervolgens verslag geeven. Zy viel omtrent gelyktydig in met het nadere Verdrag tusschen *Frankryk* en *Pruissen* geslooten; zo dat eene bekendmaaking van dezelve (zie hier boven bl. 70.) des gewaagde als eene Gebeurtenis den voorgaanden dag den *Franschen* Volke aangekondigd.

best nog bleeven omringen, en by den ontluikenden dageraad van deszelfs Vryheid van rondsom dreigden, indien men op het zagte dons van zorgeloosheid, even als in voorige dagen, bleef rusten, en het gevaar niet wilde bemerken, 't welk dit Gemeenebest van rondsom aangrimde. LXXXVII. BOEK. 1795.

Op deezen grond steunde de Voordragt by *Holland*, op den derden van Hooimaand. Wy willen die bezorgde Landsbestuurders zelve laaten spreeken. *Zy* lieten zich dus hooren. „ De throon van geweld en „ heerschzugt, wel is waar, is ter neder „ geworpen; maar de invloed van hun, „ die trawanten van denzelven waren, „ van hem, wiens Huis denzelven zo lang „ beklommen heeft, is nog verre van ge- „ heel en al vernietigd te weezen. Die „ invloed, op de listigste wyze, onder- „ steund door het *Britsche* Ministerie, aan „ welks voortduurend bestaan de Vereeni- „ ging van dit Gemeenebest met *Frank-* „ *ryk* den hartader heeft afgestooken, en „ 't welk dus zyne laatste ressources zal „ uitputten om de beide Gemeenebesten „ weder van elkander te scheuren, ge- „ lyk zulks aan hetzelve in den Jaare „ MDCCLXXXVII, en te vooren meermalen „ gelukt is. Die invloed vereischt de „ aandagt van allen en de kragtdaadigste „ maatregels: want het lydt geen twy- „ fel of het Plan eener Contra-revolutie „ was daadlyk by de Hoofden der ter ne- „ dergeworpene Party, en haare Bondge- „ nooten, beraamd: het wat niet slegts het stout- Voordragt deswegen by *Holland*.

LXXXVII. BOEK. 1795. „ stoutmoedig gelaad der Aanhangeren van „ de voorige Regeeringe, waar op het„ zelve zedert eenige dagen heeft te leezen „ gestaan, 't welk zulks ten duidelykste „ deedt kennen; maar het berustte op de „ ontwyfelbaare bewyzen daar van reeds „ in handen.

„ *Groot-Brittanje* en *Pruissen*, steeds ver„ langende om den gevlugten WILLEM „ DEN V. weder op den Stadhouderlyken „ Throon te plaatzen, stelden alle midde„ len, zo in 't geheim, als in 't open„ baar, te werk, om zulks te bevorderen, „ en te doen gelukken. —— 'Er scheen „ een gemeen Concert te zyn tusschen „ deeze beide Hoven, en de Oranjefactie „ hier te Lande, om zo wel de Land- als „ Zeemagt van deeze Republiek te rui„ neeren, als vervolgens door oproer en „ omkooping, het tegenwoordig Bewind „ te overmeesteren.

„ Reeds meer dan één bewys was 'er by „ het *Committé der Marine*, dat de Zee„ magt deezer Republiek werd belaagd, „ kunnende ten bewyze, wat ook voor „ dezelve zou mogen te vreezen zyn, het „ jammerlyk geteisterd *Koppenhagen* eene „ geduchte les opleeveren.

„ Aan een ieder was bekend, hoe zeer, „ onder de Begunstiging van *Pruissen*, de „ Desertie onder het Leger te Lande dee„ zer Republiek, werd aangemoedigd: zo „ zelfs dat, zedert eenige dagen, de pu„ blieke wegen gekrield hebben van De„ serteurs, welke worden aangemoedigd, „ tot

„ tot vermeerdering van de Verzameling „ der Manschappen, die gereed gehouden „ worden om de aan te richtene Oproe- „ ren te onderfteunen, en, ware het mo- „ gelyk, de tooneelen van den Jaare „ MDCCLXXXVII te hernieuwen (*).

„ Het een en ander kon geen raadzel „ zyn, zo men hier by nog in aanmer- „ king nam, dat het Hof van *Berlyn* wei- „ derde onze Republiek te erkennen, en „ de Minister VAN RHEEDE uit dien hoof- „ de zyn Rappel verzogt hadt; en dat „ het verspreiden van zekere *quasi* gehei- „ me Artykelen van het Tractaat tusschen „ *Pruisfen* en de *Fransche* Republiek, op „ den vyfden van April deezes Jaars ge- „ flooten, hoe zeer notoir valsch en door „ de kwaadaartigheid alleen verzonnen, „ om de godlooze oogmerken, des te be- „ ter te bereiken, onder de Gemeente en „ de Armée alleen geschiedde, om, aan „ den eenen kant de Onzekerheid en den „ Geest tot Oproer, en, aan den anderen „ kant

(*) Wy zullen vervolgens gelegenheid hebben om van deeze fteeds opborrelende Oproerige Bewegingen in den Vaderlande een byzonder Verflag te geeven. Hier tekenen wy flegts met een woord op, hoe in Grasmaand, die van den Geregte in *'s Gravenhaage*, op eene fterke aanmaaning des Generaals DUMONCEAU, ter oorzaake van de verfpreidde geruchten, wegens den aantocht van *Pruisfische* Krygsbenden, en daar uit ontftaande beweegenisfen in den Lande, eene fterke Publikatie deeden. Men vindt den Brief en de Publikatie in de *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 254.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ kant de Desertie te onderhouden en „ te doen doorbreeken.

„ En eindelyk, dat het Vaderland, dus „ in nieuwe gevaaren ingewikkeld zynde, „ 'er dus ook, buiten twyfel, kragtdaa- „ dige maatregelen gevorderd worden, om „ deeze Republiek by derzelver tegen- „ woordige Vryheid en Onafhangelykheid „ te bewaaren."

Bezending uit *Holland* by hun H. Mog.

Dit aandagt wekkend en dringend voorstel hadt ten gevolge het benoemen eener plegtige Bezending, uit twaalf Leden der Provisioneele Representanten des Volks van *Holland* bestaande, om, by de Algemeene Staaten, met den meest mogelyken nadruk, onder andere, voor te draagen, dat aan de Ministers van deezen Staat te *Parys*, door hun Hoog Mogenden zou kennis gegeeven worden van het overloopen eens gedeelte des Legers van deezen Lande, door alle de opgemelde kunstgreepen, en het vriendlyke onthaal, 't geen thans die Officieren op den *Pruisischen* bodem genooten. —— Wyders om diezelfde Ministers te gelasten hier van aan het *Committé de Salut Public* kennis te geeven, tevens overhandigende de laatste Berigten van den Minister VAN RHEEDE te *Berlyn* ontvangen; ten einde daar uit mogten blyken de waare gevoelens van dat Hof, en het *Fransche* Staatsbestuur des naar eisch onderrigt wierde. Aan 't zelfde Committé zouden zy ook overhandigen een Afschrift van de zogenaamde Geheime Artykelen, tusschen de *Fransche*

Re-

Republiek en het Hof van *Berlyn* geslooten (*). —— Voorts moesten MEYER en BLAUW by het *Fransche* Gouvernement, ten sterksten aanhouden, om van het *Pruissische* Hof eene onverwylde Verklaaring te vorderen, aangaande het minzaam ontvangen van *Hollandsche* Overloopers op het *Pruissische* Grondgebied; als mede eene openlyke betuiging, dat de Koning nimmer eenige Verzameling van gewapende Manschappen, tegen deeze Republiek, op zyn Grondgebied, zou gedoogen; verder dat de inhoud van de zogenaamde Geheime Artykelen door het *Fransche* Staatsbestuur openlyk zou tegengesprooken en ontkend worden; ten einde alle verkeerde denkbeelden weg te neemen, welke door de verspreiding dier Artykelen hier en elders werden te wege gebragt. —— Eindelyk dat dezelfde Ministers mogten gelast worden om, by het meergemelde Gouvernement, aan te dringen, dat door 't zelve aan het Hof van *Berlyn* kennis zou worden gegeeven van de geslootene Verbintenis tusschen *Frankryk* en deezen Staat (†), en te deezer oorzaake by dat zelf-

LXXXVII. BOEK. —— 1795.

(*) Welk eene uitwerking zulks aldaar te wege bragt, hebben wy hier boven bl. 163. vermeld

(†) Ten deezen aanziene verklaarde het *Committé de Salut Public* aan MEYER en BLAUW; „ Ons voorneemen is, betreffende het Artykel der Erkenning, welke gy regt hebt te verlangen, den Minister, dien wy met den eersten na *Pruissen* zullen zenden, te gelasten, ons Tractaat aan dat Bewind mede te deelen: dezelfde mededeeling zal

LXXXVII. BOEK. 1795. zelfde Hof aan te houden op de erkentenis der Onafhangelykheid deezer Republiek, als mede het uit dien hoofde toelaaten van eenen door dezelve afgevaardigden Minister, en dit alles zodanig, dat desaangaande geen de minste twyfel of onzekerheid overbleeve.

Om deeze en andere toen voorgestelde Stukken, de Legermagt van den Staat betreffende, zonder eenig uitstel, tot besluit gebragt te zien, hadt de Bezending in last door de meest gepaste drangredenen te bewerken, dat de Vergadering van hun Hoog Mogenden by een bleef, tot dat, op alles, een volkomen besluit zou genomen weezen. Uit naam hunner Zenderen hadden zy, ten slot te verzekeren, „ dat de „ Vergadering der Provisioneele Vertegen„ woordigers des Volks van *Holland* zich „ verbonden hadt om zich steeds, als één „ eenig Man, te vereenigen, om allen Ge„ weld, Desorder of Anarchie, van bui„ ten en van binnen, te keer te gaan, „ en goed en bloed voor de groote be„ langens des geheelen Volks van *Holland* „ op te zetten, zonder aanzien van Per„ soo-

„ zal ook door de Agenten der Republiek aan alle „ onzydige Mogenheden gedaan worden." — De Burger CAILLARD, voorheen Charge des Affaires van wegen *Frankryk* by onzen Staat, was tot Minister der *Fransche* Republiek aan het Hof van *Berlyn* bestemd. Met deezen hadden onze Ministers reeds een gesprek gehouden, en diens goede gezindheid voor onzen Staat vernomen. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 July 1795.

„ soonen of Betrekkingen; dat hier door LXXXVII. BOEK. 1795.
„ alleen het Volk van *Holland* by deszelfs
„ verkreegene Vryheid zou kunnen be-
„ waard, alle de poogingen van buiten- en
„ binnenlandsche Vyanden te keer gegaan,
„ en het onwaardeerbaar genot van eene
„ welgeregelde Vryheid en Onafhangelyk-
„ heid aan de Naakomelingschap zou over-
„ gebragt worden, en alzo deeze Verga-
„ dering zich deszelfs zegeningen waardig
„ maaken. Verwagtende deeze Vergade-
„ ring, dat hun Hoog Mogenden, met
„ dezelfde gevoelens bezield, geene zwaa-
„ righeid zouden maaken om met dezelve
„ eene dergelyke Verklaaring te doen, en
„ dat de Bondgenooten zich plegtig zou-
„ den verbinden, om daadlyk elkander
„ met goed en bloed, tot den laatsten
„ ademtogt toe, by te staan, te bescher-
„ men en te verdeedigen."

Gunstig opneemen en goedkeuren der gedaane voorstellen.

De Burger PAULUS, aan 't hoofd der plegtige buitengewoone Bezending voerde het woord, en werd onverwyld, overeenkomdig den voordragt, door hun Hoog Mogenden besloten: terwyl de Afgevaardigden der overige Gewesten, als mede de drie Ministers dier Vergaderinge, zich gereed betoonden, om dezelfde Verklaaring af te leggen, als waar mede wy de Bezending uit *Holland* de voordragt hoorden besluiten. 't Verslag van deeze gewenschte uitwerking ontving eene algemeene toejuiching in de Vergadering van *Holland* (*).

Geen

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 2, 3 July 1795.

LXXXVII. BOEK.

1795. Voordragt eener Bezending uit *Amsterdam* op dit stuk.

Geen gering opzien baarde deeze Staatsverrigting in den Lande. Als een treffend blyk daar van mogen wy vermelden eene Bezending, afgevaardigd uit de *Bataafsche* Clubs, eenige Burgerwyken, en Vaderlandsche Gezelschappen te *Amsterdam*, die zich ter Vergadering der Provisioneele Representanten van *Holland* vervoegden, en toegelaaten, op dit stuk, in 't midden bragten; hoe zy met verontwaardiging en ontroering, uit den voordragt der Bezendinge, vernomen hadden, hoe ons Land nog steeds blootgesteld bleef aan de schrikbaarendste gevaaren, niet alleen van buitenlandsche Vyanden, maar ook de zulken, die in het midden van ons woonden, onder den naam van *Oranje Factie* bekend, die ons Land, door zamenspanning met Buitenlandsch geweld, en snoode raadslagen, tragten te onder te brengen, onze Land- en Zeemagt zogten te verderven, door Oproer het Bewind te overmeesteren en de tooneelen van MDCCLXXXVII te vernieuwen. —— Hoe zy teffens, met het uiterste genoegen, vernamen de volmoedige en Vaderlandlievende Besluiten hunner Vertegenwoordigeren, waar in zy berusteden, met verzekering, dat zy goed en bloed aanboden, en altoos veil zouden hebben tot ondersteuning van zulk een werk, waar in het behoud van het geheele Vaderland gelegen was; „doch „zy verzogten de zulken te mogen ken- „nen, welke men in staat keurde de uit- „voerders of medewerkers van zulke „ gruw-

„ gruwzaame daaden te zyn, of daar in „ eenig deel te neemen, of 'er in te hebben gehad, ten minsten daar het uit genoemden Voordragt niet onduidelyk „ bleek, dat dezelve by de Representanten bekend waren, dat de zodanigen in „ verzekering mogten genomen en naar „ verdiensten gestraft worden; ten einde „ zulke Pesten uit het midden eener zo „ lang getergde Natie uitgerooid werden, „ ter bevordering van eene lang gewenschte Vryheid, Gelykheid en Broederschap." Naa een gepast antwoord des Voorzitters werd deezen Afgevaardigden de eer der Zittinge vergund (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

Gerust-stellende berigten wegens de verzameling van Krygsvolk op de Grenzen.

Middelerwyle liepen 'er eenigzins geruststellende berigten, wegens de verzameling van Krygsvolk op onze Grenzen in. Uit *Osnabrug* werd, in 't midden van Hooimaand, geschreeven, dat in die Stad honderd vyftig en in 't geheele Bisdom vyf duizend *Hanoveraanen* lagen, dat het Hoofdkwartier des Generaals WALMODE te *Diepholt* was; dat in het *Breemensche* vyftienhonderd *Hessen* waren, en by het Magazyn te *Kwakenbrug* zestig man. Te *Kloppenburg* bevondt zich achttienhonderd man, en by *Oldenburg* vyftienhonderd man Voetvolk. Geen *Pruisfische* Krygsbenden altoos waren in dien omtrek. In *Oostfriesland* bevondt zich niet meer Volks dan noodig was om de rust te bewaaren. „ Dit is „ de

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 21 July 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. „ de verbaazende magt," schreef deeze Berigtgeever, „ waar voor gy bang zyt, „ of waar op gy hoopt, naar maate dat „ uwe Politieke denkbeelden zyn. Zo gy „ tot de eersten behoort, kunt gy zeker „ en gerust zyn; en tot de laatsten be„ hoorende, dan zult gy uwe hoop daar „ op moeten laaten vaaren; en wat het „ formeeren van een Leger aanbelangt, „ ik geloof, als de *Franschen* ons in vrede „ laaten, ons Volk de *Franschen* by U „ ook wel in rust zullen laaten." —— Dit berigt werd ondersteund door een Brief, weinig dagen laater, uit *Breemen* geschreeven, die inhieldt, dat boven *Breemen* een Leger was van tusschen de vyf en zesduizend Emigranten, van welken de spraak ging, dat zy eerstdaags zouden worden ingescheept om eene Landing in *Frankryk* te doen (*); of dat zy, naar anderer zeggen, na de *West-Indien* zouden gezonden worden. Te *Bremerlee* bevondt

(*) Die Landing was toen in bewerking, en werd met de daad uitgevoerd. Men heeft 'er een naauwkeurig Berigt van in een Stukje, getyteld *Dagverhaal van de mislukte onderneeming der Engelschen op Quiberon, door een Fransch Officier aan boord van het Schip la Pomone.* Te *Haarlem* by F. BOHN 1796. Inzonderheid verdient daar over geleezen te worden *den Brief van de Ministers Plenipotentiarissen* MEYER *en* BLAUW *aan hun Hoog Mogenden*, voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795 bl. 4963. Het blykt dat de *Engelschen* de *Emigranten* niet alleen aan de spitze gesteld, niet alleen aan hun lot overgelaaten; maar zelfs op hun geschooten hebben. Welk een overmaat van trouwloosheid!

vondt zich zestig man, en te *Vazel* waren vyf honderd Ruiters; in het *Oldenburgsche* en *Osnabrugsche* bevonden zich eenige *Hessische* en *Hanoversche* Troepen, in 't geheel geen *Pruissische*, die ook in geen grooten getale in *Oostfriesland* bestonden (*).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Staavender gerustſtelling, ten opzigte van *Pruissische* Krygsmagt, daagde eerlang op. De Zaakwaarneemer der *Fransche* Republiek PINSOT zondt hun Hoog Mogenden een Stuk, teffens ten blyk strekkende hoe zeer *Frankryk*, volgens gedaan verzoek, zich onzer zaake, ten Hove van *Berlyn* hadt aangetrokken. De Legations Secretaris, de Heer BILEFELD, hadt PINSOT het volgende overhandigd. „ De Verzameling van *Hollandsche* Geëmigreerde „ Militairen, die werklyk in het Hertogdom *Osnabrug* plaats heeft, met billyken grond, de aandagt van het *Fransch* „ Bewind moetende verwekken, zo haast „ ik my aan den Heer PINSOT mede te „ deelen de laatste Depeches van myn Hof „ ontvangen. —— Zyne Majesteit heeft „ eene Gewapende Byeenverzameling in „ die Landstreek niet anders kunnen beschouwen, dan volstrekt strydig met de „ bepaalingen der bygevoegde Conventie aan het Tractaat van *Bazel*, en met „ de rust van het Ryksgedeelte door de „ Neutraliteit gedekt. Eene zo gewigtige „ beschouwing Hoogstdenzelven derhalven „ niet

Gerustſtelling van de *Pruissische* zyde.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4872.

LXXXVII. BOEK. 1795. „ niet toelaatende eenigerlei oogluiking „ over dien ftap deezer Emigranten te „ gebruiken, heeft zyne Majefteit order „ gegeeven aan de Commandanten zyner „ Troepen en van zyne Garnifoen-Steden, „ om den doortocht der *Hollandfche* „ Vlugtelingen niet te bevorderen, en „ heeft Hoogstdezelve, ten gelyken tyde, „ de Regeeringen van *Hanover* en *Osnabrug* „ doen aanfchryven om hun te zeggen, „ dat zyne Majefteit dergelyke ondernéemingen „ niet gedoogen kon, binnen de paalen der Linie van Demarcatie, „ en dezelve aanraadde om fpoedig „ de verdrietige gevolgen te voorkomen, „ die 'er uit moesten voortvloeijen." BILEFELD verzogt PINSOT om van de mededeeling deezer kundfchappe, het zyns oordeels, gefchikst gebruik te maaken, om de ongunftige indrukken weg te neemen, welke de bewuste Byeenzameling zou kunnen voortbrengen; en vleide zich, dat de ftappen zyns Konings, om dezelve te verftrooijen, geenerlei twyfel zouden overlaaten, wegens de opregtheid van het verlangen zyner Majefteit, om door eene zo naauwkeurige als trouwhartige uitvoering zyner Verbintenisfen, alles voor te komen, 't welk de goede verftandhouding tusfchen den Koning en de *Franfche* Republiek gevestigd, eenigzins zou kunnen ftooren (*).

Ten

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4989. Dit ftuk was den 17 Aug. 1795. gedagtekend.

LXXXVII. BOEK. 1795. Nadere gerust-stelling

Ten zelfden gerustítellenden einde diende een Brief uit *Bazel* door HARDENBERG, den twee en twintigſten van Oogstmaand geſchreeven. Deeze hieldt in. „ De kundſchap van den toeleg om te *Osnabrug* „ Krygsvolk te verzamelen, is niet te „ *Berlyn* gekomen, of de Koning heeft „ zich gehaast om deswegen de ſterkſte „ vertoogen te doen, zo by den Hertog „ VAN YORCK, Souverain van *Osnabrug*, „ by de Regeering van *Hanover*, by den „ Prins VAN ORANJE zelve, by diens „ Zoon FREDRIK, om de daarſtelling te „ beletten van een Plan, zo ſtrydig met „ de bepaalingen van den zeventienden „ Mey laatstleden, ja ſchadelyk voor de „ Landen binnen de Linie der Neutrali„ teit gelegen. — Ik geloof, dat dit oog„ merk reeds bereikt zal weezen, ten op„ zigte van de Verzamelingen te *Osnabrug*; „ dat men alleen noodig zal hebben zulks „ te doen ten opzigte van *Cuxhaven*. De „ Koning heeft de ſtelligſte bevelen ge„ geeven aan zyne Generaals en Bevel„ hebbers in *Westphalen*, om niet te be„ gunſtigen, maar te beletten, het ver„ zamelen van *Hollandſche* Deſerteurs. „ Men hadt een Werving te *Esſen*, eene „ *Westphaalſche* Stad, die niet onder *Pruis*„ *ſiſche* Heerſchappy, maar onder *Pruisſi*„ *ſche* Beſcherming ſtaat; hy heeft den „ Generaal ROMBERG gelast dezelve te „ verſtrooijen, en 'er zyn maatregels ge„ nomen by het Beſtuur van den *West*-

LXXXVII BOEK. „ *phaalschen Kreitz*, om zulks aldaar in 't „ algemeen te bewerkstelligen (*).”

1795. Proclamatie aan het Krygsvolk tegen het overloopen.

Daar verscheide *Hollandsche* Krygsofficieren, die, vóór de nieuwe Organisatie van 's Lands Armée, hun ontslag verzogt en bekomen hadden, en op hun voorbeeld een aantal andere Militairen, uit 's Lands dienst weggeloopen, of daar uit ontslaagen, ja zelfs sommige Ingezetenen deezer Landen, voorheen in geene Lands Krygsdienst geweest zynde, zich niet ontzagen om het Grondgebied van deezen Staat, onder deeze en geene voorwendzelen, te verlaaten, op de Grenzen zamen te rotten, en byzonder na *Osnabrug* trokken, en, als 't ware, in dienst en soldy van *Groot-Brittanje* gingen; doch in de daad geen ander voorneemen hadden, dan daar zich onder Hoofden te stellen, en, ware het mogelyk, deezen Staat gewapenderhand aan te vallen en te verwoesten. — Daar zy, zich niet bepaalende met dien wanhoopigen stap voor zich zelven te doen, daarenboven van zich konden verkrygen om de Krygslieden van deezen Staat, hier toe mede openlyk aan te zetten, uit te lokken, en zelfs Geschriften onder hun te verspreiden, ten einde dezelven over te haalen, en waar by, en het oogmerk en de bedoelingen van 't geen te *Osnabrug*, ten nadeele van deezen Staat be-

(*) Vertaald uit een afschrift van J. B. LOUVET van deeze Brieve, aan BLAUW en SIEYES overhandigd. MSS.

berokkend werdt, openlyk aan den dag LXXXVII. worden gelegd, tot niets minder strekken- BOEK. de, dan om, onder den glimp van als 't —— ware in *Engelschen* dienst over te gaan, 1795. en onder die by elk waar Vaderlander met regt haatlyke Banieren te stryden, in de daad van het Huis van *Oranje*, schoon hetzelve den laatst rampzaligen Oorlog alleen gevoerd en by den nypenden nood de vlugt genomen hadt, al moest zulks dan ook met den volslaagen ondergang van hun eigen Vaderland vergezeld gaan, te dienen; — gaf zulks grond aan hun Hoog Mogenden eene Proclamatie te doen, strekkende om de Krygslieden by hunnen pligt te houden, en te waarschuwen om zich te hoeden voor de strikken der verleidinge hun gespannen.

Terwyl zy aan zich voorbehielden, om tegen de ontaarte Overloopers een Plakaat te vervaardigen, wilden zy niet afzyn, om die geenen onder de Krygslieden, die onberaaden genoeg mogten weezen om aan de verleidingen dier Uitgeweeken, en hunne Medestanders, in 't minste gehoor te geeven, onder het oog te brengen wat zy bestonden; veronderstellende dat zulks geen plaats zou vinden by die thans in Dienst en Eed van den Lande waren, bragten zy de anderen een tafereel onder 't ooge van het voorledene, om 'er hun toekomend lot uit op te maaken.

„Zy hadden," op dat wy dit Tafereel zo wel geschilderd, hier ook ophangen, „zy hadden zich slegts te herinneren,

„ wel-

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ welke de lotgevallen van den Oorlog, „ zo vermetel gevoerd onder die eigen „ Bevelhebbers, welken zich nu weder „ te *Osnabrug* tot Hoofden scheenen op „ te werpen, byzonder voor de Armée „ van deezen Staat, geweest waren; hoe „ dezelve reeds, by den aanvang van den „ eersten Veldtocht, wel met eer en glorie „ tot walgens toe gevleid was, en ook „ telkens aan de spitze geplaatst; doch „ met welk onberaaden beleid de Krygs- „ lieden, door die eigen Hoofden, welke „ nu weder dezelfde ydele beloften dee- „ den, waren aangevoerd geworden, ter- „ wyl 's Lands Armée niet ten dienste „ van den Lande, maar ter eere van haa- „ re laatdunkende Bevelhebbers, telkens „ nutloos op de Slachtbank was gebragt „ geworden.

„ En," vervolgen zy, „ als Gylieden „ U voor oogen stelt, hoe het, byzonder „ in den laatsten Veldtocht, is toegegaan, „ wanneer juist die *Engelschen*, onder „ welker Banieren men Ulieden nu we- „ der, tegen uw eigen Vaderland, ten stry- „ de roept, zelfs op het Territoir van „ den Staat, tot welks verdeediging men „ haar op hetzelve, zo onvoorzigtig, hadt „ toegelaaten, de gruwelykste verwoestin- „ gen aanrichteden, en, in plaats van „ stand te houden, al vlugtende, de goe- „ de Ingezetenen van *Nederland* van Have „ en Vee beroofden, en hunne Woonin- „ gen aan de vlammen medogenloos over- „ gaven, terwyl de bedoelde Legerhoof-

„ den

„ den van 's Lands Armée, ten dien tyde,
„ deels versmolten en krygegevangen,
„ vrugtloos den trotschen *Engelschman* om
„ bystand smeekten; dan zult Gylieden in
„ twyfel staan, of Gylieden U meer over
„ de buitenspoorigheid, dan wel over de
„ onbeschaamdheid van die eigene Bevel-
„ hebbers, verwonderen moet, daar zy
„ Ulieden aanspooren om in *Engelands*
„ Soldy, weder voor het Huis van *Oranje*,
„ in het strydperk te treeden. Openlyk
„ door de *Engelschen* verlaaten, in een
„ tyd, toen 's Lands sterke Plaatzen nog
„ in handen waren, toen de Dyken en
„ Rivieren hun tot Borstweeringen ver-
„ strekten, toen het Land, van voet tot
„ voet, kon verdeedigd worden, hoe kan
„ het die gevlugte Krygshoofden in het
„ brein opkomen, om nu hunne steun by
„ dat zelfde *Engeland* te zoeken; nu, daar
„ deeze Staat met de magtige Republiek
„ van *Frankryk*, op het naauwst, door een
„ of- en defensief Tractaat van Alliantie
„ verbonden, niet alleen de sterke Plaat-
„ zen en Rivieren weder in zyne magt
„ heeft; maar ook een genoegzaam aan-
„ tal Troepes in Soldy om dezelve tegen
„ alle roekelooze aanvallen te verdeedi-
„ digen; nu, daar in allen gevalle, de
„ tallooze Legers van dien magtigen Bond-
„ genoot gereed staan, om, des noods,
„ ter hulpe toe te schieten; of uit *Enge-*
„ *land* alleen, nu door eenige wanhoopige
„ Misnoegden ten uitvoer brengen, het
„ geen 't zelve, nog weinig tyds geleden,
„ met

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ met een geregelde Magt, niet heeft
„ kunnen of willen doen?

„ Laat U derhalven, braave Krygslie-
„ den! (want niemand is braaf, dan die
„ aan zyn Eed en Pligt en aan zyn Va-
„ derland getrouw blyft,) laat U door de
„ schoonschynende beloften, noch van de
„ toegezegde *Engelsche* Soldy, noch van den
„ steun, welke men by de Trouwloozen
„ waant te zullen vinden, niet verleiden;
„ spiegelt U veel eer aan de Uitgewee-
„ kenen der *Fransche* Natie, welke zich
„ mede zo roekloos in vreemde diensten,
„ en wel byzonder in Soldy van dat zelf-
„ de *Engeland* begeeven hebben; houdt
„ steeds voor oogen het geen ten hunnen
„ opzigte, by alle gelegenheden, gebeurd
„ is; hoe zy nog onlangs, op de *Fransche*
„ Kusten aan land gezet, en op eene ver-
„ raaderlyke wyze aldaar door de *Engel-*
„ *schen* zelfs, aan hun eigen rampzalig
„ lot zyn overgelaaten en de slagtoffers ge-
„ worden van het blind vertrouwen, het
„ welk zy op *Engeland* gesteld hadden (*).
„ Bedenkt steeds, dat ook Ulieden, in-
„ dien gy ligtgeloovig genoeg zoudt mo-
„ gen worden om aan den verderflyken
„ raad U gegeeven, het oor te leenen,
„ het zelfde van de *Engelschen* te wagten
„ staat.

„ En vooral, laat U van uwe Pligten
„ niet afschrikken door het haatlyk Tafe-
„ reel,

(*) Dit slaat op de *Quiberonsche* Landing. Zie wat wy deswegen aantekenden bl. 182. hier boven.

„ reel, 't welk een verraaderlyke en uw
„ bederfzoekende hand met zwarte ver-
„ wen mogte aftekenen, even als of men
„ Ulieden als Slaaven zou behandelen.
„ Neen; wy hebben reeds van den aan-
„ vang van ons Bestuur, ook als uwe
„ Vertegenwoordigers, genoegzaame bly-
„ ken aan den dag gelegd, dat wy ook,
„ dien aangaande, geheel andere maatre-
„ gelen volgen. Gylieden begrypt ligt-
„ lyk, dat wy ervaaren Bevelhebbers moe-
„ ten aanstellen, op welken wy vertrou-
„ wen kunnen stellen; dat Gylieden on-
„ der die Bevelhebbers, aan Wetten en
„ Krygstugt gebonden, staan moet; dat
„ van Ulieden met rede verwagt wordt,
„ dat Gylieden voor het Land, dat U be-
„ zoldigt, waar het de nood vereischt,
„ en tegen wien zulks ook zou mogen
„ weezen, stryden zult; dat Gylieden niet
„ het Huis van *Oranje*, maar het Land
„ dienen moet, en U daar in onderschei-
„ den van die geenen, welke nu door
„ daaden toonen, dat zy nimmer het Land,
„ maar alleen den zogenaamden Prins van
„ *Oranje* gediend hebben; daar nogthans
„ de belangen van den Prins en zyn Huis
„ van die van het Vaderland, zo in den
„ onlangs alleen om zynen wil gevoerden
„ Oorlog, als nu, vooral in de tegen-
„ woordige omstandigheden, van dit Ge-
„ meenebest onderscheiden, ja zelfs geheel
„ tegenstrydig zyn; daar egter nimmer
„ die Prins, maar alleen het Land, de Mi-
„ litairen bezoldigd heeft, schoon hy de-

„ zel-

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ zelven alleen ter ftaaving van zyn wet-
„ loos Gezag gebruikte, en zy dus zyne
„ Slaaven waren, wyl hy alleen, die één
„ Perfoon dient, Slaaf kan zyn, en geen-
„ zins hy, die de Wapenen voor het Land
„ vrywillig opvat.

„ In dit geval bevindt gy U, braave
„ Krygslieden! die aan Eed en Pligt ge-
„ trouw blyft, die U niet zult laaten weg-
„ fleepen, noch door fnorkeryen, noch
„ door openlyke leugentaal, noch door
„ ydele beloften, en vooral niet, door
„ Ulieden het draagen van *Oranje kleppen*
„ en *Oranje opflagen*, en andere foortge-
„ lyke Tekenen van Oproer, toe te zeg-
„ gen: wyl juist deeze veel eer de Live-
„ ryen van een Slaaf, dan het gewaad
„ eens vryen Mans aanduidden. Neen,
„ wy vertrouwen van Ulieden, dat gy, af-
„ keerig van den Oproerkreet *Oranje boven!*
„ uwe pligten onwrikbaar betragten zult,
„ en dan kunt Gylieden niet alleen op
„ eene behandeling, overeenkomftig de
„ Regten van Republikeinfche Soldaaten,
„ maar ook op eene bevordering even-
„ redig aan uwe verdienften, ftaat maa-
„ ken (*)."

Publikatie tegen het treeden in vreemden Dienst.

Dit Stuk moest, volgens bevel der Algemeene Staaten, door de Legerhoofden openlyk aan de onder hun ftaande Manfchappen voorgeleezen worden. Weinig dagen laater verfcheen de in deeze Aanmaa-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4999. Deeze Proclamatie was den 21 Aug. gedagtekend.

maaning vermelde Publikatie tegen het neemen van Buitenlandschen Dienst, en wel bepaald tegen den dienst by het op de grenzen zamenrottend Volk. In dezelve werdt de Doodstraf bedreigd aan alle Militaire Persoonen, die, naa den eersten van Lentemaand deezes Jaars, uit 's Lands dienst weggeloopen waren of nog het Land zouden verlaaten; als mede aan de zodanigen, die, te vooren niet in 's Lands dienst geweest zynde, zich in dienst tegen den Lande begeeven mogten hebben. Allen ook, die het Grondgebied van deezen Staat verlaaten en zich onder zodanige Hoofden verbonden hadden, die de wapenen tegen deezen Staat voerden, zouden, 't zy voorheen in 's Lands dienst geweest zynde, of niet, beschouwd worden als geene Krygsgevangenen; maar als Verstoorders van de algemeene rust, en als zodanigen, naar 's Lands Wetten, gestraft. —— De Dood werd desgelyks gedreigd aan allen, die men kon overtuigen eenig Krygsvolk in dienst van deezen Lande, verleid, of op eenigerlei wyze uitgelokt te hebben om buiten 's Lands onder de voorgemelde Hoofden dienst te neemen, en de Wapenen tegen den Lande te voeren. Eindelyk werd op de Correspondentie met de Vyanden van den Staat, ten nadeele van den Lande, Opsluiting, Geesseling, ja zelfs, by verzwaarende omstandigheden, de Dood gesteld (*).

LXXXVIII. BOEK.

1795.

By-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5008. 28 Aug. was de Dagtekening.

LXXXVII. BOEK. — 1795. Publikatie daar tegen in *Utrecht*.

Byzonder moet het overloopen na de Verzamelplaats der Tegenomwentelaaren binnen *Utrecht* voet gekreegen hebben: vermids de Raad der Gemeente dier Stad, alle Burgers en Ingezetenen van dezelve en derzelver Vryheid, die zich na het *gepreitendeerde Leger van den Prins* FREDRIK VAN ORANJE te *Osnabrug* of elders (*) begeeven hadden, om onder hem dienst te neemen, en tegen hun Vaderland zamen te zweeren, gelasteden, om binnen den tyd van veertien dagen, naa den vier en twintigsten van Oogstmaand, zich weder derwaards te begeeven; de naa dien tyd terugkomenden, en van hunne misdaad overtuigd, zouden als Vyanden huns Vaderlands aangemerkt, en ten eeuwigen dage gebannen, of, naar eisch van zaaken, aan den lyve gestraft worden (†).

Blyvende ongerustheid.

Ondanks de gerustftellende berigten boven gemeld, ondanks de verzekering door den Heer BILEFELD aan den *Franschen* Zaakbezorger PINSOT gegeeven, wegens het niet bestaan der Verzameling van Krygsvolk onzen Staat bedreigende (§), ondanks de

(*) Onze Gezanten BLAUW en MEYER ontvingen te *Parys* een Brief van onzen Minister te *Hamburg*, gedagtekend 31 July, inhoudende, dat Prins FREDRIK VAN ORANJE, op gisteren, met twee andere Heeren van aanzien, wier naamen hy niet kende, uit *Engeland* over *Cuxhaven*, te *Hamburg* gekomen was, 's avonds by den geweezen Minister HARTSINCK gegeeten, en dien nagt geslaapen hadt, en dien morgen na *Osnabrug* vertrokken was.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5322.

(§) Zie hier boven bl. 181.

de voorzorgen van wegen hun Hoog Mogenden en die van den Raad der Gemeente binnen *Utrecht*, bleef de ongerustheid deswegen by veelen aanhouden, en kreeg allengskens meerder sterkte. Deeze groeide dermaate aan, dat de Voorzitter ter Vergadering der Provisioneele Representanten van *Holland*, Hahn, een Voorstel deedt van eenen hoogst ontzettenden aart; een Voorstel 't welk zeer belangryke gevolgen hadt, en gepaard ging met binnen- en buitenlandsche gebeurtenissen, welke wy in 't breede zullen melden, door byzondere bescheiden in staat gesteld om licht over dit donker deel van 's Lands Geschiedenis te verspreiden.

LXXXVII. BOEK. 1795.

Voorstel van Hahn by *Holland*.

De Voorzitter Hahn wekte aller aandagt op dit stuk, door het volgend Voorstel, op den acht en twintigsten van Wynmaand; „ Het is, of kan myn oogmerk „ niet zyn, om, door het aankondigen „ van gevaar, Ulieden, of myzelven, vreeze in te boezemen. Gewislyk, Burgers „ Representanten! is het geen Patriot, die „ op het denkbeeld van gevaar ziddert, „ even zo min als het een deugdzaam „ Man is, die waant dat hy op zyn weg „ niet behoeft te kampen, noch tegenstand te overwinnen; maar het is, naar „ myn oordeel, even weinig een Patriot, „ het is althans geen waardig Vertegenwoordiger van een Vry Volk, die, of „ aan zich zelven, of aan zyne Committenten, het naakend gevaar ontveinst, „ die hetzelve niet koelbloedig durft aan-

 „ zien,

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ zien, berekenen, en alle die middelen
„ aanwyzen of aanwenden, welke zyne
„ edele zaak hem aan de hand geeven,
„ om het gevaar tegen te gaan, of te
„ verydelen.

„ Wanneer wy toch denken, dat het
„ onze Vryheid en Onafhangelykheid
„ geldt, wie onzer, Burgers Representanten!
„ zou dan koel kunnen blyven? Wie
„ uwer zou noodig hebben, dat ik hem de
„ ontegenzeggelyke waarde van Vryheid
„ en Vaderland, met flaauwe woorden afschetste,
„ om zynen boezem te doen
„ ontbranden van de edelste aller menschlyke
„ driften, de Liefde voor Vryheid
„ en Vaderland, en den Haat tegen
„ Heerschzugt en Dwinglandy! —— En
„ zou ik het Volk van *Holland* niet kwetzen,
„ zou ik Ulieden niet hoonen, met
„ een oogenblik in twyfel te trekken, dat
„ deszelfs gezonde deel het gevaar met
„ onverschrokkenheid zou durven aanhooren,
„ met mannenmoed afwagten, en
„ met het onwederstaanbaar vuur der Vryheid,
„ dat onze gezegende Revolutie
„ heeft helpen bewerken, afweeren?
„ En dat Gylieden allen, met my, den
„ heiligen Eed zoudt durven herhaalen,
„ om U steeds als één eenig man te vereenigen,
„ allen list verydelen, allen geweld
„ te wederstaan, en met verzaaking
„ van alle hoegenaamde beschouwingen
„ van zich zelven, voor de groote belangen
„ des geheelen Volks van *Holland*,
„ goed en bloed op te offeren?

„ Wel

LXXXVI. BOEK.

1795.

„ Welaan dan, weet, dat uw Committé
„ van Algemeene Waakzaamheid, (die Wag-
„ ters voor 's Volks Vryheid en Veilig-
„ heid!) zedert lang getrouwe bespieders,
„ en die, gelyk gy allen, hun leeven voor
„ de Vryheid veil hebben, de naauwste
„ correspondentie onderhoudt; en dat dee-
„ zen uit *Londen*, uit *Berlyn*, uit *Hamburg*,
„ uit *Breemen*, en uit het midden zelve van
„ *Oranjes* veragtlyke Bende, die naauwkeu-
„ rige berigten bestendig inzenden, waar
„ door de waakzaamheid in staat gesteld
„ wordt, om de aanslagen der ondeugd, met
„ de meeste waarschynlykheid, te bereke-
„ nen en op te geeven — weet, dat zedert
„ veertien dagen, en dus reeds vóór den
„ tegenspoed der *Franschen* aan den *Main*
„ en aan den *Rhyn*, de ontaarte *Neder-
„ landers* of verdwaalde Huurlingen, wel-
„ ke, ten gevalle van *Oranje*, hun Va-
„ derland en de Vryheid vervloeken, de
„ leevendigste hoop hadden opgevat, dat
„ zy eerlang de Vryheid, met de wapens
„ in de hand, zouden aanvallen, dezelve
„ wel ras te nederploffen, ons Land te
„ vuur en te zwaard verwoesten, zich in
„ het bloed der Patriotten baaden, onze
„ Goederen rooven en plunderen, onze
„ Vrouwen en Kinderen moorden, en al-
„ zo den gevloekten Throon van list en
„ geweld wederom zouden komen her-
„ stellen, op de puinhoopen van het te-
„ genwoordig Bestuur, en van de geheele
„ Revolutie — weet, dat, onder veele
„ soortgelyke berigten, het Committé van

LXXXVII. BOEK. 1795. „ Waakzaamheid, onder andere op gisteren, per Expresse, heeft ontvangen, „ eenen Brief uit *Breemen*, van den twee „ twintigsten October, en waar in de verdienstlyke Correspondent zich, by voorbeeld, aldus uitlaat.

„ „ 'Er zyn hier verscheide Generaals, „ „ aan *Oranje* dienstbaar, die 'er openlyk voor uit komen, dat hunne zaak „ „ onverwyld voortgang zal hebben; dat „ „ alle de Mogenheden het met hun „ „ ééns zyn, en dat zelfs de voornaamste Leden van uw tegenwoordig Gouvernement met hun onder één deken „ „ schuilen. Het is waar, dat het ten „ „ minsten zeer vreemd is, dat 'er, daar „ „ het behoort, niet wordt onderstaan „ „ of vernomen, wat toch die openbaare, en zo geduchte Verzameling tegen de Republiek beduidt: en waarlyk het is onbegryplyk, dat men dit „ „ met eene zo schynbaare onverschilligheid aanschouwt. Meer dan tachtig Rytuigen zyn 'er hier gisteren aangekomen, met Officieren van allerlei „ „ monteering, welke zich by deeze „ „ Corpsen gaan voegen. *Breemen* is 'er „ „ ondertusschen zo vol van, dat men „ „ ze niet meer weet te bergen, en dat „ „ door dien toeloop, de gewoone prys „ „ der Herbergen heeft toegenomen. De „ „ Hertog van . . . . is ook „ „ in de Stad, en heeft gisteren druk bezig geweest met verscheiden Generaals. Zeker is het dat die Her-

„ „ tog

„ „ tog in dien aanslag deelt, en dat een LXXXVII.
„ „ zyner Vertrouwelingen, de Secretaris BOEK.
„ „ JANSSEN, zeer dikwyls, met den Prins ———
„ „ van ORANJE, te *Nieuwburg* heeft ge- 1795.
„ „ confereerd, en deezer dagen verschei-
„ „ de Generaals in de Stad is komen
„ „ zien; en hy houdt daarenboven ge-
„ „ stadige besoignes met SCHUTTER,
„ „ welken gy weet dat een der voor-
„ „ naamste *Factotums* is, in deeze geheele
„ „ Intrigue. —— Ik kan U verzekeren
„ „ dat het meer dan tyd is dat hun Hoog
„ „ Mogenden maatregels te werk stellen
„ „ tegen deeze Verzamelingen; ten zy
„ „ Hoogstdezelven het wilden waagen,
„ „ om eerlang een Burgeroorlog in de
„ „ Republiek te zien ontstaan.""

„ Wanneer wy nu, Burgers Represen-
„ tanten! deeze en veele dergelyke Be-
„ rigten in het oog houden; wanneer wy
„ daar by overweegen de verraadelyke
„ houding van het Hof van *Berlyn*, en
„ het zeker voorneemen van het *Engelsch*
„ Ministerie, om alles te beproeven, lie-
„ ver dan den Voorspoed en Vryheid van
„ *Nederland* te gedoogen; wanneer wy
„ daar by overweegen, de bevestigende
„ tydingen van den onverwagten terug-
„ tocht der *Franschen*, welke 'er dan ook
„ de oorzaak van moge zyn geweest (*);
„ wan-

(*) In deeze woorden schuilt eenige verdenking, misschien gegrond op de vrees voor de zodanigen in *Frankryk*, die omtrent onzen Staat denkbeelden koesterden als wy hier boven bl. 149. opgaven.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ wanneer wy deszelfs onberekenbaare „ gevolgen slegts oppervlakkig naagaan; „ wanneer ons het stoutmoedig gelaad van „ de zogenaamde Hoofden van *Oranjes* „ *Factie* niet ontsnapt; wanneer wy . . . „ . . . . . overdenken, dat, of, 't geen „ God verhoede! onze Revolutie ydel is, „ of dat derzelver steun is de Gewapende „ Arm van een vry Volk, en wanneer „ wy . . . . dan, Burgers Repre- „ sentanten! zoudt Gylieden dan aarzelen „ om Uljeden voor te stellen,

„ Dat, zonder resumtie, onze Gedepu- „ teerden ter Generaliteit mogten worden „ gelast, om het, ter Vergadering hunner „ Hoog Mogenden, daar heen te dirigee- „ ren, dat, *vooreerst* het Committé tot de „ zaaken van het Algemeene Bondgenoot- „ schap te Lande mogt worden gelast, „ om, niet door aanbesteeding, of andere „ langwylige middelen; maar door alle „ andere buitengewoone, welke aan het- „ zelve de dringende nood van het Va- „ derland, en deszelfs eigene Verantwoor- „ delykheid, eenigzins aan de hand gee- „ ven, de gansche Linie van Defensie „ deezes Staats, van *Doesburg* af tot *Delf-* „ *zyl* toe, binnen den tyd van zes wee- „ ken, niet alleen in behoorlyken staat „ van Defensie te brengen; maar ook „ daadlyk te armeeren.

„ *Ten tweeden* om het zelfde Committé „ van het Algemeen Bondgenootschap te „ Lande te gelasten, om, binnen den tyd „ van acht dagen, aan hun Hoog Mogen-

„ den

„ den een algemeen plan over te leeveren „ van Organisatie der Gewapende Burgery „ in *Nederland*, en daar by naauwkeurig „ te bepaalen het getal, dat het Committé van elke Provintie in 't byzonder, „ en van allen in 't gemeen, tot verdeediging van het lieve Vaderland, en van „ de pas ontlookene Vryheid, zal noodig „ oordeelen.

„ *Ten derden*, dat . . . . en eindelyk, dat het Committé tot de zaaken van het Algemeene „ Bondgenootschap te Lande, al mede „ worde gelast, om de nog resteerende „ *Duitsche* Regimenten te embrigadeeren, „ en alzo de Organisatie van onze Armée, welke deskundigen my verzekeren, dat in vry goeden staat is, te voltooijen. —— Ik weet wel, Burgers Representanten! dat 'er zogenaamde Capitulatien met den Vorst VAN WALDECK „ of met SAXEN-GOTHA bestaan; maar „ wien moet men in den nood gehoor „ geeven, den Vorsten, of den Vaderlande?

„ Ik hou my verzekerd, Burgers Representanten! dat, ter Vergadering van „ hun Hoog Mogenden, deeze of soortgelyke Voorstellen, welke uw meer verlicht oordeel mogt goedvinden, niet alleen wel opgenomen zullen worden; „ maar ook dat alle Leden dier Vergaderinge, zo wel als die van het Committé „ tot de algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande, zich op het zeerst

LXXXVII. BOEK. — 1795. „ zullen beyveren, om der ontwaakte Na„ tie hun vertrouwen niet te doen ver„ wenſchen, en dezelve door daaden te „ overtuigen, dat zy althans niet behoo„ ren onder de zodanigen, als waar van „ de hier bovengemelde Brief ſprèekt.

„ En, zo gy, Burgers Repreſentanten! „ verlangde, dat ik U myn voorſtel ook „ uit een ſtaatkundig oogpunt deedt op„ merken, let dan op de waarde, die de „ *Franſche* Republiek eerst dan aan onze „ Alliantie zou beginnen te hegten, wan„ neer zy overtuigd zal worden, dat ook „ wy willen vry leeven of ſterven; dat „ ook wy vatbaar zyn voor energie en „ voor opofferingen, en dat ook wy der „ Republiek waardig zyn. —— Gelooft „ my, onze klagten en Reclamatien, die „ helaas! nu niet zelden vrugtloos afloo„ pen, zullen dan meer geëerbiedigd, en „ met een gelukkiger uitſlag bekroond „ worden. ——. Daarenboven zal het *En„ gelsch* Miniſterie tot nadenken worden „ gebragt, en geheel *Europa* zien, dat „ de Patriottiſche Party in *Nederland* niet „ is eene Factie, maar een werktuig van „ den Nationaalen wil, door de Natie „ onderſchraagd, en met één woord de „ Natie zelve!"

Hoe vreemd, hoe ſterk deeze taal van den Burger Voorzitter HAHN ook zommigen in de ooren mogt klinken en verbaazing wekken, bedankten hem alle Leden, wegens dit *Vaderlandlievend Voorſtel*: immers met diên naam werd het beſtempeld in

in het besluit daar op genomen, 't welk inhieldt om 's anderen daags die Punten ter Vergadering van hun Hoog Mogenden in te brengen (*).

Opening van dit Stuk ten Algemene Staatsvergadering.

De Gelastigden van *Holland* by de Algemeene Staaten opening geevende van dit Stuk, nam *Gelderland*, *Zeeland*, *Utrecht* en *Overysfel*, de twee eerste Punten over, en werd het geheel, op den uitgebragten raadslag van zes Gewesten, commisforiaal gemaakt. Afgevaardigden van *Holland* lieten niet af, met allen nadruk, aan te dringen, op een allerspoedigst Besluit in deeze allergewigtigste zaak. Zy vonden zich ondersteund door het Committé van Algemeene Waakzaamheid, 't welk omstandige opening gaf van de berigten by 't zelve ontvangen, tot bevestiging dienende van den door HAHN aangehaalden Brief; en zelfs melding maakende van den optocht en den weg, welken de zogenaamde *Oranje Armée* zou neemen by het opbreeken, op den vier en twintigsten van Wynmaand. — Verscheide Leden merkten aan, dat in zo bachlyke oogenblikken, de Vergadering van *Holland* zich niet kon vergenoegen met eenvoudig te berusten in de overneeming dier gedaane en by dezelve besllootene Voorstellen; maar door naderen aandrang moesten te wege brengen, het neemen van spoedige en kragtdaadige maatregelen, tot beveiliging van het gedreigde Vaderland.

Op

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 28 Oct. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. Nadere schikkingen om dit werk te bespoedigen.

Op deezen grond werd voorgesteld door de Afgevaardigden van *Holland*, dat de Voorzitter van hun Hoog Mogenden, tegen den volgenden voormiddag ten negen uuren, Vergadering zou beleggen: wanneer eene Commissie uit *Holland* zich derwaards zou begeeven, om, met dien gepasten ernst, welken het gewigt der zaake vorderde, aan te dringen, dat 'er eene onverwylde opening, zo door het Committé van het Bondgenootschap, als van Defensieweezen uit hetzelve, werd gegeeven van alle derzelver verrigtingen, tot het daarstellen eener behoorelyke Verdeediging voor deeze Republiek. —— En wyders dat daadlyk het op heden beraamd Besoigne over de gedaane Voorstellen zou worden gehouden; als mede een Militair Besoigne aangelegd, met de zich in den *Haage* bevindende *Fransche* Generaals, tot het welke zouden kunnen worden benoemd één of meer *Hollandsche* Generaals, benevens twee Leden uit de Vergadering van hun Hoog Mogenden, twee uit het Committé van het Bondgenootschap te Lande, twee uit dat van de Marine, benevens één uit het *Hollands* Committé Militair, en één uit het Committé van Algemeene Waakzaamheid, om onderling zodanige middelen te beraamen, als tot behoud des Vaderlands konden strekken.

Last aan een Bezending uit *Holland* gegeeven.

Met genoegen hoorde de Vergadering van *Holland* dit voorgestelde, veranderde het daadlyk in een Besluit, en benoemde tot die gewigtige zaak de Burgers P. PAU-

LUS,

LUS, P. GEVERS, WISELIUS, LA PIERRE, FENNEKOL, BUYSKES, DE ROTH, FYNJE, RUISCH, NUHOUT VAN DER VEEN, MESCHERT VAN VOLLENHOVEN en HAZEVELD, met last om dit voorstel te doen, en tevens gegeevene volmagt, om, indien onverhoopt de Vergadering van hun Hoog Mogenden niet tot manmoedige besluiten zou gelieven toe te treeden, als dan te verklaaren, dat de Vergadering van *Holland* hun verantwoordelyk stelde voor alle de gevolgen, welke een langer verwylend gedrag naa zich zou mogen sleepen, en dat die Vergadering, als dan, genoodzaakt zou zyn zodanige maatregels te neemen, als dezelve, tot beveiliging van hun Gewest, noodig zou oordeelen. Verder kreegen deeze Burgers volmagt om by dit Voorstel nog al dat geene te voegen, en tot alles te helpen zamenstemmen, 't welk dezelve ter bereiking van de voorgestelde bedoeling van *Hollands* Representanten onderling zouden te raade worden (*).

Hoe volvoerd.

De bovengemelde Commissie uit *Holland*, met zo breeden last voorzien, ontvouwde, ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden, de redenen van haare komst, als mede, dat de Vergadering van *Holland*, uit den mond van hun gewoonlyk Afgevaardigden, met veel bevreemdinge, en niet zonder groote aandoening, hadt vernomen, dat zo gewigtige Punten, op uitdruklyken last,

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795.

LXXXVII. BOEK. — 1795. last, ter overweeging van hun Hoog Mogenden voorgedraagen, door zommige Gewesten waren overgenomen, en voorts Commissoriaal gemaakt, zonder dat tot het houden van het voorgestelde Besoigne dag of uur, was bepaald geworden; dat egter de zaaken zo dringend waren, en het gevaar zo boven 't hoofd hangende, dat de Vergadering van *Holland*, op het nadruklykst moest aandringen op het houden en aanleggen van zulk een Militair Besoigne; met verdere opening van de onrust verwekkende tydingen, door het Committé van Waakzaamheid medegedeeld.

Besluit van hun H. Mog. Een Voordragt van dien aart kon niet nalaaten op de Leden der Vergadering van hun Hoog Mogenden eenen oogschynlyken diepen indruk te maaken, waar uit de Afgevaardigden zich genoegzaam verzekerd hielden, dat het besluit tot het te houdene Besoigne niet zou verwylen. — Zy vonden zich in deeze verwagting niet bedroogen: immers naa dat zy eene korte wyle de Vergaderplaats van hun Hoog Mogenden verlaaten hadden, gaf de Burger VAN OLIVIER hun kennis, dat by hun Hoog Mogenden tot het voorgeslaagene Besoigne was beslooten, als mede, om hetzelve, op heden, te houden.

Leden tot het Besoigne benoemd. Tot hetzelve waren door hun Hoog Mogenden benoemd de Burgers VAN OLIVIER en HUBER, door het Committé te Lande de Burgers LEWE en LONCQ, door het Committé de Marine de Burgers PAULUS en JACOBSON; de benoeming der Militai-

litaire Officieren was gevallen op den Luitenant Generaal DAENDELS, en den Generaal Major VAN GUERICKE; voorts waren door den Agent van hun Hoog Mogenden verzogt de Minister der *Fransche* Republiek NOEL en en de Generaal MOREAU, en hadt men de Committés van Militaire Zaken, en van Algemeene Waakzaamheid in *Holland*, verzogt ieder één Lid te kiezen: welke keus viel op de Burgers RUISCH en LA PIERRE.

Derzelver Verrigtingen.

In dit Besoigne, dien eigen naamiddag zamenkomende, werden zodanige politieke en militaire maatregels genomen, als thans de omstandigheden van tyden en zaaken vereischten, en waar uit, volgens voordragt der Afgevaardigden, de Vergadering van *Holland* zich kon belooven, dat aan derzelver heilzaame bedoelingen, met allen mogelyken spoed, zou voldaan worden (*).

De Commissie van Defensie legt haar post neder.

Middelerwyle hadt de Personeele Commissie ter Defensie deezer Republiek, uit hoofde van de onzekerheid haars bestaans, en het zwaarigheid maaken der meeste Gewesten, in het verleenen van de noodige Magt en Penningen, hunne posten nedergelegd, met verzoek, dat 'er Gelastigden mogten benoemd worden, aan welken zy verantwoording zouden doen van de niet noemenswaardige Penningen, welke zy voor hunne administratie gehad hadden.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 Oct. 1795.

XXXVII. BOEK. 1795. den. Ondanks de betuiging hunner Hoog Mogenden, wegens werkzaamheid en vaderlandliefde deezer Commissie; ondanks hun aandrang om die post te blyven waarneemen, bleeven zy thans volstrekt op ontslag aanhouden, 't welk zy in 't einde verwierven. Terwyl het Committé te Lande daar op volmagt kreeg, om, ten aanziene van 's Lands Verdeediging, de noodige zorg te draagen. —— In den Brieve, by welken zy afstand deeden van deeze post, lieten zy niet na, op het tegenwoordig Tydsgewrichte het oog te vestigen, en schreeven, ten dien opzigte. „ De kreet „ des verwoestenden Krygs, die zich voor „ eenigen tyd, van onze Grenzen ver- „ wyderde, is door den wisselvalligen kans „ des Oorlogs, die dan eens deezen, dan „ eens geenen gunstig toelacht, weder „ daar aan meer genaderd. De rusteloo- „ ze woelingen onzer binnen- en buiten- „ landsche Belaageren kunnen den door- „ zigtigen Staatsman niet onbewust zyn; „ en schoon het een en ander, met de „ schandlykste oogmerken, dikwerf geëxa- „ gereerd wordt voorgedraagen, is het „ egter uit hoofde der moeilykheid om „ den schakel der dingen geheel te kun- „ nen overzien, byna onmogelyk te be- „ paalen, welke gevolgen deeze of geene „ Gebeurtenis, deeze of geene Machina- „ tien, zouden kunnen naa zich sleepen. — „ Even verre verwyderd van laffe vreeze, „ als van de in derzelver uitwerkzelen „ even schadelyke zorgeloosheid, en

„ schoon

„ schoon ons niet laatende verbaasd maaken, door moord en roof ademende bedreigingen van een hoop verbasterde of verdwaalde Landsgenooten, vermeenen wy egter, dat onagtzaam te zyn op den loop der zaaken, onvergeeflyk en zich buiten staat van Defensie te laaten, of te stellen, de hoogste misdaad zyn zonde (*)."

De Centraale Vergadering doet navraage, wegens de thans hangende zaaken.

De Centraale Vergadering in *'s Gravenhaage*, ten deezen tyde druk bezig (†), liet niet na zich de zaak der verspreidde gerugten, zo wegens de Nederlaage der *Franschen* aan den *Rhyn*, als ten aanziene van het zogenaamde *Osnabrugsche Leger*, aan te trekken. Afgevaardigden uit dezelve, vervoegden zich ter Vergadering van de *Hollandsche* Volksvertegenwoordigeren, om des navraage te doen. De Voorzitter antwoordde, dat hy, te midden der gewigtige raadpleegingen, welke thans de

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795. In hun beklag schryven zy, onder andere; „ *Zeeland* alleen declineert onze Instructie met al de aankleeve van dien; *Overyssel* consenteert in de gevraagde twee Millioenen, zonder egter den tyd te kunnen bepaalen, waar in zy haar Quote zou aanbrengen; *Gelderland* consenteert Kwartiersgewyze in de Petitie; maar slaat voor, eene Commissie uit de algemeene zaaken tot het Bondgenootschap te Lande, benevens eenige Officieren; en de andere Provincien hebben zich, in dit Tydstip, nog niet verklaard."

(†) Van den aanleg, de bedoeling, en de werkzaamheden deezer Centraale Vergadering zullen wy vervolgens gelegenheid hebben, in 't breede, te spreeken.

LXXXVII. BOEK. 1795.

de Vergadering bezig hielden, den tyd met een breedspraakig antwoord niet zou slyten, en geen beter middel, te hunner voldoeninge, wist, dan aan de Afgevaardigden de eer der Zittinge toe te staan; ten einde zy konden hooren wat, betreffende de gewigtige zaaken, waar omtrent zy opening verlangden, zou voorgedraagen en beslooten worden. Te welker gelegenheid zy vernamen wat by *Holland* deswegen was voorgevallen, beslooten, en te werk gesteld, door ons hier boven geboekt (*).

Twee Bezendingen uit *Amsterdam* deswegen in den *Haage*.

Geheel het Land door trok deeze zaak de aandagt der Vryheidsvoorstanderen, in alle Volksvergaderingen werd dezelve behandeld, en wekte de geestdrift tot eene ontzaglyke hoogte. Tot een blyk hier van strekken twee Bezendingen, ten gelyken tyde, in *'s Gravenhaage*. By den Voorzitter van *Hollands* Volksvertegenwoordigeren vervoegden zich, met den aanvang van Slachtmaand, eene Bezending uit de Municipaliteit der Stad *Amsterdam*, de Burgers CRUYS en MEYER, als mede eene uit de Algemeene Vergadering der Wykvergaderingen, en uit de Grondvergadering der *Bataafsche* Clubsen te dier Stede, bestaande uit de Burgers J. H. REDELINGHUIS, HENDRIK NOBBE, P. C. MULLER, ELIAS HAMBEEK, H. H. BETZEEN, H. C RAVESTEYN en F. G. FOPPEL.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 en 30 Oct. 1795.

pel. Beider oogmerk was by de Vergadering gehoor te verzoeken om opening te vraagen, ten aanziene van den staat der zaaken, 's Lands binnen- en buitenlandsche Vyanden betreffende. De toenmaalige Voorzitter gaf aan beide die Bezendingen de verlangde openingen. Die uit de Municipaliteit van *Amsterdam* hieldt zich daar mede voldaan; doch de andere verklaarde, dat het hunne Zenderen aangenaamer zou weezen, wanneer zy, ter Vergaderinge toegelaaten, uit naam der Vergadering zelve, antwoord bekwam, en 't zelve terug bragt. Zeker ook wilden zy, door het voeren eener openlyke Aanspraake, een uitwendig en spreekend blyk geeven hoe zeer zy zich de zaak, thans op het tapyt, aantrokken. 't Zal daarom der moeite waardig zyn te hooren, wat deeze Bezending, by monde van den Burger H. Redelinghuis, te zeggen hadt.

Voordragt der vereenigde Commissie uit *Amsterdam*.

Hy liet zich dus hooren, „ Burgers Re-
„ presentanten! Eene vereenigde Commis-
„ sie uit de verbroederde Corporas van
„ aanzienlyke *Bataafsche* Clubsen en Wyk-
„ vergaderingen, als uitmaakende het best
„ en edelst denkendst gedeelte van *Am-*
„ *stels* braave Volk, verschynt thans ander-
„ maal (*) voor U, cordaate en Vader-
„ landlievende Volksvertegenwoordigers!
„ Bewust, dat het Stelzel van Vryheid
„ en Gelykheid, door het *Fransche* en
„ *Bataafsche* Volk, als heilig erkend, nog
„ lan-

(*) Zie hier boven bl. 180.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ lange, door de gekroonde Zamenzweerders van *Europa*, aan deeze beide Volken zal betwist worden, kunnen de gerugten van eene aanstaande Invasie in ons Vaderland het Volk van *Amsterdam*, niet verbaazen: het dient egter op zyn hoede te zyn; het behoort zich, met het geheele *Bataafsche* Volk vereenigd, om den Tempel der Vryheid te schaaren, en met het staal in de vuist, den moordzieken en verwoesting dreigenden Despoot af te weeren; het dient, volgens de eenmaal gedaane verklaaring, van den dertienden October, aan de zyde van U braave Volksvertegenwoordigers! te staan, om niet andermaal moord en vernieling op *Batos* Erf te zien woeden; het behoort door U onderrigt te worden van de gevaaren die U, die ons allen, dreigen! En, zo deeze gevaaren weezenlyk bestaan, behoort het aan het Volk, zyne braave Vertegenwoordigers de middelen aan te wyzen, waar door de aanslag, zo niet geheel verydeld; ten minsten kan moeilyk gemaakt worden, en zyne veerkragt verliezen!

„ Burgers Representanten! het is, uit dit Vaderlandsch beginzel, dat het Volk van *Amsterdam* ons gevolmagtigd heeft om U opening te vragen, in hoe verre met de waarheid overeenstemme de tyding, wegens den aantocht van het *Osnabrugsche* Leger, en dat, ondersteund door een Corps van 25000 *Pruis*-

„ *sische*

„ *sische* Slaaven, ten oogmerk zou heb- LXXXVIII.
„ ben het *Bataafsche* Volk, dat zyne Vry- BOEK.
„ heid herkreegen heeft, andermaal onder ———
„ den Despotischen voet van eenen WIL- 1795.
„ LEM DEN V. te doen krommen!

„ Het Volk van *Amsterdam* heeft, op „ de verspreiding hier van, zynen moed „ voelen ombranden, en zo bevonden „ worde, dat dit gerugt met de waarheid „ strookt, geeft het U, Burgers Repre- „ fentanten! zynen wil te kennen. — Het „ begeert dan, dat die ontaarte Burgers, „ die overtuigd kunnen worden, den boe- „ zem des Vaderlands tot het middenpunt „ eener gevloekte Zamenzweering te heb- „ ben gemaakt, in verzekering genomen „ worden, en ten afschrik hunner Compli- „ cen, onder het wraakzwaard der Gereg- „ tigheid vallen! en dat voorts alle de krag- „ ten der Natie gebezigd worden, om den „ aanval van buiten af te weeren.

„ En eindelyk, dat, wanneer het oogen- „ blik mogt daar zyn, dat de weldenken- „ den, hunne haardsteden en dierbaarste „ panden moeten verlaaten, om, ter red- „ ding des Vaderlands, na onze Frontieren „ te snellen, dat gy, Burgers Represen- „ tanten! dan dezulken, welken suspect zyn „ van met den Vyand der Republiek in „ correspondentie te staan, daadlyk in den „ staat van arrest doet stellen; ten einde „ te verhoeden, dat zy in den boezem „ des Vaderlands poogingen aanwenden, „ om de onderneemingen onzer Vyanden „ te begunstigen.

LXXXVII. BOEK. — 1795. „ De God der Vryheid sterke U! het „ gevoel van uwe eigene waarde verheffe „ uwen Republikeinschen moed!, Dan „ zien wy het Vaderland gered!"

Hoe beantwoord. De toon, op welken het antwoord des Voorzitters gestemd was, klonk zeer ten gevalle der Verzoekeren. Hy sprak — „ Medeburgers! De Vergadering is met „ my ten uiterste gevoelig aan de Vader- „ landlievende betuigingen, die gy doet, „ en pryst uwen yver om de belaagers „ van uwe Vryheid en Onafhanglykheid, „ is 't nood, te bestryden. Dit is de „ pligt, waarde Medeburgers! dit behoort „ de opregte bedoeling te zyn van allen, „ die hun Vaderland beminnen.

„ Willen wy onze belangen voorstaan; „ wy moeten alle middelen in het werk „ stellen, om dezelve niet alleen in alle „ onze bedryven bevorderlyk te zyn; „ maar, indien het 'er op aankomt, moe- „ ten wy dezelve verdeedigen. Wat een „ streelend genoegen voor de Vertegen- „ woordigers van *Hollands* Volk, dat zy „ dagelyks zo veele hunner Medeburge- „ ren gereed vinden, alles voor dezelve „ op te offeren! Wat een genoegen, daar „ van in Ulieden nieuwe bewyzen aan te „ treffen!

„ Wy hebben aan onze *Fransche* Broe- „ ders, wel is waar, eenen steun; zy heb- „ ben onze kluisters helpen verbreeken; „ dan wy moeten het daar op niet laaten „ aankomen. Het oude *Bataafsche* Hel- „ denbloed moet in onze aderen door-

„ straa-

„ ſtraalen. Eene generaale, eene geor- LXXXVII.
„ dende Burgerwapening van onze eigene BOEK.
„ Ingezetenen, moet ons voornaame Bol-
„ werk zyn, om onze Haardſteden en Al- 1795.
„ taaren te beveiligen.

„ Wy maaken daar op ook volkomen
„ ſtaat, en kunnen U verzekeren, dat
„ deeze Vergadering, geſterkt door den
„ onophoudelyken yver en attentie van
„ ons algemeen Committé van Waakzaam-
„ heid, 't geen zich alzins, ook door
„ hunne laatstgedaane ontdekkingen, ver-
„ dienstlyk maakt aan 't Vaderland, alle
„ noodige voorzorgen zal gebruiken tegen
„ onze Binnenlandſche Vyanden, en ik
„ durf U dus verzekeren, dat gy U ge-
„ rust kunt verlaaten op onze onvermoei-
„ de poogingen, ten algemeenen nutte.

„ Weest niet bevreesd voor hunne ma-
„ chinatien, zegt dit uwe Committenten,
„ Medeburgers! dezelve zullen in rook
„ verdwynen; Cordaatheid en Fermiteit
„ zullen onze Leidsvrouwen zyn, en een
„ welverdiende Straf zal hun, die met
„ onze Vyanden correspondeeren, niet
„ ontgaan: om deezen op te ſpeuren,
„ blyft het Committé van Waakzaamheid
„ werkzaam. Hunne Opſpeuringen kun-
„ nen wy niet vooruitloopen. Dan zyt
„ van hunne Activiteit, zyt van onze
„ Zele, in deezen verzekerd. De belan-
„ gen van het welmeenend gedeelte onzer
„ Natie, van Ulieden, zullen wy nimmer
„ uit het oog verliezen.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ Eene Deputatie van twee Leden uit „ de Representanten van het Volk van „ *Amsterdam*, de Burgers Cruys en „ Meyer, heeft zich ook deezen morgen „ by my vervoegd, om na de Aterlingen, „ die 's Lands Welzyn aan 't vuige Ei„ genbelang gaarne zoude opofferen, en „ met onze Vyanden zamenspannen, te „ informeeren, en hun Arrest te vraagen. „ Ik heb hun het zelfde betuigd, en de „ sterkste verzekering gegeeven, dat het „ deeze Vergadering aan geene activiteit „ zou manqueeren om deswegen alle noo„ dige recherches te doen.

„ Wat de schrikbaarende tydingen be„ treft, die uwe Committenten ontrusten, „ dezelve, en de mesures daar tegen ge„ nomen, zyn Ulieden reeds kenbaar. „ Dezelve zyn by een Extraordinaris Dag„ blad op gisteren bekend gemaakt (*). „ Ik kan U verzekeren, dat, tot veryde„ ling van dezelve, en tot het in staat „ van Defensie brengen van ons Gemee„ nebest, niets zal worden verzuimd, in „ tegendeel, dat daar tegen de rigoreuste „ maatregelen zullen worden geëmploi„ jeerd.

„ Uit naam der Vergaderinge bied ik „ U, de eer der Sessie aan (†)."

Wat

(*) Wy gaven dezelve te leezen hier boven bl. 203.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland*, 3 Nov. 1795.

1795. Voorstel van *Friesland* wegens de Aanspraak van HAHN.

Wat de Gewesten, die het dringend Voorstel van *Holland* ter Algemeene Staatsvergaderinge, op dit zo veel beweegings verwekkend onderwerp, overgenomen hadden, des beraadslaagden en beslooten, is ons niet gebleeken. Alleen weeten wy wat des in *Friesland* vast- en ter Algemeene Staatsvergadering voorgesteld werd. Het geheele Stuk, zo veel opziens baarende, en van zo zonderling eenen inhoud, moeten wy woordlyk afschryven.

„ Ter Vergaderinge voorgedraagen zynde, dat in het Voorstel, door den Burger HAHN, als President der Provisioneele Representanten van het Volk van *Holland*, Woensdag, den acht en twintigsten October deezes Jaars, te dier Vergaderinge ingebragt, onder veele ontzettende tydingen, met even zo veele woorden, aan het Hof van *Berlyn*, eene *verraaderlyke houding*, ten onzen opzigte, uitdruklyk wordt toegekend; dat zulk eene beschuldiging, door den mond van *Hollands* President, openlyk uitgesprooken, zeker niet aan losse vertelzels of politieke vues, zyn oorsprong verschuldigd, maar integendeel, op de zekerste, op de ontwyfelbaarste narichten moet zyn gevestigd.

„ 't Is wel zo, dat, in de tyden, die wy beleeven, de orde van den dag schynt mede te brengen, om gewigtige Resolutien, het aanstellen van persooneele Commissien, het delibereeren en

LXXXVII. BOEK. 1795. „ uitbrengen der Votas omtrent eene Nationaale Vergadering (*), steeds voor „ te doen gaan van, en te vergezellen „ met het verspreiden der schrikbaarendste „ Gerugten — Gerugten, die niets min„ der verzekeren, dan of de gezwooren „ Vyand van onzen welvaard reeds voor „ onze poorten stondt, om de pas her„ stelde Vryheid aan te vallen, ter neêr „ te ploffen, ons Land te vuur en te „ zwaard te verwoesten, zich in het bloed „ der Patriotten te baaden, onze Goede„ ren te rooven, en te plunderen, en „ onze Vrouwen en Kinderen te ver„ moorden.

„ Doch alle welke, zo dreigende, en in „ schyn der zekerheid gekleedde Gerug„ ten, ook meestal even spoedig verdwy„ nen; wanneer deeze of geene Resolutie „ genomen, deeze of geene Commissie „ aangesteld, en dit of dat doel getrof„ fen is.

„ Het tegenwoordig Geslacht begint „ deeze Kunstgreepen te ontdekken, en „ het volgende zal op dezelve met schaam„ te en verontwaardiging ter neder zien. „ 't Is evenwel verre van ons verwyderd „ soortgelyke oogmerken aan de Volks„ vertegenwoordigers van *Holland* te wil„ len toeschryven. Neen; schoon reeds,

„ zo

(*) Wat des te doen viel, en hoe veel deels *Friesland* daar in hadt, moeten wy, tot dat Bedryf in onze Geschiedenis gevorderd zynde, in 't breede ontvouwen.

„ zo uit de ingezondene berigten van onzen Minister by den *Neder-Saxischen Kreits*, den zeven en twintigsten October gedagtekend, als anderzins, niet onduidelyk geblykt, dat het gevaar van den Aanval op onze Grenzen, de Marschroetens, die tegen den vier en twintigsten van October laatstleden, ten zulken einde, zouden bepaald zyn, meestal in de hersfenen van den Correspondent bestonden; schoon de Waarheid, de Dogter des Tyds, dit alles reeds begint te logenstraffen, willen wy ons egter wel overtuigd houden, dat eene bekommerende zorg der Provisioneele Representanten van *Holland*, voor de dierbaarste belangen hunner en onzer Medeburgeren, eenen meerderen prys gesteld heeft op die ontzettende berigten der Correspondenten, dan dezelve weezenlyk verdienen.

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ Doch wy zouden ons niet overeenkomstig met onzen pligt gedraagen, wy zouden ons aan het Volk van *Friesland*, dat wy vertegenwoordigen, geheel verantwoordelyk stellen, indien wy onverschillig waren omtrent de *verraaderlyke houding*, welke het *Pruisfisch* Hof, ten onzen opzigte, zou hebben aangenomen. Dit Hof moest immers, door den geslooten Vrede, als de Vriend van onzen *Franschen*, onzen waardsten Bondgenoot, worden beschouwd. — Volgens het zelfde Artykel van het Tractaat van

„ Al-

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ Alliantie (*) tusschen ons en de *Fran-*
„ *sche* Republiek plegtig opgerigt, waren
„ wy ook in dien getroffen Vrede begree-
„ pen; zodanig begreepen, dat, wanneer
„ de Koning van *Pruissen* ons vyandlyk
„ aanviel, ook zyn geslooten Vrede met
„ de *Fransche* Republiek terstond werd
„ verbrooken. —— Wy hebben zelfs de
„ gevolgen van het Alliantie Tractaat be-
„ ginnen te ondervinden, wyl, op den
„ aandrang van het *Fransch* Gouvernement,
„ de *Oranje-armée*, uit Overloopers en
„ Vyanden des Vaderlands bestaande, zo
„ wel het *Pruisfisch* als *Hanoversch* Terri-
„ toir heeft moeten ruimen (†); ja wy
„ vleiden ons dat op de ernstige repre-
„ sentatien van den *Franschen* Minister
„ CAILLARD, volgens order van onzen
„ Bondgenoot, reeds gedaan of nog te
„ doen, hetzelve niet langer zou aarse-
„ len met onze Republiek en Regeerings-
„ vorm openlyk te erkennen, en die na-
„ buurlyke diensten te bewyzen, die wy
„ in zulk eene betrekking kunnen en mo-
„ gen vorderen.

„ Midden in deeze Vooruitzigten wor-
„ den wy ontrust door de *Verraaderlyke*
„ *Houding*, die het Hof van *Berlyn*, vol-
„ gens de verzekering van den Burger
„ Pre-

(*) Dit Artykel luidde *De* Fransche Republiek *zal met geene der Gecoaliseerde Mogenheden* Vrede mogen maaken, *ten zy* de Republiek der zeven Vereenigde Nederlanden *daar in begreepen zy*.

(†) Zie hier boven bl. 181.

„ President HAHN, ten onzen opzigte, „ zou hebben aangenomen, en die, wan- „ neer dezelve weezenlyk bestaat, de „ rampspoeden des Oorlogs over de Re- „ publiek wederom zou kunnen verme- „ nigvuldigen."

LXXXVII. BOEK. 1795.

Naa deezen voordragt van den staat der zaake zo als zy denzelven aanzagen en wilden beschouwd hebben, vermelden zy de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering te volmagtigen om het daar heen te stuuren; „ dat, zonder uitstel, „ naamens hun Hoog Mogenden, de Pro- „ visioneele Representanten van het Volk „ van *Holland* verzogt zouden worden, „ om, op de spoedigste en gevoeglykste „ wyze, aan een Secreet Besoigne, de noo- „ dige ophelderingen te geeven, uit wel- „ ke *die Verraaderlyke Houding van het* „ *Berlynsche Hof*, ten onzen opzigte, vol- „ ledig zou blyken; op dat ook wy, op „ genoegzaame gronden van zekerheid, „ in overeenkomst, zo wel met de andere „ Bondgenooten, als met den onbezwee- „ ken moed voor Haardsteden en Altaa- „ ren, met welke ieder braave *Fries* is „ bezield, tydig alle zulke onverwylde „ maatregels kunnen beraamen, welke wy, „ ter verdeediging van de Republiek in „ het algemeen, als van onze Provintie „ in 't byzonder, in zulk een gevaarly- „ ken toedragt van zaaken, dienstig zul- „ len oordeelen — met wydere verklaa- „ ring, dat, wanneer onverhoopt aan dit „ ons billyk verlangen niet voldaan, of

„ by

LXXXVII. BOEK. 1795. „ by onderzoek bevonden wierd, dat deeze Beschuldiging omtrent het *Pruisisch* Hof van genoegzaamen grond was ontbloot, wy, door deezen, openlyk betuigen, onverantwoordelyk te zyn voor de gevolgen, die zulk eene *onvoorzigtige Uitdrukking* zou kunnen naa zich sleepen."

Verder gelasten zy hunne Afgevaardigden, om, naamens *Friesland*, te verklaaren, dat zy geenzins onverschillig waren omtrent de openbaare Aanklagt *van de voornaamste Leden van het Tegenwoordig Gouvernement*, als *Medepligtigen* van 's Lands Vyanden, mede in de Aanspraak te leezen.

„ Deeze Aantyging," dus vaaren zy voort; „ hoe weinig beduidend in eene ongedrukte Missive, kan de rampzaligste uitwerking hebben, wanneer zy niet slegts door den druk verspreid; maar ook in een Aanspraak van den President van *Holland* ingelascht, en daar door in een geaccrediteerd Geschrift, als daar zyn de Dagverhaalen der onderscheidene Representatien wordt geplaatst.

„ Het is hierom, dat wy ons onder de duurste verpligting gelegd vinden, van, met den meesten aandrang, te insteeren, dat de Provisioneele Representanten van het Volk van *Holland*, insgelyks, naamens hun Hoog Mogenden, worden verzogt, van rond en onbewimpeld te verklaaren, of zy zelve aan die Beschuldiging, in het gedrukt ge-

„ deel-

„ deelte des Briefs van dien *verdienstlyken* LXXXVII.
„ *Correspondent* te vinden, eenig geloof BOEK.
„ geeven; zo ja, dat zy dan, by hunne ——
„ Vaderlandsliefde, worden verzogt en be- 1795.
„ zwooren, *die voornaamste Leden van het*
„ *tegenwoordig Gouvernement*, wier trouw
„ en eerlykheid zy regtmaatig wantrou-
„ wen, met de bewyzen voor zulk een
„ vermoeden aan de Representanten der
„ Provintien, waar onder zy behooren,
„ ten spoedigsten mede te deelen; ten
„ einde zulke schuldige Verraaders des
„ Vaderlands, anderen ten voorbeelde,
„ naar verdiensten, worden gestraft, en
„ te gelyk aan den Onschuldigen de ge-
„ legenheid te zyner verdeediginge, dat
„ onschendbaar heiligdom van het Republi-
„ keinsch Bestuur, worde aangeboden —
„ zo neen, dat zy dan zulke maatregelen
„ gelieven te beraamen, welke, in vervolg
„ van tyd, de schadelyke indrukken, die
„ deeze en soortgelyke Beschuldigingen
„ by de Burgers der Republiek, niet zon-
„ der grond, veroorzaaken, worden voor-
„ gekomen — indrukken, die wel eens
„ ten gevolge hadden, dat, door eenen
„ verkeerden yver, het schuldloos bloed
„ op onzen Vaderlandschen grond werd
„ vergooten (*).”

Een Staatsstuk van dien aart en inhoud kon niet nalaaten veel opziens te baaren, en byzonder die Volksvertegenwoordigers van

Verslag op dit stuk door *Holland* uitgebragt.

(*) *Extract uit het Resolutieboek der Representanten van het Volk van Friesland* 10 Nov. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. van *Holland*, op welke het rechtstreeks gemunt was, ten zeersten te treffen. De Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering namen het schriftlyk over. In handen gesteld van S. Iz. WISELIUS, A. J. LA PIERRE, B. F. VAN LIEBEHERR, HUGO GEVERS en J. H. DE LANGE, verwylden deezen niet lang daar op een Verslag uit te brengen, 't welk wy, ten grooten deele, woordlyk zullen overneemen. Zy vaaren, naa 't berigt van den hun opgelegden last, in deezer voege voort —

„ Burgers Representanten! Uwe Gecom„ mitteerden kunnen niet ontveinzen, dat „ zy zich, ten deezen, in de allergroot„ ste verlegenheid hebben bevonden: daar „ het by hun op verre na niet gedecideerd „ was, of de Representanten van het Volk „ van *Friesland*, zonder eenige toegeeven„ heid, en naar verdiensten, behoorden „ te worden beantwoord, dan wel of men „ ook al weder hier in, den minnelyken „ weg, zo veel mogelyk, houden moest. „ Doch de overweeging van de netelige „ omstandigheden, waar in zich het dier„ baar Vaderland bevindt, gepaard met „ de bewustheid van de inclinatie deezer „ Vergadering tot zagtmoedigheid, hebben „ hun eindelyk tot de keuzè van het laat„ ste gedetermineerd.

„ En het is, Burgers Representanten! „ ingevolge daar van, dat zy vermeend „ hebben Ulieden te moeten adviseeren, „ dat, hunnes eragtens, de Gecommitteer„ den van wegen deeze Provintie zouden „ be-

„ behooren te worden gelast, ter Verga-
„ dering van hun Hoog Mogenden te de-
„ clareeren — dat deeze Vergadering, naa
„ de confidentieele opening, welke door
„ eene plegtige *Hollandsche* Commissie aan
„ hun Hoog Mogenden, nopens den ge-
„ vaarlyken toestand der zaaken, is ge-
„ geeven geworden, met regt vermeend
„ hadt, op eene evengelyke Vriendbroe-
„ derlyke wyze, door de Bondgenooten
„ te zullen worden behandeld; dat zy zich
„ dieshalven met geene mogelykheid hadt
„ kunnen voorstellen, door eenen der
„ Bondgenooten, voor haare vertrouwlyke
„ openhartigheid, op zulk eene ingratieu-
„ se manier, te zullen worden beloond,
„ als zy, door en in die Resolutie van de
„ Representanten van het Volk van *Fries-
„ land*, is gedaan geworden; daar zy, in
„ tegendeel, gemeend hadt, met de hoog-
„ ste billykheid, te mogen verwagten,
„ dat, byaldien dezelve Representanten,
„ in eenige hunner Demarches, (laat staan
„ in eene Aanspraak van den President
„ van *Holland*, waar mede zy Represen-
„ tanten niets te maaken hebben,) eenige
„ onvoorzigtigheid hadden mogen vermee-
„ nen te ontdekken, zy daar van, in een
„ Secreet Besoigne, op eene confidentieele
„ en broederlyke wyze, zouden hebben
„ opening gegeeven.

„ Dat deeze Vergadering als nu, na-
„ tuurlyker wyze, over den inhoud van
„ deeze Resolute van de Representanten
„ des Volks van *Friesland*, op het aller-

LXXXVII. BOEK. 1795. „ voeligst getroffen, dezelve zeer wel, „ en, zo zy vertrouwt, op veel beteren „ grond, met gelyke munt, zou kunnen „ betaalen, en ook, in even zulke gene- „ raale termen, als waar in de Premissen „ dier Resolutie vervat zyn, zeggen, dat „ zy de Vraag van dezelve Representan- „ ten daar by gedaan, ten opzigte van „ het geloof, het welk deeze Vergadering „ hegten zou aan verzekeringen van haa- „ ren *Verdienstlyken Correspondent*, aangaan- „ de het Deelgenootschap van Leden van „ het tegenwoordig Gouvernement aan de „ Ontwerpen onzer Buitenlandsche Vyan- „ den, naa het openbaar maaken en doen „ drukken van zodanig eene Resolutie als „ deeze, welke thans voorhanden is, voor „ geheel noodloos en overboodig houden, „ en de twyfeling aan de waarheid daar „ van, zo wel als het verlangen om daar „ van nader onderrigt te bekomen, aanmer- „ ken al eene *protestatio actui contraria* — „ te meer, daar zy in dezelve eenen heim- „ lyken strik, voor haar gespannen, mee- „ nen te ontdekken, en zich moeten ver- „ beelden daar in te zien de Preparatie „ tot het speelen van dezelfde rol, (byal- „ dien men dwaas genoeg zou kunnen „ zyn te supponeeren, dat daar toe eeni- „ ge materie in deezen zou kunnen aan- „ weezig zyn,) welke ten tyde van de „ heillooze Omkeering van zaaken in den „ Jaare MDCCLXXXVII, de Staaten van „ *Friesland* gespeeld hebben, — of wel „ eene uiterste pooging om, door het ope-

„ nen

„ nen van een *Proces communicatoir* tus-
„ schen twee der Bondgenooten, de oogen
„ der Natie van de belangrykste punten
„ af te trekken, en derzelver attentie op
„ ietwets van weinig aanbelang te doen
„ vestigen; ten einde alzo, ware het mo-
„ gelyk, het byeenroepen van eene zo
„ hoognoodzaaklyke Nationaale Vergade-
„ ring, als nog te verschuiven — of wel
„ eindelyk de uitwerkzelen van een on-
„ edelmoedigen wrevel tegen byzondere
„ Leden deezer Vergadering, van dewel-
„ ken men overtuigd is, dat zy het hun-
„ ne steeds hebben gecontribueerd om zo-
„ danige belangryke zaaken voortgang te
„ doen hebben, en welken men daarom
„ by het Volk zou zoeken verdagt te
„ maaken.

„ Dat deeze Vergadering, met ten
„ minsten even zo veel regts, zich van
„ alle deeze Reflectien op de Resolutie
„ van *Friesland* zou mogen bedienen, in-
„ dien zy daar in het voetspoor der Re-
„ presentanten van het Volk van *Fries-
„ land* volgen wilde, als wanneer zy veel-
„ ligt zelfs nog eenige stappen verder zou
„ kunnen gaan; doch dat zy liever deeze
„ geheele Resolutie aan eene ontydige
„ bekommering en bevreesdheid, dan aan
„ kwaade trouw, en een gepremediteerd
„ opzet, wil toeschryven — Ja zelfs,
„ al ware zulks al eens niet zo, dan nog
„ overeenkomstig de Sentimenten van het
„ edel Volk, 't welk zy vertegenwoordi-
„ gen, zo veel mogelyk prefereeren zou

LIEVEN. RONK. —— 1795.

„ kwaad met goed te beantwoorden; en
„ dat diensvolgens en analogue aan haar
„ steeds gehouden gedrag, waar het be-
„ lang des Vaderlands spreekt, zich bo-
„ ven die gewoone menschlyke zwakheid
„ meent te moeten verheffen, en aan geen
„ byzonder Ressentiment de groote belan-
„ gen van het algemeen opofferen; en
„ dat zy derhalven alle de geheime Insi-
„ mulatien, alle bedekte en aan de Re-
„ presentanten van een vry Volk weinig
„ waardige Beschuldigingen, welke in die
„ Resolutie liggen opgesloten, liever met
„ stilzwygen zal voorbygaan, dan dezel-
„ ve, gelyk anders zeer gemaklyk zyn zou,
„ breeder uit te haalen, en voor het oog
„ der geheele Natie ten toon te stellen.

„ Dat, eindelyk, deeze Vergadering de-
„ clareert nog bereid te zyn aan een ge-
„ heim Besoigne, by hun Hoog Mogen-
„ den te decerneeren, nadere opening te
„ geeven van de gronden, waar op, zo
„ wel het geen door eene plegtige *Hol-*
„ *landsche* Commissie is verrigt, als de
„ Aanspraak van *Hollands* tydlyken Presi-
„ dent berust heeft, niet twyfelende of
„ hun Hoog Mogenden zullen als dan
„ zich wel kunnen apprecieeren, byal-
„ dien Hoogstdezelven zulks niet reeds
„ te vooren gedaan hebben, waar aan
„ niet wel te twyfelen kan weezen, in hoe
„ verre aan *Kunstgreepen* moeten worden
„ toegeschreeven de Demarches deezer
„ Vergaderinge, en of het Naageslacht
„ waarlyk met verontwaardiging, dan wel

„ met

„ met dankbaarheid, zal terug zien op de LXXXVI.
„ zulken haarer Handelingen, welke de BOEK.
„ *Friesche* Representanten voor *Kunstgree-*
„ *pen* schynen te houden; als mede, of 1785.
„ overeenkomstig de *Friesche* opinie, de
„ Waarheid, de Dogter des Tyds, alles,
„ 't geen in de Aanspraak van *Hollands*
„ President is vervat, reeds geleugenstraft
„ heeft, of verder zal leugenstraffen, ter-
„ wyl deeze Vergadering zich verzekerd
„ houdt, dat hun Hoog Mogenden, met
„ haar, hebben verstoord gestaan over de,
„ het zy weezenlyke, het zy voorgewen-
„ de Onkunde van de Representanten des
„ *Frieschen* Volks, ten opzigte van de
„ omstandigheden, waar in het lieve Va-
„ derland zich bevindt. —— Alles egter
„ onder deeze expresse Mits en Conditie,
„ dat de Representanten van het Volk
„ van *Friesland* deeze Resolutie terugnee-
„ men, uit hunne Notulen bisfeeren zul-
„ len; ten einde alle traces deezer zaake
„ daar door te vernietigen, en den grond
„ van Broederlyk Vertrouwen en Harmo-
„ nie alzo op nieuw te leggen —— zon-
„ der de vervulling van welke Conditie,
„ deze Vergadering tot de voorschreeven
„ vertrouwlyke Opening niet daadlyk zou
„ kunnen noch mogen komen; terwyl zy
„ nogthans aan de vervulling van deeze
„ Conditie door de welgemelde Represen-
„ tanten van *Friesland*, in geenen deele
„ twyfelt; alzo zy niet kan veronderstel-
„ len, dat dezelve Representanten de door
„ hun gegeeven Ouvertures, waar aan zy

LXXXVII. BOEK. 1795. „ zo veel belangs hegten, aan de conservatie van deeze haare intempestive en „ ingratieuse Resolutie zouden willen opofferen.

„ Dat eindelyk de Gecommitteerden „ ter Generaliteit gelast worden, om, in „ allen gevalle, en op het ernstigst, te insteeren, dat hun Hoog Mogenden, dezelve Resolutie, met alles 't geen te deezer zaake gebeurd is, uit de Staatsregisters hunner Vergaderinge zullen doen „ ligten en houden als of dezelve nimmer in welgemelde Vergadering waren „ geëxhibeerd geweest. Reserveerende „ deeze Vergadering, byaldien hun Hoog „ Mogenden hier toe niet mogten besluiten, zich het neemen van zodanige „ maatregelen, als zy naar de omstandigheden en den aart der zaake, zal vermeenen te behooren." —— Overeenkomstig met dit Verslag werden de Gedeputeerden ter Algemeene Staatsvergadering gelast (*).

Wat men daadlyk met *Frankryk* besloot ter verdryving der Vyanden.

Zo de Vertegenwoordigers des *Frieschen* als die des *Hollandschen* Volks hadden zich op den alontdekkenden Tyd beroepen. Schoon deeze Waarheid Ontdekker somwylen, ja dikmaal, traag is in het opligten van het gordyn, mag men zeggen dat zy, in het tegenwoordige geval, zich als 't ware haastte, om die van *Holland*, wat de groote zaak, de daadlyke belaaging van

's Lands

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 19 Nov. 1795.

's Lands Vryheid, volkomen in 't gelyk stelde. LXXXVII. BOEK.

Wel te regt hadden die van *Holland* gesprooken van de of daadlyke of voorgewende onkunde der *Friesche* Volksvertegenwoordigeren, ten aanziene van de weezenlyke toedragt en geschaapenheid der zaaken. Immers van wegen de Leden van het Besoigne ter Algemeene Staatsvergaderinge benoemd (*), werd in 't verslag hoofdzaaklyk vermeld, dat men hadt vastgesteld de voorbereidende middelen gezamenlyk te neemen tot afwending der gevreesde onheilen. De Generaal MOREAU, die reeds in Oogstmaand, nevens den *Franschen* Representant RICHARD, van het Committé *de Salut Public*, last bekomen hadt, om deeze Republiek in staat van verdeediging te stellen; waar op twee Leden van hun Hoog Mogenden VAN OLIVIER en HUBER benoemd waren, om met hun daar over in onderhandeling te treeden, hadt aangenomen, terwyl men een algemeen plan van verdeediging nader zou vastitellen, na de gedreigde Grenzen eene genoegzaame magt te zenden, om dezelve te verdeedigen tegen het Krygsvolk, 't geen men kon vermoeden, dat als nog daar zou kunnen worden aangevoerd. Het Committé van het Bondgenootschap zou intusschen zorg draagen om de meest blootgestelde plaatzen aan den *Ysel*, en in *Groningen*, van het noodige te-

1795.

(*) Zie hier boven bl. 206.

LXXXVII. BOEK. 1795. tegen eenen onverhoedschen aanval te voorzien: terwyl ter Algemeene Staatsvergadering de maatregelen, door *Holland* voorgeslaagen, de goedkeuring wegdroegen (*). De *Fransche* Staatsdienaar NOELL verzogt den Griffier QUARLES hun Hoog Mogenden te verzekeren, dat het Uitvoerend Bewind in *Frankryk* besloten hadt op de verstrooijing der Troepen en Vergaderingen te *Breemen* en te *Osnabrug* aan te dringen, en deedt de plegtigste verzekeringen, dat het *Fransch* Gouvernement al deszelfs magt zou gebruiken om dit Gemeenebest by te staan tegen alle binnen- en buitenlandsche Vyanden, en wel byzonder om de zamenschooling in het *Westphaalsche* te verdryven (†).

Voorstel van CAILLARD te *Berlyn* wegens de Krygsvolks-verzamelingen.

Hadden de *Friesche* Volksvertegenwoordigers gesprooken van de werkzaamheden des *Franschen* Gezants ten *Berlynschen* Hove CAILLARD, zy waren gewis onkundig van een Stuk door deezen aldaar, den twintigsten van Slachtmaand, ingediend, waarin hy, ten opzigte dier zaake, schryft, „ dat, „ ondanks de Vertoogen van wegen het „ *Fransche* Gouvernement gedaan, ten op„ zigte van de Verzamelingen der *Engel*„ *schen*,

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Aug. en 4 Nov. 1795.

(†) *Decreeten* als boven 20 en 23 Nov. 1795. Onze Afgezanten te *Parys* BLAUW en MEYER hadden veel maalen, des spreekende, alle verzekering van *Fransche* Hulp ontvangen: dit blykt byzonder uit eenen Brieve den 21 Aug. aan den Burger QUARLES. MSS.

„ *ſchen*, *Hanoverſchen*, gevlugte *Hollanders*, LXXXVII. BOEK. 1795.
„ en *Franſche* Emigranten, omſtreeks *Osnabrug*, deeze Verzamelingen, zonder zich te verſtrooijen, niets gedaan hadden dan van plaats te veranderen, en zich even werkzaam bleeven aanſtellen; dat de Stad *Breemen* ſteeds opgevuld was met *Engelsch* Krygsvolk, dat de Overloopers van de *Hollandſche* Armée, Officieren en Soldaaten, na de Armée van *Hanover* toevloeiden, en met hartlykheid ontvangen wierden; dat de *Engelſchen* en de Emigranten, die zich na *Engeland* moesten inſcheepen, een tegenbevel ontvangen hadden; dat de Schepen, te hunner overvoeringe beſtemd, terug gezonden waren; en eindelyk dat men, in 't *Hanoverſche*, het niet ontveinsde, dat dit Krygsvolk gedeeltlyk beſtemd was om na den *Rhyn* te trekken, en gedeeltlyk om zich rechtſtreeks na *Holland* te wenden."

Vervolgens ſchryſt hy daar over, als mede wegens *Frankryks* oogmerk, in deezer voege — „ Het Hof van *Pruiſſen* is niet onkundig welk een prys de *Franſche* Republiek ſtelt op de Verbintenis met de *Bataafſche* Republiek. De volſtandigheid, welke dezelve betoond heeft in den Krygstocht op *Holland*; de opofferingen, welke zy niet getwyfeld heeft ten dien opzigte te doen, duidden genoegzaam aan, dat zy geen Bondgenooten, tot zulk een grooten prys verworven heeft, om ze vervol-

LXXXVII. BOEK. — 1795.

„ gens te laaten vaaren, en eene onver-
„ schillige aanschouwster te blyven van
„ de poogingen in 't werk gesteld om de-
„ zelven aan haar te onttrekken, door het
„ vernielen der Patriottische party, de
„ weezenlyke Steunpylaar, van de Ver-
„ bintenisse tusschen *Frankryk* en *Hol-
„ land.* — Van den anderen kant zal
„ het Hof van *Pruissen* ligt begrypen,
„ dat, wanneer de *Fransche* Republiek,
„ uit groote toegeevenheid voor de aan-
„ zoeken van *Pruissen*, toegestaan heeft
„ in de Onzydigheid des Lands van *Ha-
„ nover*, het haar onmogelyk valt te dul-
„ den, dat dit Land van diezelfde Onzy-
„ digheid en van dit zelfde Vriendschaps-
„ blyk, zich bediene om dat Land tot het
„ middelpunt te maaken om Krygsvolk
„ en Krygstoerustingen te verzamelen,
„ tegen de Bondgenooten van *Frankryk*,
„ dat is te zeggen tegen *Frankryk* zelve. —
„ 't Zal derhalven niet vreemd klinken,
„ dat de Staatsdienaar der *Fransche* Repu-
„ bliek, met deeze verklaart, dat dezelve
„ de *Bataaven* niet aan hunne eigene krag-
„ ten alleen zal overlaaten; maar integen-
„ deel vast besllooten heeft, om dezel-
„ ven door alle zyne hulpmiddelen te on-
„ dersteunen; *Gelderland* en *Overyssel* te
„ dekken door eene magt om hunne Vyan-
„ den in bedwang te houden, en zelfs,
„ indien derzelver Verzamelingen blyven
„ aanhouden, hun op te zoeken in *Ha-
„ nover*, om ze te verstrooijen, eer zy
„ zich geheel gevormd hebben.

„ Dee-

„ Deeze uiterste hulpmiddelen zullen LXXXVII.
„ in de daad niet noodig weezen, en BOEK.
„ het Pruisfisch Ministerie zal, indien 't
„ het Verdrag te Bazel geslooten, niet 1795.
„ geheel van geene beduidenis wil maa-
„ ken, ongetwyfeld de geschikte maat-
„ regelen neemen om die Verzamelin-
„ gen, tot in derzelver eerste beginze-
„ len, te ontbinden. —— Der Franschen
„ Minister houdt zich ten vollen over-
„ tuigd, dat de werkloosheid van het
„ Pruisfisch Ministerie alleen moet toege-
„ schreeven worden, aan onkunde van
„ 't geen daadlyk gebeurt. Hy heeft
„ derhalven de eer om dit te ontdekken,
„ en voor te stellen, dat zyne Majesteit
„ de Koning van Pruisfen al de kragt
„ van zynen veelvermogenden invloed
„ aanwende, om by de Regeering van
„ Hanover te bewerken, dat de Verza-
„ melingen van gewapende Manschap-
„ pen, overal waar zy zich in die Lan-
„ den bevinden, terstond ontbonden en
„ verstrooid worden, dat de Fransche
„ Emigranten, die een gedeelte dier Ver-
„ zamelingen uitmaaken, als mede dat
„ de Engelsche Troepen, die na Enge-
„ land moesten wederkeeren, derwaards
„ onmiddelyk verzonden worden; dat het
„ Hanoversche Krygsvolk gebragt worde
„ op den voet van Vredestyd, en dat
„ de vrye Keizerlyke Ryksstad Breemen
„ verlost worde van Engelsche Krygsbe-
„ zetting, welke zich daar onthoudt,
„ niet min strydig met het Regt der Vol-

„ ken,

LXXXVII. BOEK. „ ken, dan strydig tegen alle Wetten des „ Ryks (*)."

1795. Hoe door de Pruisfische Ministers beantwoord.

Niet lang verwylde het antwoord der *Pruisfische* Staatsdienaaren, op dit dringend schryven van den *Franschen* Burger CAILLARD, en kwam 't zelve hier op neder, dat de vermeende voortzetting der Krygsvolksverzamelingen in *Hanover*, derzelver bestaan verschuldigd waren aan de verhitte Inbeelding van eenige *Hollandsche* Patriotten, en dat reeds een groot gedeelte des *Hollandschen* Volks de valschheid daar van kende. Zy beriepen zich op eene verklaaring des Konings van *Engeland*, die, als Keurvorst van *Hanover*, betuigd hadt geen vyandlyken stap te zullen onderschraagen tegen *Frankryk* of *Holland*; dat reeds eenigen zyner Krygsmagt het Vasteland verlaaten hadden, dat gebrek aan scheepsgelegenheid het overvoeren der anderen nog vertraagde; dat voorts alles zich in die streeken op een voet van Vrede schikte, en ook de Stad *Breemen* welhaast geheel door de *Engelschen* zou ontruimd weezen. Voorts gaven zy alle gerustftelling ten aanzien van eenigen toeleg op *Holland* (†).

Hoe

(*) Dit is een gedeelte van de Nota door den *Franschen* Minister CAILLARD den 20 Nov. 1795. overgeleeverd, uit een egt MSS. overgenomen.

(†) Ontleend uit de Nota, door de *Pruisfische* Ministers FINKENSTEIN ALVENSLEBEN en HAUGWITZ, den 25 Nov. 1795. aan den Minister Plenipotentiaris der *Fransche* Republiek CAILLARD ter hand gesteld. MSS.

Hoe veel vergrootings aan den eenen, hoe veel verkleinings aan den anderen kant, in dit geval, ook plaats moge gehad hebben, de zekerheid, dat 'er, ten dien tyde, op de Grenzen, Krygsvolk zamenschoolde, om de thans gevestigde Orde van zaken hier te Lande, om te keeren, lydt geen twyfel (*). Het Committé van Algemeene Waakzaamheid voor het Volk van Holland des veel ontdekkende en aanbrengende, deedt een zegepraalende Voordragt, by den aanvange des volgenden Jaars, beweerende, ondanks men hun *Waapenkreet* voor een *Angstgeroep* hadt willen uitventen, dat zy de waarheid aan hunne zyde hadden. Onder andere betuigende; „ Welk eene dierbaare belooning voor „ ons, dat wy thans de Burgers Repre„ sentanten van *Holland* kunnen verbly„ den met aangenaamer tydingen, dan die „ wy steeds gedwongen geweest zyn U „ voor te draagen. Burgers! dat Leger, „ 't geen bestondt in een geringtallig uit„ schot der Natie, die bende Schooijers, „ even zeer berooyd van hart als beurs, „ die hoop gelukzoekende Slaaven van „ het

LXXVIII. BOEK. 1795.

Nadere ontdekkingen wegens het *Osnabrugsche Leger.*

(*) Men slaa terugge op bl. 174 en 194. Die van *Schoonhoven* noemden met naamen, twee gedimitteerde Landofficieren en één Luitenant ter Zee, als zich vervoegd hebbende na *Osnabrug* om dienst te neemen in het Leger door FREDRIK VAN ORANJE opgerigt. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 24 Sept. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ het Tyrannisch Huis van Oranje, is „ niet meer; de dwang der Omstandigheden, welke de Staatkunde uit de trouwloosheid hunner Hoofden en Beschermers zelven heeft doen gebooren worden, jaagt hun uit een; met het elendig uitzet eener zesmaandige geringe Soldy worden zy afgezonden, en bekomen Passen by hun affcheid (*)."

Een Commité tot Herstel der Ne-

Dan, zo bekend en beweezen als het is, dat 'er dus eene Krygsvolks Verzameling op de Grenzen plaats gehad hebbe, zo min algemeen bekend is het, dat men, ten

(*) Deeze Passen waren van den volgenden inhoud. WILLEM GEORGE FREDERIK, *Prince van Oranje en Nassau, Ridder van den Zwarten Adelaar, Commandeerende en Chef het Rassemblement van de Troepes van den Staat der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c.*

„ Alzo . . . . geboortig van . . . . „ oud . . . jaaren, door trouwe aan zyn wettigen Souverain, haar Hoog Mogenden, de Heeren Staaten der Vereenigde Nederlanden, die by „ oude Constitutie des Lands gebleeven zyn, zich „ by het Rassemblement, onder onze Orders, gevoegd heeft, zich ook geduurende zyn verblyf „ by ons deugdlievend en eerlyk gedraagen heeft, „ zo is het, dat wy hem deeze Getuigenisse niet „ hebben willen weigeren; maar in tegendeel hem „ onzen innerlyken dank voor zyne zuivere trouw, „ en den yver voor het Vaderland en ons Huis beweezen, betuigen: met vaste verzekering dat ons „ niets aangenaamer zal weezen, dan hem, by het „ herstel van de orde van zaaken in ons ongelukkig „ Vaderland, alle mogelyke bewyzen daar van te „ geeven: wanneer by zich onder onze Orders „ wederom zal stellen; weshalven wy alle zo Militai-

ten gelyken tyde, te *Oldenburg* een Committé vondt, 't geen ten tytel voerde, *Committé tot Herstel van de Goede Order binnen de Republiek der Vereenigde Nederlanden.* Dit trok zich het zo veel gerugtswekkend Voorstel des *Hollandschen* Voorzitters HAHN ten sterksten aan, en deedt een schriftlyken eisch ten opzigte van Hem en diens Medestanderen, in eenen Brieve, den zeventienden van Slachtmaand, uit *Oldenburg* geschreeven (*). Tot

LXXXVII. BOEK.

1795. derlandsche zaaken te *Oldenburg.*

„ litaire als Civile Overheden verzoeken, den ge„ melden . . . . . vry en onverhinderd te laaten „ passeeren en repasseeren, werwaards hy zal „ goedvinden, en hem, des noods, alle hulp en by„ stand te verleenen.

„ Gegeeven te *Breemen* den . . December 1795.
„ In den naam van zyne Doorlugtige Hoog„ heid den Heere Prince FREDRIK VAN ORAN„ JE *en* NASSAU.

Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland 12 Jan. 1796. Dit gaf aanleiding tot zeer strenge Plakaaten in *Holland* en *Friesland. Jaarb. der Bat. Republiek* VI. D. bl. 67 en VII. D. bl. 85. Wat des voorviel loopt buiten onzen tegenwoordigen Tydkring. Het vermelden hier van konden wy niet voorby als tot het voorgevallene, ten beschreeven tyde, behoorende.

(*) Wy plaatzen, ten bewyze hier van, als mede zonderlingheidshalven, eene Copie van dien Brief, met den gewoonen Post in 's *Haage* aangebragt, en ter hand gekomen aan Mr. S. IPZ. WISELIUS, ten dien tyde President van *Holland*, waar van het Origineel, toegemaakt op de wyze, zo als men by hun Hoog Mog gewoon was, en verzegeld met

LXXXVII. BOEK.

1795. Doos met zwarte en Oranje Cocardes in den *Haage* ontdekt.

Tot een bykomend bewys van eene, ten dien tyde, bestaande zamenspanning tusschen de binnen- en buitenlandsche Vyanden der tegenwoordige Orde van zaaken, en den toeleg om de oude weder in te voeren, bragt, op 't einde van Wynmaand, het Committé van Algemeene Waakzaamheid, ter Vergadering van *Holland* een Doos met *Oranje* en *Zwarte Cocardes*, waar van de eerste onzigtbaar kon gedraagen worden, wan-

met het Zegel der Generaliteit, nog onder dien Burger berustende.

Aan de Representanten van het Volk van Holland.

„ Wy vinden ons in de onaangenaame verplig-
„ ting gebragt door de by ons op den twaalfden
„ deezer ingekomene berigten; Ul. te moeten ken-
„ nis geeven, dat, hoe zeer wy gewenscht hadden,
„ de zaaken tot Herstel der goede Orde in de Repu-
„ bliek zodanig te beschikken, dat dezelve zonder
„ geweld of bloedstorting, zouden kunnen worden
„ daargesteld, zo als UE. zullen hebben ontwaard
„ uit onze Missive van den 28 October laatstl. van
„ *Jevere* geschreeven, thans daar in door de Aan-
„ spraak van den President HAHN, den 28 laatstl.
„ gehouden, waar by hy aan het Hof van *Berlyn*
„ een verraaderlyk gedrag toeschryft, met betrek-
„ king tot de Republiek, zodanig eene verande-
„ ring gekomen is, dat wy, ter ondersteuning van
„ 't geen reeds ter kennisse van haar Hoog Mog.
„ voorloopig moet zyn gebragt, ons gehouden
„ vinden, om prealabel van Ul. te requireeren;
„ 1°. het daadlyk doen straffen met den Dood van
„ den voorsz. President HAHN. 2°. Een volstrekt
„ Desaveu van haar Hoog Mogenden, van die
„ hoonende uitdrukking; en 3°. Het decerneeren
„ en afzenden van eene plegtige Deputatie uit het
mid-

wanneer de *Zwarte* daar op wierd gehegt, en die, by voorkomende gelegenheid, slegts LXXXVII. BOEK. 1795.

„ midden van haar Hoog Mog. tegenwoordige „ Vergadering, zo, naa Executie van den meergemelden HAHN, als naa by Publikatie, desavoueeren van deszelfs gezegden, aan zyne Majesteit „ den Koning van *Pruissen*, om Hoogstdenzelven „ hunner Hoog Mogenden leedweezen te betuigen, „ en te erlangen eene gunstige vergiffenis van de „ aan zyne Majesteit, voor het oog van geheel *Europa*, aangedaane hoon en belediging.

„ Wy requireeren van Ul. als integreerende Leden van de thans zich noemende Vergadering der „ Staaten Generaal, niet in gebreke te blyven door „ aanschryving aan Ul. Gedeputeerden ter Generaliteit de drie Satisfactoire punten te helpen resolveeren en effectueereen: terwyl in contrarie „ geval, Gyl. gezamenlyk, en ieder uwer in 't byzonder, zullen gehouden worden als de voorz. „ Aanspraak van meergemelden HAHN niet alleen „ te hebben geavoueerd en geapprobeerd; maar „ even eens als of dezelve door een ieder uwer in „ 't particulier was gedaan.

„ En, op dat de regtvaardige Strafoefening, welke den, aan deeze onze Requisitie niet voldoende Leden wagt, niet by onkunde, ook over de „ zich daar aan gedraagende zou komen, requireeren wy van een ieder uwer, die adviseeren zal, „ om daar aan te voldoen; ofschoon door de meerderheid overstemd wordende, zulks in de publieke Couranten te doen weeten, kunnende de „ zulken gerust zyn, dat zy zullen genieten onze „ en der onzeren protectie.

Het Committé tot herstel van de goede Order binnen de Republiek der Vereenigde Nederlanden.

Ter Ordonnantie van 't zelve

(was getekend)

E. BUYSEN,

Clerk abs. Secr."

Geschreeven te *Oldenburg* den 17 Nov. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

flegts om te keeren waren. De Doos was, uit een Huis in *'s Gravenhaage*, door twee Leden van 't gemelde Committé gehaald, op 't zelfde oogenblik toen de Winkelier een deezer Cocardes verkogt: die ook gevat en op de Voorpoorte overgebragt werd, van waar de Baljuw van den *Haage* hem overnam (*). Hoe zeer zulks eene kleinigheid moge schynen, en naauwlyks der Optekeninge waardig, weet elk, die onzen Landzaat, en onze Geschiedenis kent, hoe veel Leuzen, ten allen tyde, by ons betekenden, en eene enkele ontdekking van dien aart allen grond gaf om meer dan te vermoeden, dat het niet ontbrak aan gelegenheid om zich zodanige wisselbaare Leuzen eigen te maaken, van welken veelen in het Leger van den Staat, voor 't welk de *Zwarte Cocarde* thans bestemd was, zich vaardig, by het wisselen eener bovendryvende Party, zouden kunnen bedienen.

Van Rheede de *Pruissische* Gezant opontboden.

By zo veele terugroepingen van Afgezanten, als wy vermeld hebben dat plaats greepen, kort naa de Omwenteling (†), troffen wy den Gezant van Rheede, ten *Pruissischen* Hove, niet aan. Dan, ten zelfden tyde, wanneer de Voorzitter Hahn het zo veel opzienswekkend Voorstel deedt, werd, op voordragt van *Holland*, by de Algemeene Staaten beslooten, om dee-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 Oct. 1795.

(†) Zie hier boven bl. 102 *enz.*

deezen Gezant van daar op te ontbieden, met aanschryving, om, by het overhandigen der Brieven daar toe strekkende, wel uitdruklyk aan zyne *Pruissische* Majesteit kennis te geeven, van de onveranderlyke begeerte hunner Hoog Mogenden, om met dien Koning in goede verstandhouding te blyven leeven: dewyl het opontbod deezes Afgezants alleen betrekking hadt tot zyn Persoon, die het vertrouwen der Algemeene Staaten verlooren hadt. VAN RHEEDE kreeg tevens last om herwaards te komen; ten einde van zyn gehouden gedrag rekenschap te geeven, en vóór zyn vertrek, zyn Secretaris aan te bieden als Zaakbezorger van de Republiek der *Vereenigde Nederlanden*, tot de aankomst eens anderen Gezants ten dien Hove (*).

LXXVIII BOEK. 1795.

Veel was 'er ten *Berlynschen* Hove in de zaak der *Bataaven* gedaan, door tusschenkomst des *Franschen* Gezants CAILLARD; diens medewerking riepen de Afgezanten BLAUW en MEYER in ten opzigte van den te benoemen Afgezant, die de plaats des opgeroepen VAN RHEEDE zou vervullen. Zy waren het *Committé de Salut Public* aan, dat, ingevalle van een twyfelagtig of ontwykend antwoord des *Berlynschen* Hofs om dien te erkennen, de Burger CAILLARD mogt gevolmagtigd worden, om deswegen een stipt en afdoenend antwoord

Poogingen ten opzigte van een nieuwen Gezant derwaards.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. woord te vraagen; aangezien dit stuk, even zeer de waardigheid van die beide Republieken betrof, en 't zelve zo veel te regtmaatiger was: dewyl 'er geen twyfel kon vallen aan de opregte geneigdheid der Algemeene Staaten om de goede verstandhouding met den Koning van *Pruissen* aan te kweeken (*).

(*) Brief van BLAUW en MEYER aan het *Committé de Salut Public* 5 Aug. 1795. MSS.

VA-

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

ACHT EN TACHTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Algemeene Schets van 's Lands betrekkingen tot Buitenlandsche Mogenheden. Hoe het tusschen onzen Staat en Frankryk stondt. Maaltyd in 's Gravenhaage met de Fransche Volksvertegenwoordigeren. PICHEGRU *in Utrecht. Diens Aanspraak. Hoe door* H. KLUIT *beantwoord. Onthaal aan hem en* RAMEL *gegeeven. De Fransche Representant* COCHON *te Middelburg ontvangen. De Fransche Generaal* THIERRY *te Leeuwaarden begroet. Men kan niets zonder Frankryk doen. Gereezen geschil te Amsterdam ten opzigte van den Stadsbevelhebber* KRAYENHOFF *met de Franschen.* KRAYENHOFF *verzoekt zyn ontslag. De zaak loopt met de aanblyving van* KRAYENHOFF *af. Onaangenaamheden in Stad en Lande, over de vorderingen der Franschen van Krygsvoorraad. Beraamde Tegenverklaaring op de vordering der Franschen. De zaak gevonden. Andere* LXXXVIII. BOEK.

LXXXVIII. BOEK. *vorderingen van dien aart. Klagten over het inlegeren der Fransche Krygsknegten. Groote Algemeene Requisitie. Op welk eene wyze de Petitie hier toe wordt ingeleverd door hun Hoog Mogenden. Aanmerking van Holland hier op. Taal deswegen door Holland by hun Hoog Mogenden gevoerd. Schikkingen om aan die Requisitie te voldoen, en werkzaamheden. Bezwaar der Assignaten. Schikkingen daar op by Holland gemaakt. Bepaaling deswegen. Misnoegen der Franschen over de in Holland gemaakte bepaalingen. Dezelve herroepen. Pooging by Holland om hier in verandering te krygen. Veele Assignaaten hier te Lande ingevoerd. Valsche Assignaaten. Deezer maaking aan de Engelschen toegeschreeven. Naspooring in 's Haage, wegens de uitgave van valsche Assignaaten. Recepissen ter inwisseling der Assignaaten. Voorziening in Groningen tegen der Jooden Handel in Assignaaten. Misnoegen der Franschen Generaals* THIERRY *over den laagen prys op de Assignaaten gesteld. Intrekking van de Publikatie. Schikkingen daar op in Zeeland. Strenge Krygstugt der Franschen. Onderscheide handeling ten opzigte der Eigendommen. De Franschen vorderen de Goederen des Stadhouders. Wat de Algemeene Staaten daar op antwoorden. Bedenking van Holland deswegen. De Franschen merken de roerende Goederen des Stadhouders aan als hun Eigendom. Bepaalingen op de Verteezingen in het Stadhouderlyk Kwartier en het Oude Hof. Schikkingen op de Paarden en Rydtuigen des Stadhouders. Het Kabinet van*

WIL-

Willem den V. voor Franschen Eigendom verklaard. Vaderlandsche Stukken daar uit hun Hoog Mogenden aangeboden. Brief van Alquier tot geleide. Aanspraak van Dumonceau by de Overgifte. Hoe door den Voorzitter Huber beantwoord. Voorstel van Grasveld te dier gelegenheid. Brief ten Antwoord aan den Representant Alquier. Een Boek met Zeeuwsche Dankbetuigingen aan den Stadhouder gevonden. Hoe daar mede gehandeld. Twee Staatsbesluiten, op der Franschen verzoek, uitgedelgd. Hoe de Franschen 's Volks Onafhangelykheid van in 't algemeen erkenden. Zy eerbiedigen den Godsdienst. Algemeene toezeggingen, wegens de Onafhangelykheid van deezen Staat. Wat 'er ten opzigte van de Onafhangelykheidsverklaaring voorviel. Blauw en Meyer tot Gezanten na Frankryk verkoozen. Voorstel van Hahn te dier gelegenheid. Meyer verzoekt te vergeefsch daar van ontslag. Diens aanstelling. Blauw neemt de aanstelling aan. Diens schryven aan Holland. Zyn Brief aan hun Hoog Mogenden. Meyers Afscheid van de Vergadering van Holland. Twyfelingen over de erkentenis van hunne Zending te Parys. Duidelyke Verklaaring dat de Indemniteit de erkentenis moest voorgaan. Hun gedrag in deezen. Eerste eisch der Schadeloosstelling. Bezorgdheid onzer Gezanten deswegen. Oordeel des Americaanschen Gezants Monrou en des Zweedschen van Stael over hun geval. Eischen der Franschen. Hoe beantwoord. Nadere andrang. Hoe afgeweezen. Ontwerp door onze Gezan-

LXXXVIII. BOEK.

ten beraamd. Onaangenaame taal, welke zy moesten hooren. Hoe zy het stuk der Schadeloosstellinge inzagen. Hunne bedenkingen op eene mogelyke vermindering dier Eischen. Punten van de Fransche zyde opgegeeven met tydsbepaaling. BLAUW *trekt na Holland. Verzekeringen* MEYER *te Parys gegeeven. Marren der zaak hier te Lande. Antwoord van den Franschen Representant* ALQUIER *op een voorgeslaagen Onderhandeling. Uitstel van eenige dagen te Parys verzogt en bekomen.* BLAUW *weder te Parys. Het Ultimatum van der Franschen zyde. Hoe ontzettend boven al voor Zeeland. Brief van Zeeland deswegen aan hun Hoog Mogenden. Bezending aan Zeeland uit Holland en de opening van hunnen last. Het gehouden gedrag van* BLAUW *en* MEYER. *Aanspraak by het overleveren der stukken. Twee Zeeuwsche Afgevaardigden te Parys. Dier komst bekend gemaakt. De Zeeuwsche Afgevaardigden niet in het Committé de Salut Public toegelaaten. Onderhandelingen daar over. Verschillende denkbeelden, over onze Onafhangelyk verklaaring in Parys. Gunstiger aanzien deezer zaake. Hoe onze Gezanten meenden te moeten handelen. Hoop op een gelukkiger uitslag. Onze Gezanten verneemen de Zending van* SIEYES *en* REWBELL *na Holland. Door hun beraamde Brief aan het Committé de Salut Public. Onderrigtingen, wegens deeze Gezanten, door* BLAUW *en* MEYER. *Hoe zy zich by de bekendmaaking van het vertrek der Fransche Afgevaardigden gedraagen.*

By

By den dageraad der Omwentelinge heerschte Vreugd in de *Nederlandsche* Gewesten. Zeer veel werd dezelve gemaatigd door de nadeelige omstandigheden, waar in zich het Land, uit hoofde van den fellen Winter, de Overstroomingen, de Schaarschheid en Duurte aan de eerste Leevensnoodwendigheden bevondt. Niet weinig ook strekte het ter maatiging, by allen eenigzins bedagtzaamen, als zy het oog floegen op onze Buitenlandsche betrekkingen. Van eenige weinige Mogenheden der zaake van *Frankryk* toegedaan, mogt men zich iets goeds belooven, althans geen nadeel wagten. Verre de meesten waren ons even min gezind als der *Franschen* geneegen. *Engeland* gedroeg zich vyandig, zelfs vóór eene openlyke Oorlogsverklaaring, die alleen vyandlykheden, naar het zogenaamde Regt des Oorlogs, kon wettigen. *Pruissen* speelde eene by veelen hoogstverdagte Staatsrolle, schoon niet gevolgd van poogingen om de behulpzaame hand te bieden tot het daarstellen eener Tegenomwentelinge, door veelen in den Lande gehoopt, en door anderen gevreesd (*). LXXXVIII. BOEK. 1795.

Dan, hoe stondt het ten opzigte van de *Fransche* Republiek geschaapen? Was alles zo voordeelig, zo opgeklaard, zo zeker, zo gerustftellend, zo louter Volksheil *Hoe het tusschen onzen Staat en Frankryk stondt.*

(*) Wy wyzen hier over op alle Boeken onzer *Vaderl. Hist.* de Omwenteling beschryvende.

XXXVIII. BOEK. 1795. heil beloovend, als het zich by den aanvange, voor veeler oogen opdeedt? Hieldt men de *Franschen*, met zo open armen ontvangen, zo omhelzenswaardig, als het vuurig verlangen naa derzelver komst, hun hadt doen voorkomen? Moest 'er nog niet veel, zeer veel, gebeuren, eer wy in den Lande eene zekerheid kreegen, welke die ongerustheid verdreef, en ons daadlyk met de *Franschen* verbroederde? En op hoe veel kwam die Verbroedering te staan? Laat de Geschiedenis deeze vraagen beantwoorden, en wy, tot ontvouwinge daar van, ons te nederzetten. 't Zelve zal, schoon wy ons tot de groote hoofdzaaken bepaalen, en veele mindere, die anders der Geschiedpenne stoffe zouden verschaffen, ter zyde schuiven, of slegts met een enkel woord vermelden, ons eene geruime wyle bezig houden. De afwisseling van voorvallen is talryk; de Persoonen, die in veele nieuwe betrekkingen te voorschyn treeden, zyn menigvuldig; de Mensch- en Staatkunde zal uit de bloote ontvouwing der voorvallen, menig eene les kunnen haalen; ook zullen wy daar in den grond vinden van veele en hoogst aangelegene Lotgevallen onzes Lands, aan dit alles met een onlosmaakelyken schakel verbonden.

Maaltyd in 's Hooge met de Fransche Naa het gul en bly ontvangen der *Fransche* Volksvertegenwoordigers en Generaals in 's *Gravenhaage* (*), oordeelde men door een

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D. bl. 79.

1795. Volks-vertegenwoordigers enz.

een staatlyken Maaltyd, een nader blyk des vollen genoegens te moeten geeven. Een vriendlyke Brief van den Representant ALQUIER beantwoordde de uitnoodiging, die hy aan zyne Amptgenooten, thans zich te *Amsterdam* onthoudende, zou doen toekomen. De Generaal PICHEGRU nam voor zich zelven en drie van zyne Etat Major, dit verzoek, op eene niet min gulle wyze, aan; 't welk de Vergadering van *Holland* groot genoegen baarde, en gevolgd werd van een besluit, dat op deezen Middagmaaltyd, in 't Logement der Stad *Rotterdam* te houden, van ieder Stad of Plaats twee Leden zouden worden gezonden; met vrylaating aan de overigen om mede in het Maaltydshuis tegenwoordig te zyn. Deeze bepaald verzogte Leden maakte een twee en vyftigtal uit. Men wagtte 'er zes *Fransche* Representanten, den Generaal PICHEGRU met twee Generaals, en zyn Adjudant, als mede den Generaal DAENDELS. Voorts waren van de zes overige Gewesten één Lid, met den Griffier QUARLES, en dus zeventig Persoonen tot dien Maaltyd genoodigd (*). Met zeer veel hartlykheids en vreugde vierde men dit Feest. De Vertegenwoordigers des Volks van *Holland* lieten niets agter wege wat ten blyke der Verbroedering kon strekken, en de *Franschen* daar aan te herinneren. — De voornaamste Steden van *Holland* deeden den

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 1795.

XXXVIII. BOEK. — 1795. den *Franschen* Representanten, by derzelver komst, alle eerbetooningen aan, en hadden deeze eene noodloos hier te melden gelykvormigheid.

Pichegru in Utrecht. Elders dagt men dit voorbeeld te moeten volgen. De Generaal PICHEGRU, zich, met den aanvange van Lentemaand, na *Utrecht* vervoegende, werd door de Municipaliteit dier Stad staatlyk ontvangen. Hy gaf zyn genoegen te kennen wegens de werkzaamheden der Representanten, sprak over de hoop, het uitzigt, en de zekerheid, die 'er zich opdeedt, dat men, met standvastigheid voortgaande, en de poogingen tot het geluk der Maatschappye vereenigd blyvende, dit groote doel bereiken zou; met aanbod, om, op eene gemeenzaame en vertrouwlyke wyze, met het Regeeringsbestuur de handen in een te slaan, 't welk niet dan het geluk der Natien, met elkander naauw verbonden, kon ten gevolge hebben.

De Aanspraak van Pichegru door H. Kluit beantwoord. De Maire VAN RENESSE, door ongesteldheid, by die opwagting niet tegenwoordig, werd 's Generaals aanspraak door den Voorzitter, den Burger H. KLUIT, met deeze betuiging beantwoord — „ Burger Generaal en Chef! Het zy den „ Leden deezer Municipaliteit vergund, „ U, door mynen mond, hunne blydschap te kennen te geeven, van in het „ midden van hun te mogen ontvangen, „ een Generaal, aan wien het Volk van „ *Utrecht*, aan wien de geheele *Nederlandsche* Natie, eene onbegrensde verplig-

„ ting

„ ting heeft, — eene verpligting, die
„ nooit uit de harten, noch der Tydge-
„ nooten, noch der Naakomelingschap,
„ zal zyn uit te wissen.

„ Voorzeker, zou een Veldheer, wiens
„ Dapperheid de Slaaven der Despooten,
„ heeft voor zich heenen weggedreeven,
„ die even zo zeer door zyne onbevlekte
„ Deugd en beproefde Eerlykheid, als
„ door zyne Krygstalenten, zich zo zeer
„ by zyn Vaderland heeft verdienstlyk
„ gemaakt, en het hart en de liefde der
„ *Bataaven* reeds gewonnen heeft, zou
„ die geene hulde ontvangen van een
„ dankbaar Volk, van een Volk dat in
„ Hem zynen Verlosser uit de Slaaverny
„ erkent! — Zugtende onder een juk,
„ waar van het overtollig zyn zou U het
„ gewigt te schetzen, blykt het, dat,
„ zonder de edelmoedige *Fransche* Natie,
„ en haare Representanten, dat, zonder
„ een Chef, die door de Voorzienigheid
„ tot heil van het Menschdom gegeeven
„ en gespaard is, de hoop op zyne Vry-
„ heid zou zyn iedel geweest; zo vast
„ waren onze boeijen door Despotisme en
„ Tiranny om onze halzen geklonken,
„ in weerwil van alle poogingen, jaaren
„ lang aangewend, om die te verbryzelen.

„ Wat zouden wy dan niet aanwenden
„ om deeze onze gevoelens door daaden
„ te bekragtigen, met U aangenaam te
„ maaken uw verblyf in deeze Stad, zo
„ lang uwe Krygsverrigtingen U niet el-
„ ders roepen, in dit middelpunt van ons

„ Ge-

XXVIII. BOEK. 1795.

„ Gemeenebest, bekend door de Unie „ onzer Voorvaderen; doch welke mis„ kend is door de Overweldigers van de „ Vryheid, die de zaak des Volks is, „ door de Verraaders van hun Vader„ land, — Unie, waar van het doen smaa„ ken der eerste zagte en aangenaame „ vrugten, naa meer dan twee Eeuwen, „ voor uwe, malkander opvolgende Over„ winningen, gespaard is.

„ Wat zouden wy niet doen om aan „ uwe overwinnende Troepen, aan die „ dappere Republikeinen, alle noodig ge„ mak toe te brengen, dat binnen ons be„ reik is; — Troepen, die nog meer doen „ zullen, om met de onzen, aan hunne „ zyde, onze gemeene Zaak, die van ons „ wederzyds Vaderland, te bevorderen.

„ Mogt de opregtheid onzer gevoelens „ de zwakheid onzer uitdrukkingen ver„ vullen; en mogt die opregtheid voor „ Ons winnen Uwe toegenegenheid in „ eenen hartlyken Ommegang, en Ons „ waardig maaken Uwen bystand, die Ons „ nog zo noodig is, ter optrekking van „ het gebouw onzer Vryheid, waar van „ de Grondslagen onder uwe bescherming „ reeds gelegd zyn."

Onthaal hem en RAMEL gegeeven.

De Generaal PICHEGRU zich eenige dagen binnen *Utrechts* Vesten onthoudende, verscheen 'er ook de Vertegenwoordiger des *Franschen* Volks RAMEL. Eene gelegenheid die de Provisioneele Representanten 's Lands en der Stad *Utrecht* oordeelden niet te moeten laaten voorbygaan, om dee-

deezen, met derzelver Gevolg, op een Republikeinsch Feest te onthaalen. Vinding en pracht heerschten in de kostbaare en ryke tafelstukken, en in de aanrichting zelve. In de tafelstukken liet men 't niet ontbreeken aan die op de Onafhangelykheid der *Bataafsche* Republiek zinspeelden. By den rondgaanden Beker gedacht PICHEGRU, de *Bataafsche Natie* met onderscheiding, 'er werd ook gedronken op de aanstaande Alliantie tusschen de *Bataafsche* en *Fransche* Republieken. In de Stads Muzykzaal verving een Concert den staatlyken maaltyd. Eenige Burgers en Burgeresfen lieten aangenaame Vaderlandsche Gezangen hooren. Wederzyds genoegen straalde door in de Dankbetuigende Lands- en Stads belangen aanbeveelende Aanspraaken van den Voorzitter des Landschaps ESSENIUS en den Municipaal VOS, en in derzelver beantwoordingen, zo van den *Franschen* Representant als van den Opper-Generaal (*).

De *Fransche* Representant COCHON te *Middelburg* ontvangen.

De maare, dat de *Fransche* Volksrepresentant COCHON, in Lentemaand, zich na *Zeeland* zou vervoegen, deedt te *Middelburg* de handen reppen ter deftige Inhaalinge. Om dit met Burger Krygseere te verrigten, kwamen zeer te staade twee nieuwe Vaandels, door jonge Burgeresfen en Burgers der Schutterye, ten dien dage, met veel staatlykheids, vereerd. Eene Bur-

(*) Eene breede beschryving van dit onthaal is voorhanden in de *N. N. Jaarb.* 1795. bl. 2301—2308.

LXXXVIII. BOEK. 1795. Burgerplegtigheid, door de *Fransche* Generaals GANIER en DE WINTER, en eenige *Fransche* Officieren, bygewoond. By de aankomst des verwagten Representants was alles gereed om hem, met de toegedagte eerbewyzingen, te ontvangen. Onder het betoon daar van werd hy geleid na het Hotel van den geweezen Eersten Edelen voor hem in gereedheid gebragt, waar hy de Begroetingen van wegen de Volksrepresentanten van *Zeeland*, van *Middelburg*, en andere Collegien, ontving. Een grootsch Middagmaal beantwoordde aan de plegtigheid der Inhaalinge (*).

De *Fransche* Generaal THIERRY te *Leeuwaarden* begroet.

De *Fransche* Generaal GASPARD THIERRY, aan wien het Opperbevel over de *Republikeinsche* Krygsmagt in *Friesland* was opgedraagen, genoot, by zyne Intreede, in den aanvange van Lentemaand, eene Inhaaling, die met Vorstlyke Eerbetooningen om den voorrang dong. De Burgercommandant der Stad *Leeuwaarden* ROM, wien het beleid deezes ontvangst was opgedraagen, deedt alles, om, zo door de gewapende Burgery, als door een stoet van jonge Burgeresſen, die komst luisterryk en teffens bevallig te maaken; de uitslag beantwoordde zo zeer aan zyne poogingen, dat *Frieslands* Hoofdstad, zints lange, geen vertoon van dien staatlyken aart gezien hadt (†).

Te

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2280—2285.
(†) In de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. vindt men de breedvoerige beschryving bl. 2342—2349.

1795.

Men kan niets zonder *Frankryk* doen.

Te midden van dit alles mangelde het aan geene Verschynzelen, die, wegens de Onafhangelykheid van onzen Staat, nadenken baarden; schoon het, van de zyde onzer Volksvertegenwoordigeren, niet ontbrak aan herinneringen van de te meermaalen toegezegde Onafhangelykheid. Wy hebben reeds vermeld, hoe de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks, by gelegenheid van een voorgesteld *Embargo* op de Schepen, onderscheid wilden gemaakt hebben tusschen bedryven, die van wegen *Frankryk*, en die van wegen onzen *Staat*, ten opzigte van vreemde Mogenheden, geschiedden (*). De toestand, waar in ons Land zich gebragt vondt, was zodanig, dat veele verrigtingen, niet dan met *Fransche* toestemming, op eene voeglyke wyze, konden plaats grypen, als daar was, dat men de Vryheid van Visschery in de *Noordzee*, onder veele bepaalingen, niet verleende, zonder in overleg te treeden met de *Fransche* Representanten en den Generaal PICHEGRU (†); dat deeze zyne verzogte toestemming gaf, om DAENDELS GELDERMAN en BOEKHOF aan het hoofd der Militaire Bureau te plaatzen, teffens willende, dat daar toe ook van de *Fransche* Representanten verlof werd gevraagd (§). Reeds

(*) Zie hier boven bl. 122.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Feb. 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 10 Maart 1995.

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Gereezen geschil in *Amsterdam* ten opzigte van den Stadsbevelhebber KRAYENHOFF met de *Franschen*.

Reeds zeer vroeg rees 'er in *Amsterdam* een geschil door de weigering der *Fransche* Commandanten, om schikkingen, tot het verdeelen der Diensten en Wagten, te maaken, of het Woord aan de Gewapende Schuttery mede te deelen. Het Committé Revolutionair te dier Stede schreef, ter voorkominge van geschillen en onaangenaamheden, aan de *Fransche* Representanten, om deswegen met den Burger KRAYENHOFF, Commandant der Stad, in onderhandeling te treeden. Inmiddels ontving die Burgerbevelhebber, van den Generaal SALME dit berigt, „ Ik verwittig „ U Burger! dat ik in de Stad *Amster*„ *dam* het bevel voer, en dat gy my re„ kenschap zult hebben te geeven van 't „ geen de Gewapende Burgery betreft, „ indien dezelve georganiseerd wordt." Ten zelfden tyde las men een Brief van den Generaal PICHEGRU, aan den Generaal GOLOWKIN, hem schriftlyk verzekering geevende van de bescherming, welke hy, in *Amsterdam* blyvende, te wagten hadt; dat hy voorts geene orders meer zou ontvangen van den Burger KRAYENHOFF, die hem provisioneel als Bevelhebber vervangen hadt (*). Hy zou dezelve ontvangen onmiddelyk van hem PICHEGRU of van den Officier aan welken deeze het be-

(*) Men vergelyke hier mede de *Bedenkingen, betrekkelyk de schikking der Troepen te Amsterdam*, ontworpen en getekend den 19 Jan. 1795. geplaatst in onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D. bl. 135.

bevel over *Amsterdam* liet, en, tot nader order zyne magt over de *Hollandsche* Krygslieden uitoefenen, ondergeschikt aan de *Fransche* Bevelhebbers, met de zorg voor het behoud der Rust en Krygstugt belast. Tot nader bevel zou 'er geene Parade zyn, en hy moest zyne Posten onmiddelyk doen aflossen, die door *Fransche* Troepen zouden worden bezet.

Krayenhoff verzoekt zyn ontslag.

De Burger-Commandant KRAYENHOFF vroeg, hoe zich in deezen te gedraagen, en met de Gewapende Schuttery te handelen? Onmiddelyk werden, van wegen het Committé Revolutionair, de Burgers GOGEL en WISELIUS afgevaardigd, om in deeze netelige zaak met de *Fransche* Representanten te spreeken. Zy vonden deezen hoogst te onvrede. Wat zy vernamen, kwam kortlyk hier op neder, dat zy Representanten, geene andere Militaire Magt in *Amsterdam* konden of zouden dulden, dan de hunne. KRAYENHOFF, zo onlangs met dezelve bekleed, duchtte, uit dien toedragt der zaaken, de onaangenaamste gevolgen voor de Stad en Burgery, en verzogt, tot vermyding daar van, zyn Ontslag.

De zaak loopt met de aanblyving van Krayenhoff af.

Nadeelige gevolgen stonden hier uit geboren te worden in den dageraad der Omwentelinge. Tot verhoeding daar van vervoegden zich dezelfde Burgers andermaal by de Representanten des *Franschen* Volks maakten bekend, dat de Burger KRAYENHOFF, ten einde tweespalt te voorkomen, zyn Ontslag genomen hadt. Deeze tweede

MXXXVIII. BOEK. — 1795. bezending was van een vrugtbaarder gevolg dan de eerste; de Representanten verzogten, dat hy daadlyk weder aangesteld zou worden; vermids alles slegts uit misverstand ontstaan was. Op deezen grond werd KRAYENHOFF verzogt het Stadsbevelhebberschap weder op zich te neemen, en in die post te volharden (*).

Onaangenaamheden in *Groningen* over de Vorderingen der *Franschen* van Krygsvoorraad

Binnen *Groningen* hadt men, van tyd tot tyd, veel te doen met aanmaatigingen der *Franschen*, die steeds hooger en hooger liepen. De Stads Artilleriemeester FALCONER, deedt by herhaaling voorstellen, wegens de eischen, en daadlyke tot zich neemingen van Krygsvoorraad, der Stad en Burgerye toekomende. De Secretaris GOCKINGA gaf kennis van vorderingen door Officieren der *Fransche* Artillerie gedaan. Men werd te raade om den *Franschen* Opperbevelhebber onder 't oog te brengen, hoe dergelyke handelingen, als ten deezen opzigte waren gepleegd, van zeer verre uitzigten waren voor de Stad en Burgery, met verzoek dat zulks, in gedaaner voege, niet meer mogt geschieden; daar de Municipaliteit vermeende reeds getoond te hebben, hoe zeer zy genegen was der *Fransche* Natie genoegen te geeven; doch vertrouwde, dat de Krygsvoorraad, uit het Tuighuis der Stad, als een byzonder eigendom, voor het toekomende, zo veel mogelyk, zou worden ver-

(*) *Handelingen van het Committé Revolutionair* 21 en 23 Jan. 1795.

verschoond: terwyl zy, in gevallen van nood, genegen was alle inschiklykheid te gebruiken. —— Voorstellen van dien aart vonden zo weinig ingangs, dat eenige Officieren en Kanonniers van den Stads Artilleriemeester, het ontsluiten van het Stads Tuighuis vorderden, om een lyst te maaken van den Krygsvoorraad; vorderingen, met bedreigingen vergezeld, en eerlang ondersteund door eenen Brieve van den Generaal der Divisie, MACDONALD, aan de Municipaliteit, niets minder inhoudende, dan dat hy vernomen hebbende, van een Capitein der *Fransche* Artillerie, door hem met last bekleed, om allen Wapentuig, 't welk zich in het Tuighuis der Stad bevondt, op te schryven, deezen zulks herhaalde keeren geweigerd was. Dat de Municipaliteit intusschen moest weeten, dat de Tuighuizen, met het geen 'er in was, den Staat toebehoorende, volgens het Regt des Oorlogs, den *Franschen* toekwam. Op welken grond hy verzogt, dat de Opzigter van het Tuighuis in *Groningen* last gegeeven mogt worden, om hetzelve te openen, telkens wanneer zich Artilleristen daar vervoegden, om Krygsbenoodigdheden; dat hy anderzins zich genoodzaakt zou vinden om sterker middelen aan te wenden.

Beraamde Tegenverklaaring op de vorderingen

Onvoegelyk en onbestaanbaar met den voet, op welken de *Franschen* in deeze Gewesten gekomen waren, oordeelde de Municipaliteit van *Groningen*, die vervallen *verklaaring door het Regt des Oorlogs*, zy re-

LXXXVIII. BOEK. 1795. der Franschen.

rekende zich verpligt deswegen met den Generaal MACDONALD in nadere handeling te treeden, en, zo hy in dit begrip mogt volharden, deswegen eene Tegenverklaaring te doen, van deezen inhoud; „ De „ Provisioneele Municipaliteit deezer Stad „ heeft ons gelast, om aan U Generaal! „ te verklaaren, te hunner verontschuldi- „ ging by hunne Burgers, over welker „ goederen zy niet kunnen beschikken, „ dat, daar gy betuigt, dat de Tuighui- „ zen, met het geen 'er in is, volgens „ Regt, aan de *Fransche* Republiek toe- „ komt, en dat gy, op dien grond, daar „ over willende beschikken, zy zich in „ de harde noodzaaklykheid bevindt om „ tegen dien maatregel te protesteeren."

De zaak gevonden.

Eene Bezending aan den Generaal MACDONALD afgevaardigd, kreeg ten antwoord, dat de veiligheid en zelfverdeediging medebragten, om, staande tegen den Vyand, van alle mogelyke middelen gebruik te maaken, ter verdeediging, zo van zich zelven, als van dit Gewest; dat hy, Arsenaalen vindende, en gebrek hebbende aan Ammunitie, geregtigd was daar van gebruik te maaken. —— De *Groninger* Gelastigden erkenden dit; maar voegden 'er nevens, dat het onderscheid maakte, of de Goederen uit het Tuighuis genomen werden ter noodige Verdeediginge, of als een Eigendom beschouwd door 't Regt van Wapenen verkreegen. —— Op dit punt gaf de Generaal te verstaan, dat hy door deeze daad niet begreep staande te hou-

houden, dat de Eigendom aan de *Fransche* Republiek was vervallen; daar over kon hy, als Generaal, niet oordeelen, dit was eene zaak, die de Nationaale Conventie met de Reprefentanten deezes Volks moest beslisfen. De Stads Afgevaardigden oordeelden, dat de *Fransche* Generaal, door zyne uitdrukkingen, geenzins den Eigendom verstaande, 'er geene noodzaake was om de gemelde Tegenverklaaring over te geeven. Vriendlyke schikkingen maakten een einde aan deeze zaak, die tot eere strekte deezer Volksvertegenwoordigeren (*).

Andere vorderingen van dien aart.

De noodwendigheden des Krygs, in de ommestreeken van *Groningen*, langst gevoerd, om den wykenden Vyand verder te doen verhuizen, mogten die vorderingen wettigen, overal, waar de *Franschen* zich zulks aanmaatigden, hadt dit geen plaats, en werden daar tegen de ernstigste Vertoogen van de zyde des Landbestuurs gedaan; 't welk met regt beweerde, dat dit juist het middel was om de eigen Wapening, waar op de *Franschen* steeds aandrongen, tegen te werken. Zo laat als in 't laatst van Bloeimaand werd de Ammunitie, op last van den *Franschen* Commandant, uit het Tuighuis der Stad *Geertruidenberg* ingelaaden, volgens schryven der Municipaliteit dier Stede, waarschynlyk met oogmerk om dezelve na *Antwerpen*

(*) *Handelingen der Provisioneele Municipaliteit der Stad Groningen* 17, 18, 21 en 23 Maart 1795.

LXXXVIII. BOEK. pen te doen vervoeren. Hier tegen werd onverwyld zorge gedraagen (*).

1795. Klagten over het inlegeren der *Fransche* Krygsknegten.

Oneindig bykans zou het weezen op te haalen hoe veel en hoe zeer geklaagd werd over den last van het huisvesten der *Fransche* Krygsknegten. Wy hangen alleen voor 't oog onzer Leezeren op een Tafereel des geschilderd, door den Burger J. G. VAN OLDENBARNEVELD *genaamd* TULLINGH, in een Vertoog, om verandering in dit opzigt, de Representanten des *Franschen* Volks voorgehouden; een tafereel, waar in niets vergroot, maar veel eer alles zagt gekleurd is. „ Ten aanziene van de Inquartiering der *Fransche* „ Troepes, beklaagen zich veele Steden „ en Dorpen in *Holland* (†), dat derzelver Guarnisoenen zo talryk zyn, dat „ zy voor eene behoorelyke Inquartiering niet kunnen zorgen. Verscheide „ kleine Steden en Dorpen hebben geen „ ge-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 1 Juny 1795.

(†) Dit Stuk, *Holland* alleen betreffende, was op andere Oorden met nog voller nadruk toepasselyk, vooral die, waar in zich het *Keizerlyke*, *Hanoverfche* en *Engelsche* Krygsvolk ten langsten had onthouden. Vergelyk onze *Vaderl. Hist* XXIX. D. bl. 212. Terwyl in *Holland* zelve, de last der Inlegeringe, even als elders, ongelyk was, en veel van de plaatslyke ligging afhing. De *Zaanlandsche* Dorpen, by voorbeeld, en eenige andere streeken van het Noorder Kwartier, hadden, in vergelyking met die van het Zuider Kwartier, niets te lyden: schoon de volslaagene ongewoonheid aan Krygsvolk, daar ook klagten deeden ryzen.

,, genoegzaam getal van Huizen; verfchei- LXXXVIII.
,, de Huisgezinnen zyn zodanig verarmd, BOEK.
,, dat zy van de Liefdegaven hunner Me-
,, deburgeren moeten leeven. Veele In- 1795.
,, woonders, vooral van de kleine Steden
,, en Dorpen, zyn Werklieden en Dag-
,, looners, die van hunner handen arbeid,
,, van den eenen dag tot den anderen,
,, moeten beftaan, ondertusfchen hebben
,, die arme lieden mede moeten worden
,, bezwaard met Inquartiering van twee,
,, vier, ja zomtyds zes Militairen; het
,, geen die arme Lieden nog te zwaarder
,, drukte, om dat zy, geduurende deezen
,, harden Winter, niets konden verdienen;
,, Weduwen en Weezen hebben ook van
,, die Inquartiering niet kunnen worden
,, verfchoond. In meer groote Steden,
,, alwaar Cazernes worden gevonden, of
,, Publieke Gebouwen tot Inquartiering
,, waren vervaardigd, hebben de *Fransche*
,, Troepen, vooral in den beginne, menig-
,, maal geweigerd hunne Quartieren in die
,, Cazernes of Publieke Gebouwen te nee-
,, men, en dus by de Burgers moeten
,, worden gebilletteerd, en wanneer zy
,, dan al gebilletteerd waren, is het veel
,, al gebeurd, dat zy de Huizen, waar in
,, zy gebilletteerd waren, niet naar hun-
,, nen zin vindende, aanftonds wederom
,, verlieten, zich, zonder Billet, by andere
,, Burgers begaven, die reeds met Inquar-
,, tiering waren bezwaard; of wel van de
,, Municipaliteiten andere Billetten van In-
,, quartiering vorderden; door welke vor-

XXXVIII. BOEK. 1795. „ deringen groote verwarring in de Inquartiering ontstondt, en de Municipaliteiten zo daar door, als door de geduurige klagten der Burgeren zodanig werden belemmerd en opgehouden, dat zy buiten staat waren om de noodige zaaken te verrigten, en deeze verwarring werd nog zomtyds zeer vermeerderd door de onverwagte aankomst van meerdere Troupes, zonder dat aan de Municipaliteit daar van eenige kennis was gegeeven, welke Troupes zich dan ook voor het Stadhuis plaatsten, en oogenbliklyk wilden geinquartierd zyn, en wanneer zulks zo spoedig niet kon geschieden, zich dan debandeerden, 't welk, vooral des nagts, eene groote opschudding veroorzaakte: terwyl daar door teffens eenige Burgers, ver boven hun vermogen, met Inquartiering werden bezwaard, terwyl andere Burgers daar van geheel bevryd bleeven, zonder dat de Municipaliteiten het vermogen hadden om zulks voor te komen, of te verhinderen.

„ En, of dit alles nog niet genoeg ware, heerscht 'er nog een zeer groot misbruik, waar door de geringe voorraad van Leevensmiddelen te spoediger verteerd en ten grooten deele verkwist wordt. Veelen van de *Fransche* Militairen, die by de Burgers zyn geinquartierd, genieten aldaar alles, het geen tot leevensonderhoud en gemak noodig is, en niet te min vorderen zy dage-

„ lyks

„ lyks het bepaalde Brood, Vleesch en LXXXVIII.
„ Genever, 't welk zy, ten hunnen pro- BOEK.
„ fyte, verkoopen; ja zelfs koopen zy
„ nog wel Brood en Vleesch by den Bak- 1795.
„ ker en Vleeschhouwer, die zy dan met
„ Asfignaaten betaalen, en voor een min-
„ deren Prys in Contant Geld aan de Bur-
„ gers kunnen verkoopen, al het welk
„ den geringen voorraad nog zo veel
„ spoediger verslonden heeft."

Naa deeze opgave van de Bezwaaren over de Inlegering, gepaard met die der Requisitien van Leevensmiddelen, Fourage, Brandstoffen, Wagens en Paarden, het menigvuldig uitgeeven der Asfignaaten, als mede het verplaatzen van het *Hollandsch* Krygsvolk, onderschraagd door een één en twintigtal Brieven en Vertoogen van onderscheide Steden en Plaatzen, laaten zy volgen. „ Alles wat in ons ver-
„ mogen was, alles wat onze Committés
„ en Municipaliteiten maar eenigzins in
„ 't werk konden stellen, hebben wy aan-
„ gewend tot wegneeming of verminde-
„ ring van die zo gegronde klagten; doch
„ wy moeten het rondborstig bekennen,
„ Burgers Representanten! zonder uwe
„ kragtige medewerking is zulks geheel
„ buiten onze magt. Ondertusschen is de
„ nood nu zo hoog gereezen, dat wy
„ niet, dan met de uiterste aandoening
„ kunnen denken, aan de schriklyke ge-
„ volgen, die daar uit, zo 'er geen aller-
„ spoedigst Redres komt, ontwyfelbaar
„ moeten voortvloeijen —— Gevolgen,

„ waar

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ waar in onze *Fransche* Broeders, die „ zich thans ter bescherming onzer Vry„ heid, in ons Land bevinden, met onze „ arme Ingezetenen, zullen moeten deelen; „ gebrek aan de eerste noodwendigheden „ van het Leeven, Hongersnood, geheel „ verval van Koophandel, stilstand van „ alle Neeringen en Hanteeringen, onmo„ gelykheid om het Land te kunnen be„ bouwen, ontvolking van Steden en Dor„ pen, en andere zwaarigheden, voor „ ons, Representanten van een vry Volk, „ dat hunne hoop van Vryheid en Wel„ vaard op ons gevestigd hadt, en ons „ alle deeze nadeelen en ongelukken zal „ wyten, zyn de donkere verwen waar „ mede wy dit Tafereel moeten afschet„ zen. —— En tot wat nut zou dat elen„ dig Land dan immer voor de *Fransche* „ Republiek kunnen zyn, en welk een „ indruk zou zulks niet maaken op andere „ Volken, die thans den onsterflyken roem „ der *Fransche* Natie bewonderen, en die „ opgetoogen geweest zyn toen zy uwe „ solemneele Verklaaringen geleezen heb„ ben, dat de *Fransche* Republiek ons „ erkende voor een Vry en Onafhangelyk „ Volk, met welk Volk zy geenzins; „ maar alleen met den geweezen en ge„ vlugten Stadhouder en zyne Aanhange„ lingen, in Oorlog was geweest, en aan „ het welk de vrye *Franschen* den onwaar„ deerbaaren Schat der Vryheid hebben „ terug gebragt? Immers Burgers Repre„ sentanten! zyn de *Bataaven* uwe Broe„ ders.

„ ders. Zy ontvingen U als zodanig met „ open armen, hunne harten zyn ver„ vuld met dankbaarheid en met bewon„ dering. Reikt dan ook een behulp„ zaame hand aan uwe Broeders, en red „ hun uit den nood, waar in zy zich „ bevinden." —— Aan dien voordragt hegten zy den voorslag van eenige middelen, die tot wegneeming der drukkendste bezwaaren voor *Hollands* Ingezetenen zou kunnen dienen. Dit stuk droeg alzins de goedkeuring der Vergadering weg, en werd geschikt geoordeeld om vertaald den Representanten des *Franschen* Volks voorgedraagen te worden (*). —— De uitwerking daar van was zeer ongelyk.

Groote algemeene Requisitie.

De *Franschen*, naa een langen moeilyken Winterveldtocht, van alles berooid, ten Lande instroomende, putten, door byzondere Requisitien, eenige Gewesten uit, hoe veel *Gelderland* en *Overysfel* des leeden, zullen wy niet weder ophaalen (†), noch ook stilstaan op Vorderingen van eenen meer bepaalden plaatslyken aart als die waar van wy zo even gesprooken hebben. In alle de Bondgenootschaplyke Gewesten doorgedrongen, vervoegden zy zich tot de Algemeene Staaten, met voordragt van eene ontzettende lyst noodwendigheden, binnen den tyd van ééne Maand te

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 27 Feb. 1795.

(†) Wy wyzen onzen Leezer over op het deswegen vermeldde in onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 212.

LXXXVIII. BOEK. 1795. te leeveren: als twee honderd duizend Quintalen Koorn —— vyf millioenen Rations Hooy, vyftien Pond zwaar —— twee honderd duizend Rations Strooy, tien Pond ieder —— vyf millioenen Schepels Haver, tien Pond zwaar. —— Daarenboven honderd vyftig duizend paaren Schoenen — twintig duizend paaren Laarzen — twintig duizend Lakensche Rokken en Vesten — veertig duizend gebreide Broeken —— honderd vyftig duizend Hembden —— vyftig duizend Hoeden. —— En eindelyk nog twaalf duizend Osfen, binnen twee maanden.

Alle deeze verschillende noodwendigheden moesten, in drie Termynen, te *Thiel*, *Nymegen* en *'s Hertogenbosch* bezorgd worden. Dien eisch beslooten de Representanten des *Franschen* Volks met de betuiging, dat zy van den yver der Algemeene Staaten, en van hun verlangen om hunne Medeburgers te bevryden van byzondere Requisitien, die altyd moeilyk waren, niet alleen alle mogelyke werkzaamheden verwagtende waren; maar ook hoopten zy, dat de langwylige formaliteiten van het gewoon Bestuur, en de geschillen over de grenzen des gezags, die eenigen hinder zouden kunnen toebrengen aan deeze werking, zorgvuldig zouden vermyd worden. Zy hadden regt om zich te vleijen, dat alle de Inwoonders der Vereenigde Gewesten, en alle vastgestelde Magten, denzelfden yver zouden betoonen om hunne oogmerken en vriendschap-

ly-

lyke uitzigten te onderſteunen; terwyl met het Gouvernement de noodige ſchikkingen, ter betaling deezer zaaken, zouden gemaakt worden (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Op welk eene wyze de Petitie hier toe word ingeleeverd door hun H. Mog.

Ten tyde van de inleevering deezer ontzettende Vorderingen was de Raad van Staaten nog in weezen (†), en beſtondt de Meerderheid hunner Hoog Mogenden nog uit Leden het oude Staatsbeſtuur toegedaan (§); weshalven de voldoening aan die Eiſchen, den ouden en langzaam werkenden kring zou dienen rond te loopen, om tot een beſluit ter daadlyke volbrenging te komen. Hier op ſloeg het ſlotvermaan der *Franſche* Volksvertegenwoordigeren; een vermaan door hun Hoog Mogenden en den Raad van Staaten niet uit het oog verlooren; maar door eerstgemelden geduid in eenen zin, welke den Vertegenwoordigeren van *Holland* gevoelig aandeedt, en gelegenheid gaf tot ſcherpe aanmerkingen.

De Eisch der *Franſchen* by hun Hoog Mogenden ingebragt, deedt terſtond de Leden tot de Finantie beſtemd, met Gelastigden uit den Raad van Staaten zamenen

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 29 Jan. 1795.

(†) Deeze geſchiedde op 't laatst van *January* en de Raad van Staaten werd in *Maart* afgeſchaft. Zie hier boven bl. 31.

(§) Niet vóór den 13 Maart beſtondt de Vergadering van hun Hoog Mog. uit Leden der nieuwe orde van zaaken toegedaan. Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 336.

LXXXVIII. BOEK. 1795. komen om te beraadslaagen, wat te doen, en hoe te handelen. De geregeldste en minst bezwaarende wyze kwam hun voor de gevraagde Goederen, by Aanbesteeding of Inkoop, te vinden; doch zulks oordeelden zy volstrekt ondoenlyk, zonder eene oogenbliklyke bezorging der daar toe benoodigde Gelden. Hun Hoog Mogenden verzogten ten dien einde, den Raad van Staaten deeze Petitie te vormen. Deeze deedt het onverwyld, de som op tien Millioenen Guldens begrootende, en op een vaardige voldoening aandringende. In den Brieve, door hun Hoog Mog., ten geleide deezer Petitie aan de Gewesten gezonden, bedienden zy zich, ter aansporinge, van deeze bewoordingen. „ Wy kunnen „ niet genoeg aandringen op de volstrekte „ noodzaaklykheid, dat de Penningen, „ zonder eenig verwyl, ten Kantoore Ge„ neraal van de Unie, in Contanten wor„ den gefurneerd; met verklaaring dat „ wy onverantwoordelyk willen zyn voor „ de gevolgen, welke daar uit zouden „ kunnen resulteeren, wanneer niet alle „ devoiren werden aangewend, om, zo „ veel doenlyk, aan het verzoek der „ *Fransche* Representanten te voldoen, en „ waar door waarschynlyk middelen van „ Geweld zouden vervangen die geene, „ welke wy considereeren als de geschik„ ste om de zaak, op de minst bezwaa„ rende wyze, en met de meeste orde „ en geregeldheid, te doen werkstellig „ maaken.

Zo

1795. Aanmerking van *Holland* hier op.

Zo fchor en beledigend klonken deeze uitdrukkingen den Vertegenwoordigeren van *Holland* in de ooren, dat zy befloten hunner gevoeligheid deswegen ter Algemeene Staatsvergadering, op het nadruklykst, te kennen te geeven. Zy hielden het daar voor, dat hun Hoog Mogenden, met die gezegdens, fcheenen te bedoelen, om de tegenwoordige Vergadering te doen deelen in de gevolgen van maatregelen, die, wel verre dat zy dezelve voor hunne rekening, zouden willen neemen, ten fterkften zouden afkeuren en bedreigen van geweld van de zyde der *Franfchen* zouden willen doen werken, tegen hun, die in de plaats waren gekomen van eene Vergadering, welke het vertrouwen der Natie hadt verlooren, en dezelve, in den toeftand, waar in zy zich thans bevondt, hadt helpen brengen; terwyl hun Hoog Mogenden, ten gelyken tyde, alle verantwoordelykheid van zich willende fchuiven op *Holland*, daar door zich zelven fcheenen te willen dekken en buiten dezelve te houden. Ingevolge van deeze bedenkingen werden de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge, gevolmagtigd om, met allen ernst, aan te dringen, dat men zou aflaaten dergelyke uitdrukkingen te gebruiken, en dat de Vergadering der tegenwoordige Reprefentanten des Volks van *Holland*, noch begeerde te deelen in, noch zich aan te trekken de gevolgen van handelingen, die het Vaderland in zulke beklaaglyke rampen en moei-

XXXVIII. BOEK. 1795. lykheden hadden gestort, deeze ter verantwoording overlaatende van de zodanigen, die daar van de voornaamste Bewerkers waren geweest; Persoonen hun niet onbekend: anderzins zouden hun de middelen niet ontbreeken, om dergelyke zydelingsche aantygingen tegen te gaan, welke hun Hoog Mogenden niet aangenaam zouden vallen (*).

Taal deswegen door *Holland* by Hun H. Mog. gevoerd.

De Burgers HAHN, LESTEVENON en LONCQ met deezen last voorzien, volvoerden denzelven op eene wyze, die volmaakt aan 't oogmerk hunner Zenderen beantwoordde. Naa de hier bovengemelde bedreigende aanmerking opgehaald te hebben, verklaarden zy „ gelast te zyn," zo spraken zy woordlyk, „ om hun Hoog „ Mogenden, met al dien ernst, en met „ alle die onbewimpelde vrymoedigheid, „ die de aart der zaake eischte, en de „ eerste dagen der *Bataafsche* Vryheid ge„ doogden, voor te draagen, dat zy over „ dergelyke gevoelens en uitdrukkingen, „ niet alleen ten uitersten waren verwon„ derd; maar ook dat zy dezelve voor „ geheel en al ongepast en ongegrond „ hielden.

„ Immers, Hoog Mogende Heeren! de „ rampzalige staat van verwarring, waar „ in de zaaken van het lieve Vaderland „ zich bevinden, de geheele uitputting „ van het Volk, — het bederven van „ het

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Jan. 1795.

„ het Volk, — de vernieling van een gedeelte des tegenwoordigen Geslachts, — de onherstelbaare nadeelen aan de volgende Geslachten toegebragt, het uitledigen van onze Schatkisten tot op derzelver bodem, — en, met een woord, alle de gevolgen van een Systema van list en geweld, dat de Vrienden van Gelykheid en Vryheid, natuurlyk des te gevloekter moet zyn, naar maate men onbeschaamder durfde scher̄men met de schoone woorden van Godsdienst, Vryheid en Vaderland — alle die gevolgen kunnen, met geene mogelykheid, toegeschreeven worden aan de Nieuwe Orde van zaaken. En, byaldien het nu mogt gebeuren, dat, na gedaan onderzoek, *Holland* onvermogend wierd bevonden om aan uwe tegenwoordige aanschryvinge te voldoen; byaldien dit onvermogen treurige gevolgen mogt hebben, hoe zouden dan dezelve, met eenigen schyn van regt, door U Hoog Mogenden, aan de Provisioneele Representanten des Volks van *Holland* kunnen geweeten worden? Hoe is het mogelyk, dat U Hoog Mogenden zich waanen vry te pleiten van Verantwoordelykheid, en de gevolgen eener godlooze Administratie voor rekening durven stellen van hun, aan welken niets te dierbaar zal zyn, om derzelver nadeelen, zo veel mogelyk, te herstellen? —— Neen, Hoog Mogende Heeren! —— neen! Wy kennen

S 2 „ de

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ de geweezene, wy kennen de nog be-
„ ſtaande Raddraaijers; wy roepen hun
„ op tot redding van het door hun aan-
„ gebragte bederf, en wy zullen zeer
„ wel middelen weeten te beraamen en
„ daar te ſtellen, om hun aan de Natie
„ bekend te maaken, en de ſcheidsmuur
„ tusſchen die van het voorige Beſtuur,
„ en hun, die het Volk geroepen heeft,
„ duidelyk daar te ſtellen.

„ Wy eiſchen, derhalven, dat U Hoog
„ Mogenden zich dergelyke uitdrukkingen
„ nooit of ooit meer zullen veroorloven.
„ Wy maaken geene zwaarigheid U Hoog
„ Mog. kennis te geeven, dat, onver-
„ minderd dit alles, onze Committenten
„ naa Verzending uwer Publikatie, als
„ naar ſtyle, de Memorie der Repreſen-
„ tanten, zo wel als de Petitie van den
„ Raad van Staat, in handen hebben ge-
„ ſteld van het Committé van Finantie,
„ vereenigd met dat van Algemeen Wel-
„ zyn om na te gaan en der Vergaderinge
„ voor te lichten, of 'er iets en wat 'er
„ daar omtrent zou kunnen gedaan wor-
„ den, en wy verzoeken dat dit een en
„ ander in de Notulen deezer Vergade-
„ ring zal worden geinſereerd (*)."

Schikkingen om daar aan te voldoen en werk- Onverwyld waren de gemelde Committés, door die van *Holland* gelast, om, zonder tydverzuim nog ſtaande Vergadering, Brieven met Bodens af te zenden aan eenige door de Leden opgegeevene Kooplieden

(*) *Reſol. Gen.* 30 Jan. 1795.

raden en Makelaars in *Holland*, met verzoek, dat zy in deezen nood, zich na *'s Gravenhaage* zouden vervoegen, en den Lande met hunne kunde, raad en onderrigting dienen. De Burger JACOBUS NOLLET, Lid der Vergadering, werd gevolmagtigd om met den Commisfaris Generaal C. C. SIX, van wegen hun Hoog Mogenden gelast, mede te werken tot bezorging der door de *Franfchen* gevorderde Goederen (*). Aan deezen werden, kort daar op, toegevoegd, nog twee handelkundige Vergaderings Leden BASTIAAN KOOL en WILLEM BRUIGOM TIP. Wanneer de Commisfaris SIX, onder andere bedenkingen, eene Verdeeling wilde invoeren op de bezorging der gevorderde Goederen, namen die van *Holland*, dit afkeurende, het geheel op zich, met betuiging, dat zy, de hulp van SIX noodig hebbende, die zouden vraagen. Deeze Burgers kreegen vervolgens te hunner hulpe ADRIANUS SCHREGARDUS, ADRIANUS VAN DER JAGT en A. LAMME.

Zaamhe-den.

Men nam befluiten om alles te befpoedigen (†), Geld te verfchaffen, den Invoer van Meel en Graanen open te ftellen, en de Leeveraars te noodzaaken om aan de gemaakte verbintenisfen te voldoen. Schoon ieder Gewest, in de opbrenging, volgens zyne Quota zou draagen,

(*) *Decreeten der Provifioneele Rep. van Holland* 29 Jan en 3 Feb. 1795.

(†) *Decreeten* als boven 31 Jan. 1795.

XXXVIII. BOEK. 1795. gen, moest *Holland*, ter oorzaake van de haast, de onvermogende, en niet gereede, met het voorschot van Penningen te gemoete komen, onder beding eener spoedige wedergave. *Stad en Lande* gaf reeds vroeg te kennen in de onmogelykheid te zyn, om 'er aan te voldoen (*). Wanneer wy te rugge denken aan de schaarsheid en duurte der eerste Leevensnoodwendigheden, toen heerschende (†), moeten wy ons hoogst verwonderen, over het te boven komen van de moeilykheden, die derzelver bezorging drukten. —— Het Verslag van de gemaakte vorderingen, reeds den vier en twintigsten van Sprokkelmaand ingeleeverd, strekte hier van ten voldoenden blyke; „ Dan," voegen zy 'er nevens, „ met hoe veel genoegen „ zouden wy 't zelve besluiten, indien „ wy in staat waren te zeggen, dat het „ Committé geene zwaarigheid maakt om „ gereedlyk aan alle de Requisitien te „ voldoen; dan het is 'er verre af. Indien het Committé door derzelver verder onderzoek eindelyk zo verre reusseerde, dat de gerequireerde voorraad „ by een konde gebragt worden, dan „ egter het ontmoet dagelyks, ja elk „ oogenblik, de allerverdrietigste belemmeringen. —— De grootste hoofdzaak „ van alle voornaame entreprises wordt „ door

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 2, 3 en 24 Feb. 1795.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 222.

LXXXVIII. BOEK.

1795.

„ door hetzelve gemist, het is reeds verscheide maalen in de grootste bekommeringen deswegen gebragt, en het kan niet verzwygen, dat deszelfs bekommeringen, daar omtrent elk uur moeten vermeerderen: dewyl het, tot deszelfs leedweezen ziet, dat de Aanneemers, die anders spoedig genoeg hun werk zouden verrigten, en daar omtrent van geene non-vigilantie te beschuldigen zyn, egter zeer huiverig zyn in het leeveren, en by hunne Kooplieden dezelfde schroomhartigheid ontmoeten, vreezende dat hunne Betaaling in Recepissen, of andere dergelyke Fondsen, zullen geschieden, terwyl zy absolut en volstrekt geene Leverantien begeeren te doen, en ook van de Manufacturiers geene goederen daar toe dienstig kunnen bekomen, dan voor klinkende Specien. Tot voorkoming van welk een allerschadelykst Systema, door deeze Vergadering voorziening zal behooren te geschieden, om in eens het verfoeilyk en onbeperkt Systema van Eigenbelang paal en perk te stellen. Het Committé verzoekt derhalven, ten einde het groote oogmerk, de voldoening aan de Requisitie voor het *Fransche* Volk niet worde gestremd, er zodanige orders worden gesteld, dat het Committé tot zulke ontzaglyke Aankoopen, ook zodanige gereede Ordonnantien kan bekomen, welke op geene andere wyze voldaan worden dan alleen

LXXXVIII. BOEK. 1795. , in Zilveren Munt (*)." —— Klagten over hardigheden, hier en daar aangeheeven, waren zo onvermydelyk, als het onmogelyk was dat aan dezelve eenig gehoor kon verleend worden: waar de nood drong, was opbrengen, en ten gestelden tyde leeveren, de zaak. Hoogstzeldzaam waren de gevallen, die blyk droegen van inhaaligheid en schraapzugt in de verzorging, te schaars afgewisseld en vergoed door betooningen van Vaderlandlievende gereedheid tot opofferingen.

Bezwaar der Assignaaten. Schoon alle Ingezetenen bykans deelden in den last der meer byzondere en van die algemeene Vorderingen der *Franschen*, bragten deezen iets mede in den Lande, van welks drukkende zwaarte, met een reeks onaangenaamheden vergezeld, en de Staat en de Burgers een zwaar treffend gevoel hadden. De vinding in *Frankryk*, om Papier voor Geld te doen gaan, de *Assignaaten*, van vroeg af by het voeren der Oorlogen, zints de Omwenteling, in zwang gebragt, die men ten tyde hunner eerste vermeesteringe van *Brabant*, hier als eene vreemdigheid liet zien, voerden zy mede. Alles wat met dezelve, en des betreffende voorviel, op te haalen, zou een Boek op zich zelven uitmaaken. Wy moeten ons bepaalen, om het voornaamste te vermelden.

Ee-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 24 Feb. 1795.

Eene onbepaalde omloop van dit Papieren-geld, kon niet misſen aan laage win- en woekerzugt een ruim veld te openen tot de ſchandelykſte misbruiken, waar van zich de ſpóoren ras opdeeden, en aanleiding gaven tot een Afkondiging by *Holland* uitgevaardigd, ſtrekkende om, aan den eenen kant, den *Franſchen* Soldaat te gemoet te komen, en gelegenheid te verſchaffen om, in zeker voege, met het eenigst, 't welk hy by zich hadt om Geld of Geldswaarde te verbeelden, te recht te geraaken, en aan den anderen kant, het gevreesd bedrog in deezen te voorkomen. Alle Winkeliers kreegen last, de Asſignaaten van *Franſche* Krygslieden voor noodwendigheden te ontvangen, mits niet meer dan Tien Livres te gelyk voor één Soldaat, en wel voorzien met een ſchriftlyke order van zyn Officieren; — aan Officieren voor een hooger ſom, naar hunnen Rang; doch mede voorzien met een order van hun Opperhoofd tegen Negen Stuivers de Livre. Deeze Asſignaaten moesten dagelyks aan de Municipaliteiten vertoond en weeklyks by dezelven tegen Geld, of Stedelyke Recepisſen, verwisſeld worden, welke laatſte als gangbaar Geld werden aangemerkt.

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Schikkingen daar op by *Holland* gemaakt.

By het geeven dier vryheid, met de geſtelde bepaalingen, ſchreeven zy; „ Alzo wy, met die ſchikkingen, niet anders bedoelen dan om de Lieden, behoorende tot de *Franſche* Armée, te kunnen doen hebben die kleine Nood-

Bepaaling deswegen.

XXXVIII. BOEK. — 1795.

„ wendigheden, welke hun onvermydelyk „ zyn, zo verbieden wy, ten allerstrenk„ sten, in eenigerlei andere maniere, de „ *Fransche* Assignaaten in Omloop te „ brengen of in betaalinge van Verkoo„ pen, vóór de dagtekening van deezen „ gedaan, te geeven, of aan te neemen; „ of anders, dan tegen Betaalinge in klin„ kende Munte, met de Inwoonders dee„ zer Provincie, of met eenige Buiten„ landers eenige Verkoopen of Contrac„ ten te fluiten. — Zullende alle de gee„ nen, welke contrarie deezes zullen han„ delen, worden aangezien als Verraaders „ van hun Vaderland, en, naar exigentie „ van zaaken, zelfs met den Dood wor„ den gestraft (*)."

Misnoegen der *Fransche* Representanten over de in *Holland* gemaakte bepaalingen.

Schoon de ontworpen Publikatie door het Committé van Finantie, onder 't oog der *Fransche* Representanten gebragt, of althans daar over met hun gesprooken was, en zy daar op geene andere bedenking gemaakt hadden, dan dat zy gaarne zouden zien, dat de *Fransche* Soldaat in Herbergen of anderzins, uitgave willende doen van eenige weinige Stuivers, niet zou verpligt weezen, daar toe alvoorens van zyn Commandant verlof te bekomen (†), zag dezelve het licht niet, of de Representanten diens Volks beklaagden zich over dit

Stuk

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 2 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 3 Feb. 1795.

Stuk by den Voorzitter PAULUS, en wel byzonder over dat gedeelte, 't geen wy hier boven woordelyk uit dezelve opgaven. Een Brief dier Representanten hieldt in, dat zy met een misnoegen, 't geen zy niet konden verbergen, de Schikkingen op de Assignaaten vernomen hadden. Men hadt de uitgevaardigde Publikatie slegts te leezen, om te ontdekken dat daar in een inbreuk gedaan was op de Waardigheid des *Franschen* Volks, en op het Credit van zyne Papiere Munt. Men zou deeze daad, openlyk onder het oog der Representanten des Volks verrigt, niet kunnen naalaaten aan te merken als eene voorbedagte schennis der goede Vriendschap, welke de Staaten van *Holland* gescheenen hadden te wenschen van de *Fransche* Natie te verwerven, indien men niet besloot deeze schikkingen onverwyld, op eene wettige wyze, en openbaar, te herroepen. 't Geen zy dan ook in den naam hunner Natie van de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks vorderden en verwagtten. LXXXVII. BOEK. 1795.

Zodanig een boodschap, onderschraagd door een schryven op dien toon, verwekte geene geringe aandoening by de Vergadering, die onverwyld besloot dat gedeelte in te trekken, gelyk zy deeden by eene nadere Publikatie, met verklaaring, dat zy geenzins beoogd hadden, de Ingezetenen te verhinderen de *Fransche* Assignaaten aan te neemen; maar dat het, in tegendeel, zou vryslaan, dezelve, in alle Dezelve herroepen.

LXXXVIII BOEK.

1795.

Pooging by *Holland* om hier in verandering te krygen.

alle soort van Handel, te ontvangen (*).

Voor dien drang wykende, lieten zy het denkbeeld, waar op hunne dus verre herroepene Publikatie gegrond was, niet vaaren; maar deeden den voorslag by hun Hoog Mogenden, om twee Burgers PONTOI en MEYNERS aan de Nationaale Conventie te *Parys* te zenden, die, zonder eenig verder openbaar Character bekleed, hunne poogingen aldaar zouden aanwenden, om dezelve te overtuigen, dat de onbepaalde omloop der *Fransche* Assignaaten dit Land aan een gewis bederf zou blootstellen en 't zelve te eenemaal ongeschikt maaken tot een Bondgenoot der *Fransche* Republiek (†). Zy kwamen den drie en twintigsten van Lentemaand te *Parys* (§).

Veele Assignaaten hier te Lande ingevoerd.

Gegrond waren voorstellen van dien aart. Eenige Steden werden als van Assignaaten overstroomd, niet alleen door die de *Franschen* medebragten, en waar mede zy ruimschootig omsprongen, alzins blyk geevende 'er weinig waarde in te stellen; maar dewyl de Assignaaten voor negen Stuivers *Hollandsch* gangbaar, en in *Brabant*, *Luik*, en andere plaatzen, tot een veel laager prys gedaald waren, veroorzaakte zulks eene Agiotagie met de Assignaaten, door geene voorzorgen te beletten, zo lang

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 10 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 24 Feb. 1795.

(§) Brieven van MEYNERS en BLAUW. MSS.

lang derzelver Prys in *Holland* zo hoog bleef, moest zulks noodwendig den verderflykften invloed hebben op 's Lands Finantien, en ten bederve van braave Burgeren ftrekken (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Valfche Asfignaaten.

By deezen inftroomenden vloed van laag ingekogte en hoog weder uitgegeevene Asfignaaten, bepaalde zich het kwaad niet. Een aantal Valfche Asfignaaten kwam in omloop. De bezwaarlykheid om die naamaakzels te onderfcheiden, maakte het aanftellen van byzondere *Verificateurs* noodig om te verklaaren of iemand in zyn Papier daadlyk eenige waarde hadt, dan niet. Welk eene onzekerheid van eigendom! (†) Snoode baatzugt trof hier eene haar fchoone gelegenheid aan tot het boeten van haar flordigen lust.

Deezer maaking aan de *Engelfchen* en anderen toegefchreeven.

Men vondt 'er, die de Vyanden der *Franfche* Republiek, zo niet openlyk befchuldigden, immers verdagt hielden tot die Vervalfching daadlyk te hebben medegewerkt, om door dit middel die Papieren Munt in wangeloof te brengen, en een der fterkfte kunstmiddelen, door de *Franfchen*, tot het voortzetten van den Oorlog, aangewend, te verzwakken. De *Franfche* Burger DEPERREY, Algemeen Verificateur der Asfignaaten, liet in eene Aankon-

(*) *Decreeten der Provifioneele Rep. van Holland* 27 Feb. 1795.

(†) Men zie hier over de Verh. van G. SARTORIUS in het XI. Stuk der *Verhandelingen uitgegeeven door* TEYLERS *Tweede Genootfchap* bl. 40.

XXXVIII. BOEK. 1795. kondiging allerwegen verspreid, en ook hier te Lande vertaald, zich daar over aldus liet hooren. „De Vyanden onzer zegenryke Revolutie houden niet op, dezelve, door de laagste en strafwaardigste middelen, aan te randen; de zamenverbondene Despooten tegen dezelve, hebben niet gebloosd tot de laagte van Namaakers van Assignaaten neder te daalen; de misdaaden kosten den Dwingelanden niets in den Oorlog, welken zy tegen een Volk, dat voor de geheiligde Regten van den Mensch stryd, voeren. Deeze gekroonde Roovers hebben valsche Assignaat Fabrieken opgericht, en in deezen eerloozen handel betoont zich het *Engelsch* Gouvernement nayverig om 'er den eersten rang van te bekleeden. Het bewys daar van vloeit uit de naauwkeurigste informatien ten opzigte van dit valsch Papier genomen, waar van *Zwitserland*, *Braband*, *Holland*, *Duitschland*, als zo veele voormaadplaatzen zyn, om van daar het vergift op het Grondgebied der Republiek uit te braaken (*)."

Naspooring in 's *Haage*, wegens

De verspreiding en ontdekking van die valsche Papieren Munte hier te Lande, deedt den Representant ALQUIER verzoeken

(*) Dit is de Aanhef van een Stuk, waar in deeze Burger de kenmerken opgeeft om de valsche en echte Assignaaten te onderkennen, geheel voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* voor 1795. bl. 856—876.

LXXXVIII. BOEK. 1795. de uitgave van valsche Assignaaten.

ſten om met twee Leden der *Hollandſche* Vergadering te ſpreeken over eene zaak van de hoogſte aangelegenheid. De Voorzitter PAULUS, de Vice-Preſident LONCQ en de Secretaris VAN SWINDEN vervoegden zich by hem. Zy verſtonden dat te *Schiedam* was achterhaald een ſom van tachtig duizend Livres aan valſche Aſſignaaten; hoogstwaarſchynlyk uitgegeeven door een *Haagsch* Comptoir van Negotie, de handtekening voerende van *la Veuve* DUSAUSET & *Fils*.

De Municipaliteit van *'s Gravenhaage* deedt het Huis bezetten, zonder iemand aan te treffen, die tot het Kantoor eenige betrekking hadt. In eene opene laade vondt men een verzegeld Paket, met een Opſchrift aan den geweezen Stadhouder, zynde een Brief door JOH. BREDT uit *Axel*, in 't voorst van den Jaare MDCCXCIV geſchreeven, over de oprichting van een Nationaal Regiment ligt Voetvolk. Dit, hoe verre van de bedoelde zaak, was eene genoegzaame aanduiding voor ALQUIER, die het paket opende, dat dit Huis niet vreemd was van verſtandhouding met die Partye: waar om hy op het doorzoeken van 't zelve ten ſterkſten aandrong. Twee Leden van het Committé van Juſtitie in 's *Haage*, ter Vergadering ontbooden, kreegen berigt van de zaak en last tot het gevorderde onderzoek. By het volvoeren van denzelven vonden zy het Huis bezet door een *Franſche* Wagt, die weigerde hun in te laaten, dan alleen op last der

Fran-

LXXXVIII. BOEK. 1795. *Fransche* Representanten. Om dien te verkrygen heenen gaande, ontmoette hun de Verificateur der Assignaaten, die met hun derwaards trok. Alles onderzogt hebbende, vonden zy niets dan een bundeltje Assignaaten, die, by eene oppervlakkige beschouwing, den Verificateur valsch voorkwamen. De Commis van het Kantoor GARTNER werd gezegd te *Amsterdam* te zyn, en men maakte schikking om hem daar, of by zyne wederkomst in den *Haage*, te doen vatten (*).

Recepissen ter inwisseling der Assignaaten. In *Holland*, waar men zo veel met de in zwang gebragte *Assignaaten* te doen hadt, werden schikkingen gemaakt op het inwisselen der Assignaaten voor *Hollandsche Provinciaale Recepissen* (†). Noodig vondt men zorg te draagen dat de Houders der Assignaaten niet, ter kwaader trouwe, tot voldoening van eigenbaat, en ten nadeele van den Lande, te werk gingen. Eene voorzorg hoogstnoodzaaklyk, daar zo veele gevallen blykbaar genoeg uitweezen, hoe men, in dit algemeen drukkend kwaad, op de schandelykste wyze, zyn voordeel zogt. Dit kon met alle voorzorgen niet geheel geweerd, of het overtreeden altoos geregtlyk beweezen worden. Veelen verrykten zich, langs dien snooden weg, ongestraft; dan alleen met de

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 9 en 10 Maart 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 2 Feb. 30 Maart, 5 May en 29 Juny 1795.

de veragting hunner braavere Medeburgeren. De nadeelige gevolgen van den omloop der Recepisſen, deedt eene nadere bepaaling maaken; en zorg draagen omtrent de Stedelyke Recepisſen. Dit kwam *Holland* op een Schat te ſtaan (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Groningen vondt goed het ſpoor der *Hollanderen*, ten opzigte van de Asſignaaten, te drukken; dan zich genoodzaakt tot het doen eener byzondere voorzieninge. Sterken handel dreeven de *Jooden* in dit Papier, en kwamen, van tyd tot tyd binnen *Groningen*, waar zy, ſtrydig met de orders op het vernagten der vreemde *Jooden* geſteld, eenigen tyd vertoefden, en onder hevige verdenking vielen, dat zy elders voor een geringen prys ingekogte Asſignaaten, aldaar verkogten, en ook van de *Franſchen* Goederen, te dier Stede, voor Asſignaaten verkreegen en inkogten, tot groot bezwaar van de Geldmiddelen vrn *Stad en Lande* (†).

Voorzieningin *Groningen* tegen der *Jooden* handel in Asſignaaten.

Staaten van *Friesland* hadden de waarde der Asſignaaten op vier Stuivers de Livre, by eene Afkondiging, bepaald. De *Franſche* Generaal G. THIERRY gaf deswegen, op een hoogen toon, zyn misnoegen te ken-

Misnoegen des *Franſchen* Generaals in *Fries-*

(*) Uit eene Algemeene Tafel van Ontvang en Uitgave der Provincie *Holland*, over den Jaare 1795 blykt, wat deeze Inwisſeling *Holland* gekost heeft, en hoe hoog het beloop der Asſignaaten, in deezen Jaare daar geweest hebbe, te weeten 2,364,760.

(†) *Beſluiten en Handelingen van de Municipaliteit van Groningen* 19 Feb. 24 Maart en 27 Mey 1795.

XXXVIII. BOEK. 1795. *Frankryk* over den laagen Prys op de Assignaaten gesteld.

kennen. „Die verminderde bepaaling der „ waarde," schreef hy, „ scheen hem zo „ strydig, dat hy niet kon gelooven, dat „ dezelve van een wettig gestelde Autho„ riteit voortkwam; dezelve is te gelyk „ onmenschelyk en onteerende voor de „ *Fransche* Natie, en de *Friesen*, die ons „ nog pas geleden, met regt, voor hunne „ Verlossers aanzagen (*), veragten ons „ deezen dag. — Bekleed met het ver„ trouwen van myne Spitsbroeders, zal „ ik dit niet dulden. Gylieden kunt on„ dankbaar genoeg zyn om aan uwe Koop„ lieden te verbieden om vertrouwen te „ hebben op de Assignaaten; maar ik ver„ bied U om aan twintig Stuivers van „ dezelve de waardy van vier Stuivers „ *Hollandsch* te geeven; en deeze woeke„ ring, die Gylieden gebiedt, drukt de „ Soldaaten, die hun bloed gestort heb„ ben om in uw Land te komen, alwaar „ gy dezelven zo vuurig verlangde. — „ Ik stem toe dat 'er *Franschen* geweest „ zyn, die weinig kieschheid betoond heb„ ben in dit stuk; maar daarom zal ik „ niet dulden, dat Gylieden myne Natie „ onteert, door bekend te maaken, dat „ haar Geld weinig of niets waardig is. — „ Ik zal geen stille aanschouwer zyn van „ deezen grievenden hoon, en in myne „ hoedanigheid als Militair Commandant, „ ordonneer ik U om eene nieuwe Pro„ clamatie te doen, die deeze van heden

„ ge-

(*) Zie hier boven bl. 256.

„ geheel vernietigt. —— Ik schryf op dit „ oogenblik aan den Generaal MACDO- „ NALD en aan de Representanten van „ het *Fransche* Volk, die myn gedrag zul- „ len regelen dat ik omtrent Ulieden „ houden moet."

Intrekking van de Publikatie.

Deeze dreigende Krygsmans taal hadt op de Representanten des Volks van *Friesland*, eene soortgelyke uitwerking als die der *Fransche* Representanten op de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks (*). De gewraakte Publikatie, den eersten van Bloeimaand gegeeven, werd, den zesden dier Maand, vervangen, door eene, die de voorige vernietigde, en een vryen koers liet aan de *Fransche* Assignaaten; dan zouden, in 't vervolg, aan de Kooplieden, die niet verkoozen de Assignaaten voor eigen Rekening te houden, Recepissen, ten laste van de Provintie, worden afgegeeven. Met bepaalingen eenigzins anders gewyzigd dan in *Holland* (†).

Schikkingen daar op in Zeeland.

Veel overweegings baarden de Assignaaten in *Zeeland*, en kwam het besluit, eenigermaate van de andere Gewesten verschillende, hier op neder, dat by iedere *Decade* van den Generaal eene opgave zou verzogt worden van het juiste getal *Fransch* Krygsvolk zich in *Zeeland* bevindende, met byvoeging van de som voor de Soldyen benoodigd, en dat dezelve som aan hem overhandigd zou worden in Papier, tegen over-

(*) Zie hier boven bl. 283.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3097. enz.

LXXXVIII. BOEK. — 1795. overneeming der Asfignaaten. Volgens dit beloop zouden Papieren Munten vervaardigd worden van *achttien*, van *negen*, van *vier en een halve* Stuivers, en van *achttien* Duiten, op zodanig eene wyze als vereischt werd tot het voorkomen van alle vervalsching. De verwisfelde Asfignaaten, aangenomen tegen negen Stuivers de Livre, moesten ten Algemeenen Kantoore blyven berusten: waar naa deeze Papieren Munt tegen gereede Penningen of Provinciaale Recepisfen, zou worden ingewisfeld. Dit Plan aan den *Franschen* Reprefentant COCHON voorgelegd, droeg diens goedkeuring weg, en werd werkftellig gemaakt. 't Zelve was zeer gefchikt voor *Zeeland*, min dan verfcheide andere Gewesten met inlegering van *Fransch* Krygsvolk belast, en bovenal minder aan doortrekken, en daar door ftaag afwisfelen van het aantal, blootgefteld (*).

Strenge Krygstugt der *Franfchen*. Te midden van den drukkenden last der Inlegeringe van zo veele duizenden als zich in den Lande bevonden, en der Vorderingen tot Onderhoud, zo in byzondere als in algemeen geëischte Opbrengingen beftaande, gepaard met het bezwaar der Asfignaaten, hadt men reden om zich te verheu-

(*) Men zie in het breede hier over *N. Nederl. Jaarb.* voor 1795. bl. 2232 en 2251 *enz.* In *Zeeland* bevonden zich, in Grasmaand, acht duizend Man *Franfchen*. Derzelver onderhoud, gevoegd by de inwisfeling der Asfignaaten, bedroeg driemaal honderd duizend Guldens in de maand. C. ROGGE *Gefchiedenis der Omwinteling* bl. 505.

heugen over de ſtipte en ſtrenge Krygstugt der *Franſchen.* Naauwlyks hadden zy den overwinnenden voet in deeze Gewesten gezet, of de Repreſentanten vaardigden eene Aankondiging uit, in 't *Fransch* en *Hollandsch* gedrukt, allerwegen verſpreid en aangeplakt. Zy wilden onder het Krygsvolk der Republiek die naauwkeurige Krygstugt handhaaven, en aan de Generaals de middelen in de hand geeven om de buitenſpoorigheden tegen te gaan, aan welke zommigen, die zy den naam van *Franſchen* onwaardig keurden, en onwaardig om de zaak der Vryheid te verdeedigen, door den Vyand bezoldigd, zich hadden ſchuldig gemaakt. Zy wilden aan de Inwoonders der *Vereenigde Nederlanden* de Rust en Zekerheid waarborgen, van welke zy genot moesten hebben, met het zegepraalend Leger van eene Natie, welke gezwooren hadt, vry en regtvaardig te zyn. Ter bereiking van dit doel ſtelden zy vast, dat elk Krygsman, en wie ook tot het Leger behoorde, die zich aan Plundering ſchuldig maakte met den dood zou geſtraft worden. Elk Officier of Onderofficier, overtuigd kennis gedraagen te hebben van deeze misdaaden, en in gebreke blyvende van de Middelen, welke de Wet hem verleent, om dezelve tegen te gaan, den ſchuldigen te doen vatten en ſtraffen, zou afgezet worden. De Generaals der Diviſien, of zy, die in hunne plaats bevel voerden, waren gemagtigd om Commisſien te benoemen, die binnen

ZEVENTIENDE BOEK. 1795. vier en twintig uuren, zouden Vonnissen over Misdaaden van deezen aart, welke zouden gepleegd worden op het Grondgebied, door de Troepen onder hunne Orders, beslaagen. Die Commissien zouden bestaan uit elf Militairen; drie Officiers, vier Onderofficiers, en vier Soldaaten. Het vonnis der Doodstraffe zou niet mogen uitgesprooken worden, dan by de meerderheid van twee derde der Leden. Die Commissien konden slegts over ééne zaak vonnissen, en werden, na hunne Vonnisvelling, ontbonden (*).

Woorden waren dit niet van scherpe bedreiging, die onuitgevoerd bleeven. Voorbeelden staafden, op 't nadruklykst, deezen geopenbaarden wil. Een *Fransch* Kanonnier, die eenige zakdoeken gestoolen hadt, werd te *Amsterdam*, op de Dam, te zyner straffe, doodgeschooten (†). Het vonnis des Doods, binnen *Groningen* geveld, over een Soldaat, schuldig aan den diefstal van een Paar Zilveren Gespen, verzogt de *Fransche* Generaal dat in 't *Fransch* en *Nederduitsch* gedrukt, aangeplakt, en hem daar van, ter uitdeelinge, twee honderd afdrukken mogten bezorgd worden (§).

Ongeregeldheden en Afpersingen van eenen anderen aart werden kragtdaadig te-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 46.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 332.
(§) *Besluiten en Handelingen van de Municipaliteit van Groningen* 21 Feb. 1795.

tegengegaan. Niet genoeg oordeelde de *Fransche* Generaal BONNAUD, Wethouderen en Raaden der Stad *Rotterdam* te volmagtigen, om, by openbaare Afkondiging, ter gelegenheid van ongeregeldheden door de *Franschen* by het doortrekken, gepleegd, vryheid te geeven om geweld met geweld te keeren, en den bystand van de gewapende Stads Schuttery te verzoeken, om die moeitemaakers te vatten en aan den *Franschen* Commandant ter straffe over te leveren: de Generaal noodigde, ter voldoening aan de Besluiten der Vertegenwoordigeren des *Franschen* Volks, en der bevelen van de Generaal en Chef, de Burgers der Plaatzen bezet door de vyfde Divisie der Armée van het *Noorden*, uit, „om zich," dit zyn de eigene woorden, „tegen de Kwaadwilli-„gen, die eenigen inbreuk zouden wil-„len maaken op hunne Eigendommen, „op welk eene wyze het ook zou mo-„gen weezen, met allen yver en kragt „te verzetten, niet te dulden, dat de „*Fransche* Soldaaten iets van hun vor-„derden, dan het geen van hun door „de Agenten van de *Fransche* Republiek „zou geëischt zyn; zich te beklaagen, „de Gewapende Magt in te roepen, zelfs „geweld met geweld te keeren, ten allen „tyde wanneer iemand, van welk een „rang hy mogt zyn, de Wet, ten hunnen „opzigte, zou mogen schenden. Door „dit middel zouden zy medewerken met „zyne begeerte, tot handhaaving der goe-

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ de Orde en Rust, welke moesten heerschen in de Landen bezet door Troepen „ van de *Fransche* Republiek (*).”

Strenge wetten, waar aan men de hand houdt, kunnen veel misdryfs voorkomen; allen misdryf te weeren, is onmogelyk — Reezen 'er misnoegens, ontstonden 'er klagten, over verkorting en overlast, niet zelden moest men de oorzaak zoeken in misverstand uit de onkunde der wederzydsche Taalen, 't welk nu en dan gelegenheid gaf tot wel hoogloopende oneenigheden; doch die, in den grond bezien, niet zelden een belachlyken oorsprong hadden. Dikwyls moesten ze toegeschreeven worden aan de onmogelykheid om op veele plaatzen, de Inlegering, naar eisch, voor een overstroomend aantal, te regelen. Terwyl 'er veele onaangenaamheden voortsprooten, uit het weigeren der Papieren Munt, uit de geschillen over de waarde, en uit het opdringen van dezelve, waar aan niet alleen gemeene Soldaaten; maar ook zommigen van hooger Rang, zich schuldig maakten. Met dit alles waren de voorbeelden van Geweld of Onderdrukking, uit hoofde van mangel aan Krygstugt, hoe veele Duizenden ook in deeze Gewesten den voet als Overwinnaars zetteden, allerzeldzaamst egt.

Onderscheide handelingten. Van het Ryk der Overwinnaaren maakten de *Franschen* een onderscheidend gebruik. Het was aan alle Civiele en Mili-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 388 en 391.

ftaire Agenten der Republiek op het strikst verboden, om eenige Kasfen, toebehoorende aan de Steden, Gemeenten, of aan het Staatsbestuur der *Vereenigde Nederlanden*, in beslag te neemen, hoe zeer zy 't zelve lagen op alle roerende en onroerende Goederen, toebehoorende aan Gouvernementen met de *Fransche* Republiek in Oorlog, of van *Fransche* Uitgeweekenen. Nogthans zagen wy hun, volgens dat Regt des Oorlogs handelen, ten aanziene der Nationaale Eigendommen deezes Lands, daar zy zich meester maakten van alle Sterke Plaatzen, Havens en Magazynen; het Land- en Zeevolk den Eed afnamen, om niet tegen de *Fransche* Republiek te dienen; en Marschpatenten aan de Militie voorschreeven. De Grensplaatzen, volgens Verdrag, overgegaan, werden als overwonnen behandeld. Het *Sticht*, ja de Stad *Dordrecht*, zonder Daadiging ingenomen, ondergingen, gelyk het voorgaande onzer Landsgeschiedenis uitwyst, een lot eenigzins verschillende van de Gewesten en Steden, die den naam, en ook veele de daad, hadden, van zichzelven omgewenteld te hebben.

1795. opzigte van de Eigendommen.

Dan de Oorlog, volgens de Verklaring, tegen de Stadhouder gevoerd, deedt de Overwinnaars de Goederen diens Prinsen, zo roerende als onroerende, beschouwen als hun toebehoorende. Althans de Representanten des *Franschen* Volks vorderden, met eene Brieve van drie regelen, van de Algemeene Staaten eene Op-

De *Franschen* vorderen de Goederen des Stadhouders. Wat de Algemene Staaten

[illegible] BOEK. 1795. Daar op antwoorden.

gave van de Bezittingen des geweezen Stadhouders. —— Dien eisch deeden deezen de byzondere Gewesten weeten, en verstendigden van dit hun bedryf de Fransche Representanten; met byvoeging dat zy, in 't algemeen, wel wisten, dat de Stadhouder veele Goederen hier te Lande bezat, onder beheer van een afzonderlyk Collegie, door dien Prins aangesteld en voor zyne rekening; doch dat hy deeze Goederen bezat, even als alle andere byzondere Ingezetenen van den Lande. Dat zy geene bepaalde kennis droegen van derzelver beloop. Weshalven zy zich vleiden, dat de Representanten des *Franschen* Volks genoegen zouden neemen, met de Verklaaring van de onmogelykheid, waar in zy zich bevonden, om aan het gedaan verzoek, ten dezen opzigte, te voldoen, als geheel buiten hun bestek, kennisse en beschikking.

Bedenking van *Holland* deswegen.

Die eisch, en nevensgaande Brief, by de Representanten des *Hollandschen* Volks, in overweeging genomen, hadden ten gevolge een last, om ter Algemeene Staatsvergadering te doen opmerken, dat veele Ingezetenen van den Lande, zo wegens gedaane Geld Negotiatien op Domeinen van den geweezen Stadhouder, als andere Schulden, aangelegene Sommen van hem hadden te vorderen. —— Dat ook *Holland* aan den Prins eene aanmerkelyke Som Gelds, tot aankoop van Domeinen, hadt voorgeschooten; en eindelyk dat wel het *Fransche* Volk den Oorlog gevoerd hadt

te-

tegen den *Stadhouder*, als *Stadhouder*; doch dat zulks niet infloot, dat zyne Goederen door hem als *Burger* bezeten, even daarom, behoorden verbeurd verklaard te worden. —— Men verlangde met dit alles opgave van de Goederen des Prinsen, zo die in *Holland*; als mede van die, welke in de Generaliteit gelegen waren; en van den Domeinraad bezit van de Schulden en Lasten, waar mede dezelve mogten bezwaard weezen (*).

LXXXVIII. BOEK. —— 1795.

Op dit Vertoog is vervolgens, ten aanziene deezer Goederen, door de *Fransche* Representanten agt geslaagen (†). Dan zy bleeven de roerende Goederen des uitgeweeken Stadhouders als hun Eigendom aanmerken. Het *Stadhouderlijk Kwartier* was door hun, en het *Oude Hof* door den Generaal PICHEGRU betrokken. De verkwistingen, op die beide plaatzen, door de Persoonen, welke zich daar van de voorige Hofhouding bevonden, liepen dermaate in het ooge, dat het Committé van Algemeen Welzyn twee Leden aan de *Fransche* Representanten afvaardigde, die, op de eerste Voordragt deswegen, hun verontwaardiging te kennen gaven, en een nader mondgesprek verlangden om schikkingen te maaken, op welke Huishoudely-

De *Franschen* merken de roerende Goederen des Stadhouders, als hun eigendom aan. Bepaalingen op de Verteeringen in het *Stadhouderlyk Kwartier* en op het *Oude Hof*.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 9 Feb. 1795.

(†) Wat van wegen den Lande, ten aanziene deezer Goederen gedaan is, zullen wy elders vermelden.

LXXXVII. BOEK. 1795. lyke wyze het onthaal voortaan geschieden konde, met verzeekering, dat hun, tot nog toe, geen sterker blyk gegeeven was van openhartigheid, dan deeze Bekendmaaking. Dat zy Representanten het Land geenzins moesten helpen bezwaaren; maar, integendeel, zo als tot hier toe plaats gegreepen hadt, en verder plaats zou hebben, 't zelve wilden verlossen, en van die verlossing de zoete vrugten doen plukken.

In het nader onderhoud met den Representant ALQUIER, stelden zy hem de Bronnen van Verspilling, hun door den Hofmeester WEVE opgegeeven, in diens tegenwoordigheid, voor. Verwonderd betuigde ALQUIER, dat hy, noch zyne Medeprepresentanten, immer van zodanige Verkwistingen geweeten, en dat die nooit aan hunne Tafel plaats gegreepen hadden, hier op het getuigenis van WEVE inroepende. De oorzaaken dier verkwistingen beweerde hy, moest men zoeken in de menigte van Hofbediendens, die hun omringden, en die hy hieldt voor Spions van het afgezwooren Despotismus, die door hunne schraapzugt, dergelyke onnoemelyke verkwistingen daarstelden. Voorts betuigde hy, voor zich en zyne Amptgenooten, niets meer te verlangen dan de meeste bezuiniging, dat zy niet gewoon waren, veel min begeerden, op eene zo kostbaare wyze, onthaald te worden. Hy wilde het getal der Bedienden en Kamer-Jonkers, tot op een twaalftal, ver-

verminderd, en de overigen, nog dien eigen avond, weggezonden hebben. Hy schreef voor op welken een voet de Tafel van 's anderen daags af, moest ingericht weezen; het eeten der vaste Huisbedienden; het weeren van het huisvesten der Ordonnances en Expresses in het beneden gedeelte des Stadhouderschen Kwartiers; het doen ophouden van het buitengewoon onthaal aan dezelve gegeeven, 't welk zo verre ging, dat de Hofmeester nagt en dag een Kok in 't werk moest houden om Poulardes, Kapoenen en dergelyke in gereedheid te hebben. Op èen lyst hem gegeeven van de Persoonen, die zich daar, buiten der Representanten weeten, onthielden, schrapte hy de door hem gewraakte Persoonen uit. Nog dien eigen avond moest het zo schandelyk duur gehuurd Porselein Servies aan den Eigenaar terug gezonden, en het Porselein des gevlugten Stadhouders gebruikt worden. De verkwisting in Turf, ieder dag ten bedraage van twee honderd Guldens, moest geweerd, en niet gestookt worden dan in Kamers, door de Representanten daadlyk in gebruik. Wilde iemand de Hofmeester iets meer, of iets strydigs met deeze bevelen, vergen, dien hadt hy aan te klaagen, en deeze veertien dagen gevangenis te wagten. —— Bepaalingen van den zelfden aart wilde ALQUIER op het *Oude Hof* ingevoerd hebben, en twyfelde hy niet aan PICHEGRUS toestemming; die ook de vermindering

des

LXXXVIII. BOEK. — des overtolligen en verkwistenden onthaals, op dien eigen voet, goedkeurde.

1795. Schikkingen op de Paarden en Rytuigen des Stadhouders.

In dit zelfde onderhoud, droeg men voor het verkoopen van het groot aantal Koetzen en Paarden des geweezen Stadhouders, met behoud van de benoodigden, ten dienste der *Fransche* Representanten; en of het dan niet billyk ware, om de Penningen, daar van komende, zo verre zy strekten, te gebruiken tot afbetaaling van de reeds door *Holland* uitgeschootene Gelden, ten hunnen onthaale; 't welk hun toescheen, dat, daar de Oorlog aan den Stadhouder, en niet aan het Volk verklaard was, uit des Stadhouders Goederen moest gevonden worden; dit strookte althans zeer wel met het bedryf van Gecommitteerde Raaden, die het Stadhouderlyk Kwartier den *Franschen* Representanten ter verblyfplaats aangeweezen hadden. Dit alles droeg de toestemming van den Representant ALQUIER weg (*). — De verkoop greep vervolgens plaats (†).

On-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 1795.

(†) Onder die verkoop was ook de kleine *Zeil-Wagen* van Prins MAURITS. Wy vermelden dit, om dat wy, deezen betreffende, by een verslag, wegens dit voortyds veel gerugtsmaakende zeldzaame Voertuig, aangetekend vinden, dat, „ toen *Frankryk* ons in 1795 de Goederen des „ Stadhouders schonk, om 'er hem zeven jaaren „ daar na door de Ingezetenen eeniger Duitsche „ Abdyen en Ryksteden, de waarde van terug „ te doen geeven, de Wagen ook op zyne beurt

XXXVIII. BOEK. 1795. Het Kabinet van Willem de V. voor Fransche eigendommen verklaard.

Onder de agtergelaatene Bezittingen des Stadhouders stak in waarde en zeldzaamheid uit, het Natuur- en Kunst-Kabinet, tot welks verzameling in een lang verloop van jaaren, alle Wereldoorden ieder het hun te hadden bygedraagen. Het trok, verdiende, en verwierf de aandagt, de bewondering van allen, die *'s Graavenhaage* bezogten (*). Deeze Schat merkten de *Franschen* aan als een door den Oorlog bekomen eigendom, en daar zy veel dier Goederen als wettigen buit, zich onmiddelyk toeëigenden, en mede namen, maakten zy al het overige ter wegvoeringe gereed; doch wilden, te dier gelegenheid, een zonderling blyk van edelmoedigheid geeven, aan welks betoon zy, door staatlykheid, eene meerdere waarde poogden by te zetten. Dit geheel bedryf, zo vol charactertrekken van *Franschen* en toenmaaligen *Hollandschen* Stempel, zal ons niet verdrieten, in 't breede op te haalen.

Vaderlandsche Stukken.

In dit voor *Franschen* eigendom verklaarde Kabinet vonden de *Franschen* een Sabel van 's Lands grootsten Zeeheld DE RUI-

„ op het vorstlyk Boelhuis verscheen; en eenige „ *Scheveningsche* Burgers, aan een voorwerp, dat „ hun Dorp hadt helpen opluisteren, verkleefd, „ hem voor zestig Gulden inkogten." Hy is nog te *Scheveningen* te zien. Van de Grooteren Zeilwagen is niets meer over. Zie *de Aanmerkingen van* Mr. JOHAN MEERMAN, *op de Vergelyking der Gemeenebesten; door* HUGO DE GROOT. III. D. bl. 436. te Haarlem by A. LOOSJES Pz. 1800.

(*) VOSMAARS Beschryving daar van is bekend.

LXXXVIII. BOEK. — 1795. daar uit, hun H. Mog. aangeboden.

RUITER, den Bevelhebberstaf van den beroemden Admiraal TROMP; den Houten Beker, waar uit onze Voorvaders, by het eerste Bondgenootschap, elkander de Vryheidsteug hadden toegedronken; den Houten Kloot op welken zy elk een Spyker hadden geslaagen, ten blyke van hunne Verbintenis en Verkleefdheid aan de Vryheid (*), als mede een stukje Kanon, van Goud, fraay ingelegd en met Brillanten omzet, door een *Javaanschen* Prins, aan hun Hoog Mog., ten teken zyner hulde, geschonken.

Deeze Stukken oordeelden de *Franschen* tot ons Land eene zo naauwe betrekking te hebben, dat zy nergens beter, dan in 't zelve, pasten bewaard te blyven. Om derzelver overgifte recht staatlyk te maaken, geschiedde beletvraaging by hun Hoog Mogenden uit naam des Representants ALQUIER, tegen den elfden van Lentemaand. Het geheele *Hollandsche* en *Fransche* Guarnisoen kwam deezen dag 's morgens in de wapenen, verzamelde voor het Kabinet, waar uit de gemelde Stukken gehaald, en na het Verblyf der *Fransche* Representanten gebragt werden. Met Nationaale Linten vercierd, werden zy door *Fransche* Generaals gedraagen; DE WINTER,

(*) Deeze *Beker* en *Kloot* waren op een zolder van het Huis *Oranje* te *Brussel*, in 't vervolg van tyd het verblyf des Gouverneurs Generaals, gevonden, van daar in het Kabinet van Prins CAREL gekomen, en door onzen Minister HOP, uit hetzelve, in den Jaare 1782 voor WILLEM DE V. gekogt.

R. Vinkeles, del. et sculp.

Geſchenken van Vaderlandſche Gedenkſtukken aan
HUN HOOG MOGENDEN.

TER, onze Landgenoot, toen nog als Generaal in *Franschen* dienst, droeg de Admiraalsstaf. Een heerlyk muzyk ging deezen trein voor, en kwam dezelve onder een toevloed van getuigen, tot de Vergaderplaats van hun Hoog Mogenden (*).

Brief van ALQUIER tot geleide.

De Generaal DUMONCEAU, met de overgave door de *Fransche* Representanten gelast, stelde der Vergaderinge de Vaderlandsche Gedenkstukken ter hand. De Brief tot geleide van den Representant ALQUIER, liep op den volgenden zin — „ Burger Representanten! Het *Fransche* „ Volk, gedrongen om voor deszelfs Vryheid te stryden, en zyne Wapenen by „ vreemde Natien over te brengen, heeft, „ te midden van den Oorlog, geenzins „ verzuimd om zyne Kundigheden uit te „ breiden, en het Ryk der Weetenschappen te vergrooten. Het rekent onder „ zyne overwinningen de nuttige ontdekkingen, waar mede Geleerden, die tot „ zyne Legers behooren, het verrykt hebben, en de voortbrengzelen der Kunsten zyn voor 't zelve de glorierykste „ Gedenktekens van de dapperheid zyner „ Krygsbenden.

„ Het is dus, dat de *Franschen*, terwyl „ zy de grootheid en de edelmoedigheid „ van hun Nationaal Character niet verlochenen, minder voor zich zelven, „ dan

(*) Meer byzonder wordt deeze optocht beschreeven, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1795, bl. 1471—1474.

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ dan wel voor het Menschlyk Geslacht „ overwonnen hebben, welks Geluk en „ Vryheid van de uitbreiding van nuttige „ kundigheden afhangt.

„ De *Engelschen*, zich Vrienden van „ het *Bataafsche* Volk noemende, hebben „ uw Grondgebied verlaaten, daar zy be„ laaden waren met den roof der Be„ woonderen, en terwyl zy niets agter „ zich lieten dan de traanen, die zy heb„ ben doen storten, en het herdenken der „ gruwelen door hun gepleegd.

„ De *Franschen* hebben den byzonderen „ Eigendom geëerbiedigd; de algemeene „ rouw klaagt hunne Zegepraal niet aan; „ de Geschiedenis zal geen verwyt te „ boekstellen, dat zy de overwinning van „ bloed hebben doen rooken. — Maar „ de Weetenschappen moeten hun beloo„ nen, door aan de volgende Eeuwen „ den moed, den voorspoed, en den roem „ der Natie getuigenis te geeven.

„ Daar onze Legers, in de *Vereenigde* „ *Nederlanden* den diepsten en onschend„ baarsten eerbied voor de byzondere Ei„ gendommen in agt neemen; meent „ *Frankryk* egter een nuttig en daadlyk „ Regt te moeten uitoefenen op dat geen, „ 't welk aan den voormaaligen Stadhou„ der toebehoorde, en dat Regt, door „ de kragt der Wapenen verkreegen, zal „ niemand aan hetzelve kunnen betwisten.

„ Onder de Eigendommen van den Prins „ van ORANJE en NASSAU, den voor„ maaligen Stadhouder, heb ik eenige

„ kost-

„ kostbaare Voortbrengzelen van de Natuurlyke Historie en van Kunst onderscheiden, welke dienen kunnen om de Verzamelingen, die de *Fransche* Republiek te *Parys*, en in eenige Departementen bezit, volkomener te maaken. Eenige deezer Stukken behooren tot de Geschiedenis; en om my, naar myne byzondere Instructien te gedraagen, heb ik deswegen beschikking gemaakt.

„ Het eerste, het edelste gebruik, dat ik daar van maaken kan is, om, in naam der *Fransche* Natie aan de Representanten van het *Bataafsche* Volk, als een onderpand van agting en vriendschap aan te bieden, de Sabel van den beroemden DE RUITER, en de Bevelhebberstaf van den Admiraal TROMP. Het verschaft my de aangenaamste gewaarwording, om, in Ulieder midden, deeze twee Gedenktekens van den Roem en Dapperheid uwer Natie, ter bewaaring te geeven, en wel op dat tydstip, waar in de waarschynlyke hereeniging van haare Magt met de *Fransche* Legers, haare Zeemagt tot nieuwe Zegepraalen roept.

„ Ik beyver my desgelyks om aan de Representanten der weder vry gewordene *Batavyen* aan te bieden twee zeer kostbaare Gedenktekens der Vryheid, die hunne Vaderen hebben weeten te verkrygen. Het is de Beker, uit welken de eerste Zamenverbondenen dronken, en één der Klooten waar in ieder, ten blyke zyner toetreedinge, een spy-

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ ker floeg. De Stadhouder begroef deeze doorlugtige Gedenktekens uwer Geschiedenis in het duister. Het is dus regtmaatig dezelven aan den algemeenen eerbied toe te wyden. Ik meen ook Ulieden een Kanon te moeten ter hand stellen, 't welk een *Indiaansch* Koning, eertyds aan het Bewind der Zeven *Vereenigde Nederlanden* ten geschenke gaf.

„ Ik hoop, Burgers Representanten! dat gy met belangneeming de waarlyk kostbaare Voorwerpen zult ontvangen, welke U de Generaal DUMONCEAU, die het bevel over de *Fransche* Troepen in den *Haag* voert, van mynen wege, en in naam der *Fransche* Natie, aanbiedt.

„ Het is my bekend, dat onder de Leden der Algemeene Staaten 'er verscheiden gevonden worden, die geplaatst aan het hoofd der beroemdste Universiteiten, hunnen persoonlyken roem even zeer daar aan hegten om de Weetenschappen aan te kweeken, als om dezelve te beschermen; indien deeze agtenswaardige Burgers en derzelver andere Medebroeders verlangen om hunne byzondere Verzamelingen door eenige Stukken van de Natuurlyke Historie te vermeerderen, verzoek ik hun de keuze te doen, en voor als dan, die zaaken by voorraad aan te neemen, als een opregt onderpand van de Vriendschap en Broederschap der Representanten van het *Fransche* Volk."

De

De Generaal DUMONCEAU betuigde, by het overleeveren en opnoemen der Stukken: „ De Representant van het *Fransche* Volk heeft als een noodzaaklyk gevolg der grondbeginzelen van Edelmoedigheid, die eene vrye Natie kenschetzen, my met de vereerende Zending belast, om in uwe handen, in naam der *Fransche* Republiek, deeze Stukken te overhandigen, waar van de Stadhouders zich meester gemaakt hadden. — Deeze kostbaare Onderpanden, die aan de *Bataaven* den heldhaftigen moed herinneren, die twee hunner grootste Zeeoversten deeden uitblinken, kunnen in geen beter handen gegeeven worden, dan in die der Representanten van een Volk, welks naam en roem deeze groote Mannen onsterflyk gemaakt hebben."

LXXXVII. BOEK.

1795.

Aanspraak van DUMONCEAU by de overgifte.

Het antwoord van den Voorzitter, HUBER luidde; „ Burger Generaal! De Representanten van het *Bataafsche* Volk betuigen U hun genoegen, daar zy uit uwe handen een onderpand van de Vriendschap, de Agting en Toegenegenheid der *Fransche* Representanten ontvangen.

Hoe door den Voorzitter beantwoord.

„ Mogt die nagedagtenis van onze twee Helden, die doorlugtigste Verdeedigers van ons Vaderland, alle Braaven met eenen heiligen Yver doen ontbranden! Dat hun voorbeeld ons heilig zy, en dat wy, tot ons laatste oogenblik, niet ophouden ons Vaderland te verdeedi-

LXXXVIII. BOEK.

1795.

„ gen, en ons aanweezen tot aan den „ jongften fnik aan hetzelve toe te wyen. „ Zy wenfchen U geluk, Burger Ge- „ neraal! van gekoozen te zyn om deeze „ eerbiedwaardige Wapenen aan hun over „ te brengen. Zy vereeren uwe gevoe- „ lens en uwen moed, en hun grootfte „ hoop is gegrond op de verwagting van „ uwe gevoelens eenpaarig onder uwe „ Broederen te zien aanneemen!"

Voorftel van Grasveld te dier gelegenheid.

De Treveskamer weergalmde hier op van verfcheide Aria's, zo veel mogelyk pasfende op de tegenwoordige omftandigheid. Naauwlyks was de *Fransche* Generaal, en de hem vergezellende ftoet, vertrokken, of de Afgevaardigde van *Gelderland*, de Burger Grasveld, voerde dit woord, 't welk de duidelykfte blyken draagt van een getroffen hart; „ Het Vaderlandfche bloed gloeit op het gezigt „ van deeze overwaardige Gedenktekenen „ van den Heldenmoed van onze dappere „ Voorvaderen; en ons *Nederlandsch* hart „ klopt fneller by den Beker, waar uit „ de braave Grondleggers van ons Ge- „ meenebest elkander den eerften teug „ der Vryheid toedronken! — Wel aan „ waarde Medebroeders, Leden van deeze „ Vergadering, laat ons, die ook nu vry „ zyn, deeze gelegenheid niet ontglip- „ pen, en befluiten wy, dat door deeze „ Vergadering, uit naam van het gant- „ fche Bondgenootfchap, een plegtige „ maaltyd aan de Vertegenwoordigers van „ het *Fransche* Volk gegeeven worde,

„ Twee-

„ Zweeren wy daar voor het oog der Godlyke Almagt, en 't vrye Volk van *Nederland*, op deeze dierbaare overblyfzels van Vryheidszugt en Heldenmoed, ons onze braave Voorvaderen te zullen waardig toonen, deezen grond der Vryheid niet dan by den laatsten snik der Dwinglandy te zullen overgeeven; en het onbelemmerd genot der Zeevaard ook met den ouden luister en standvastigheid van eenen Tromp en de Ruiter te zullen verdeedigen."

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Het voorstel tot den Broederlyken Maaltyd vondt gereeden ingang; twee Leden der Vergadering met den Griffier gingen dit den *Franschen* Representant kundschappen. Den Generaal Dumonceau kreeg een geheel toegerust Rydpaard, als overbrenger dier Gedenktekenen, ten geschenke. De Muzykanten, die ze speelende begeleid en by de overleevering met hun Kunsttoonen vereerd hadden, ontvingen honderd Dukaaten tot eene gifte. De Brief des Representants Alquier werd, 's volgenden daags, ten slot deezer zeldzaame gebeurtenis, door hun Hoog Mogenden in deezer voege beantwoord. —

Brief ten antwoord aan den Rep. Alquier.

„ Burger Representant! De plegtige Bezending, gisteren tot ons afgevaardigd, en de zo gepaste keus der Voorwerpen van deeze Zendinge, als ook van den Generaal Dumonceau, die aan het hoofd van verscheide *Fransche* Helden, ons den uwen van den één en twintigsten *Ventose* overhandigde, en die zelfs

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ tot ons op zulk eene waardige wyze „ sprak. Dit ondubbelzinnig blyk der „ gevoelens, die het groote Volk bezie- „ len, 't geen gy vertegenwoordigt, en „ die U persoonlyk onderscheiden, is ons „ oneindig dierbaar, en het is zeker zeer „ aangenaam voor hun, die, tot hier toe, „ ook ten opzigte van Buitenlandsche Be- „ trekkingen, het *Bataafsche* Volk verte- „ genwoordigen, om uit deezen vereeren- „ den stap, een nieuw voorteken te her- „ kennen van de Broederschap en Verbin- „ tenis, waar van dezelve den grondslag „ tusschen de twee Volken zal uitmaa- „ ken, die beiden vry en vrienden zullen „ weezen.

„ 'Er is eene groote waarheid, Burger „ Representant! ongetwyfeld even zo „ roemryk voor den *Franschen* Naam, als „ bemoedigend voor het *Bataafsche* Volk — „ Zie daar dezelve; de waare Regtvaar- „ digheid is onafscheidelyk van de waare „ Magt; en de *Fransche* Republiek, ge- „ trouw aan dat grondbeginzel, uit de „ rede zelve geput, weet onder ons haare „ overwinnende Legers te doen zegenen, „ de Magt der Wapenen ondergeschikt te „ doen zyn aan de Regten der Mensch- „ lykheid, het gevoel en de smartlyke „ gevolgen onzer voorledene rampen broe- „ derlyk te leenigen, en de waare over- „ winning op het *Bataafsche* Volk te be- „ haalen, naamlyk, die der harten, der „ agting en der vriendschap.

„ Zeker het was de vrye en deezen

„ naam

„ naam waardige *Franschen* niet genoeg, LXXXVIII.
„ om zo veel hinderpaalen der natuur en BOEK.
„ der kunst te boven te komen, die onze
„ Dwingelanden meenden onoverkomelyk 1795.
„ te zyn, en in het midden van den *Haag*
„ den geliefden Boom der Vryheid te ko-
„ men planten; zy moesten nog daarenboven — en Gy, waardig Representant! Gy moest, in hunnen naam, uit
„ de Stadhouderlyke Schuilhoeken te voorschyn brengen en aan het *Bataafsche*
„ Volk wedergeeven, voor 't welk Gy
„ dezelven in ons midden ter bewaaring
„ gesteld hebt, die heilige Gedenktekens
„ van de deugd onzer Vaderen, en van
„ de onsterflyke dapperheid van onze DE
„ RUITER en TROMP.

„ Ja, deugdzaame Republikein! uw wys
„ oogmerk is vervuld. Dit kan voorzeker niet anders weezen dan dat van onzen Patriottischen yver, en dien van alle
„ waare *Bataaven*, te doen ontvlammen,
„ en hun terug te roepen, door de nagedagtenis van derzelver doorlugtigste Zeehelden weder te doen herleeven, tot
„ hunne natuurlyke bestemming, tot derzelver oude dapperheid, en tot den
„ roem, van met een Volk van Helden
„ te deelen in de overwinning van de
„ Rede en van de Vryheid.

„ Moge deeze verzekering aan de *Fransche* Natie, en aan hunne Representanten welgevallig zyn! —— Moge dezelve ten onderpand verstrekken van
„ onze diepe hoogagting voor het groot-

XXXVIII. BOEK. 1795.

„ ſte Volk der Wereld, van den prys „ dien wy op uwe Deugd, en op uwe „ Vriendſchap, ſtellen, en van onzen ge„ heiligden yver voor de ſchoonſte en „ edelſte zaak! (*).”

Een Boek met *Zeeuwſche* Dankbetuigingen aan den Stadhouder gevonden, en hoe daar mede gehandeld.

Hoe zeer men zorge gedraagen hadt, by de oppakking der Goederen des Stadhouders na *Engeland* overgevoerd, alles mede te neemen, wat byzonder tot de Geſchiedenis der Omwenteling van den Jaare MDCCLXXXVII behoorde, ten einde naſpeuringen, die ten nadeele konden ſtrekken, te voorkomen, vondt de Repreſentant ALQUIER, in een der Kasſen op het voormaalig Stadhouderlyk Verblyf, een Boek in rood Maroquin gebonden, op ſnee verguld, behelzende eene Gelukwenſching met de Omwenteling ten gemelden Jaare, door een aantal Ingezetenen van *Middelburg*, en het omgelegen Platteland, getekend, volgens het Opſchrift gericht *Aan den Doorlugtigſten Vorst en Heer* WILLEM DE V, *Prins van Oranje en Nasſau, Erfſtadhouder, Erfgouverneur, Erfcapitein Generaal en Admiraal der Vereenigde Nederlanden, en Admiraal Generaal der Unie.* By dankzegging voor het overleeveren van dit gedenkſtuk dier dagen aan den *Franſchen* Repreſentant, kreeg het Com-

(*) De oorſpronglyke Stukken, voor zo verre dezelve in de *Franſche* taal zyn, vindt men in de *Decreeten der Provifioneele Rep. van Holland* 12 Maart 1795. Voorts zie men de *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 114—121.

Committé van Algemeen Welzyn last om het Stadhouderlyk Kwartier te doorzoeken en het merkwaardige in beslag te neemen. —— Het Committé der Volks-Societeit der Stad *Middelburg* van het vinden en de overgaave deezes Boeks verstendigd, liet weeten, dat veele der Ingezetenen van *Walcheren* gedwongen geweest waren om dat vernederend Geschrift te ondertekenen, met verzoek dat dit Boek in handen van hunne Representanten mogt gesteld worden, om daar mede te handelen zo als zy zouden meenen te behooren. Dit werd in beraad gehouden (*).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Twee Staatsbesluiten op der *Franschen* verzoek uitgedelgd.

Onder de Besluiten van hun Hoog Mogenden, ten opzigte van *Frankryk* genomen, was eene menigte, die thans gevoelige grieven voor de *Fransche* Natie behelsden. Aller uitdelging zou veel naazoekens en arbeids gekost hebben. Twee waren 'er op welke de Representant ALQUIER aandrong, naamlyk, de Besluiten den vyf en twintigsten van Herfstmaand des Jaars MDCCXCII en den zestienden van Grasmaand des volgenden Jaars genomen op de Stukken door Lord AUCKLAND en den Graaf van STAHREMBERG ter Staatsvergadering ingediend (†). Deeze beide vorderde hy, dat volkomen afgekeurd en ingetrokken zouden worden, als niet overeenkomende met het Regt der Volken, dat

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* en 30 Maart 1795.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXV. D. bl. 106. 317.

LXXXVIII. BOEK. 1795. dat dezelve, als schandelyk die Staatspapieren ontluisterende, en onbestaanbaar met de gevoelens van Vriendschap en Eerbied hunner Hoog Mogenden voor de groote vrye en edelmoedige *Fransche* Natie, daar uit geligt zouden worden. Aan dit verzoek werd voldaan (*).

Hoe zy 's Volks Onafhanggelykheid over 't algemeen, erkenden. Schoon de *Franschen*, in veele opzigten, hun gezag en magt, als Overwinnaars, deeden gelden, hielden zy zich stipt aan den regel om, gelyk zy niet wilden dulden, dat anderen zich met hunne huishoudelyke zaaken bemoeiden, zich ook niet in die van anderen te mengen. Zy eerbiedigden, buiten enkele gevallen, en soms van daadlyk verzogte tusschenkomst, de Vryheid en Onafhanglykheid des Volks in de beschikking over de wyze van Bestuur, en de keuze der Vertegenwoordigeren. Geene vrees behoefden zy te hebben dat misbruik dier Vryheid, de keuze op Stadhoudersgezinden zou doen vallen. Deezen waren, by uitdruklyke verklaringen, buiten alle Posten van Bestuur geslooten. Het Hof Provinciaal van *Gelderland*, een Gewest door de *Franschen* als Overwinnaars betreeden, hadt zints Herfstmaand des voorleden Jaars zyn werkzaamheden gestaakt; dan het kreeg, zo ras de Zeven Gewesten door hun bezet waren, de magt weder om zyne werkzaamheden te hervatten.

Wy

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 9 Maart 1795.

Wy zullen vervolgens gelegenheid vinden om te toonen, hoe de *Franschen*, terwyl zy steeds de Patriotten beschermende en zomtyds de behulpzaame hand leenden om de Veranderingen in de meerdere en mindere Lands- en Stadsbestuuren daar te stellen, hun invloed deeden werken om, aan den eenen kant, alle onwettige handelingen, ter voldoening van party- en wraakzugt te bedwingen, en aan den anderen kant, de poogingen tot herkryging van de verlooren teugels des Bestuurs, te verydelen. Hier moeten wy nog, met een kort woord, opmerken, dat zy, de blaam van verdelgers van allen Godsdienst te zyn, kragtdaadig van zich afweerden. Behalven algemeene en herhaalde verklaaringen, ten deezen opzigte, die de Ingezetenen van vrye Godsdienstoefening verzekerden, werd tegen alle stoorenis zorge gedraagen. Overal was het niet noodig, om, gelyk in *Amsterdam*, voor de Kerkdeuren van alle Gezindheden in 't *Fransch* en *Nederduitsch*, met groote Letteren, aan te plakken, ICI ON ADORE DIEU, CITOYEN! QUI QUE TU SOIS, NE TROUBLE PAS CE CULTE. — HIER EERT MEN GOD, BURGER! WIE GY ZYT, STOOR DEEZEN EERDIENST NIET. De Kerkgebouwen elders onderscheiden, zich meest al kenbaar genoeg om den Soldaat aan de algemeene wet van geene stoorenissen aan te richten, te herinneren. Of hadden zy zulks noodig de inagtneeming der Krygstugt was voldoende. — Een voorval in *'s Gravenhaa-*

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Zy eerbiedigen den Godsdienst.

XXXVIII. BOEK. 1795. haage is hier allerfpreekendst. In de *Fransche* Kerk bevonden zich onder het Naagebed eenige *Fransche* Soldaaten, de één in volle wapenrusting met den hoed in de hand, de overigen met Hoeden of Casquets op 't hoofd. Een *Fransch* Burger van aanzien tradt ter Kerke in, en voer de deezen oneerbiedigen fluisterend in 't *Fransch* te gemoete, „ Burgers! wie vergunt U, den algemeenen Godsdienst te „ ftooren, door den hoed op 't hoofd te „ houden, terwyl elk zich ontdekt heeft „ en bidt? —— Terftond na de Gevange- „ nis." —— „ Zo gy regt hebt, Burger! „ om ons dat te bevelen, zullen wy ter- „ ftond gaan," was het antwoord van een der Soldaaten. —— „ Ongetwyfeld heb ik „ daar regt toe," hervatte de aanzienlyke Burger, „ Ik ben Reprefentant van het „ Volk van *Frankryk*." —— Het was de Reprefentant ALQUIER. Onder het ter Kerke uitgaan, voegde hy hun nog toe „ 't Is zeer onwelvoegelyk iemands Gods- „ dienst te ftooren." Hy beval den gewapenden Soldaat, „ Gy zult voor deeze „ Lieden verantwoordelyk zyn, breng „ hun terftond na de Gevangenis; men „ moet de orde bewaaren, en dit is eene „ fchandelyke zaak." Tegen een van zyne bekenden fprak hy, „ Men behoort de „ Godsdienftige gevoelens te eerbiedigen." De Soldaaten gingen voorts, zonder eenige tegenftribbeling, in hegtenis (*).

Wan-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 297 en 547.

Wanneer wy ons den loop der Omwentelinge herinneren en het gebeurde ter Staatsvergaderinge, in den eersten tyd, voor den geest oproepen, zyn de gevallen menigvuldig, waar in het Staatsbestuur, en byzonder de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks, met woorden en daaden gedagtig maakten, aan de Onafhangelykheid, by de intreede in deeze Gewesten toegezegd, en ontbrak het van der *Franschen* zyde niet aan betuigingen, welke niets minder dan de daadlyke daarstelling van dit belangryk stuk beloofden; ook geenzins aan Mannen, die zulks waarlyk meenden, en in 't begrip stonden, „ dat," om de woorden van een Lid der Nationaale Conventie by de Bekendmaaking van den geslooten Vrede met *Pruisfen* hier te bezigen, „ indien men „ zich niet haastte om met *Holland* in „ Onderhandeling te komen, indien men „ voortvoer dat Land als een Wingewest „ te beschouwen, de Koophandel uit die „ Republiek zou verdwynen; dat men „ dit schoone voortbrengzel van het „ menschlyk vernuft zou vernielen, dat „ Land, binnen drie maanden, zich tot „ een Last zou maaken, wanneer deszelfs „ gevlugte Rykdommen de schatkisten „ van de Vyanden der *Franschen* zouden „ vervullen. — Wat is het schoon om „ den Olyftak des Vredes aan te bieden, „ wanneer het hoofd met de Lauwrieren „ der Overwinning pronkt; de Gemaatigdheid van den Overwinnaar verzekert „ het

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Algemeene Toezeggingen wegens de Onafhangelykheid van onzen Staat.

XXXVIII. BOEK. 1795.

„ het geluk; terwyl de Wanhoop der „ Overwonnenen gevaarlyker is dan hunne „ eigene kragten, indien zy tot uiterften „ gebragt worden." —— Dan wy hebben gelegenheid gehad om op te merken, hoe zommigen in *Frankryk* over de Onafhangelykheid van onzen Staat geheel andere gevoelens koesterden, en 'er volftrekt als met een Wingewest wilden omfpringen (*).

Wat wegens die Onafhangelykverklaring voorviel.

Geen wonder, derhalven, dat men ernftig bedagt werd aan die onzekerheid een einde te maaken, en de by herhaaling toegezegde Onafhangelykheid, op de zekere gronden eens Verdrags, tusfchen de beide Gemeenebesten te vestigen. Veel, en meer dan de meesten gedagt en gehoopt hadden, viel hier over te doen. In de gelegenheid gefteld om des meer, dan het algemeen bekende, in ons Gefchiedblad te vermelden, zullen wy wel de breedfpraakigheid niet ontgaan kunnen; doch hoopen, daar mede dank te behaalen by allen, die in afzigt van Partyfchappen, Gefchiedkundige waarheid zoeken.

Blauw en Meyer tot Gezanten na *Frankryk* verkooren.

Zo vroeg reeds als den negentienden van Sprokkelmaand was men, ter Vergaderinge van *Holland*, onledig, om Afgezanten van deezen Staat, onder den tytel van Ministers Plenipotentiarisfen, na het *Fransche* Staatsbeftuur te fchikken, en ten dien einde aan hun Hoog Mogenden twee Per-

(*) Zie hier boven bl. 149.

Persoonen voor te stellen. De Burgers LXXXVIII.
JACOB BLAUW en CASPARUS MEYER, de BOEK.
eerste thans in *Frankryk*, de laatste Lid
der Vergadering van *Holland*, voorheen 1795.
Consul van onzen Staat te *Bourdeaux*, kreegen daar toe de benoeming. De Burger HAHN, eer de benoeming nog daar was, en de naam van BLAUW aan verscheiden hoeken der zaale genoemd werd, voelde zich opgewekt om het woord te verzoeken, en liet zich daar op uit in den lof van BLAUW, tevens niet onduister te verstaan geevende, dat hy de keuze tevens wel op IRHOVEN VAN DAM, zou hebben willen doen vallen. Althans hy liet zich op deezen trant uit.

Voorstel van HAHN te dier gelegenheid.

„ Medeburgers! Op het hooren van den „ naam van JACOB BLAUW wordt myn „ hart warm, en ik zou het my eeuwig „ verwyten, als ik aan 's Mans uitmun„ tende verdiensten, ook in het midden „ deezer aanzienlyke Vergadering, geene „ openbaare hulde deedt.

„ Van den Burger IRHOVEN VAN DAM, „ welke zich met hem, ten dienste der „ goede zaak, zedert lang, te *Parys* ont„ houdt, van diens zeldzaame bekwaam„ heden, en van derzelver aanwending „ voor de zaak der Vryheid, kan ik my „ niet veroorlooven veel te zeggen. Ik „ heb zyne werken steeds meer bewon„ derd; dan hem van naby gekend, en „ vergenoege my U zyne waarde voor „ oogen te stellen, welke in de daad zeer „ groot en daar in gelegen is, dat hy

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ reeds in den beginne van het voorleden Jaar, met eenige weinige vertrouwde Vrienden van Gelykheid en Vryheid, met onze *Fransche* Broeders onderhandelingen aangelegd, en, in spyt der Dwingelanden, aangehouden heeft; dat hy vervolgens, met andere moedige Vaderlanders, reeds in Augustus laatstleden, dwars door de Legerbenden der Vloekgenooten heen, tot onze naderende Verlossers is doorgedrongen, met derzelver Hoofden Conferentien heeft gehouden, en daar van in *Holland* wederom berigt is komen geeven, en eindelyk daar in, dat hy ook naderhand met Blauw, zo veele gevaaren en onaangenaamheden heeft getrotseerd, en deszelfs Medewerker te *Parys* is geweest; meer staat my niet vry van deezen verdienstlyken Man te zeggen. — Maar Jacob Blauw, Medeburgers! dien ken ik van naby. Ik ben met hem groot gebragt, en ik heb, in de laatste jaaren, niet alleen met hem te *Leyden* gewoond, en broederlyk geleefd; maar ik heb, en zegt my, ô braave *Leydenaaren!* of gy allen met my zynen brandenden yver voor de Vryheid, zynen fellen haat tegen de Dwinglandy, zyne onvermoeide werkzaamheid, zyne groote schranderheid, zyn wys beleid, zyne eenvoudige leevenswyze, en met één woord, of gy niet allen steeds met my, zyn verlicht verstand, en zyn edel hart, hebt bewonderd, en of niet zyn

„ uit-

„ uitmuntend voorbeeld en wyze raad, U LXXXVIII.
„ steeds in het uitoefenen van het edelste BOEK.
„ der deugd; dat is in het zamenzwee-
„ ren tegen Dwingelanden, aangemoedigd 1795.
„ en bestuurd heeft?

„ En zou ik U dan deezen Man, in
„ de volheid zyner waarde, niet leeren
„ kennen en aan U, die het vrye Volk
„ van *Holland* vertegenwoordigt, en aan
„ welken 'er by gevolg aan gelegen legt,
„ om, aan den eenen kant, wel te over-
„ leggen aan wien men het waarneemen
„ der belangens van het Volk van *Hol-*
„ *land*, by onze Verlossers, die te gelyk
„ onze natuurlyke, en, zo GOD wil, on-
„ ze eeuwige Bondgenooten zullen zyn,
„ zal aanvertrouwen; en om, aan den an-
„ deren kant, de Nationaale erkentenis
„ wel te besteeden, en waare verdiensten
„ met waar vertrouwen te vereeren?

„ Ik weet wel, dat thans niet meer de
„ *Menschen*, maar dat alleen de *Zaak* in
„ aanmerking moet komen. — Ik weet
„ daarenboven, dat Dankbaarheid, die
„ schoone deugd, zo vaak de rampzalige
„ klip is geweest, waar op de Nationaale
„ en byzonder de *Nederlandsche* Vryheid
„ is gestrand; maar het is, om der *Zaake*
„ wille, dat ik durf verzekeren, dat gy
„ in niemand eenen in alle opzigten ge-
„ schikteren Waarneemer van onze belan-
„ gen by de *Fransche* Republiek zult of
„ kunt vinden, dan in JACOB BLAUW.
„ Hy is bevallig, welbespraakt, hy kent
„ de menschen en de wereld; hy heeft

X 2 „ groo-

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ groote ondervinding, hy is schrander, „ voorzigtig. oordeelkundig en werkzaam, „ en hy heeft zyn Vaderland en deszelfs „ Vryheid boven alles lief — zo lief, „ Medeburgers! dat hy ook zyn leeven „ ten dienste van hetzelve, gewaagd, en „ zich uit de armen van zyne geliefde „ Vrouw en éénig Kind gescheurd heeft.

„ En, wat aangaat de gevaaren van „ 's Volks Dankbaarheid. Ja, Medeburgers! zy zyn zeer groot, en *Oranje* bewyst dit ten vollen; maar tusschen blinde Dankbaarheid en verlichte Vergelding van beweezene diensten, is een „ groot onderscheid; en, behalven dat „ het Volk en diens Vertegenwoordigers, „ steeds daar zullen weezen om alle zyne „ daaden te bewaaken, zo zal voorzeker „ JACOB BLAUW aan het vertrouwen van „ dat Volk nimmer oneere aandoen. — „ Zo waarlyk hebbe my de Vryheid lief!"

Meyer verzoekt te vergeefsch van die post ontslaagen te worden.

De Burger MEYER, met den dus hoog-aangepreezen BLAUW, zich bestemd vindende tot die gewigtige Post, zogt des ontslaagen te worden, met deeze verklaaring, „ Medeburgers! Indien myne vermogens mynen yver en welwillenheid „ evenaarden, zou ik geen oogenblik aarzelen, de gewigtige Post te aanvaarden; welke my door uw vertrouwen „ wordt aangeboden — dan daar uwe toegenegenheid myne geringe verdiensten „ door het vergrootglas beschouwt — „ daar ik myne zwakheid ken, mag ik „ de belangens van het Vaderland niet

„ in

„ in gevaar stellen; hoe gevoelig dus my „ uwe goedheid treffe, ben ik egter ge- „ noodzaakt van eene waardigheid af te „ zien, welke voor my niets aanlok- „ lyks kan hebben, om dat de zugt tot „ 's Volks belang myne Eerzugt verre „ overtreft." LXXXVIII. BOEK. 1795.

Wel verre van aan deeze uitboezeming gehoor te leenen, verdubbelde zich de yver der geheele Vergadering om den Burger MEYER, tot het aanvaarden van de hem toegeschikte Post, te beweegen. Niet zonder vrugt. Hy nam die op zich, zeggende, „ te hoopen, dat de kundigheden „ van den Burger BLAUW het gebrek van „ de zyne zouden vervullen." De goedkeuring der Algemeene Staaten verzegelde deeze keuze (*). Diens aanstelling.

Met welke aandoeningen de Burger BLAUW te *Parys* deeze aanstelling ontving kan best blyken uit dit zyn schryven aan de toenmaalige Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks. „ Burgers Represen- „ tanten! In 't midden van die groote „ Omwending, die *Europa* met verbaa- „ zing vervult, en de Nakomelingschap, „ met dankbaarheid, in de Geschiedenis- „ sen van *Nederland*, zal leezen, heb ik, „ van den Vaderlandschen grond verwy- „ derd, zedert lang, na de gelegenheid „ verlangd om aan U, Representanten „ van het Volk van *Holland*! myne op- „ reg- BLAUW neemt het aan. Zyn schryven aan die van *Holland*.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 19 en 23 Feb. 1795.

XXXVIII. BOEK. 1795.

„ regte deelneeming, myne verlangens, „ myne wenschen, uit te boezemen.

„ De byzondere betrekking, waar in „ ik toevallig geplaatst was, verboodt my „ de opwellingen van myn hart te vol- „ gen.

„ Vereerd met het vertrouwen van my- „ ne onderdrukte Medeburgers, vereenig- „ de ik my, met eenige Braaven, om in „ 's Lands hoogen nood, de eer en onaf- „ hangelykheid der Natie, als uit den „ brand, te behouden.

„ Wy hadden de plegtigste verzekerin- „ gen van onze zo getrouwe Landsge- „ nooten om de ketens, waar mede het „ *Nederlandsche* Volk gekluisterd was, te „ zullen verbreeken, zo dra de zegevie- „ rende Wapens der *Franschen* meer en „ meer den *Bataafschen* Grond zouden „ naderen. Wy hebben ons niet bedroo- „ gen, en wie is immer in de *Nederland-* „ *sche* trouw te leur gesteld?

„ Op 't oogenblik, dat ik met mynen „ Amptgenoot, en vergezeld van die edele „ Slachtoffers, welke zeven Jaaren in Bal- „ lingschap rondgezworven, en al den „ haat en vervolging van het bloeddorstig „ Huis van *Nassau* ondervonden hebben, „ bezig was om uwe belangens voor te „ draagen, uwe eer en onafhangelykheid „ te handhaaven, en de dwaaze voorstel- „ len van baatzugtige Afgezanten, die „ welligt het *Nederlandsche* Volk voor een „ hand vol Gouds zouden hebben willen „ verkoopen, waart Gylieden reeds opge-

„ staan

„ ſtaan om die benden van lafhartige Re-
„ genten te verjaagen, die zich door
„ *Pruisſisch* geweld in den *Zetel* geves-
„ tigd hadden, en al beevende de teugels
„ der Regeeringe in handen hielden.

„ Ik behoef aan U, Burgers Repreſen-
„ tanten! die de waarde der Vryheid kent,
„ niet te zeggen, hoe myn hart, onder
„ alle die groote gebeurtenisſen, juichte;
„ vooral wanneer ik den dag zag aanbree-
„ ken, dat ook door uwe handen, de
„ eeuwige Regten van den Mensch en
„ Burger zouden gevestigd worden.

„ Ik gevoelde alle de gewigtige gevol-
„ gen, die uwe Wysheid, uwe waare
„ Heldenmoed, voor het geluk van *Ne-*
„ *derland*, moesten te wege brengen; en
„ voorzeker zy, die *Nederlandsch* Vryheid
„ en Onafhanglykheid kunnen en willen
„ waardeeren, zullen eenmaal weeten, en
„ erkennen de groote verpligting, die zy
„ aan U hebben.

„ Hoe zeer ik, derhalven, naa het vol-
„ brengen van zulke moeilyke pligten,
„ gereikhalsd zou hebben na myn Vader-
„ land te rug te keeren, en hun, met
„ wien ik tot handhaaving van die zelfde
„ Vryheid en Onafhangelykheid, wensch
„ te leeven en te ſterven, in hunne ge-
„ wigtige arbeid te onderſteunen, ook
„ uwe verlangens en het groot vertrou-
„ wen dat gy in my gelieft te ſtellen,
„ hebben my bewoogen te aanvaarden
„ eene Bediening, waar van ik al het ge-
„ wigt gevoel, en die ik alleen vrees, dat

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ myne kragten en vermogens zal te bo„ ven gaan.

„ Ontvangt dan, Burgers Representan„ ten! het offer van myne waare erken„ tenis; houdt U verzekerd, dat uw ver„ trouwen uwe goedkeuring, uw voor„ beeld, my tot een prikkel zal verstrek„ ken om met verdubbelden yver en ge„ trouwheid, myne pligten te vervullen. „ Houdt U verzekerd, dat ik, steeds „ jalours van de Vryheid en Onafhange„ lykheid der *Bataaven*, zo lang myne „ oogen het leevenslicht zullen aanschou„ wen, het heil en waare welzyn des „ Volks, met al myn vermogen, zal trag„ ten voor te staan en te verdeedigen; „ houdt U, eindelyk verzekerd, dat ik „ met alle opregtheid, die een Republi„ kein behoort te kenmerken, van den „ loop myner Onderhandelingen verslag „ zal doen; op dat gy, en het *Nederland-* „ *sche* Volk, zelf éénmaal met zyne eigene „ oogen zullen kunnen zien en ondervin„ den, dat, hoe zeer van hun verwy„ derd, myn hart en handen rein en on„ geschonden zyn gebleeven.

„ Ik voeg hier nevens Copy van de „ Missive, die ik de eer gehad heb aan „ hun Hoog Mogenden, de Heeren Staa„ ten Generaal der *Vereenigde Nederlan-* „ *den* te schryven, en wensch aan U, „ Burgers Representanten! de noodige „ kragten om, met denzelfden moed en „ standvastigheid, uwe roemryke loopbaan „ te vervolgen, en U aldus een onver-

„ gang-

„ ganglyke Eerzuil te ſtichten in de har- „ ten van uwe Medeburgeren, die alles „ van uw voorbeeld wagten, en die zich „ blymoedig, als een ondoordringbaare „ muur, rondsom U zullen vereenigen, „ om alle groote en kleine Dwinglanden „ te ſtraffen, en 's Volks heil, en duurzaa- „ me rust op goede gronden, te vestigen."

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Zyn Brief aan hun H. Mog.

De Brief aan hun Hoog Mogenden, waar van het geplaatſte zo volvuurige ſchryven aan de Vertegenwoordigers des Volks van *Holland* gewaagt, draagt de merktekens van hetzelfde character. Naa zyne aanſtelling kort vermeld te hebben, vaart hy voort; „ De Organe te zyn van „ eene Vrye en Onafhangelyke Natie, en, „ in haaren naam, haare belangen waar te „ neemen by het grootmoedigſte Volk „ van den Aardbodem, is zeker de uiter- „ ſte grenspaal, waar na een gepaste „ Eerzugt, by eenen *Nederlandſchen* Re- „ publikein ſtreeven kan.

„ Zeker, de Eer en Onafhangelykheid „ van het *Nederlandſche* Volk op duurzaa- „ me gronden gevestigd te zien, was ſteeds „ het toppunt van myne wenſchen.

„ Tevens vervreemd van alle Factie, „ die de zaaden van haare destructie daad- „ lyk met zich brengt, was het 'er verre „ af, dat ik immer zo veele grootmoe- „ dige en belanglooze opofferingen ten „ dienſte van het Vaderland, als 'er ze- „ dert veertien jaaren, onafgebrooken ge- „ daan zyn, beſchouwd zou hebben als „ het gewrogt van een ondeugende Ca-

XXXVIII BOEK. 1795. „ baal, of als de eenige uitwerkzels van „ eigen grootheid, baat- en heerschzugt.

„ Steeds aangevuurd door dezelfde „ Liefde tot myn Vaderland, als wel eer „ in myn boezem ontbrandde, beken ik „ tevens onbeschroomd en openlyk voor „ het oog van het *Nederlandsche* Volk, „ dat, naar maate de oorzaaken, de be- „ ginzelen, en de gevolgen der *Fransche* „ Staatsomwenteling zich ontwikkeld heb- „ ben, in myne ziel ook nieuwe gewaar- „ wordingen, en de moreele overtuiging „ van groote waarheden ontstaan zyn, „ welke ik betuig te vooren, niet dan met „ een beneveld oog gezien te hebben.

„ Wanneer, derhalven, Hoog Mog. „ Heeren! 's Lands rampen tot eene hoog- „ te gebragt waren, waar van voorzeker „ de *Nederlandsche* Jaarboeken geen voor- „ beeld opleeveren.

„ Wanneer ik duidelyk zag, dat de hal- „ starrigheid van 's Lands Geweldenaaren, „ om alle bronnen van Welvaart en Be- „ staan te doen opdroogen, en *Neder- „ landsch* Volk te onderdrukken, en ten „ diepste te vernederen, niet zou ophou- „ den, dan met onzen ondergang, en ge- „ heele vernietiging.

„ Wanneer ik die baldaadige Factie, „ die dan eens de zogenaamde Stedelyke „ Octroyen en Privilegien, tot een mas- „ que nam, om haare gruwelen te be- „ dekken, en dan eens dezelve met voe- „ ten tradt, om nieuwe ongehoorde gru- „ welen aan te rechten, met de grootste

„ kalm-

„ kalmte zag arbeiden, om eene geduchte
„ Confpiratie tegen het Volk van *Neder-*
„ *land*, op de duurzaamfte gronden te
„ vestigen.

„ Wanneer de vredelievende Leer van
„ Jesus Christus trouwloos misbruikt
„ werd, en een gansch heirleger van hui-
„ chelagtige en booze Geestlyken op-
„ ftondt om de harten van hunne te wei-
„ nig helaas! verlichte Medeburgers, met
„ wraak- en moordzugt tegen hunne ei-
„ gene Landgenooten te vervullen, en
„ alle de gruwelen van eene haatlyke Fac-
„ tie, als wonderwerken van Gods Alver-
„ mogen af te maalen.

„ Wanneer ik 's Lands bezoldigde Krygs-
„ knegten, in 't midden van een vreed-
„ zaam Volk, plunder- en moordzugt te-
„ gen weerlooze Burgers ongeftraft zag
„ uitoefenen, en zich van die gruweldaa-
„ den een regt van aanfpraak tot groote
„ bevorderingen in den Staat formeeren;
„ wanneer ik de barbaarfche Soldaaten van
„ eenen trouwloozen Bondgenoot zag in-
„ roepen, om door geweld, roof, moord
„ en vrouwenkragt ons weleer gezegend
„ Vaderland te verwoesten.

„ Wanneer, te midden van zo veele
„ en zo groote gruwelen en ongeregtig-
„ heden, geen één *Nederlandsch* Regent
„ opftondt om 's Lands Catalina, en
„ zynen Aanhang, het momaangezigt af te
„ rukken — Wanneer, eindelyk, het oo-
„ genblik naderde, dat diezelfde eerlooze
„ en lafhartige Regenten, die den vryen

„ Ne-

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ *Nederlander* zo veele traanen gekost, „ en alle Vertegenwoordigers des *Franschen* Volks in hunne raserny een eeuwige wraak en vervolging gezwooren „ hadden, en tot die laagte en onmagt „ gebragt waren, om by diezelfde, zo „ smaadelyk door hun behandelde Vertegenwoordigers den Vrede, als het éénig „ middel tot behoud hunner Overheerschinge, te smeeken — voorzeker, toen „ was het my onmogelyk op 't beschouwen van dit waaragtig, doch akelig tafereel, een oogenblik te aarzelen, om „ aan den wensch myner braave en onderdrukte Medeburgeren te voldoen, en „ my te vereenigen met hun, die in deezen aan den dag gelegd hebben die „ groote waarheid, dat een Republikein „ alle zyne byzondere betrekkingen en „ pligten aan een zyde moet stellen, zo „ dra de nood van het Vaderland roept, „ om grootere pligten te vervullen.

„ Ik heb dan ook, Hoog Mogende „ Heeren! deeze pligten, ondersteund „ door den trouwen raad, en het meerder doorzigt van die braave Landgenooten, welke zedert zeven Jaaren, de „ slagtoffers zyn van de wraakzugt van „ het Huis van *Nassau*, naar myne geringe vermogens, uitgeoefend; en ik „ heb my niet bedroogen, toen ik my „ beroepen, toen ik my verlaaten heb „ op de trouw, den moed, het beleid en „ de braafheid van *Nederlandsche* Gemeenebestgezinden. En nu zou ik my ver-

„ blyd

„ blyd hebben, in myn Vaderland te rug „ te keeren, om getuige en deelgenoot „ te zyn van die zuivere vreugde, die de „ harten myner Medeburgeren vervult, „ en die alleen het doel kan zyn van hun, „ die de Vryheid lief hebben, en haar, „ op goede gronden, onder het mensch- „ dom gevestigd willen zien.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ Maar, doortrokken met al den eer- „ bied, dien het door U Hoog Mogen- „ den in my gesteld vertrouwen my in- „ boezemt, onderwerp ik my volvaardig „ aan U Hoog Mog. bevelen, hoe zeer „ ik duchte, dat derzelver uitvoering „ myne kragten te zwaar zal vallen. Ik „ zal dezelve verder met yver, met ge- „ trouwheid tragten te vervullen, en 't „ zal voorzeker de gelukkigste dag van „ myn leeven zyn, als, door myne mede- „ werking, een Verbond, steunende op de „ eeuwige Regten van den Mensch, op „ Vryheid, Gelykheid en algemeene Broe- „ derschap, dat de eeuwen moet verduu- „ ren, tusschen de beide Volken tot stand „ gebragt, en de Eer en Onafhangelyk- „ heid van den vryen *Nederlander* daar „ by in al zyne kragt bewaard en erkend „ wordt (*)."

Meyers affcheid van de Vergadering van Holland.

Om de post, met zo veel gevoels en vuurs door den Burger Blauw aanvaard, waar te neemen, hadt zyn Amptgenoot Meyer, zich gereed gemaakt, en voerde Af-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 18 Maart 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795. Affcheid neemende van zyne Mede-Representanten des Volks van *Holland*, deeze taal. „ Waarde Medeburgers en Broeders! Hoe wel ik, van den eenen kant, „ zo als Gylieden het U herinnert, uit „ een overtuigend gevoel van de zwakheid myner vermogens, met fchroom „ aanvaard heb de Post, welke uwe goedheid en vertrouwen my hebben opgedraagen, en waar voor ik U, by deezen, nogmaals myne gevoelige dankbaarheid betuige; zo hebben egter, van den „ anderen kant, dat zelfde vertrouwen en „ de gerustftellende overdenking, op de „ voortreflyke bekwaamheden van myn „ Vriend en Medewerker BLAUW, zo „ wel als de vuurige liefde tot myn Vaderland, en de zugt om hetzelve nuttig te zyn, mynen moed weder opgewakkerd, en ik ben thans bereid om „ my na de Plaats myner Beftemminge „ te begeeven, en de my opgelegde pligten te gaan uitoefenen.

„ Indien het my gelukt, waarde Medeburgers! hier in naar wensch, en naar „ uwe billyke verwagting te mogen flaagen, zo zal aan myne hartlykfte en opregtfte begeerte voldaan zyn.

„ Vergunt my, ten deezen einde, gezamenlyk, en ieder van U in 't byzonder, „ uwen broederlyken raad en byftand; en „ laat ons, ieder in den onzen voortgaan met „ alle onze vermogens aan te wenden tot „ voltooijing van het Gebouw, waar van „ de grondflagen zo gelukkig gelegd zyn.

„ GOD

„ God zegene daar toe alle uwe en „ myne poogingen en verrigtingen!"

Op voorstel van den op zyn vertrek staanden Staatsdienaar Meyer was besloo- ten, dat hy, nevens zyn Amptgenoot, van hunne Berigtgeevingen aan hun Hoog Mogenden ook een afschrift aan den tyd- lyken Voorzitter der Vergadering van de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks zou zenden, zo als men voorheen gewoon was aan de Raadpensionaris van *Holland* te doen (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

De Burger Meyer te *Parys* gekomen, verwylde niet, om zich, met zyn Amptge- noot Blauw, als Afgevaardigde Ministers Plenipotentiarissen van hun Hoog Mogen- den bekend te maaken by het *Committé de Salut Public*. Uit hetzelve werden drie Re- presentanten Merlin (*de Douay*), Sieyes en Rewbell benoemd om met hun te spreeken. Zy twyfelden, uit hoofde van de meermaals gemelde Proclamatien door de *Fransche* Volksvertegenwoordigers en Generaals gedaan, niet in het minste aan de erkentenis van de Onafhangelykheid deezer Landen, en gevolglyk, dat de Vol- magt hun verleend, zou aengenomen, en zy in die hoedanigheid ontvangen wor- den, welke dezelve inhieldt. Dan de eer- ste uitnoodigings Brief, gaf hun deezen Tytel niet, en de gedraagingen te hun- waards gehouden, weezen uit, dat die Onafhangelykheid geenzins daargesteld, en dat

Twyfelingen over de erkentenis van hunne zending in *Parys*.

(*) *Decreeten* als boven 3 Maart 1795.

LXXXVIII. BOEK. 1795. dat gevolglyk hunne erkentenis als Gezanten des *Bataafschen* Volks, in *Parys* aan twyfel onderheevig was. Op hunne vraage hoe te handelen met den Brief van hun Hoog Mogenden aan de Nationaale Conventie, was het verzoek met die overgifte nog te verwylen. In alles, hoe heusch de ontvangst en het uitgeleide mogt weezen, straalde ten overvloede door dat hunne erkenning hoogst twyfelagtig was; 't geen de onaangenaamste aandoeningen by hun deedt opwellen. Alle de eerste onderhandelingen droegen blyk by blyk, tot versterking van dit vernederend denkbeeld (*).

Duidelyke verklaring dat de Indemniteit die erkentenis moest voorgaan. Dat zy zich hier in niet bedroogen, bleek eerlang ten vollen, toen zy uit den mond van SIEYES, spreekende in naam van het *Committé de Salut Public*, deeze betuiging hoorden; „ dat het *Fransch* Gouvernement de *Nationaale Independentie van de Nederlanden* als nog niet kon erkennen, veel min, hun in hunne Qualiteit als Plenipotentiarissen, avoueeren; dat men hun alleen aanmerkte als Afgezondenen van de Patriottische Partye, met wien zy wel wilden spreeken, om hunne gedagten te hooren; en dat „ zo

(*) Eene behandeling, by welke zeer sterk afstak, dat de *Toscaansche* Minister CARLETTI, als zodanig was erkend geworden by de *Fransche* Republiek, en het Tractaat van Vrede gesloten hadt, eer hy zyne Credentiaalen in forma hadt overgegeeven. Brief van BLAUW en MEYER aan hun Hoog Mog. 20 Maart.

„ zo lang het Punt van Indemniteit, waar LXXXVIII.
„ mede men beginnen moest, niet, tot BOEK.
„ genoegen van *Frankryk*, gereguleerd
„ ware, de zaaken in dien staat moesten 1795.
„ blyven."

Hoe zeer getroffen, door eene zo vernederende verklaaring, die het zegel drukte op de ongunstige gevoelens, welke zy, zints de eerste ontmoeting, koesterden, voeren die Afgezanten voort met 's Lands belangen, naar hun inzien, te behartigen, en by het verneemen van den toedragt der zaaken, voorstellen daar toe betreklyk, met kloekmoedigheid, in 't midden te brengen, en inzonderheid te doen gevoelen het gewigt der zaake, en hoe veel nadeels de vertraaging, door dit begrip veroorzaakt, kon baaren.

Hun gedrag in deezen.

In 't einde begeerig om te weeten waar aan zy zich zouden kunnen houden, verzogten zy, ten sterksten, eene openhartige verklaaring, waar in de Schadeloosstellingen, het groote punt, van 't welk men de Onafhangelykheid deedt afhangen, bestonden. Tot hunne groote verbaazing hoorde zy dezelve begrooten op *Honderd Millioenen Guldens* in Geld of Goederen, (de reeds gedaane Requisitien daar onder gerekend,) en de vryheid om eene Geldleening van nog *Honderd Millioenen* te openen, tegen twee en een half of drie ten honderd, naa den Vrede, op gestelde tydperken, af te lossen; en dat alles onafhangelyk van de Goederen van het Gouvernement, van den Prins, en meer andere zaa-

Eerste eisch der Schadeloosstellinge.

XXXVIII. BOEK. 1795. zaaken, die, zo wel als de bepaaling der Grensscheidingen, nog zeer veel verklaarings noodig hadden.

Hunne bezorgdheid deswegen. Ontzettende eischen, die niet konden nalaaten hun 's Lands toestand allerhachlykst te doen voorkomen. Dan derzelver schreeuwende grootheid en onvolbrengbaarheid, als mede de wisselbaare gesteldheid der zaaken in *Frankryk* zelve, deeden hun hoope scheppen, dat men op de volbrenging daar van niet zou blyven aandringen. Zy verzogten, op den zeventienden van Lentemaand, wanneer zy die vorderingen hoorden, van hun Hoog Mog. gelast te worden, hoe zich, in dien neteligen toestand, te moeten gedraagen, en het by de hand neemen der noodige middelen om in eens te kunnen zeggen, dat het *Nederlandsche* Gouvernement gezind was tot het geeven van Schadeloosstelling; waar in dezelve zou moeten bestaan, en op welke voorwaarde zy zou kunnen worden daargesteld.

Oordeel van MONROË en VAN STAEL over hun geval. Een nader verwagt mondgesprek met de Commissarissen verwylde. Schoon BLAUW en MEYER besloten hadden geene bezoeken by het Corps Diplomatique, te *Parys* af te leggen vóór dat zy erkend waren als Afgezanten van onzen Staat, gaven zy egter toe aan het verzoek des *Americaanschen* Gezants MONROË, dien zy ten vollen overtuigd vonden, dat eene opregte verklaaring der Onafhangelykheid van onzen Staat, zo wel met de belangen van denzelven als met die van *Frankryk*,

strook-

ftrookte. *Zy* kreegen berigt, dat de *Zweedsche* Afgezant, de Baron VAN STAEL, even zo dagt; en mogten verneemen, dat verscheide aanzienlyke Leden van het Gouvernement; doch die thans geene zitting hadden in het *Committé de Salut Publicq*, de zaak onzes Lands uit een gunftiger oogpunt befchouwden.

Elfchen der *Franschen.*

Het leedt tot den drie en twintigften van Lentemaand, dat zy, op de door hun ingediende Stukken, geen officieel antwoord ontvingen. Ten dien dage tot eene mondelinge onderhandeling genoodigd, kreegen zy, met vry veel drifts, de weete, dat het *Committé de Salut Publicq* befloten hadt tot niets te zullen komen, vóór en aleer het Artykel der Schadeloosftellingen volkomen, en naar genoegen, was afgedaan. Dit geheele onderhoud ftrekte ten blyke dat men, ten aanziene onzes Lands, gebruik maakte van het Regt van den Sterkften, niet wel overeen te brengen met de voorgaande betuigingen. — De Leden gaven hun onbewimpeld te kennen, dat 'er, in de Nationaale Conventie, eene zeer groote meerderheid was, die 'er wel heenen helde om eene Verbintenis met de *Hollandsche* Republiek te fluiten, en derzelver Onafhangelykheid te erkennen; dan dat deeze erkentenis tevens gepaard zou moeten gaan met de grootfte Opofferingen van onze zyde. Dat, wat de Grensfcheiding betrof, men zedert lange zich hadt kunnen overtuigen, dat de algemeene ge-

LXXXVIII. BOEK. 1795. voelens daar heen liepen, om zich uit te ſtrekken tot den *Rhyn*, en aan de *Hollandſche* Republiek alleen af te ſtaan en over te laaten de Landen by haar bezeten aan geenen kant van *Maas* en *Waal*, dat het *Committé de Salut Publicq*, als het een min voordeelig verſlag aan de Nationaale Conventie deedt, zich ten ſterkſten zou *exponeeren*.

Hoe beantwoord. Op zodanig een voordragt bepaalden zich onze Afgezanten om de tot hun gezondene Leden te verzoeken, door hunnen invloed de Nationaale Conventie van die dwaalende begrippen te willen te rug brengen; van hunnen kant beloovende om hunne Landgenooten, op alle mogelyke wyze, aan te moedigen tot het doen van zodanige Opofferingen, als waar door hun goede wil en genegenheid best aan den dag kon worden gelegd.

Naderen aandrang. Hoe afgeweezen. 's Volgenden daags, tot een nader geſprek verzogt, liepen de woorden tusſchen hun en de *Franſche* Commisſarisſen zeer hoog. Niet alleen werden alle de buitenſpoorige Eiſchen herhaald; maar het ſtuk der Grensſcheidinge, zo als het den voorgaanden dag was opgegeeven, als eene Voorwaarde, zonder welke men niet zou vorderen, voorgeſteld, en by voorraad, op rekening gevraagd voor het ſluiten van het Tractaat eene ſom van twintig Millioenen Guldens. — Blauw en Meyer zogten de onmogelykheid van de vervulling dier wydgaapende eiſchen te betoogen; doch, ziende dat hunne redenen

geen

geen invloed vonden, betuigden zy, om de eigene woorden dier Burgeren, in eenen Brieve aan den Griffier QUARLES, te bezigen, „ dat zy geene pouvoirs hadden „ om offertes van Indemniteit te doen; „ maar dat zy nu voor als dan verklaar- „ den; dat geen *Hollander* immer een „ Tractaat zou tekenen, waar by hy vry- „ willig consenteerde tot de overgifte van „ Landen, Steden, of Dorpen, die tot de „ *Vereenigde Nederlanden* behoorden; dat „ niemand daar toe regt of magt hadt, „ en dat dit rechtstreeks zou aanloopen „ tegen de grondbeginzelen, waar van „ een Republikein nooit behoorde af te „ wyken." —— Op de vraag van een der Leden, of zy eene verklaaring in geschrifte zouden willen geeven, dat geen *Hollander* ooit zulk een Tractaat tot Conclusie zou brengen, en met hunne handtekening onderschryven? Was het antwoord. „ dat zy noch moreele, noch „ physieke Magt op aarde kenden om „ hun te noodzaaken, tot het bedryven „ van eene daad, die hun, ten eeuwi- „ gen dage, voor het oog van een vry „ mensch, moest deshonoreeren; en dat „ die daad op zich zelve altoos nul en „ onwettig zou weezen: om dat zy, vol- „ gens hunne principes, de faculteit niet „ hadden om de Medeingezetenen en „ Compatriotten, als lastdieren, te ver- „ koopen."

LXXXVIII BOEK. —— 1795.

Naa deeze rondborstige verklaaring werden BLAUW en MEYER verzogt het Ontwerp

Ontwerp door onze Ge-

werp

XXXVIII. BOEK. 1795. Gezanten beraamd.

werp van een Tractaat te maaken, gelyk zy beloofden van hunnen kant te zullen doen. De staat der onderhandelingen, de geest die het Committé bezielde, de gesteldenis der zaaken met betrekking tot de Nationaale Conventie zelve, en het vermoeden, dat men vroeg of laat, met zodanig een stuk in de Nationaale Conventie zou ter baane komen, deedt onze Gezanten raadzaam keuren, het Ontwerp zodanig in te richten, dat zy de beschuldiging ontgaan zouden, dat zy, door baatzugt gedreeven, alles van de Franschen verlangden, zonder iets op te offeren: vooral oordeelden zy geene blyken in handen te moeten geeven, van eenigen toeleg om het Grondgebied van onzen Staat te vergrooten (*): dewyl zy dan natuurlyk vervallen zouden in dat geen, waar van zy de Franschen, niet ten onregte, beschuldigd hadden. —— Ten bepaalden tyde waren zy met het Ontwerp eens Tractaats, of liever de voorloopige Artykelen, gereed, en stelden het ter hand; doch van der Franschen zyde ontvingen zy, ten gestelden tyde, niets.

In

(*) Dit vergrooten of *agrandiseeren*, welk woord gebruikt wordt, ziet op een Artykel van de Instructie van hun Hoog Mog. waar by zy hunne Ministers gelast hadden te beproeven, of men de Landen aan geene zyde der *Schelde* gelegen, *Antwerpen* 'er onder begreepen, konde bekomen. Een Artykel, van 't welk zy zich wel gewagt hebben eenige opening te doen, in zulk eene geestgesteldheid.

In gemelde zamenkomst hadden onze Afgezanten de grievende onaangenaamheid dat men den spot stak met de Proclamatien in *Holland*, by de intrekking der *Franschen*, ten opzigte van de Souverainiteit gedaan (*); meer dan ééns moesten zy de bedreiging hooren, *dat men in ons Land Militairement zou ageeren.* Zy hadden blyken van met mistrouwen behandeld te worden, en grond om te vreezen, dat de verbondene Mogenheden, en byzonder *Engeland*, aanmerklyken invloed hadden op de onderhandelingen, 't welk voor *Frankryk* en ons Land de schadelykste gevolgen kon naa zich sleepen, en de geheele Bezending van vrugt berooven.

LXXXVIII. BOEK. 1795. Onaangenaame taal welke zy moesten hooren.

Te midden van dit alles was het onzen Gezanten ten vollen blykbaar, dat het Artykel der Schadeloosstelling, als een voorloopig punt, zou moeten plaats grypen, eer 'er aan de *Fransche* zyde kon of zou gedagt worden, aan eene plegtige verklaaring van de Souverainiteit en Onafhangelykheid des *Nederlandschen* Volks, en de erkentenis van de Algemeene Staaten als vertegenwoordigende het *Nederlandsche* Volk, uit welke Vergadering zy hunne aanstelling verkreegen hadden. Zy konden derhalven aan den inhoud van hunnen Lastbrieve, waar by de loop der Onderhandelingen bepaald opgegeeven was, niet voldoen: want gemelde verklaaring was hun,

Hoe zy het Stuk der Schadeloosstelling inzagen.

(*) Wy hebben eene treffende byzonderheid daar van vermeld hier boven bl. 149.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

hun, zo ſtellig, met zo veel rondheids, gedaan, dat zy vermeenden nutloozen tyd te zullen ſpillen, indien zy langer aandrongen op eene plegtige Verklaaring van onze Nationaale Onafhanglykheid, vóór en aleer deeze voorloopige Artykels tot beſluit gebragt waren.

Onze Gezanten betuigden niet te kunnen ontveinzen, dat de redenen door het *Committé de Salut Publicq* gegeeven, voor deezen Staatkundigen loop der Onderhandelingen, hun zeer aanneemelyk waren voorgekomen. Dit hadt hun te meer bewoogen om van hunne gevoelens af te gaan, en niet verder daar op aan te dringen. Want hoe zeer dit Committé, by een onlangs genomen Beſluit een aanzienlyken invloed gekregen hadt ten opzigte van de buitenlandſche betrekkingen, bleef het aan den anderen kant, zeker, dat de aart der Regeeringsvorm, en de zamenſtelling der Nationaale Conventie zelve, niet gedoogden dat het *Committé de Salut Publicq* een verſlag zou doen over de *Hollandſche* zaaken, waar van de uitſlag zou weezen de plegtige verklaaring van de Nationaale Onafhangelykheid, zonder tevens, aan die zelfde Vergadering, en daar door aan het *Franſche* Volk, te kunnen verzekeren, dat die verklaaring gepaard zou gaan met Opofferingen van de zyde van het *Bataafſche* Volk, als het onwaardeerbaar genot van deszelfs Vryheid en Onafhangelykheid met zich bragt. — Wanneer zy deeze groote bedenking en

het

het gewigt daar van overwoogen, vermeenden zy, dat dezelve moest plaats vinden, en zelfs den voorrang hebben boven de hunne, die zeker van geen minder gewigt was, gelegen in de zekerheid, die het *Bataafsche* Volk begeerde te erlangen omtrent zyn toekomend noodlot, en als de vrugt zyner opofferingen, zyne Vryheid op duurzaame gronden gevestigd te zien.

Te minder zwaarigheids vonden zy om aan de verlangens van het *Fransch* Gouvernement te voldoen, om dat de Leden van 't zelve overtuigd scheenen, dat in de erkentenis van onze Nationaale Onafhanglykheid, naa dat het Artykel ter Schadeloosstelling, tot wederzyds genoegen, zou geregeld weezen, weezenlyk zo wel het duurzaam voordeel voor de *Fransche* Republiek, als het geluk der *Bataaven* gelegen was: ten minsten waren zy verre af van te gelooven, (en hadden proeven van het tegendeel,) dat het *Fransche* Gouvernement het *Bataafsche* Volk lange in die onzekerheid zou willen houden; maar dagten, in tegendeel, dat de *Franschen* zich overtuigd hielden, dat eene spoedige beslissing, voor beide de Republieken, ten hoogsten noodzaaklyk was. — Daar aan schreeven zy toe, dat, te midden van deeze onderhandelingen, uit *Frankryk* de noodige bevelen na *Holland* gezonden waren om de uitgestrektste vryheid aan den *Hollandschen* Handel te geeven, en de last aan de *Fransche* Oorlogschepen om de

XXXVIII. BOEK. 1795.

Hollandsche Schepen te beschermen, en na veilige Havens te brengen; als mede de noodige orders gezonden om de *Hollandsche* Zeemagt, ten spoedigsten, in staat te stellen om den Zeehandel te kunnen beschermen.

Hunne bedenkingen op mogelyke vermindering der Eischen.

Zy hoopten daarom, dat hun Hoog Mogenden, ingevolge van hun vroeger aanschryven (*), spoedig zouden bepaalen de Schadeloosstelling, welke aan de *Fransche* Natie, volgens den staat van ons Land, en deszelfs Financieelen toestand, zou kunnen toegestaan worden. Verre waren zy van te gelooven, en hadden de onmogelykheid daar van reeds aangetoond, dat de Provincie van *Holland*, die, zedert den Jaare MDCCLXXXVII, meer dan *Tachtig Millioenen*, buiten de gewoone belastingen, hadt opgebragt, immer, vereenigd met de andere Gewesten, in staat zou kunnen weezen om aan de verbaazende eischen van *Honderd Millioenen*, en nog *Honderd Millioenen*, als eene Leening, te zullen kunnen voldoen. Zy vertrouwden zelfs, dat het *Fransch* Gouvernement, uit overtuiging van de moreele en physieke onmogelykheid, daar van te rug zou komen, byzonder uit overweeging, dat die Tachtig Millioenen den *Hollanderen* waren afgeperst, naa dat zy, op de trouwloosste wyze, door het Oud *Fransch* Staatsbestuur, in den Jaare MDCCLXXXVII, ondanks de plegtigste en herhaalde verzekerin-

(*) Men zie te rugge op bl. 338. hier boven.

ringen, van hulp en bystand waren opgeofferd en aan hun noodlot overgelaaten (*). XXXVIII. BOEK. 1795.

Te minder konden zy gelooven, dat het Fransche Gouvernement daar op zou blyven aandringen, als het in overweeging nam, wat het Bataafsche Volk, zo gering in getal, sedert twee jaaren, door de Legers der Verbondene Mogenheden geleden, en hoe Engeland, door het aanhouden van meer dan honderd en tien Schepen, buiten de Oost-Indische Compagnie en Oorlogschepen, nu onlangs een allergevoeligsten slag, zo wel aan den Handel als aan 's Lands Financien, hadt toegebragt.

Eindelyk geloofden zy, dat het gedrag door de Bataafsche Patriotten, zedert de Oorlogsverklaaring door de Nationale Conventie aan den Stadhouder gedaan, wel zo veel verdiensten zou vinden, dat hun Vaderland ten minsten niet zou onderworpen worden „ aan de gestrengste „ regels van een zo verschriklyk Con„ quest, als mogelyk, in deeze Eeuw, „ door eenig Overwinnaar, op een over„ wonnen Volk, was uitgeoefend geweest, „ het

(*) Behalven 't geen wy, dat Tydperk beschryvende, des vermeld hebben, is ons zedert in handen gekomen, de Vertaaling der *Geschiedenis van der Regeering van* FREDERIK WILLEM *Koning van Pruissen, door* L. P. SÉGUR *den Ouden*. In 's *Haage* by J. C. LEEUWENSTEYN 1801. In welk Eerste Deel de *Memorie* voorkomt *betrekkelyk tot de Omwenteling in Holland ten jaare* 1787, *door den Burger* CAILLARD, een Stuk alzins leezenswaardig en die Gebeurtenis toelichtende.

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ het geen het geval zou zyn, " als men „ de gevraagde Indemniteiten, in geenen „ deele, wilde diminueeren.

„ Hoe zeer wy, derhalven," laaten zy 'er woordlyk op volgen, „ niet zullen op„ houden om het *Fransch* Gouvernement „ de hardheid van die gedaane Eifchen „ onder het oog te brengen, om dat wy „ betuigen geconvinceerd te zyn van de „ onmogelykheid van dezelve ter executie „ te brengen, zo vermeenen wy egter, „ aan den anderen kant, dat het meer „ dan tyd wordt dat de Beurs van *Am*„ *sterdam* alle haare energie deployeere, „ om een nieuw leeven aan de Commer„ cie te geeven, en den overvloed te „ doen herleeven. — Indien een ieder, „ op dit oogenblik, alleen zyne perfoo„ neele belangen in 't oog wil houden, „ zyne Commercieele Speculatien tot een „ gunftiger tydftip uitftellen, en aldus, „ met de armen over elkander, zyn nood„ lot afwagten, voorzeker de zaak des „ Vaderlands en der Vryheid is aan het „ grootfte gevaar blootgefteld, en wy „ zouden de eerften zyn om zulk een „ gedrag openlyk te condemneeren.

„ Men zou zich ook bedriegen; indien „ men waande, dat dit het middel was „ om zyne goederen te behouden; het „ tegendeel is waar, en de gevolgen, „ die zulk een gedrag met zich zou bren„ gen, zyn voorzeker door het mensch„ lyk oog niet vooruit te zien, noch te „ berekenen.

„ Het

„ Het *Fransche* Volk heeft te veele en
„ te groote Sacrifices gedaan, 'er is te veel
„ bloeds gestort, dan dat dit Volk onle-
„ dige aanschouwers zou blyven van eene
„ zo ondankbaare en beledigende baat-
„ zugt. — Wy ontveinzen U niet, dat
„ door zulk een gedrag de Broederlyke
„ Vriendschap, waar van men ons, by
„ alle gelegenheden, de sterkste verzeke-
„ ringen wil doen, in een onbegrensden
„ haat en vyandschap zou kunnen veran-
„ deren, die de doodlykste gevolgen voor
„ ons Land zouden kunnen te weeg bren-
„ gen; maar wy hoopen, dat de zaaken
„ niet tot dat uiterste zullen komen. Wy
„ vertrouwen, dat het respectabel Corps
„ Kooplieden, in dit hachlyk moment,
„ zyn belang genoegzaam zal begrypen,
„ om, in den hoogen nood des Vader-
„ lands, moedig by te springen, en alles
„ toe te brengen wat mogelyk is om eene
„ duurzaame Alliantie tusschen beide de
„ Republieken te vestigen, als waar door
„ alleen de trotschheid en heerschzugt
„ der *Engelschen* op Zee kan gefnuikt
„ worden.

„ Wy verlangen, derhalven, dat hun
„ Hoog Mogenden, ons ten spoedigsten
„ in staat zullen stellen, om aan het
„ *Fransch* Gouvernement openingen te
„ doen, die meer analogue zyn aan de
„ verlangens van de Leden van dien,
„ en wy zullen niet ophouden om, met
„ allen yver en zêle, het onze toe te

„ bren-

LXXXVIII. BOEK. „ brengen, op dat wy spoedig uit die „ fataale onzekerheid geraaken (*)."

Inmiddels kreeg onze Afgezant BLAUW, by eene toevallige ontmoeting van SIEYES, de verzekering, dat het ingediende Stuk, 't geen, volgens diens uitdrukking, met eene bedreiging eindigde, in het Committé geleezen was, en dat hetzelve, op alle die schoone woorden en *belles phrases*, niet zou antwoorden; doch dat 'er by het *Committé de Salut Publicq* een Besluit genomen was, bevattende de Punten, die tot eene Preliminaire Conventie konden dienen, en waar van het Committé niet zou afgaan (†). —— Deeze Punten ontvingen zy welhaast. Zy werden hun opgegeeven als het *Uiterste* waar toe dat Committé vermeende te kunnen komen, en 't geen waarschynlyk door de Nationaale Conventie zou goedgekeurd worden. By de overgifte werd onzen Afgezanten de tydsbepaaling van *tien dagen* gegeeven, om het tot een besluit te brengen. Deeze verstreeken zynde, vermeende het Committé aan dezelve Artykelen niet meer gehouden te weezen.

1795. Punten van de *Fransche* zyde opgegeeven.

BLAUW trekt na *Holland*.

Onze Afgezanten begreepen, dat deeze wenk gegeeven was om hun, ten gelyken tyde, te doen gevoelen, dat men dan zeker, ten onzen nadeele, in de Vredes-

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan den Burger* QUARLES 25 Maart 1795. MSS.

(†) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan den Burger* QUARLES 3 April 1795. MSS.

deeze onderhandelingen met *Pruisfen* (*), gemaklyker zou weezen. Zy oordeelden het een en ander van zo veel belangs, dat zy één van beiden na *Holland* moesten trekken om deeze Voorloopige Artykelen zelve over te brengen, en dus tevens de Leden van het Staatsbestuur, door mondelinge openingen, van den waaren staat der zaaken, te onderrigten, als mede een spoedig en vrugtbaar besluit, ten beste van den Lande, te doen neemen. Zy gaven van dit hun voorneemen aan hun Hoog Mog. kennis, en de Burger BLAUW vertrok, den vyfden van Grasmaand, uit *Parys*, met onderling goedvinden, en zelfs op aandrang van het *Fransch* Gouvernement, na *'s Graavenhaage*. —— Hoe veel spoeds de Burger BLAUW ook maakte, belemmerde de slegtheid der wegen hem dermaate, dat hy een Postbode met een Afschrift der Stukken vooruit zondt (†), en hy eerst den veertienden van Grasmaand verscheen.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

In deezen hangenden staat der hoogst gewigtige zaake, kon de Burger MEYER te *Parys* niets doen, dan uit byzondere ge-

Verzekeringen aan MEYER.

(*) Wy hebben deezen Vredehandel, met het deswegen voorgevallene, geboekt hier boven bl. 146 enz.

(†) Opmerklyk was het, dat het laatste Stuk ontvangen en overgezonden, het eerste officieele stuk was, in 't welk de Qualiteit van BLAUW als Minister Plenipotentiaris van de *Bataafsche* Republiek geleezen wordt. Brief van BLAUW aan den Griffier QUARLES, uit *Kortryk* den 9 April. MSS.

LXXXVIII. BOEK. — 1795. te Parys gegeeven.

gesprekken, met de Leden des Franschen Staatsbestuurs, verneemen; wat en hoe men daar over dagt. In dezelve hoorde hy hun gestadig, met de sterkste bewoordingen, aandringen op eene allervaardigste afdoening; daar van, vermeldde men hem, hing de welvaard onzes Lands, en van 's Lands weldenkende Ingezetenen, enkel en alleen af; deezen konden als dan staat maaken, dat men ook van Frankryk, alles, wat men, billyker wyze, kon verlangen, zou kunnen verkrygen.

Een der drie Commissarissen betuigde, in een gesprek, onder vier oogen, met MEYER deeze woorden; „ Haast U, en wees dan „ gerust, dat Gylieden volmaakt wel zult „ te vrede zyn, en dat één uur naa de „ Tekening, alle uwe, by Memorien en „ Notas, verlangde zaaken, zullen worden „ geaccordeerd. — Laaten de welgezinden by U," voegde hy 'er by, „ op „ hunne hoede zyn, en de binnenlandsche Vyanden wel bewaaken; wy zullen voor de buitenlandsche zorgen; dat „ men de Zeemagt in de allergeduchtste „ staat brenge, en ten dien einde alle „ kragten inspanne. In één woord, doe „ uwen pligt, volg uw belang, en wees „ verzekerd, dat wy niets meer verlangen, dan met uwe Natie voor altoos „ te fraterniseeren! (*)."

Hoe

(*) Brief van MEYER aan QUARLES 10 April 1795. MSS.

LXXXVIII. BOEK.

1795. Marren der zaak hier te Lande. Antwoord van ALQUIER op eene voorgeslaagene onderhandeling.

Hoe zeer onze Afgezanten te *Parys* gestadig aangehouden hadden om nader en bepaalder last, ten deezen opzigte, was hun zulks niet toegekomen. Vonden zy zich belemmerd, het Staatsbestuur was desgelyks verlegen, en over dien traagen voortgang, zo het voortgang mogt heeten, bekommerd. 't Zelve hadt de zaak, van zynen kant, hier te Lande, willen voortzetten, en met de *Fransche* Representanten zich daar bevindende, handelen. Hun Hoog Mogenden verzogten den Representant ALQUIER, die zich meest te *Amsterdam* ophieldt, in *'s Gravenhaage* te komen; ten einde zy gelegenheid zouden hebben om door daar toe Afgevaardigden met hem te handelen; met aanbod, dat, indien hy, onverhoopt, zich in de onmogelykheid bevondt tot het voldoen aan dit verzoek, deezen zich na *Amsterdam* zouden begeeven. —— In het antwoord op dit verzoek, den eersten van Grasmaand gedagtekend, zien wy die zelfde huiverigheid, welke wy in de *Parysche* Onderhandelingen bespeurden; naa aangevoerd te hebben, dat eene menigte van noodwendige bezigheden hem eenigen tyd te *Amsterdam* gehouden hadden, en hem beletten zouden binnen eenige dagen van daar te vertrekken, schryft hy, „hartlyk te „ verlangen om met hun Hoog Mogenden „ in onderhandeling te treeden over de „ Depeches, welke zy schreeven, van „ hunne Ministers te *Parys* ontvangen te „ hebben. —— Met leedweezen zie ik, „ dat

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ dat alle conciliatoire middelen vertraagd „ worden, zo door de ongenoegzaamheid „ van de gegeevene Volmagt, als door „ de vergroote en niet zeer redelyke „ zwaarigheden, die uwe Afgezanten op- „ werpen. Gy kunt het *Fransch* Gou- „ vernement de schuld van de doodlyke „ traagheid deezer Onderhandelingen niet „ wyten; en gy kunt zelve gevoelen, dat, „ aan dezelve, by geene mogelykheid, „ een eindpaal kan gesteld worden, zo „ lang de billykste eischen, door den „ hardnekkigsten wederstand, zullen ver- „ worpen, of door voorwendzel van ge- „ brek aan Volmagt, zullen ontdooken „ worden. Hartlyk wensch ik, en meer „ dan ik U kan uitdrukken, dat gy, ten „ allerspoedigsten, en zonder één dag te „ verliezen, de hinderpaalen uit den weg „ ruimt, die deeze voor de *Bataafsche* „ Natie zo gewigtigste zaak belemmerd „ hebben." —— Voorts betuigde ALQUIER zyne gereedheid om met de Afgevaardigden in gesprek te komen; maar herinnert tevens, dat hy, met geene Volmagt bekleed zynde van wegen het Bestuur tot Politieke Onderhandelingen, hunne onderhandeling slegts een eenvoudig gesprek zou kunnen zyn; waar in hy met belangneeming zou hooren; maar geen officieel antwoord zou kunnen geeven.

Uitstel te *Parys* van eenige dagen verzogt

BLAUW, op zyn weg, ondanks den spoed door hem gemaakt, vertraagd, verwittigde van dit verwyl met eenen Brieve uit *Antwerpen*, den veertienden van Grasmaand

maand gedagtekend, het *Committé de Salut Publicq*. Zyn Amptgenoot Meyer, maakte deszelfs komst in *'s Gravenhagge* aan dit Committé bekend, teffens, uit hoofde van de Regeeringsgesteltenisse onzes Lands, 't zelve onder 't oog brengende, de volstrekte onmogelykheid, dat de Algemeene Staaten een beslissend Besluit, in eene zaak van dat belang, binnen het kort gestelde Tydperk, konden neemen; dat deezen, uit dien hoofde, door hem, de verlenging van vyf of zes dagen, als volstrekt noodig om de Afgevaardigden der onderscheidene Gewesten, met de noodige magt hunner Zenderen te bekleeden; teffens hoop geevende, dat die groote zaak, schoon met veele en gewigtige zwaarigheden vergezeld, als dan welhaast, op een goeden voet, voor beide de Volken, zou zyn afgedaan. Naa dit bekomen uitstel, mogt Meyer den twee en twintigsten van Grasmaand het *Committé de Salut Publicq* berigten, dat zyn Amptgenoot Blauw, binnen kort, zou komen met het Besluit der Algemeene Staaten op de voorgestelde Artykelen: die ook den drie en twintigsten van Grasmaand, en dus binnen veertien dagen, te *Parys* terugkwam.

LXXXVIII. Boek. 1795. en bekomen, en Blauw weder te *Parys*.

Belangryk, ja noodig, om het des gebeurde te verstaan, is het, dit *Ultimatum*, door de *Franschen* voorgesteld, en waar over zo veel te doen viel, hier af te schryven. Het bestondt uit de volgende elf Artykelen. I. Eene plegtige erkentenis

Het *Ultimatum* van de *Fransche* zyde.

LXXXVIII. BOEK. 1795. van de *Bataafsche* Republiek, als Vry en en Onafhangelyk. — II. Eene Of- en Defensive Alliantie tusschen de beide Republieken. — III. Aan ieder der beide Mogenheden is de magt benomen, om, zonder de toestemming van de andere, den Vrede te sluiten. — IV. De *Bataafsche* Republiek zal, geduurende den aanstaanden Veldtocht, ter algemeene verdediging, twaalf Linie-Schepen en achttien Fregatten verschaffen. Deeze Zeemagt zal vermeerderd worden, zo 'er een andere Veldtocht mogt plaats hebben. — V. Geduurende den Oorlog zal de Land en Zeemagt der *Bataafsche* Republiek, geschikt om tegen den Vyand te werken, onder de bevelen van de *Fransche* Generaals staan. — VI. De *Fransche* Republiek geeft van dit oogenblik af weder aan de *Bataafsche* Republiek al het Land, 't welk zy overwonnen heeft, en waar van zy in bezit is, voor deezen behoord hebbende aan de *Vereenigde Gewesten*, dat gelegen is *over* den *Rhyn* en de *Waal*. — VII. Het Land, gelegen aan *deeze zyde* van de *Waal* en den *Rhyn*, buiten dat geene, waar van, in het volgende Artykel, zal gesprooken worden, zal Militairlyk bezet blyven door de *Fransche* Troepen, tot dat by den Vrede, de eigenlyke staat daar van beslist worde. — VIII. De navolgende Plaatzen en Regtsgebieden zyn uitgezonderd, *Maastricht*, *Venlo*, *Breda*, *Bergen op den Zoom*, en de rest van het Land van deeze laatste Plaats,

tot

tot aan het Marquisaat van *Antwerpen*, de Landen uitmaakende aan de twee Oevers van den *Hond*; te weeten aan de rechte hand de Eilanden van *Zuid-Beveland* en *Walcheren*, en aan de slinker hand *Hollands Vlaanderen*. Deeze Plaatzen en Regtsgebieden zullen blyven in de *Fransche* magt, tot dat het lot over *Belgien* zal besloten worden. —— IX. De *Fransche* Republiek zal Militairlyk, tot den Vrede, in de wedergegeeven Landen, bezet houden zodanige versterkte Plaatzen, als zy, tot dekking van het Land, noodig zal oordeelen. —— X. De Vaart op den *Rhyn*, de *Maas*, de *Schelde*, en alle derzelver takken, tot aan Zee, zal voor beide de Natien vry weezen. —— XI. De *Bataafsche* Republiek zal aan de *Fransche* Republiek de Kosten betaalen van den Oorlog, welken zy tegen dezelve heeft moeten voeren. De *Bataafsche* Republiek zal zich van deeze schuld kunnen vrykoopen, mits eene Schadeloosstelling, welke die zal kunnen evenaaren. Zonder uitstel zal 'er eene eerste Termyn moeten betaald worden op rekening, welke niet minder zal kunnen weezen dan *Twintig Millioenen Hollandsche Guldens*, klinkende Munt of goede Wisselbrieven op *Frankryk*, of een Neutraal Land.

Hoe ontzettend bovenal voor *Zeeland*.

Voorslagen van deezen veel behelzenden, en in niet weinig opzigten drukkenden inhoud, konden aan ons Landsbestuur niet dan ontzetting en een alzins kommerlyk uitzigt baaren. De Representanten

LXXXVIII. BOEK. 1795. van *Stad en Lande* lieten hunne bevreemding over den handel in deezen ten hunnen opzigte gehouden, als mede over de voorslagen, nadruklyk blyken (*). Boven al moest *Zeeland* zich deswegen getroffen voelen. Van den traagen en weinig vrugts beloovenden gang des werks onzer Afgezanten te *Parys*, door hunne Gevolmagtigden ter Algemeene Staatsvergadering verstendigd, weetende hoe *Zeeland* aldaar in eenen ongunstigen dag werd gesteld, door valsche en ongegronde beschuldigingen, wilden zy onze Gezanten in *Frankryk* des beter onderrigt, en de vooroordeelen, die hun, van de *Fransche* zyde, wegens *Zeeland* ingeboezemd werden, weggenomen en een bekwaam der zaaken kundig Persoon aan de twee Afgezanten toegevoegd, of wel, van wegen *Zeeland*, zonder openbaar Character, na *Parys* gezonden hebben, om hun de noodige onderrigtingen, wegens den waaren Staat der zaaken in dat Gewest, en de Stad *Middelburg* te geeven (†). De Burger L. C. VAN SONSBEEK, Medeafgevaardigde van *Zeeland* in *'s Gravenhaage*, schreef twee dagen laater eenen afzonderlyken Brief aan BLAUW en MEYER over den toedragt der zaaken in *Zeeland*, door deeze Burgers beantwoord (§).

Dan,

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 339.

(†) Zie den Brief van B MATTHIAS POUS, den 23 van Maart uit *'s Haage* geschreeven, in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2257—2260.

(§) Beide in MSS. door ons geleezen, en hebben wy 'er gebruik van gemaakt, de *Omwenteling* in

Dan, hoe het *Zeeuwsche* Staatsbestuur, kennis van de door *Frankryk* voorgestelde Artykelen bekomen hebbende, dezelve inzag, en welke gevolgen het daar van duchtte, zal best blyken, uit den Brieve aan hun Hoog Mog. geschreeven; ten einde dien verpletterenden slag van hun Gewest af te weeren; een Brief, die naderhand bekend geworden, van veelen grooten lof verwierf, en altoos blyk zal draagen van den yver der *Zeeuwsche* Volksvertegenwoordigeren; wy plaatzen denzelven als een gedenkwaardig en toelichtend staatsstuk geheel; zy schreeven; „ Medeburgers! Het langduurig agterblyven, van „ een Definitief Verslag van den staat der „ onderhandelingen te *Parys*, en de ongunstige berigten, die by ons, van tyd tot „ tyd, inkwamen, aangaande het succes „ der poogingen van onze Ministers aldaar, hadden, zints lang, niet kunnen „ naalaaten ons veel bekommerings te baaren; doch nimmer hadden wy ons voorgesteld, dat de goede trouw van het „ *Fransch* Gouvernement, zich zo verre „ zou hebben vergeeten, als ons uit uwe „ ontroerende Missive van den twaalfden „ deezer te jammerlyk is gebleeken.

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Brief van *Zeeland* deswegen aan hun H. Mog.

„ Hoe! zouden wy, gerustgesteld door „ de

in Zeeland beschryvende. Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 119. Wy voegen 'er hier met één woord by, hoe uit deeze Brieven ons gebleeken is, dat men in *Parys* veel kwaads, wegens *Zeeland* verspreid, en ongegronde berichtingen gebezigd hadt.

„ de openbaare en vrywillige Proclama-
„ tien van de Reprefentanten der *Fran-*
„ *fche* Natie, waar by zy, voor het oog
„ van gansch *Europa*, plegtig verklaar-
„ den, dat zy alleen den Oorlog tegen
„ den Stadhouder gevoerd, en het *Ba-*
„ *taaffche* Volk, in 't midden van de
„ rampen des Oorlogs, als hunne Vrien-
„ den en Bondgenooten befchouwd had-
„ den; dat zy niet kwamen om hun tot
„ Slaaven te maaken; maar dat de *Fran-*
„ *fche* Natie, die ons Volk zyne Broe-
„ ders noemde, die hetzelve, in het on-
„ geftoord genot der Regten van den
„ Mensch en van den Burger, beloofde te
„ herftellen, en in de Nationaale Verga-
„ dering als een Grondwet der Regeerin-
„ ge hadt vastgefteld, dat het *Franfche*
„ Volk niet bedoelde zyn Territoir uit
„ te breiden, door het maaken van Con-
„ questen; — zouden wy, Medeburgers!
„ hebben durven in twyfel trekken, dat
„ de Vryheid en ongelimiteerde Onafhan-
„ gelykheid van het *Nederlandfche* Volk,
„ niet zouden geweest zyn, de bafis der
„ Vredes - Onderhandelingen?

„ Ondertusfchen zien wy met ontroe-
„ ring, uit uwe Misfive en haare beide
„ Bylagen, dat het *Franfche* Gouverne-
„ ment dit alles fchynt te vergeeten, en,
„ boven zo veele andere buitenfpoorige
„ Vorderingen, twee Notabele Eilanden
„ deezer ongelukkige Provincie in bezit
„ wil houden, om dezelve naderhand, by
„ den Vrede, een gelyk lot te doen on-

„ der-

„ dergaan, als de *Belgische* Provincien ten „ deel zal vallen.

„ Hoe zeer de kortheid des tyds, die „ 'er overbleef om onze aandagt, door „ veele andere gewigtige zorgen afgemat, „ te bepaalen op het onderwerp van „ voorschreeven Stukken, en U het re- „ sultaat onzer Deliberatien daar omtrent „ mede te deelen, ons niet heeft overge- „ laaten de gepaste gelegenheid, welke „ de groote importantie der zaak verdien- „ de, aarzelen wy nogthans niet om U „ te verzekeren, dat wy, ons zelven be- „ schouwende als een Onafhangelyk Volk, „ nimmer zullen toestemmen in het con- „ cludeeren van zulke *Onregtvaardige Pre- „ liminaire Vredes Artykelen*, als door het „ *Committé de Salut Publicq*, als een *Ul- „ timatum* worden voorgesteld, en waar „ op het uiterlyk Antwoord begeerd wordt, „ binnen tien dagen, te rekenen van den „ zesden April, gelyk zulks aan U bly- „ ken zal uit de opening der Instructien, „ die wy aan onze Gedeputeerden gegee- „ ven hebben.

„ Wy zullen, daarom, kortheidshalven, „ niet treeden in eene discussie der on- „ derscheide Punten; maar wy vraagen, „ wat 'er van onze rampzalige Republiek „ zal overblyven, wanneer 'er, door den „ staat der Vredes-Onderhandelingen tus- „ schen *Frankryk* en *Pruissen*, niet anders „ overgelaaten wierd, dan zich die harde „ en onteerende voorwaarden te laaten „ welgevallen, en nog onzeker te zyn

XXXVIII. „ aangaande het Equivalent, dat voor de
BOEK. „ kosten des Oorlogs het *Bataafsche* Volk
„ zou worden afgeperst? Wat het einde
1795. „ zyn zal van deeze weleer bloeiende
„ Provincie, wanneer daar van de twee
„ aangelegendste deelen worden afge-
„ scheurd? Ja, wy vraagen, wat 'er van
„ ons Land komen zal, wat efforts wy
„ zullen kunnen doen, tegen eenen vyan-
„ digen en magtigen Nabuur, als was het
„ zelfs, dat wy door het uitlooven van
„ onnoemelyke Geldsommen, eenige ver-
„ zagting, in de Conditie van Vrede,
„ konden bewerken?

„ Onze verbeelding bezwykt, by de
„ beschouwing van zo veel jammer en
„ rampen, en wy verkiezen het ge-
„ voelig Vaderlandsch hart van Ulieden,
„ onze Medeburgeren! met een breeder
„ detail daar van niet noodloos te ont-
„ roeren.

„ Maar wy kunnen niet nalaaten uwe
„ aandagt te bepaalen tot het geheele
„ Achtste Artykel der meergemelde Pre-
„ liminaire Artykelen. Onze voornaamste
„ Frontieren, *Bergen op den Zoom* en *Staats
„ Vlaanderen* zullen onherroepelyk afge-
„ staan worden aan *Frankryk*; immers tot
„ by den Vrede derzelver lot, of dat der
„ *Belgische* Landstreeken, zal beslist wor-
„ den. Dan ligt onze Provincie, al bleef
„ zy binnen haare oude paalen, al wer-
„ den geene haarer Eilanden van haar
„ afgescheurd, blootgesteld aan den eer-
„ sten schok en invasie van die Mogen-

„ heid,

„ heid, aan welke, by den Vrede, die
„ Landstreek zou worden afgestaan.

„ En wat *Walcheren* en *Zuid-Beveland*
„ aangaat — woorden ontbreeken ons om
„ het buitenspoorige van dien eisch aan
„ te toonen. Wy zullen althans liever
„ alles kloekmoedig afwagten, dan zulk
„ eene onverdraaglyke voorwaarde onder-
„ schryven.

„ Hoe zouden wy instemmen om de
„ twee aanzienlykste en vrugtbaarste Land-
„ streeken onzer Provincie, de beste Zee-
„ haven en Dok van *Nederland*, dien
„ grond, die vaak besproeid is met het
„ bloed onzer dappere Voorouderen, de
„ wieg en baakermat der wakkerste Zee-
„ helden; dien grond daar *Nederlandsche*
„ Vryheid zich eerst vestigde, af te staan,
„ en over te geeven aan het noodlot,
„ voor de ongelukkige *Oostenrykſche Ne-*
„ *derlanden* beschooren!

„ Neen, Medeburgers! dat eer de Zee
„ onze kostbaare Dyken verwoeste, en
„ door haar golven ons noodzaake een
„ ander verblyf op te zoeken; dat eer
„ het geweld en overheersching een einde
„ maake aan ons bestaan, dan dat wy tot
„ zulke gruwelen de hand leenen!

„ Gy zult ook, dit vertrouwen wy,
„ met ons in die gevoelens instemmen,
„ en door het geeven der noodige Instruc-
„ tien aan de Ministers te *Parys* zorgen,
„ dat de Vryheid en Onafhangelykheid
„ der Zeven Vereenigde Gewesten onge-
„ schonden blyve, dat *Walcheren* en *Zuid-*

„ *Be-*

LXXXVIII. „ *Beveland* niet worden gedimenbreerd van
BOEK. „ de overige Leden deezer Provincie, en
——— „ van het Bondgenootschap.
1795. „ Wy bezweeren U, by de heilige „ Banden der *Unie van Utrecht*; by het „ Bloed onzer braave Vorouderen; by „ den Godsdienst, dien wy belyden; wy „ bezweeren die van *Holland*, onze oudste „ Bondgenoot, wier Vryheid en Onafhangelykheid, zonder den Heldenmoed „ der oude *Zeeuwen*, nimmer ontlooken „ en gevestigd ware, — wy bezweeren „ dezelven by de *Unie*, die onze beide „ Provincien meer dan twee Eeuwen gelukkig verbindt, om toch niets onbeproefd te laaten, al ware het door een „ Adres of expresse Commissie aan de „ geheele Nationaale Conventie in *Frankryk*; ten einde de Conclusie van dit „ voorstel, met alle magt, af te wyzen en „ te verhinderen.

„ GOD, *Nederlands* eenige Redder, „ boezeme Ulieden daar toe in de noodige wysheid, moed en beleid, en verydele, zo als Hy meermaalen deedt, de „ maatregelen der geenen, die onzen ondergang begeeren!

„ Wy althans verklaaren plegtig voor „ het oog van het alziend Opperweezen, „ en der geheele Wereld, dat, byaldien „ onverhoopt, in weerwil deezer en meer „ andere gronden, die wy zouden kunnen aanvoeren, eene conclusie genomen werd, ingevolge het voorstel, en „ dus de Eilanden *Walcheren* en *Zuid-Be-*

„ ve-

„ *yeland*, zouden worden gesteld onder „ *Fransch* bewind, om eindelyk te vol- „ gen het lot der *Belgische* Provincien, „ wy ons, voor het tegenwoordig en toe- „ komend Geslacht, onschuldig houden van „ alle de verwarringen, jammeren en na- „ deelen, welke die onschuldige Burgeren „ over 't hoofd hangen, en dat wy ons, in „ zodanig een geval, ontslaagen rekenen „ van alle verbintenissen en engagemen- „ ten tot Fournissement onzer Quotas in „ de gemeene Lasten, en speciaal in de „ Petitie van *Tien Millioenen*, waar in, „ door onze Gedeputeerden, op onze „ approbatie, was aangenomen eene som „ van twee Tonnen Gouds, binnen drie „ maanden te fourneeren.

„ Maar wy hebben rede om van Ulie- „ den beter gevoelens te verwagten. Uwe „ Missive geeft 'er alle hoop op. En „ dit zal ons onze poogingen doen ver- „ dubbelen, om alles op te zetten tot „ gemeenschaplyk behoud des Vader- „ lands.

„ Eindelyk, Medeburgers! laat toch de „ Capitulatie tusschen den *Franschen* Ge- „ neraal en de Gedeputeerden deezer Pro- „ vincie, ten voordeele deezer Provin- „ cie, plegtig gesllooten, en waar van zelfs „ in cas van duisterheid, de uitleg ten „ voordeele van derzelver Ingezetenen moet „ geschieden, haare kragt behouden voor „ de geheele Provincie en alle haare dee- „ len. Dit vordert de Eer en het Sy- „ stema der *Fransche* Natie, het belang

„ on-

LXXXVIII. BOEK. 1795. Bezending aan *Zeeland* uit *Holland*, en de opening van hunnen last.

„, onzer Ingezetenen, de glorie van *Ne-*
„, *derland* (*)."

Het verneemen deezer denkwyze in *Zeeland*, trof alle de Bondgenooten, en *Holland* in 't byzonder. De Vertegenwoordigers deezes Gewests oordeelden eene Bezending derwaards noodig. De Burgers P. BOSVELD en O. GEVAERTS VAN GEERVLIET, daar toe benoemd, bekleedden dezelve. Eerstgemelde opende zyn last in een zeer breedſpraakig Vertoog, waar van wy alleen de hoofddenkbeelden, met eenige woordlyke trekken zullen opgeeven. Met eene aandoenlyke voordragt van den ſtaat der zaake, en van het oogmerk hunner zendinge opende de Spreeker zyn last, het lot van *Zeeland* byzonder beklaagende. Het zo ontzaglyk geworden *Franſche* Gemeenebest, thans Meesteresſe van de *Zeventien Nederlandſche Provinciën*, met *Pruisſen* bevredigd, en waarſchynlyk eerlang ook met de tegen haar zamengezwoorene Mogenheden verzoend, ſtondt op 't punt om al zyne Magt tegen *Engeland* te keeren, en deedt eiſchen die ons Land gewigtige opofferingen zouden kosten, zo aan Geld, als aan Plaatzen, welker gemis, bovenal wat het laatſte betrof, voor *Zeeland* allerdrukkendst moest beſchouwd worden. Over de billykheid of hardigheid dier eiſchen, zoude hy zich, om ſtaatkundige redenen, niet uitlaaten; de groote vraag was of men 'er aan zou moe-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3239 *enz.*

moéten voldoen? en wel byzonder, wat het gevorderde gedeelte van de Eilanden *Walcheren* en *Zuid-Beveland* betrof. Het was hier het geval niet te onderzoeken, of *Frankryk* deeze Eifchen kon doen als Vriend, of als Overwinnaar; maar te onderzoeken wie der beide Republieken het meeste belang hadt in het bezit der gemelde Eilanden. Dat van *Frankryk* in den toenmaaligen ftaat der zaaken, en dat van het Bondgenootfchap in 't algemeen, van *Holland* en *Zeeland* te zamen, en van het laatfte Gewest in 't byzonder. Laaten wy hier de treffend gevoerde taal woordlyk affchryven.

„ Befchouwt men deeze zaak fpeciaal
„ van den kant van *Zeelands* Burgers en
„ Ingezetenen, wier privative Bezitting
„ het begint te gelden, welk een Tafe-
„ reel vertoont zich, en voor hun oog,
„ en voor het onze? — Voor hun oog,
„ het zy de gemelde Plaatzen vrywillig
„ overgegeeven, of door het Regt des
„ Oorlogs geconquesteerd worden, zon-
„ der dat de Bondgenooten zulks verhin-
„ deren kunnen, vertoont zich de ftaat
„ van Afhangelykheid, des te ongewoo-
„ ner voor de dappere *Zeeuwen* gewor-
„ den, hoe zy onheuchelyker tyden, in
„ het volst genot van haare duurgekogte
„ Vryheid ongeftoord gebleeven zyn —
„ een ftaat van Afhangelykheid, die tot
„ niets anders kan ftrekken, dan tot eene
„ langzaame uitdooving van den geest van
„ nyverheid en handel, welke hun fteeds
„ tot

XXXVIII. BOEK. 1795. „ tot onze loflyke Mededingers gemaakt „ heeft — een ſtaat van Afhangelykheid, „ die, in deeze dagen vooral, daar Vry- „ heid en Gelykheid de zegepraalende „ Wapenen van *Frankryk* overal verge- „ zellen, in de gevoelige harten onzer „ nayverige *Zeeuwſche* Broederen, niets „ dan diepe wonden van mistroostigheid „ en wanhoop kan nalaaten, — een ſtaat „ van Afhangelykheid, eindelyk, die, zo „ dezelve, niet in tyds, door het tegen- „ woordige Geſlacht worde voorgekomen, „ de vervloeking van de veroorzaakers „ deezer Vernedering, by de ongelukkige „ Naneeven, natuurlyk, en als wy het „ zo uitdrukken mogen, verdienstlyk, ten „ gevolge zal hebben.

„ In ons oog vertoont zich dan ook „ een Tafereel niet minder aandoenlyk; „ maar van eenen gansch anderen aart. „ Het zy, dat onze Politieke Intercesſie „ niets afdoen kan; het zy dat onze Pe- „ cunieele middelen, in deeze ons be- „ naauwende dagen, te kort mogten ſchie- „ ten; wy zullen het droevig lot onzer „ Broederen in ſtilte beklaagen, en ons „ het verlies van eenen zo natuurlyken „ Bondgenoot getroosten moeten. Ziet „ daar! wat naa zo veel op nieuw opge- „ offerd te hebben, tot behoud onzer in- „ dividueele Onafhangelykheid; ons. ten „ uwen opzigte overſchieten zal! want „ tot deezen en geenen anderen prys „ ſchynt het, dat de wil van den Over- „ winnaar, hoe ſtaatkundig ook hy zich

„ ten

„ ten opzigte van de Vryheid en Inde- LXXXVIII.
„ pendentie van ons Gemeenebest, mogt BOEK.
„ hebben uitgelaaten, ons in het genot ——
„ onzer andere Bezittingen laaten wil." 1795.

Dan de slag was nog niet geslaagen, 'er bleef nog misschien eene kleine hoop over om denzelven af te wenden. Daar toe was eene onderhandeling van de zyde der Bondgenooten ondernomen; doch alles vertoonde zich in eene hachlyke gedaante. Niemand der Bondgenooten, hadt tot nog eenig ander middel tot afwending des dreigenden gevaars, kunnen uitdenken, dan dat „ van eene genereuse Pecunieele Re-
„ connoissance aan de *Fransche* Republiek
„ aan te bieden, wegens den in de daad
„ onschatbaaren dienst, welke zy aan het
„ *Bataafsche* Volk beweezen hadt, door
„ het van het zo lang gehaate Juk te be-
„ vryden; en welke zy verder daar aan be-
„ wyzen zal, door hetzelve in die Politieke
„ Vryheid en Onafhangelykheid te laaten,
„ welke aan 't zelve natuurlyk toekomt."

Tot zulk eene Opoffering in Geld was het Volk van *Holland* bereid. *Holland* kon wel, als het vermogendste der Zeven Gewesten, de meeste hulp in deezen toebrengen; maar *Holland* kon niet alles doen: en was het een Gewest, met het grootste gevaar bedreigd, niet te veel gevergd, als men verwagtte, dat hetzelve, tot afwending van een zo groot gevaar, naar evenredigheid van deszelfs vermogen, ten minsten op een eenpaarigen voet met *Holland*, en met alle de Provincien werkzaam

XXXVII. BOEK. 1795. zou weezen. „ *Zeeland* hadt," gelyk zy spraaken, „ eene voor dat Gewest allerruïneuste Verdeeling voor oogen, waar „ door vier van de tot nog toe gesubsisteerd hebbende zes Leden dier Provincie voor dezelve totaal verlooren zoude „ zyn, zonder eenige vergoeding te kunnen hoopen; en de andere Provincien, „ die anderzins, door zulk eene Verdeeling, gewislyk mede zouden benadeeld „ worden, hadden, indien men daar in „ toestemde, een vooruitzigt in 't verschiet, dat haar, aan de andere zyde van „ de Republiek, dit nadeel wel zou kunnen vergoed worden. — Zou, nogthans, *Holland* zynen ouden Bondgenoot verlaaten? Zou het zich onttrekken aan eenige mogelyke pooging om „ denzelven onverdeeld, by de algemeene „ *Unie* te bewaaren? Neen, *Zeeuwsche* „ Burgers! zo onedelmoedig is het Volk „ van *Holland* niet; en, ten bewyze daar „ van komt het U al het vermogen der „ Provincie broederlyk aanbieden, in die „ alleins regtmaatige verwagting, dat ook „ gy, even broederlyk en gul, zult handelen, al uw vermogen by dat van *Holland* en alle de overige Gewesten voegende, op dat deeze eenpaarige werking de noodige en zo zeer gewenschte uitwerking hebbe."

Hier op brengen zy in 't midden, hoe in *Holland* het gemaakt Goud en Zilverwerk na de *Hollandsche* Munten gebragt werd; dat dit Gewest dien voorbereidenden

stap

ftap gedaan hadt, om verder tot meer- LXXXVII. dere noodwendige werkzaamheden over te BOEK. gaan. Dus kwamen zy tot het weezen der zaake, tot het punt waar op alles 1795. draaide, en als een voorwaarde zonder welke niets kon befchouwd worden. Zy konden niet befluiten tot eenige Geldopneemingen, onder welke benaaming het zou mogen weezen; niet alleen om dat 's Lands Credit door de nu zedert de ruim zeven laatfte jaaren gebruikte manœuvres, en aangewende kunstenaaryen, te verre verloopen was; maar ook en vooral, om dat dit middel niet anders was aan te merken, dan als een invreetende kanker, die der Ingezetenen vermogen al flaapende verteerde; en het ook wederregtlyk was, de Naakomelingfchap te bezwaaren met een last, dien men zelve behoorde te draagen: waarom het niet billyk kon geoordeeld worden aan den Nazaat dezelfde reden van klaagen te geeven, welke wy ten laste van onze Voorzaaten meenen te kunnen inbrengen.

„ Doch," vaaren zy voort, eene taal niet min kloekmoedig en rondborstig laatende hooren, dan die de Reprefentanten des Volks van *Zeeland* ter Vergadering van hun Hoog Mog. geuit hadden (*) — „ doch, wat fchiet 'er dan over, Mede- „ burgers? Wat anders dan dat wy be- „ fluiten tot eene zodanige Opbrenging „ eene Extraordinaire Belasting in Geld, „ als

(*) Zie hier boven bl. 359.

XXXVIII. BOEK. 1795. „ als het gezamenlyk vermogen van alle „ de Ingezetenen der Republiek, en dus „ ook dat van *Zeeland*, maar eenigzins „ toelaat, en door den zo hard roepen- „ den nood, op eene gebiedendende wy- „ ze vereischt wordt. —— Wel te ver- „ ſtaan egter, indien het Gouvernement „ der *Franſche* Republiek beſluiten kan, „ zich met eene Pecunieele Erkentenis, „ voor de aan ons bezorgde Vryheid, en „ met eenige verdere redelyke voorwaar- „ den, te vergenoegen, om het *Bataafsch* „ *Gemeenebest* der *Zeven Vereenigde Provin-* „ *cien*, als een vry en gansch Indepen- „ dent Volk aan te zien, als zodanig te „ behandelen, en zich met hetzelve, als „ met eene Natie, die hoewel zwakker, „ egter gelyke Regten heeft, te alliëeren. „ Want, by onverhoopte ontſtentenis daar „ van, willen wy niet ontveinzen, dat „ de braave Repreſentanten van het Volk „ van *Holland* geenzins van intentie zyn „ zich te preteeren, om de Natie vrugt- „ loos uit te putten; maar veel liever het „ Beſtuur van zaaken willen overlaaten „ aan de geenen, tegen welker meerdere „ ſterkte zy, noch zich, noch hunne „ Medeburgers, kunnen beſchermen, dan „ den naam, veel min de daad, voor hun- „ ne rekening te hebben, dat zy de hand „ geleend hadden aan de uitmergeling „ en verdeeling van een Volk, hetwelk „ deszelfs belangen hun hadt aanbevolen; „ ten einde zy, als Repreſentanten over „ hetzelve zouden kunnen blyven heer- „ ſchen.

„ schen. Wie zich ooit aan zulk een schennis van het Regt des Volks schuldig gemaakt, of daar toe poogingen moge aangewend hebben, nooit zal zodanig iets, 'er gebeure wat 'er wil, van *Hollands* tegenwoordige Representanten gezegd worden."

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Wanneer de Nationaale Conventie, in den naam des *Franschen* Volks, de *Bataafsche* Republiek, op den gezegden voet, wilde behandelen, en zich met eene billyke erkentenis in Geld vergenoegen, dan was, verklaarden zy, het Volk van *Holland* bereid, zyn uiterste vermogen in 't werk te stellen om de daar toe noodige Penningen te vinden, en alzo onder andere zyn ouden Bondgenoot, het Volk van *Zeeland onverdeeld* by de *Unie* te helpen bewaaren, in dat vertrouwen, en zelfs in die verzekerde verwagting, als een voorloopige voorwaarde, dat het Volk van *Zeeland*, door de Provisioneele Representanten daar toe opgewekt, desgelyks zyn vermogen aanwende, om, op eenen met *Holland* eenpaarigen voet, een Geldkas te maaken, waar uit de tot het gemelde oogmerk vereischt wordende sommen, konden verschaft en in de overige benoodigdheden van het gemeene Vaderland voorzien kon worden: welk edelmoedig voorbeeld van *Holland* en *Zeeland* dan ook ongetwyfeld de andere Gewesten zouden volgen.

In *Holland* hadt men, ten dien einde, reeds een en ander plan ontworpen; van

XXXVII. BOEK. — 1795. de tydige mededeeling en handeling daar over deeden de Afgevaardigden toezegging. Dan zy herinnerden hunne *Zeeuwsche* Broeders aan de langwylige verschillen over de zogenaamde Quotas, over de gaave Consenten en derzelver daadlyke afbetaaling, alles strekkende tot een verwyl van zaaken, by 't eischen van grooten spoed. Op dien voet kon men thans niet te werk gaan; *Holland* oordeelde zich aan de gevolgen dier handelwyze volstrekt niet te moeten waagen, als welke wederom nadeelig voor de Ingezetenen, en tot derzelver bezwaar uitvallende, de tegenwoordige Representanten des Volks van *Holland*, by dat Volk en de geheele *Bataafsche* Natie, onverantwoordelyk zou maaken. De weg door *Holland* tot het vinden dier Vrykoop-Penningen voorgeslaagen, moest door *Zeeland* mede betreeden worden. De ernstige overweeging hier van drongen zy met veele woorden en sterke redenen aan; vermaanden de *Zeeuwsche* Representanten, boven al te bedenken welke de schadelyke gevolgen zouden zyn van eene weigering, of zelfs maar van uitstel in deeze zaak. — „Wy „verzoeken," spraken zy, „om den wil „van het gansche Bondgenootschap, ja „om den wil van zyne Zelfbehoudenis, „en van uwe geheele Provincie, dat wy „niet mogen genoodzaakt zyn van hier „te vertrekken zonder een besluit con„form aan de door ons gedaane Propo„sitie, of ten minsten zonder verzekering

„daar

„ daar van mede te neemen: want, indien deeze Bezending haar gelukkig but niet mogt bereiken, en het decisive antwoord, by of kort naa ons retour, uit *Frankryk* aankomt, gelyk zulks hoogstwaarschynlyk is, zou immers de Provincie van *Holland* niet kunnen nalaaten voor zich zelve zulke maatregelen te beraamen, als ten minsten tot haare behoudenis, en tot die der gewillige Bondgenooten, strekken kunnen, in de onmogelykheid gesteld zynde om hulp te bewyzen aan hun, die den weg en het middel der behoudenisse, zo veel in hun is affnyden, of van de hand wyzen; en de geheele Wereld kennis krygende van de zo billyke, juiste en recht Bondgenootschaplyke Propositie van het Volk van *Holland*, en van derzelver verwyling door *Zeeland*, welk uitstel, in dit geval, aan eene gedecideerde verwydering na genoeg zou equivaleeren, zou niet anders kunnen doen dan de doodlyke gevolgen van zulk eene weigering te wyten aan die geenen, die onvoorzigtig genoeg zouden geweest zyn, tot zulk eene afwyzing te besluiten; terwyl Gy ook wel eens mogt bedenken, hoe uw eigen Committenten, te weeten het gansche Volk van *Zeeland*, het welk gy thans representeert, en welks zaak eigenlyk behandeld wordt, maar niet de *Uwe* of de *Onze*; hoe die, zeggen wy, het zullen opneemen, indien Gy, by gebrek van een

XXXVIII. BOEK. — 1795. „ vrugtbaar besluit in deezen, veroorzaakte, dat *Hollands* oudste Bondgenoot, de zo Vryheidlievende Provincie van *Zeeland*, aan haar lot moest worden overgelaaten, en dat daar door eene zo aanzienlyke meenigte braave *Zeeuwen*, Onderdaanen van eene vreemde Mogenheid zouden worden, en onderworpen blyven aan het gebiedend gezag van eenen *Franschen* Commandant! Zekerlyk, hooggeagte Medeburgers! zult gy dit voor uwe rekening niet willen neemen!"

By deezen ernstigen en breedvoerigen aandrang van dit hoofdpunt, hadden zy, volgens hun last, te meer blyven staan, daar zy, uit hunne ondervinding, reden meenden te hebben van te vreezen, dat zy van de *Zeeuwsche* hulp weinig zouden hebben te wagten, indien daar op nu geene volle toestemming werd verleend.

De Ondervinding, van welke de Afgevaardigden hier gewaagen, houden zy de Vertegenwoordigers des *Zeeuwschen* Volks voor oogen; vraagende, wat door die van *Zeeland* was toegebragt in geldigen onderstand, tot verligting van den tegenwoordigen nood? *Friesland* hadt, by voorraad, en tot nadere afrekening, honderd duizend Guldens aan de Marine, en even zo veel aan de Landmagt opgeschooten, *Holland* vyf Tonnen Gouds aan het Zeeweezen verstrekt; doch *Zeeland* hadt zich niet alleen zeer voorzigtig agterlyk gehouden; maar zelf geweigerd eene maatige

Som

Som van byna vyf en veertig duizend LXXXVIII.
Guldens op te schieten ter beteugeling en BOEK.
bedaaring van het Zeevolk; de toen edel- ———
moedig opgeschooten Geldsommen waren 1795.
aan den Burger LOUYSSEN, voor zo veel zy wisten, nog niet weder gegeeven, noch ook de som van ruim zes en dertig duizend Guldens door dien zelden Burger ter inwisseling der Assignaaten verstrekt, betaald. *Holland* was genoodzaakt geweest Geld na *Zeeland* te bezorgen, om het *Zeeuwsche* Werkvolk op 's Lands Werf te betaalen. Hier by kwam het agterweezen van de voldoening aan zo veele toegestemde Petitien. En, schoon het, zedert lange, eene bekende zaak was dat de Admiraliteit van *Zeeland* de gewoonte hadt om niet verder te equipeeren, dan zo verre de Equipagie uit de Quota van *Zeeland* kon worden betaald, hadt nogthans het Collegie der Admiraliteit aldaar kunnen besluiten, om, op den tweeden van laatstleden Sprokkelmaand, ten tyde dat de schaarsheid van Penningen zo groot was, nog betaaling te vorderen, niet alleen voor gedaane Equipagien, maar zelfs ook voor de Binnenlandsche Verdeediging. —— Ten aanziene van de door *Holland* ten deezen dage volstrekt noodig gekeurde veranderingen in het Muntweezen, hadt *Zeeland* de vriendlykheid niet gehad om *Holland* te ondersteunen; maar veel eer tegengewerkt. In alle deeze stukken, zo zigtbaare betrekking tot de Geldmiddelen hebbende, vorderde *Holland* van

XXXVIII. BOEK. 1795. Zeeland eene tegenovergestelde handelwyze, „ en dat Zeeland door dit alles zou „ toonen, dat het niet slegts met woor- „ den, maar met daaden, in den gemee- „ nen nood, te hulp wilde komen, en „ dat deszelfs voorige agting voor en ver- „ trouwen op Holland wederom begonne „ te herleeven; op dat alzo ook Holland „ aangemoedigd wierde, in deszelfs daad- „ lyke zorg, ter behoudenisse van Zeeland, „ met vernieuwden yver voort te gaan."

Voorts volvoerden de na Zeeland Afgevaardigden hun last, met de Vertegenwoordigers des Zeeuwschen Volks onder 't oog te brengen, de verwondering der Vertegenwoordigeren des Hollandschen Volks, over de wyze, waar op dier zorg voor de West-Indische Volkplantinge, by die van Zeeland, opgenomen was. Daar zy, naa een geruim verwyl, verklaarden, die verhaaste stappen met aandoening te zien, met verzoek om met de Hervorming van het West-Indische Bestuur nog eenigen tyd te verwylen. —— Hier by kwam dat zy een langduurig beletzel veroorzaakten in de zo allerhoogst noodzaaklyke Hervorming van het Hof van Justitie: welk stuk met veel ernsts wordt aangedrongen.

De Afgevaardigden verdeedigden zich op het beklag der Zeeuwen, wegens het aanhoudend verbod des uitvoers van Goud en Zilver buiten de Provincie van Holland. Een maatregel noodig om het verborgen Goud en Zilver, dat anders zou zyn uitgevoerd geworden, te doen voor den dag ko-

komen, was van eene gezegende uitwerking geweest. Ook zou buiten twyfel de uitvoer van Zilver na *Zeeland* onmiddelyk toegestaan geweest zyn, zo dra ook *Zeeland* den uitvoer daar van buiten dat Gewest verboden hadt, ware dit niet wederom vertraagd geworden, door het zo ongewoon verbod van den uitvoer van Graanen uit *Zeeland* na *Holland*; een Verbod, waar van men, in 't laatstgemelde Gewest, de reden niet kon bezeffen; doch alleronaangenaamst was. Zy herinneren de *Zeeuwen* aan de affchaffing der Tollen in *Holland* en van het Stapelregt in *Dordrecht*, waar door de Ingezetenen van *Zeeland* eene vryheid en onbelemmerdheid in hunnen handel erlangden, nooit in deeze Republiek, van de oprichting af, en zelfs van nog veel vroeger tyden, genooten: terwyl 'er nog *Zeeuwsche* Tollen bestonden, waar aan de Ingezetenen van *Holland* onderworpen bleeven. —— Omtrent dit alles hadden zy last, voluit te verzekeren, dat *Holland* bereid was het verbod van Uitvoer van Zilver, met betrekking tot *Zeeland*, op te heffen, zo dra die Tollen, waar zy ook in *Zeeland* mogten geheeven worden, gelyk in *Holland*, vernietigd waren; en zo dra de Uitvoer van Graanen uit *Zeeland* na *Holland* weder werd opengesteld; ten ware, wegens de noodzaaklykheid van dit Verbod, zodanige redenen konden gegeeven worden, als waar in men redelyker wyze voor eerst behoorde te berusten, in welk geval de

Pro-

LXXXVIII. BOEK. 1795. Provisioneele Representanten van het Volk van *Holland* niet onredelyk genoeg zouden weezen, om zich voor eene betaamelyke overtuiging vatbaar te betoonen.

Ten besluite wilden zy de Representanten des *Zeeuwschen* Volk vermaand hebben, een maatregel te neemen, welke in deezen tyde, wilde men het dierbaar Vaderland, niet onder de handen zien wegsmelten en verlooren gaan, om naamlyk hunne Afgevaardigden ter Vergadering van hun Hoog Mogenden niet alleen van eene breede, maar met eene volle magt te voorzien, tot het beraamen en besluiten van alles wat zy met de gezamenlyke Bondgenooten, of derzelver Gelastigden, ten meeste bevordering van het nut der Republiek noodig zouden oordeelen (*).

„ Indien," spraken zy, „ omtrent het „ einde, *Zeeland* zich, zo met betrekking „ tot de nu te vooren voorgedraage punten, als ten aanziene van de laatstlyk genoemde mesure, met *Holland* wilde „ vereenigen, waar toe wy U, als met „ de aanbieding van onze regterhand, „ trouw en egte Broederschap, willen gebeden hebben, zo zouden zich zekerlyk ook de andere Provincien daar by „ voegen, en men zou, door deeze vereeniging alleen, best in staat gesteld zyn, „ om gezamenlyk tegen de rampen van „ den

(*) Men slaa te rugge op het XXIX. Deel onzer *Vaderl. Hist.* bl. 110. om te weeten, aan welken bepaalden last de *Zeeuwsche* Afgevaardigden verbonden waren.

„ den tyd te worstelen, en dezelve, onder den Godlyken Zegen, met den Leeuw van uw beroemd Wapenschild te ontworstelen (*)."

1795.

'T Gehouden gedrag van BLAUW en MEYER.

Onvermoeid vervorderden onze Afgezanten te *Parys* hunnen arbeid, om alle Stukken in gereedheid te brengen, onder verschillende aandoeningen van hoop en vrees, schoon de hoop meer velds begon te winnen; daar zydelingsche onderrigtingen, dat zommige Leden van het *Committé de Salut. Publicq* gunstiger over de zaaken van ons Vaderland begonnen te denken, dan de drie Commissarissen, met welken zy 't meest te doen hadden. Een verschynzel genoegzaam om hun over te haalen tot tykaavelen, en te zien of die gunstiger denkbeelden eenen sterker invloed mogten krygen, in staat om de werkingen van hun, die de zaaken onzes Lands niet begunstigden, op te weegen (†).

Ontbooden om zich by het *Committé de Salut Publicq* te laaten vinden, overwoogen onze Afgezanten, of zy dien avond hun last zouden openleggen, dan uitstel vraagen, en beslooten tot het laatste, om de drie Commissarissen te doen gevoelen, dat de meesteragtige en heerschende toon, waar op zy spraaken, geenzins

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 5 Mey 1795. De *N. Nederl. Jaarb.* geeven dit breedvoerig Stuk te leezen in die voor 1795. bl. 2918—2945

(†) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 30 April 1795. MSS.

LXXXVIII. BOEK. 1795. zins het middel was om hun te beweegen tot eene spoediger overgifte; maar vooral ook om dat die Verhaasting aan den kant van menschen, die tot heden niet anders dan tegenstand geboden hadden, zeer verdagt moest voorkomen, in welk denkbeeld zy zich niet bedroogen vonden. 's Avonds ten bestemden tyde by het Committé verscheenen, maakten zy hunne verschooning, dat zy nog niet ten vollen gereed waren: dewyl de Burger BLAUW zo even uit *Holland* was wedergekeerd, en eene zaak van dat aanbelang, van welke het lot des geheelen *Nederlandschen* Volks afhing, niet met een enkel *Ja* of *Neen* kon beslist worden: weshalven zy het uitstel van éénen dag verzogten, met toezegging, dat zy alles, ten gelyken tyde, zouden overleveren, en het Committé in staat stellen om te oordeelen, welk eene beslissing over het Belang der beide Volken behoorde genomen te worden.

De houding van den Voorzitter CAMBACERES, en die der overige Leden, buiten de drie Commissarissen, spelde hun eenen gewenschten uitslag, en dat de billykheid huns voorstels ingang zou vinden. Twee der Commissarissen lieten niet na hun wederstreevenden geest aan den dag te leggen. MERLIN (*de Douay*) voegde hun schamper toe, dat zy hunne Commissarissen te *Londen* hadden, aan welken het Ontwerp des Tractaats wel zou bekend weezen. Dit beantwoordden onze Afgezanten met veel vuurs, en schoon de

Abt

Abt Sieyes het Ontwerp des Tractaats door hem vervaardigd, als het billykste zogt te beweeren, hadden zy het genoegen dat het Committé hun het verzogte uitstel, op de vriendelykste wyze, vergunde. LXXXVIII. BOEK. 1795.

Onze Afgezanten gevoelden, gelyk zy schreeven, „ te veel hunne waardigheid „ van vrye Menschen, en Afgezondenen „ van een Volk, dat, God zy dank! hun „ tot heden met liefde en agting beschouwde, dan dat zich, op zulk een „ hoogen toon, door eenen nieuwen Mazarin de wet zouden laaten voorschryven. Zy vermeenden te meer deeze „ Contenance te moeten aanneemen, om „ dat verscheide Leden van het Committé, zo wel als zy, geïndigneerd waren „ over de weinige egards, die men hun, „ tot heden toe, hadt gelieven te bewyzen, die hun moedeloos zouden maaken, indien zy niet opgebeurd werden „ door het vertrouwen, dat hun Hoog „ Mogenden, en de Natie in 't algemeen, „ in hun geliefden te stellen (*)." — Zy hielden zich aan hunne gedaane betuiging, „ dat zy, uit waare zugt voor „ het Vaderland, zich alle humiliante reproches en behandelingen zouden getroosten; doch de waarheid, met kalmte en fermiteit, voordraagen. Ja, zo „ het noodig was, waren zy geresolveerd „ het

(*) *Brief van* Blauw *en* Meyer *aan* Quarles 30 April 1795. MSS.

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ het Masque af te ligten, en aan het „ *Fransche* Volk openlyk te denonceeren, „ die geenen, welke het ongeluk van ons „ Vaderland, waar aan dat van *Frankryk* „ zo naauw verknogt was, zouden willen „ berokkenen." Egter gaven zy hoope, „ dat de zaaken tot dat uiterste niet zou- „ den behoeven te komen (*)."

Aanspraak by het overleeveren der stukken.

De Aanspraak door onze Afgezanten, by de overleevering der Stukken, op den zes en twintigsten van Grasmaand, voorgeleezen, verdient hier plaats. Zy lieten zich in deezer voege hooren — „ Burgers Representanten! De ondergeteken- „ de Ministers Plenipotentiarissen van de „ Republiek der *Vereenigde Nederlanden* „ zyn gelast om aan het *Commitié de Sa-* „ *lut Publicq* te vertoonen, dat de ver- „ wondering en ontzetting der Algemeene „ Staaten ten hoogsten top gesteegen zyn, „ wanneer zy berigt ontvingen van de „ Voorloopige Voorwaarden, die ten „ grondslage zouden strekken, waar op „ het *Commitié de Salut Publicq*, voorstelt „ een Verdrag van Alliantie tusschen de „ *Fransche* Republiek en de *Bataafsche* „ aan te gaan.

„ Wanneer zy daar van de droevigste „ overtuiging niet hadden, zy zouden ge- „ loofd hebben de *Fransche* Natie te be- „ ledigen, met zich de veronderstelling „ te veroorlooven van de mogelykheid, „ dat

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 27 April 1795. MSS.

„ dat het ten koste van hun verderf, en LXXXVIII.
„ van hunne eer, zou weezen, dat zy BOEK.
„ eene Alliantie zouden moeten koopen, ———
„ die het voorwerp van hunne ernstige 1795.
„ wenschen uitmaakte.

„ Zints langen tyd zugten hunne Medeburgers onder de verdrukking; hunne hoop vestigde zich op de bedoelingen en den voorspoed der *Fransche* Natie. By de aannadering der *Fransche* Legerschaaren groeide hun verlangen. 'Er verscheen eene Verklaaring, getekend door de Representanten des *Franschen* Volks, by welke hunne Vryheid en Onafhangelykheid hun verzekerd werd, met toezegging van elks onverdeelbaare veiligheid en die der eigendommen. Oogenbliklyk daar op hebben zy niet verwyld om een Opstand daar te stellen, welken zy ten oogmerk hadden. De uitslag daar van is volkomen geweest, en niet bezoedeld met het bloed van eenig slagtoffer. Zy hebben daar op eenen te hoogeren prys gesteld: dewyl zy aan de *Fransche* Legers den ingang in hun Land gemaklyker maakende, hun verliezen en vermoeienissen bespaarden, zonder den luister huns roems te verminderen.

„ De Daadigingen van verscheide Steden, onder anderen van *Breda* en *Bergen op den Zoom*, de nog staatlyker die van *Zeeland*, zonder welke dit Gewest waarschynlyk den *Engelschen* in handen zou gevallen geweest hebben, bekrag-

XXXVIII. BOEK. 1795. „ tigde de rechtmaatige hoope hun ingeboezemd door de openlyk gedaane Verklaaringen in den naam der *Fransche* Natie, — gedaan met alle die staatlykheid, welke eigenaartig vertrouwen inboezemt.

„ Met welk eene voldoening, met welk eene opregtheid hebben de *Bataaven* hunne Verlossers ontvangen! hun aangekondigd, als hunne Vrienden en Broeders, merkten zy deezen als zodanigen aan! Moesten zy vreezen, dat deezen niet anders dan hunne Overwinnaars zouden weezen! Zodanig egter is het lot, 't welk hun zou beschooren zyn, indien het *Committé de Salut Public* eene volstrekte berusting vordert in de voorgestelde Artykelen, en voornaamlyk staat op den afstand van twee Eilanden, weezenlyke deelen van het Gewest *Zeeland*.

„ Het is met wederzin, dat de Algemeene Staaten hunne Ministers gelasten om te verklaaren, 't geen openhartigheid en pligt van hun vorderen. — Het is hun zedelyk onmogelyk het voorgesteld Verdrag aan te neemen, zo als het ligt!

„ Zy, en de zodanigen hunner Medeburgeren, door de Volksstem opgeroepen tot het provisioneel Bestuur deezer Republiek, zyn gereed om hunne posten, hunne middelen, ja zelfs hun leeven op te offeren; maar het staat hun niet vry het vertrouwen des Volks te verraaden. Zy verlangen desgelyks, te

„ vul-

„ vuurig, de agting der *Fransche* Natie LXXXVIII.
„ te verdienen, om zich bloot te stellen BOEK.
„ aan het verwyt van het belang der bei-
„ de Staaten miskend te hebben. Einde- 1795.
„ lyk, zy kunnen zich niet schandvlek-
„ ken, met de schennis van het plegtig
„ Verdrag, binnen *Utrecht* in den Jaare
„ MDLXXIX gesloten, 't welk den band
„ der Vereeniging maakt tusschen de on-
„ derscheidene Staaten, die 't zelve heb-
„ ben aangegaan. — De omstandighe-
„ den, welke 't zelve hebben doen ge-
„ booren worden, en de agting, die het
„ verkreegen heeft in de oogen van ge-
„ heel *Europa*, maaken het eerwaardig,
„ zelfs schoon het niet heilig ware uit
„ zyn eigen aart, en ter oorzaake van de
„ uitwerkzelen. Het is dat Verdrag, 't
„ welk aan elk deel der Unie verzekert,
„ wat hetzelve bezit, en by gevolge het
„ geheel, dat is te zeggen de Algemeene
„ Staaten, in de onmogelykheid stelt om
„ 'er over te beschikken. . . .

„ Zouden zy, daarenboven, hunne toe-
„ stemming kunnen geeven om het *Com-*
„ *mitté de Salut Publicq*, de *Fransche* Na-
„ tie, en hunne eigene Medeburgers op
„ een dwaalspoor te brengen? Zulks zou
„ ondertusschen het uitwerkzel weezen
„ van hunne toestemming in de gevor-
„ derde Afstanden, welke vrugtloos zou-
„ den maaken eene Alliantie, die zo
„ veele voordeelen beloofde aan de beide
„ Natien, 't zy door haare reeds uitge-
„ putte kragten, tot een staat van volko-

LXXXVIII. BOEK. 1795. „ mene vernietiging te brengen; 't zy „ door het verlammen van haare werk- „ zaamheden, van haare hulp- en redmid- „ delen; 't geen niet zou missen haaren „ volslaagen ondergang daar te stellen, „ en tot een Bondgenoote te maaken, „ enkel ten bezwaarenden last strekkende „ voor de Natie, die 'er de oorzaak van „ zou weezen.

„ De Algemeene Staaten der *Vereenigde* „ *Gewesten* hoopen derhalven nog, dat „ het *Committé de Salut Publicq*, opge- „ klaard ten aanziene der weezenlyke be- „ langen van *Frankryk* het oor zal leenen „ aan hunne kragtige voorstellen, en ten „ opzigte van hun ongelukkig Vaderland, „ blyk geeven van de Regtvaardigheid en „ Edelmoedigheid, welke een groote, „ vrye en grootmoedige Natie kenmer- „ ken.

„ Het is in die hoope, dat de onder- „ geschreevene Ministers Plenipotentiaris- „ sen het Ontwerp van het hier byge- „ voegd Verdrag aanbieden. Een Ont- „ werp, waar in men zorgvuldig alle de „ Artykelen bewaard heeft van het Ver- „ drag, door het *Committé de Salut Pu-* „ *blicq* overgeleeverd, in zo verre 'er gee- „ ne zedelyke onmogelykheid in de vol- „ voering lag opgeslooten. Het is een „ diep overwogen onderzoek van de we- „ derzydsche belangen, 't welk de veran- „ deringen, die men zich genoodzaakt „ gevonden heeft te maaken, heeft voor- „ geschreeven.

„ Mogt

„ Mogt eene Alliantie, zo vast ge„ grondvest als voordeelig voor beide de „ Volken, de benyding van *Europa*, en „ de wanhoop van onze gemeene Vyan„ den daarstellen! Het *Committé de Sa„ lut Publicq* zal als dan de dankerkente„ nis verwerven van veele Millioenen „ Menschen, die 'er de voordeelen van „ trekken!" (*).

Twee Zeeuwsche Afgevaardigden te Parys.

De toedragt der zaaken te *Parys*, ten opzigte van *Zeeland* in 't byzonder, hadt de raadgeeving, aan de Vertegenwoordigers van dit Gewest, van een hunner Gevolmagtigden ter Algemeene Staatsvergadering doen gebooren worden, om een vertrouwd en kundig Persoon derwaards te zenden, daar de zaak van *Zeeland* zo hachlyk stondt (†). Korten tyd naa de wederkomst van BLAUW te *Parys* verscheenen 'er twee buitengewoone Afgevaardigden

(*) De oorspronggelyke Stukken, waar uit wy deeze Aanspraak ontleenen, geeven ons die Artykelen, met byvoeging van de Ophelderingen en Redegeevingen der afwykingen, die 'er plaats vonden tusschen de Verdragspunten van het *Committé de Salut Publicq* en de thans voorgedraagene. Doch wy zouden, dit alles bybrengende, te wydloopig worden, en eer eene Geschiedenis schryven der Onderhandelingen, wegens de Alliantie, dan eene *Vaderlandsche Historie*. Eene breedspraakigheid, welke wy ons niet mogen veroorlooven, schoon de ons gunstig ter hand gestelde Papieren, 'er ons ligt toe zouden hebben verlokt. Wy kunnen te meer dit voorby: dewyl het voornaamste by de getroffene Verdragspunten voorkomt.

(†) Zie hier boven bl. 358.

LXXXVIII. BOEK. den uit *Zeeland*, de Burgers ERMERINS en L'ANGE.

1795. Wanneer onze Gezanten, op den daar toe gestelden avond, in het volle Committé, de door hun vervaardigde stukken hadden voorgeleezen, gaven zy te kennen, dat de Provisioneele Representanten van *Zeeland*, met de uiterste aandoening en verwondering, opening gekreegen hadden van de vorderingen des *Franschen* Gouvernements; en deeze zaak van zo veel belangs geoordeeld, dat zy eene buitengewoone Bezending, na *Parys* afgevaardigd hadden, dat deeze zich, op hunnen raad, in het Salon voor het Committé bevondt, met verzoek om te worden toegelaaten. — Onze Afgezanten hadden tot zo lange gewagt om van de tegenwoordigheid dier *Zeeuwsche* Afgevaardigden kennis te geeven, om aan hunne verschyning eene zekere staatlykheid te hegten, en hun invloed te vermeerderen.

Dier komst bekend gemaakt.

Dan hadden zy ten oogmerk deezen te vereeren, zy moesten, by die pooging, op nieuw, eene eigene vernedering voelen. Naauwlyks hadden zy de toelaating deezer *Zeeuwsche* Afgevaardigden verzogt, of de Representant REWBELL stondt op, naa met den Abt SIEYES gesprooken te hebben, en gaf, op een zeer hoogen toon, te kennen, dat hy zich daadlyk uit de Vergadering zou begeeven, indien men mogt goedvinden deeze Extraordinaris Gedeputeerden toe te laaten; dat hy, met verbaazing, den ganschen tyd gehoord hadt

De *Zeeuwsche* Afgevaardigden niet by het *Committé de Salut Publicq* toegelaaten.

hadt de Titulature van *Ministers Plenipotentiarissen*, van *Gedeputeerden*, dat hy die niet erkende, en niet erkennen zou, en verzogt de Vergadering, niet te vergunnen, dat zy daar in toegang verwierven.

Onderhandelingen daar over.

Dit hadt een groote stilte ten gevolge. Onze Gezanten braken die af, met te kennen te geeven, dat zy vermeenden, met allen regt, zich de Titulature van *Ministers* aan te maatigen, dat zy die zelfs meermaalen van de Commissarissen hadden ontvangan, en dat *Zeeland*, als eene Souveraine Provincie, geen minder Regt hadt om voor haare eigene belangen, daar het hier op het Staatkundig Aanweezen aankwam, door het zenden van een Buitengewoon Gezantschap, te zorgen. — Dit gezegd hebbende, booden zy aan, de Vergadering te verlaaten; ten einde dezelve, over het gedaane verzoek, kon raadpleegen: met aandraug egter, dat, hoe het besluit ook mogt uitvallen, de groote zaak niet mogt beslist worden vóór dat deeze Afgevaardigden gelegenheid ware gegeeven om den last van hunne Zenderen te ontvouwen.

Blauw en Meyer hoorden, in het naaste Salon zich vervoegd hebbende, vry duidelyk, dat deeze zaak, met zeer veel drifts, behandeld werd. Naa een uur wagtens kwam by hun de Abt Sieyes en Rewbell. De eerstgemelden deedt, op een vriendlyken toon, de weete, „dat, „zo dra het Committé oordeelde de pre„sentie van de *Zeeuwsche* Gedeputeerden

 „noo-

LXXXVIII. BOEK. „ noodig te hebben, dezelven door het „ Committé zouden genoodigd worden."

1795. Verschillende denkbeelden, wegens onze Onafhangelyk verklaaring. Zo verre onze Afgezanten, naa die Onderhandeling, uit zydelinge kundschap, den staat der zaaken konden opmaaken, mogten zy niet ontveinzen, dat zommige Leden van het *Committé de Salut Publicq* scheenen besllooten te hebben, van hun stuk niet te zullen afgaan, en zelfs, wanneer zy, by eene volstrekte weigering, bleeven volharden, als dan zich met geweld, in dat gedeelte, 't welk zy in *Frankryk* wilden inlyven, te stellen, en mogelyk wel het overige te verlaaten, *en* den *Pruissen*, op onze grenzen liggende, gelegenheid te geeven om die Plaatzen in bezit te neemen. Deeze Leden gingen zelfs zo verre, dat zy de zodanigen, die met hun niet op dezelfde wyze oordeelden, verdagt hielden van persooneele oogmerken, het gewoone middel om deezen by het Volk verdagt te maaken. — Dan, aan den anderen kant, waren 'er Leden van het Committé, die egter tot nog de meerderheid niet scheenen te hebben, welke, op eene veel billyker wyze, over ons Land dagten, en wier gevoelens daar heen liepen, dat men zich volstrekt moest houden aan de Proclamatien, en het *Bataafsche Volk*, als eene Vrye en Onafhangelyke Natie, in het volle bezit van deszelfs geheele Grondgebied laaten.

Gunstiger aanzien der zaake. Daar thans, in de Nationaale Vergadering, de gevoelens om de Regten van den Mensch en Burger te eerbiedigen, aan

aan de orde van den dag waren, en men zelfs wilde komen tot de wedergave der Goederen van onschuldig veroordeelden, zo leefden onze Afgezanten in de hoop, dat, wanneer de *Nederlandsche* zaak, in de Nationaale Conventie behandeld, zou worden, de hereisching van de heilige Regten van een gansch Volk op de gemoederen der Leden meer en zwaarder zouden wegen, „ dan," gelyk zy zich woordlyk uitdrukten, „ de politieke *Machiavel-*
„ *lisische vues* van een Abt met zynen
„ aanhang, welke eerste, zo als verze-
„ kerd werd, reeds aanmerkelyk, zedert
„ eenigen tyd, van zyn crediet by het
„ Volk verlooren hadt; kunnende het
„ Volk kwalyk verdraagen, dat een Man,
„ die, in de gewigtigste tydvakken der
„ groote Revolutie, zich altoos schuil
„ hadt gehouden, thans voor den dag
„ zou komen, om een zo imperativen
„ toon aan te neemen." —— Ook strekten te hunner bemoediginge, dat de Representant RAMEL, benevens PINSOT, ten dien dage uit *'s Gravenhaage* te *Parys* gekomen, de zaak onzes Vaderlands, met allen yver, onderschraagden.

LXXXVIII. BOEK. —— 1795.

Hoe onze Gezanten meenden te moeten handelen

Onze Afgezanten vermeenden, uit dit alles, dat het belang des Vaderlands hun moest aanspooren, om rustig op hun stuk te blyven staan; alle kleinmoedigheid en vrees te verbannen; en, schoon het zich liet aanzien, dat zy mogelyk nog wel eenigen tyd in die onzekerheid zouden moeten verblyven, hadden zy reden om

XXXVIII. BOEK. 1795.

te gelooven, dat dit uitstel hun altoos eer voor- dan nadeelig zou weezen.

Den Brief, waar uit wy deeze byzonderheden ontleenden, heeft een onzen Afgezanten zo vereerend slot, dat wy het woordlyk plaatzen. — „ Hoe het ook „ weezen moge, wanneer het Noodlot „ over ons Vaderland mogt beschooren „ zyn, dat de Perfidie en Boosheid, voor „ een tyd, moest zegepraalen, dan zullen „ wy voorzeker het zelfde oogenblik aan„ grypen, om, voor het oog van gansch „ *Frankryk*, de schuldigen bekend te maa„ ken, en met gelaatenheid afwagten, „ wat, naa deeze hachlyke demarche, „ ook ons lot zyn mag. — Wy hebben „ tot heden, alle egards en respect aan „ de Leden van het Gouvernement, van „ welke denkwyze zy ook mogten zyn, „ by alle gelegenheden, beweezen; wy „ zullen daar mede continueeren tot dat „ wy ons genoodzaakt vinden openlyk „ het masque af te ligten, als wanneer „ wy ons environneeren zullen van alle „ braave *Hollanders*, die zich hier bevin„ den, en tot in de zaal der Represen„ tanten des *Franschen* Volks doordrin„ gen, om, met luider stemme, het aan„ staande Noodlot van *Frankryk*, dat zo „ naauw met het onze verbonden is, „ openlyk den Volke te verkondigen. — „ Wy bezweeren U dus, by de liefde „ des algemeenen Vaderlands, in alle uwe „ daaden en handelingen, den kloeksten „ moed aan den dag te leggen, en alle

„ ge-

„ gelegenheden by de hand te neemen, „ om het Volk te wapenen, en eene geduchte houding te doen aanneemen. „ En, in vertrouwen op HEM, die de „ lotgevallen der Volkeren in zyne han- „ den heeft, zyn wy verre van te wan- „ hoopen, dat onze zaak, op Deugd en „ Regtvaardigheid gegrond, zal zege- „ praalen (*).”

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Hoop op een gelukkigen uitslag.

BLAUW en MEYER hadden het genoegen van te verneemen, dat, in den loop der onderhandelingen by het *Committé de Salut Publicq*, over het zo hoogstbelangryk onderwerp, het getal dier Leden aangroeide, welken, ten opzigte van de afscheuring eeniger deelen onzes Lands, gunstiger denkbeelden vormden. Dit gaf hun eene flaauwe hoop, dat de zaaken eerlang die wending zouden neemen, dat zy zich eindelyk niet alleen als Ministers van den Staat daadlyk zouden kunnen vertoonen; maar ook, in den naam van hun Hoog Mogenden, de lang gewenschte Alliantie sluiten, tot heil der beide Volken, 't geen zy meenden, dat door het omhelzen van het Alliantie-Tractaat, zo als het door hun Hoog Mogenden was voorgeschreeven, zou bereikt worden.

Zy verneemen de Zending van SIEYES en

Met die hoope bezield, leefden zy in de verwagting eener uitnoodiginge by het *Committé de Salut Publicq*, om daar opening te erlangen van het eindelyk besluit des

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 30 April 1795. MSS.

XXXVIII. BOEK. 1795. Rewbell na Holland.

des *Franschen* Staatsbestuurs, en ingevolge daar van de groote zaak haar volkomen beslag te geeven. Dan, te hunner uiterste verbaazing, werden zy gewaar, dat zy niet alleen niet zouden verzogt worden om dit gewigtig stuk met het Committé af te doen; maar dat twee Leden van 't zelve, de Abt Sieyes en de Representant Rewbell zich gereed maakten om, met behoorelyke volmagt voorzien, na *Holland* te gaan, en aldaar rechtstreeks met hun Hoog Mogenden te sluiten. Dit werd den tweeden van Bloeimaand vastgesteld. Het gerugt voegde 'er by, dat de Representant Ramel en de Burger Pinsot, deeze beiden derwaards zouden vergezellen.

Onaangenaam viel dit zeker voor Mannen, die, zonder om te zien na eenige persooneele gevaaren, zonder zich te laaten afschrikken door gedaane bedreigingen, om hun, tegen het Regt der Volken, in een staat van arrest te stellen, de zaak des Vaderlands duslange verdeedigd hadden. —— In deezen vreemden toedragt vonden zy zich verstooken van de gelegenheid om hun Hoog Mogenden de eindelyke Besluiten van het *Committé de Salut Publicq* mede te deelen. Geen afschrift daar van was hun ter hand gesteld: dan zo veel waren zy te weeten gekomen uit mondelinge berigten van veele agtenswaardige Leden des Staatsbestuurs, dat het Ontwerp des Tractaats, zo als het thans door 't *Committé de Salut Publicq* was vastge-

gesteld, meer overeenkwam met hunne verlangens, dan het voorige. Eene zaak, die zich welhaast nader voor hun Hoog Mogenden zou ontwikkelen (*).

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Door hun beraamde Brief aan het *Committé de Salut Publicq*.

Schoon, door deeze wending van zaaken, ontzet van de gelegenheid om iets te verrigten aan het groot oogmerk hunner Zendinge beantwoordende, bleeven zy niet werkloos; maar, de belangen des Vaderlands behartigende, vervaardigden zy eenen Brief aan de *Fransche* Representanten, de Leden van het *Committé de Salut Publicq* uitmaakende, waar in zy betuigden, zich onthouden te hebben van allen verzoek om den loop der gewigtige Raadpleegingen, wegens het Verdrag van Alliantie tusschen de beide Republieken, niet te stooren; in de hoop van welhaast wegens den uitslag te zullen onderrigt worden; maar dat, op dit oogenblik, de ontrustendste gerugten zich voegden by de onzekerheid over het lot huns Vaderlands, geheel afhangende van de tegenwoordige onderhandelingen. Zy durfden derhalven, niet langer zwygen; dit zou hun strafbaar maaken in de oogen hunner Lastgeeveren.

Wat zy vernomen hadden, te hunner ontrustinge, stellen zy in deezer voege voor; „ Kwaadwilligen verspreiden, dat „ het *Fransche* Staatsbestuur ten oogmerk „ zou hebben om een gedeelte des *Bataafschen* Grondgebieds te ontruimen; „ en dat die ontruiming daadlyk op dit

„ oo-

(*) *Brief van* Blauw *en* Meyer 4 Mey 1795.

XXXVIII. BOEK. 1795.

„ oogenblik plaats heeft, met oogmerk
„ om dat gedeelte door de Krygsmagt des
„ Konings van *Pruisſen* te laaten betrekken.
„ Men weet, van eenen anderen kant,
„ dat de Exſtadhouder en diens geheele
„ Familie, zich gereed maakt om *Engeland*
„ te verlaaten, en zich na *Brunswyk*
„ te begeeven, den Zetel van den naasten
„ Bloedverwant des Konings van
„ *Pruisſen*, Schoonbroeder des Stadhouders,
„ Banden nog ſterker aangeklemd
„ door Egtverbintenisſen tusſchen deezer
„ Kinderen.
„ Ziet daar den Zetel eener Tegenomwenteling
„ op onze grenzen geplaatst.
„ Bykans alle Officieren van de *Hollandſche*
„ Armée neemen hun ontſlag,
„ blykbaar volgens afſpraake; en men
„ verzekert, dat de Landgraaf van *Hesſen-Kasſel*,
„ dezelfde, die den Vrede met
„ de *Franſche* Republiek heeft zoeken te
„ ſluiten, aan elk deezer Officieren toezegging
„ gedaan heeft van de volduuring
„ hunner Soldye. —— Men kent de
„ naauwe verbintenisſen tusſchen de Prins
„ van *Hesſen* met het Hof van *Londen*;
„ men weet dat hy een Loontrekker van
„ de *Engelſchen* is, zints den aanvang des
„ Oorlogs met de *Noord-Americaanen*.
„ De *Hollandſche* Armée, welker organiſatie,
„ volgens de begeerte van het
„ *Franſche* Gouvernement, geſtaakt is,
„ wordt van dag tot dag meer en meer
„ ontbonden.
„ De aankomst des Admiraals VAN STA-

„ BEL,

„ BEL, en de bekendmaaking dat hy het LXXXVII. BOEK.
„ Bevel over eene *Hollandsche* Vloot zou
„ aanvaarden, heeft, op één dag, in de
„ Stad *Rotterdam* alleen, honderd en ne- 1795.
„ gen Matroozen doen wegloopen.

„ 't Zyn deeze omstandigheden, Bur-
„ gers Representanten! die, gevoegd by
„ het stilzwygen des *Franschen* Staatsbe-
„ stuurs, en verscheide andere zaaken,
„ den moed der Patriotten, die de teu-
„ gels des bestuurs in handen hebben,
„ hebben ter neder geslaagen. —— Eene
„ algemeene ontsteltenisse heerscht in
„ geheel het Land. —— Het geen men
„ ten aanziene der Geldmiddelen doet,
„ en alle de maatregelen van het Com-
„ mitté van Algemeen Welzyn, is in een
„ staat van stilstand —— de Koophandel
„ wordt gestuit in zyne plans, door de
„ onzekerheid van het lot 't geen dezelve
„ over 't hoofd hangt.

„ Elken dag nadert ons Vaderland aan
„ zynen ondergang; Burgers Representan-
„ ten! vrugtloos zouden wy U den gansch
„ ontrustenden toestand der zaaken afschil-
„ deren; de wanhoop staat gereed om de
„ ziel te vermeesteren van de rechtschaa-
„ pen Vrienden der *Fransche* Republiek.

„ Het is, in die verlegenheid, Burgers
„ Representanten! dat wy ons gedrongen
„ voelen, ons tot U te vervoegen. Uwe
„ getrouwheid is onze eenige hoope!

„ Wy verzoeken derhalven, in den naam
„ onzer Zenderen, dat aan ons de Ge-
„ heime Artykelen des Verdrags tusschen
„ de

LXXXVIII. BOEK. — 1795. „ de *Fransche* Republiek en *Pruisſen*, voor „ zo verre zy de *Bataafſche* Republiek raaken, mededeeld mogen worden; als „ mede dat het *Fransche* Staatsbeſtuur ons „ eene gepaste verklaaring geeve om onze „ Medeburgers gerust te ſtellen, wegens „ het inkomen van *Duitſche* Krygsknegten.

„ Eindelyk, daar 'er niets geſchikter „ zou weezen om den geest hunner Medeburgeren op te beuren, dan eene „ vaardige en voordeelige Sluiting des „ Tractaats van Verbintenisſe en Koophandel tusſchen de *Fransche* en *Bataafſche* en Republiek, wagten wy met leevendigst ongeduld antwoord te ontvangen van het *Fransche* Staatsbeſtuur, op „ verſcheide door ons ingediende Stukken."

Een tweeledig oogmerk hadden onze Afgezanten, volgens hunne eigene Verklaaring, met dit ſchryven. Aan den eenen kant wilden zy het *Fransche* Staatsbeſtuur toonen, dat zy, wanneer het de hooge belangen van ons Vaderland goldt, nimmer de gepaste ſtandvastigheid en rustigheid zouden verliezen, veel min de groote verpligting, welke op hun lag, vergeeten; met een woord, dat zy zeer wel konden aan eene zyde ſtellen, ja veragten de Perſoonele beledigingen, hun aangedaan; maar dat geene bedreigingen immer zodanig eenen invloed op hunnen geest zouden hebben, dat men hun tot zwygen zou brengen, wanneer het tyd was om te ſpreeken. — Aan den anderen kant zogten zy, door eene volkomen verklaaring aan de

1795.

de zyde van het *Fransche* Staatsbestuur te doen ophouden alle die kwaadaartige geruchten, zints eenigen tyd, met de slegtste oogmerken, verspreid, om het Volk van *Nederland* in een staat van onzekerheid te houden, die reeds zo veel nadeelige gevolgen naa zich gesleept hadt (*).

Onderrigtingen wegens deeze Gezanten en den staat der zaaken door BLAUW en MEYER gegeeven.

SIEYES en REWBELL vertrokken zynde, lieten onze Gezanten te *Parys* niet na het Committé Diplomatique in *Holland* te onderrigten, dat deeze derwaards gezonden waren om zich, op de plaats zelve, als 't mogelyk was, te overtuigen, dat het gemaklyker ware geweldaadige maatregelen op het papier te bevelen, dan uit te voeren: dat men den Abt en diens Medegenoot met eene groote Diplomatieke vriendelykheid behandelen moest; doch, zo ras hy, op een hoogen toon begon te spreeken, hem onder de oogen zien, en zich by de grondbeginzels houden; dat zy een last hadden, buiten welken zy niet gaan konden. Voorts dat het Plan deezer beiden, die onze Afgezanten steeds despotiek behandeld en bedreigd hadden, mislukt zynde, deeze zending strekte om die fletrisure zo zagt als mogelyk te maaken.

Mis-

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 4 Mey 1795. MSS. Schoon onze Gezanten, blykens hun schryven den volgenden dag, reden vonden om deeze Nota agter te houden; plaatsten wy dezelve, als geschikt om dit zonderling tydperk toe te lichten. Wat de *Geheime Artykelen* en het *Krygsvolk op onze Grenzen* betreft, daar van hebben wy reeds in 't breede gesprooken.

LXXXVIII. BOEK. 1795. Misschien waren de Leden van het *Fransche* Staatsbestuur onderling deeze toegeevenheid aan elkander verschuldigd. BLAUW en MEYER hielden zich deswegen niet beledigd, als het Vaderland maar gered werd. Hier op hadden zy hoope, als men zich kloek gedroeg, en met deftigheid, zonder eenige vrees te toonen (*).

Van gelyken aart waren de onderrigtingen door onze Gezanten aan den Griffier QUARLES, ten opzigte van deeze Zending en de Gezanten gegeeven. De kennis van deezer character, deedt hun raadgeevingen ter penne uitvloeijen, daar mede overeenkomstig; teffens inhoudende dat alles, 't geen zy aanpreezen om beider eerzugt te kittelen, met alle kieschheid moest worden aangewend. Wat de groote zaak betrof, gaven zy te verstaan: dat, dewyl beide die Representanten zich scheenen in te beelden, dat hun Hoog Mogenden gemaklyker zouden zyn, dan zy zich tot heden getoond hadden, van welks tegendeel zy hun herhaalde keeren, de sterkste verzekeringen gaven, het daar uit scheen op te maaken, dat SIEYES en REWBELL hun de eer hadden willen weigeren, om een Tractaat tot stand te brengen, 't welk meer met onzer Afgezanten oogmerken overeenkwam, dan met de inzigten, welke die Representanten, van het begin der Onderhandelingen af, aan den dag

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan het Comitté Diplomatique van Holland* 4 Mey 1795. MSS.

dag gelegd hadden. Doch, niets anders bedoelende dan 's Vaderlands welzyn te behartigen, hadden onze Afgezanten, hoe zeer deeze ſtap tegen alle regelen der Diplomatie aanliep, aan de overige Leden van het *Franſche* Staatsbeſtuur deswegen geen het minſte blyk van misnoegen betoond, wel te vrede als het Vaderland maar gered werd; perſooneele vernederingen, om der goede zaake wille, zouden nimmer invloed op hun hebben, om het belang des Vaderlands één oogenblik aan hunne gevoeligheid op te offeren. —— Om deeze reden verzogten zy, dat, in den loop der onderhandelingen, die nu, in *'s Gravenhaage*, onder het oog van hun Hoog Mog. zouden aangevangen worden, alles wat hunne Perſoonen betrof, 'er buiten zou blyven. Te wel kenden zy den toeſtand van ons Vaderland om niet te weeten, dat alle Menagement, gepaard met Fermiteit, om zich aan de Principes te houden, volſtrekt noodzaaklyk was. Zy hoopten niets meer, dan het tydſtip te beleeven, dat de Buitenlandſche Miniſters van het *Bataaſſche* Volk, die waardigheid konden aanneemen, welke hetzelve onder de Volken van *Europa* toekwam, en die het verlooren hadt door den ſtaat van onderdrukking, waar onder het, zints zo lang, hadt gezugt.

LXXVII. BOEK. —— 1795.

Twee dagen naa het vertrek van SIEYES en REWBELL, uitgenoodigd om zich te verVoegen by het *Committé de Salut Publicq Section des Relations exterieures*, vonden zy

Hoe zy zich by de bekendmaaking

LXXXVIII. BOEK. — 1795. van het vertrek der *Franſche* Afgevaardigden gedroegen.

daar MERLIN (*de Douay*) en TREILHARD. De eerstgemelde, een der drie Leden, waar mede zy zo dikwyls in onderhandelinge geweest waren, gaf hun, uit naam van het Committé, te verſtaan, dat, aangezien hunne Magtverleeningen niet uitgeſtrekt genoeg waren om met het Committé, volgens het verlangen van het *Franſche* Gouvernement, definitief te ſluiten, men beſlooten hadt om twee Leden van het Committé zelf na *Holland* te zenden; dat, ten dien einde, de Repreſentanten SIEYES en REWBELL vertrokken waren. — Onze Gezanten gaven te kennen, dit reeds, uit de openbaare geruchten, te weeten, en dat het hun aangenaam zou weezen, indien deeze Gezanten konden ſlaagen om eene afdoening, die meer en meer noodzaaklyk werd, daar te ſtellen; doch dat zy vermeenden dat hunne Volmagten genoegzaam uitgebreid waren om definitief te ſluiten: te meer daar alle de Verzoeken van het *Franſche* Gouvernement, die mogelyk waren toe te ſtaan, door hun Hoog Mog. waren ingewilligd; dat zy het daar voor hielden, dat hun Hoog Mogenden, zo min als zy, de magt hadden om eenige Schikkingen in te willigen, die de Provincie van *Zeeland* in haare Regten en Onafhangelykheid zou kunnen verkorten, of benadeelen.

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 8 Mey 1795. MSS.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

 uit

van

met

S.

